

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.8.5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.8.5

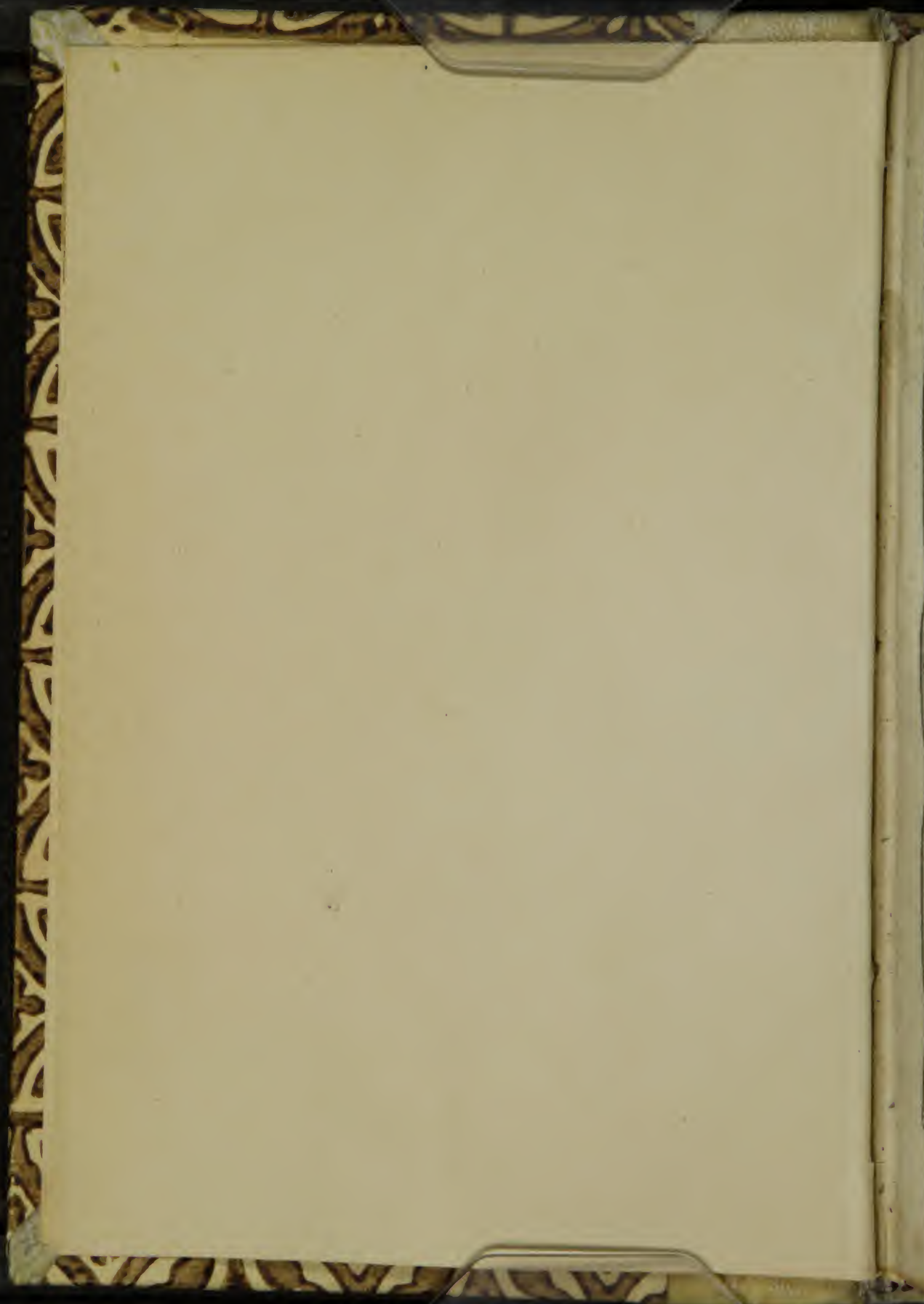
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.8.5

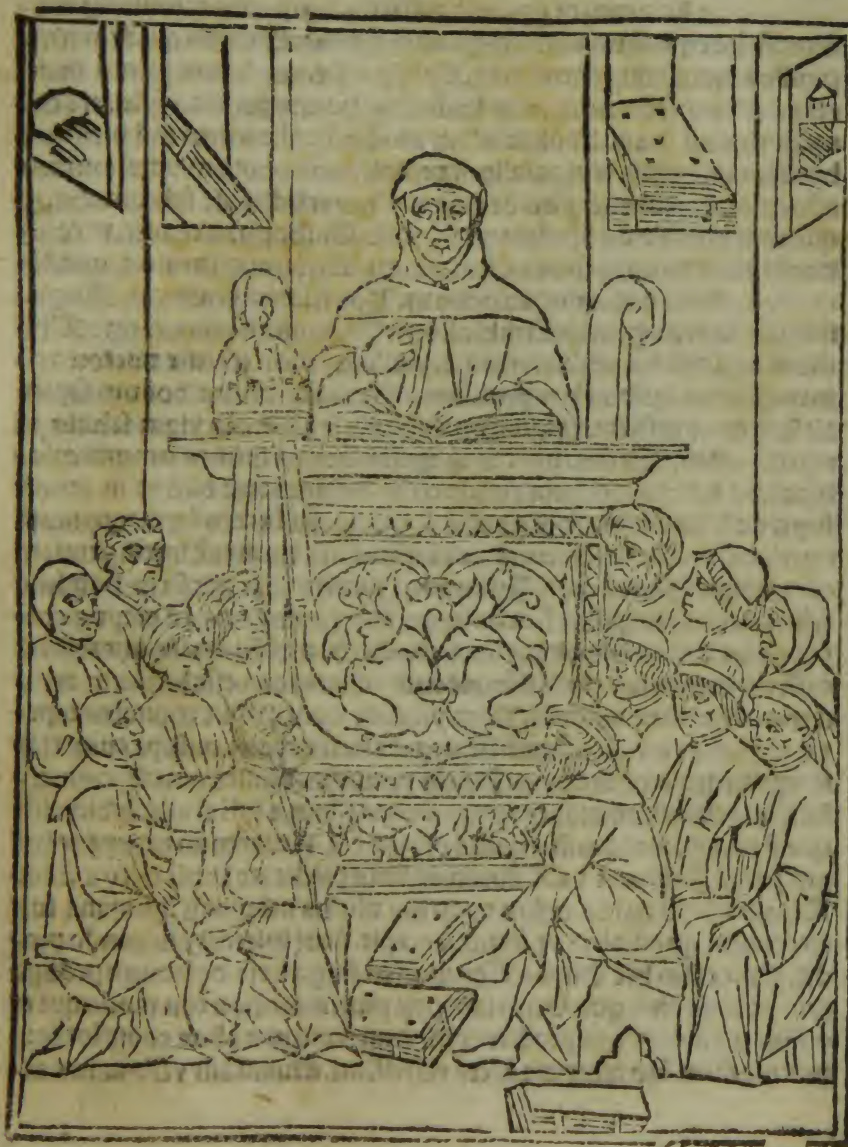
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.8.5

P
8
5
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

P. 8.5

Insignis atq3 preclarus de deliciis
sensibilibus paradisi liber: cū singu-
lari tractatu de quatuor instinctibus.

Epistola fratris Donati de Briria ordinis predicatorum in singularē
atq; pelag. de delicijs sensibilibus paradisi librum: Incipit.

Amicus atq; celestis paterfamilias deus: videns morta-
les pene cunctos a bonis operibus torpētes: occiositati va-
care. ne huius labentis vite cursum consumant in vanum
et sic demum peccant. diuersis temporibus: multisq; mo-
dis: ad sue culturam vince: dignanter inuitat. Diuersis quidem tem-
poribus: quoniam redemptore. Christo teste. non solum primo mane
tertia: et sexta: sed et nona: atq; vndecima hora: oparios cōducere cu-
rat in vineam suam. Multis etiam modis: quia alios interiori mentis il-
luminatiōe: alios temporalium prosperitati bonorum: malorumue
aduersitate predicatorum voce alios: alios eruditione salubri doctorū
quorum intellectus illustrat: perficit sensus: linguas erudit. ut eorum
doctrina ceterorum mentes hominum alliciantur: immo et quada-
violentiā suauiter trahantur ad bonum. Hoc si latere censerem: Augu-
stinum: Hieronymum: Ambrosium: Gregorium aduocares: Tho-
mam aquinatem adducerem: nonnullosq; alios ecclesie doctores cō-
memorarem. quibus hac potissimum ex causa: diuine donum sapien-
tie ipse deus infudit. ut ignaros docere: et errantes in viam salutis di-
rigere possent. Sed quum res in aperto sit: hos omnes ommitto: so-
lum libri huius auctorem conduco in medium: cui dñs ut in amorē
superne Hierusalem frigida hominum corda succenderet: quantam
inter cetera dederit sapientiā: ac beatitudinis humane intelligentiam
editus liber ipse testatur. In eo nāq; de vera atq; perfecta hominis
felicitate: quam quisq; fidelis in aula beatorum. quo ad corpus cor-
poralesq; sensus est habiturus: tam alte: tam diffuse: tam mirabiliter
differit: ut eum in celo fuisse: aut cum celi ciuibz esse locutum arbi-
traris. Nec ab re quidem. Nam et si eum dum adhuc mortales cape-
ret auras: in celum ascendisse negare non debeas. quippe cum et ip-
se sepe numero dicere cum Paulo potuerit. Nostra autem conuer-
satio in celis est. affirmare tamen debes illum a celi ciuibz didicisse
quod plane procedendi modus ostendit. a Reuerendo nempe ac insi-
gni patre Johanne de Tabaco ordinis predicatorū: hic uero a Diuo
Thoma de Aquino. cuius doctrina diuina magis q̃ humana fuit
sere totum quod dicit. ut fertur. accepit. sicut ipsemet allegando pro-
dit. Fuit enim hic Diuus Thomas ut singularis doctorum pedago-
gus ac magister: quo deus instruxit plurimos: non eos modo qui ex
ordine predicatorum prodire post eum: verum et alios complures: q̃
postmodum suo tempore suere clarissimi. Quantam vero animi as-

serat studentibus voluptatem: quantam etiam prestat utilitatis p[ro]p[ri]o
opusculum: non ego dixerim. Nullibet euz legens facile discat. Nam si
delectabiles liberalium artium codices habentur: si utiles. q[uod]
de naturalibus rebus aliquam parvam tamen: edocent veritatē. q[uod]
de his ex quibus diuinarum rerum cognitionem magnam assequi-
mur? Hic autem liber docet non loquendi scribendiq[ue] modum: quē
Dramatices libri tradunt: non sillogismos efficere q[uod] dialectices ē: nō
sermonis ornatum quem Rhetorica prestat: non voces sonosq[ue] com-
ponere: veluti Musica: nō p[ro]positiones nūmeroz quē ad modū Arith-
metica: non deniq[ue] figuras quas Geometra describit: neq[ue] syderum
cursus quos speculatur Astrologus: sed huiusmodi omnia super-
grediens: altioraq[ue] conscendēs: que ⁊ qualis sit sensus humani cor-
poris ⁊ futura gloria: q[uod] optime tradit. Tradit inquam que in patria
exteriorum erunt obiecta sensuum visus. s. auditus: olfactus: gustus: ⁊
tactus: que singule erunt delectationes: qui ⁊ quales actus: ⁊ q[uod] ma-
gne sint future delicie. Hinc propterea de deliciis sensibilibus para-
disi insignitur hic liber. Quid igitur hoc libro gratus auditu: visu
delectabilius: vilius lectu inuenies. Accenditur enim ⁊ inardescit
cor humanum ad recte viuendum: ad seruendum deo: mundana q[ue]
prius pro maximis habebat. paruipendit: nihili pendit: pro: susq[ue] con-
temnit. homo fidelis: dum talem fac tantam gloriam corpori dandas
sperat. Trahitur profecto ad seruandam dei mandata sapiētis ac spi-
ritualis viri animi spe futura mercedis diuine v[el] visionis: qua mens
beata fruetur: quod de seipso Psalmographus David deo loquens
Inclināti cor meum inquit ad faciendas iustificationes tuas eter-
nam: propter retributionem. At quoniam ebetiores sensibilibusq[ue]
dediti: longe sunt numero plures. plures etiam allecci vortibus cor-
poris: ⁊ sensus gloria: relictis vicijs. virtutum viam incedunt. Exa-
igitur omnes: si utilitatem ex lectione diligitis: si delectationem lau-
dabilem ac sanctam queritis: si future felicitatis gaudia pregustare
optatis hunc queso legite librum. Nec vos. rogo. incultus exhorreat
sermo. sed preciosissima: non verborum solijs: sed fructibus ornata
demulceat veritas.

FINIS.

Incipit tabula in tractatu de
sensibilibus delicijs paradisi: cō-
tinēs oēs cōclusionēs principales.
in eo declaratas: necnō in tracta-
tu de quattuor instinctibus.

Prima cōclusio. Oēs potētie
sensitiue exteriores corporū glori-
ficatōz: in celesti p̄ia hēbunt su-
os p̄prios actus. a car. 2.

Secūda cōclusio. Potētie sensiti-
ue brōz: p̄ spēs diuinit̄ influras
m̄lta oba p̄cipiēt q̄ n̄ erūt. a car. 3.

Tertia p̄clusio. Nec loci distātia
neqz differētia situs: poterit impe-
dire opatiōes sēsūū brōz. a car. 5.

Quarta p̄clusio. Opatiōes sensu-
um brōz erūt p̄fecte intēsīue z er-
tēsīue: absqz fastidio: vel ipedimē-
to: v̄l lesiōe: v̄l labore. a car. 6.

Secūdus tractat⁹ de obiecto
beatifico sensuū: et h̄z duas p̄clu-
siones. a car. 7.

Prima cōclusio. Obiectū beati-
cū in quo eēntialiter p̄sistit beati-
tudo oīuz sensuū ip̄oz brōz in ce-
lis: ē solus christus iesus in natu-
ra assumpta. a car. 7.

Secūda cōclusio. Sicut intellect⁹
ita z sensus hēbunt in x̄po vnīcu-
sū z eēntiale p̄mū: z hēbūt alia
accidētia premia. a car. 9.

Tertius tractatus de excellen-
tia z gloria sensuū brōz in patria
z habet vnam conclū. a car. 10.

Gloria sensuū beatorū includit de-
lectatiōē vniuersalē z excellētem
in quo ē angelos aliquo mō su-
perabimus. a car. 10.

Quartus tractatus de magni-
tudine delectatiōis sensuū beato-

rum: z h̄z. 3. cōclusionēs. a car. 12

Prima cōclusio. Gloria sensibilib⁹
beatorū: includit delectatiōes ma-
ximas: nō tñ imoderatas. a car. 12.

Secūda cōclusio. Tēperatiē vir-
tutē: nō ledit: q̄ corporales delici-
as z delectatiōes spernit p̄p deus
in via: vt maioribus delicijs z de-

lectatiōib⁹ p̄fruat in p̄ia. a car. 13.

Tertia p̄clusio. Sensibiles delici-
as future vite lōge digniores xp̄ia-
na pietas: q̄ infidelīū vanitas p̄-
stolatur. a car. 14.

De sensibilib⁹ delicijs in spe-
ciali. Et p̄mo de sensu visus: de
quo erūt quattuor cōclu. a car. 15:

Prima cōclu. q̄ oculi brōz ha-
bebūt p̄p̄iū actū sensibilib⁹ visio-
nis in p̄ia nō obstāte distātia: vel
nō existētia obiecti visibilib⁹: z hec
h̄z tres partes. a car. 15.

Prima pars p̄clu. ē q̄ oculi bea-
torū habebunt p̄p̄iū actū sen-
sibilib⁹ visionis. a car. 15.

Secunda pars cōclu. est q̄ oculi
gloriosi habebūt p̄p̄iū actum
nō obstāte obiecti distātia. a car. 15.

Tertia pars p̄clu. ē q̄ nō existētia obi-
ecti nō impediet. a car. 16.

Secūda cōclusio est ista. Sen-
sibilib⁹ corporū gloriosorū visiones
distātia quātacūqz: nāqz situs dis-
ferentia: neqz quodlibet interstici-
diū idest interuallū seu aliud iter
positū poterit impedire. z hec ha-
bet tres partes. a car. 16.

Prima pars cōclu. est. q̄ sensibi-
lem gloriosorū corporū visionem
quantacūqz distantia non impe-
dier. a car. 16:

Secunda pars p[er] celu[m], e[st] q[uod] differentia si-
tus non impediet corporalem vi-
sionem in patria. a car. 17.

Tertia pars cōclu[sio]. e[st] q[uod] si iter facilius
nō impediet visus oculor[um]. a car. 17.

¶ Tertia cōclu[sio]. Corpus christi
gloriosus inter omnia corpora hu-
mana: pulcherrimum et gratissi-
mū est ad vidēdū. a car. 18.

¶ Quarta cōclu[sio]. e[st]. Corpus chris-
ti nō solū aliens: sed et propriis
oculis: erit obiectum sensibile sū-
me delectationis. a car. 20.

¶ De visu corporali in patria et
magnitudine delectatōis: de quo
erunt quattuor p[ar]tes. a car. 21.

Prima conclusio e[st] ista. Ad magni-
tudinē beatitudinis q[uod] erit s[ecundu]m cor-
porales oculos beator[um]: multū cō-
fert visibilitā melioratio. a car. 21.

Secunda conclusio. Nulla p[er]turba-
tio: nec villa deformitas: corpor[um]
beator[um] excellētē pulchritudinē: pote-
rit impedire. Et hec p[ar]s. habet
duas partes. a car. 22.

Prima pars p[ar]tis. est: q[uod] lux et co-
lor: requirūt cōtrariā dispositionē
in s[ub]iecto. a car. 23.

Secunda pars cōclusiōis e[st] q[uod] nul-
la deformitas: impediet excellen-
tiam corporum gloriator[um]: pul-
chritudinē. a car. 23.

¶ Tertia cōclusio. Nil diminui-
tū: nil sup[er]fluum: nil deniq[ue] male di-
spositū d[ef]ormabit excellētē pulchri-
tudinē corpor[um] beator[um]. a car. 24.

¶ Quarta cōclu[sio]. Varietas obie-
ctor[um] et augmentū acuminis visua-
lis vsq[ue] ad dei p[re]sentiam: magnifice-
cōplebāt excellētē delectationē in

oculis corpor[um] beator[um]. a car. 25.

¶ De sensu auditus in patria: de
quo erūt quinq[ue] cōclusiōes. a car. 26.

Prima p[ar]s. Corporales aures
beatorum in patria habebunt pro-
priū actū sensib[ile]m audiēdi. a car. 26.

Secunda p[ar]s. Dñs iesus suis na-
turalibus organ[is] vocē formas: ē
gratissimū audibile inter o[mn]ia au-
dibilia toti[us] vniuersi. a car. 28.

Tertia cōclusio. Dñs iesus sui cā-
tus dulcissima armonia: sine ces-
satione letificat et iuitatē dei: eamq[ue]
prouocat ad cantādū. a car. 30.

Quarta conclusio. Septiformis au-
dibilis reformatio: mirabiliter de-
lectationē auget. q[uod] est s[ecundu]m auditū
corporū beator[um] et habet septē re-
formationes. a car. 32.

Quinta cōclusio. Comodi pristini
restitutio: sensusq[ue] acuminē: nec
nō et varia multitudine obiecto[rum]
delicie sensus augentur. et habet
tres partes. a car. 34.

¶ De sensu odoratus i patria: de
q[uod] erūt tres cōclusiōes. a car. 35.

Prima cōclusio. Sensus odora-
tus: qui exercetur per nares: habe-
bit propriū olfactū actū in cor-
poribus beator[um]. a car. 35.

Secunda cōclu[sio]. Dñs iesus: secun-
dū corpus est gratissimū odora-
bile inter omnia odorabilia totius
mundi. a car. 36.

Tertia cōclusio. Sex videntur es-
se p[ri]ncipua: que ad magnitudinem
cōferunt sensib[ile]m delectationis:
que erit s[ecundu]m odoratum in corpori-
bus gloriosis. a car. 37.

¶ De sensu gustus corporali i pa-

tria d quo erāt sex cōclu, a car. 39.
Prima cōclusio. Sensus gustus
nō prout est sensus alimēti: sed q̄
tus ad saporis iudiciū: hēbit actū
propriū in corporibus beatorum
per immutationē spiritualement ab
obiecto exteriori. a car. 39.
Secūda cōclu. Organū et mediū
alia et alia dispositio: nō impediet
i patria sensibillē gustus perceptio
nē i corporib⁹ gloriosis. a car. 41.
Tertia cōclu. Ip̄m benedictū cor
pus dñi iesu: ē gratissimū gustabi
le inter omnia gustabilia: que un
q̄ fuerunt: sunt: aut erunt in vni
uerso. a car. 42.
Quarta cōclusio. Corpus sanctū
et benedictū domini nostri iesu xpi
nōdum trā saporē suauissimū
habet: sed ē mira varietate permi
xtum: et varia perceptioe sanctis:
iuxta votū est coicabile. a car. 44.
Quinta cōclu. Restitutio como
di: et saporum melioratio: multū
confert ad magnitudinē delecta
tiois: que erit secundū sensibiles
gustum in beatis. a car. 45.
Sexta cōclu. Augmentatio p̄se
ctiois in sensu et gustabilius mira
varietas: cōferent excellēter ad de
lectationis magnitudinē secundū
gustum. a car. 46.
De sensu tactus in patria. de q̄
erāt sex p̄clusiōes. a car. 48.
Prima p̄clu. Sensus tactus quē
admodū et ceteri sensus corporis
beatorū habebit in patria actus su
um. a car. 48.
Secunda p̄clusio. Intēctionali et
non materiali immutatione: sit in

actu proprio sensus tactus in co
poribus gloriosis. a car. 49.
Tertia p̄clusio. Quilibet beatus
percipiet sensu tactus etiā carnes
propriam: organo tactus immedi
ate coniunctam. a car. 50.
Quarta p̄clu. Qualitates tāgibi
les: actu in medio vel in organo ta
ctus existēs nō impediet in beatis
opationē q̄ ē fm tactū. a car. 51.
Quinta p̄clu. Dominus iesus fz
corpus ē gratissimū tangibile in
ter oia tāgibilia. q̄ vnq̄ fuerit: sūt
aut erāt i toto vniuerso. a car. 52.
Sexta et vltima p̄clu. Delectatio
nes fm tactū patrie: excedunt om
nes delectationes sue: et tamen nō
erunt libidinose. a car. 54.

Explicit tabula.

Tabula in tractatu de quattuor
instinctibus.

Quadruplex ē motus interior
siue quadruplex: instinctus. Pri
mus dicitur diuinus: secundus
angelicus: tertius diabolus. q̄r
t⁹ dī human⁹ siue nālis. a car. 55.

Primus instinctus scz diuin⁹:
petit cognosci quadruplici si
gno. a car. 55.

Prīmū signū ē: si illud ad quod
instigaris. exēplis xpi et sanctorū
te magis cōsormat. a car. 55.

Secūdū signū est. si illud ad
quod instigaris te magis in te ipso
humiliet. a car. 56.

Tertiū signū ē: si illud ad quod
instigaris magis mētaliter te cō
fortet et cor tuū magis in te con
greget et adunet. a car. 56.

Quartū signū ē: si illud ad quod

Inligaris maiora virtutū opulen-
tia te reficiat atq; ditet. a car. 57.
Secundus instinctus dicitur
angelicus: q̄ ē distinguitur qua
duplici signo. a car. 57.

Primus signū ē: q̄ instinctus an-
gelicus mēte hominis deiecit 2 cō-
turbat: sed semper mēte eius in fi-
ne erigit: 2 hominem consolatum
relinquit. a car. 57.

Secundū signum ē: q̄ angelus bo-
nus se semper in principio occul-
tat: sed in fine se ipsum manife-
stat. a car. 58.

Tertū signū ē: q̄ instinctus an-
ge. semper mouet hominē ad illa
q̄ sūt bōa 2 vilia i se ipsis. a ca. 58.

Quartū signū angelici instinctus
ē bone voluntatis excitatio. a ca. 58

Tertus instinctus interior: di-
citur diabolicus: qui ē potest di-
stingui. 4. signo. a car. 59.

Primum signū ē: q̄ illud ad qd
diabolus instigat: semper est con-
trarium exemplis xp̄i 2 vite san-
ctorum. a car. 59.

Secundum signum ē: q̄ illud ad
qd instigat diabolus: hominem
eleuat in quandā animi magnitu-
dinem 2 facit eum rigidum i sua
propria voluntate. a car. 59.

Tertium signum est: q̄ illud ad
quod instigat hominē a corde suo
magis elongat 2 reddit eum inua-
lidum in se ipso. a car. 60.

Quartum signum ē: q̄ illud ad
quod diabolus instigat homines
sibi p̄sentire facit pro virtutibus
2 donis gratuitis magis eum ex-
tenuat. a car. 60.

Qualiter 2 quibus modis in-
stinctus diabolicus aduersetur in
instinctu angelico: 2 p̄t inquiri qua
duplici signo. a car. 60.

Primum signū ē: q̄ diabolus p̄
suū sp̄ hominē p̄solatur. a car. 60

Secundū signū ē q̄ ei⁹ instinctus
suggerit homini securitatē in prin-
cipio 2 in fine p̄tendit diffidēciam
2 dubietatem. a car. 60.

Tertū signū ē: q̄ p̄p̄ freudem 2
dolū occultat in suis instictibus
homo nullam p̄sidentiam habe-
re potest. a car. 61.

Quartū signū diabolici instinctus
ē extinctio bone voluntatis 2 cari-
tatis enervatio. a car. 61.

Quartus instinctus dī natu-
ralis: qui cognosci potest triplici
signo. a car. 62.

Primū signū ē: q̄ istoy scia 2 in-
tellectus libenter spargitur ad spe-
cierum 2 fantasmatum multitu-
dinem. a car. 62.

Secundū signū ē: q̄ instinctus
naturalis hōiem inflat 2 ad ma-
gnā sui estiationē instigat. a ca. 63.

Tertū signū ē: q̄ instinctus na-
turalis facit hōiem tepescere i co-
natu 2 seruire p̄ficiēdi 2 minuse
ipso dine dilectōis seruire. ac. 63

De instinctu naturali q̄o im-
pugnat p̄ficere volētē in augmē-
to scitatis 2 gratie: q̄tuz ad dona
interiora. 2 hoc duplr. a car. 63.

De instinctu naturali q̄o im-
pugnat eundem quantū ad ex-
cētia exteriora. a car. 63

Explicit Tabula de quattuor in-
stinctibus.

Prologus

I

Reuerendissimi in Christo pa-
tris et domini domini Bartholo-
mai Rimbertyni de Florentia or-
dinis fratrum predicatorum, sacre
theologie professoris, et dei misera-
tione Episcopi Coronenensis: liber
de sensibilibus delictis paradisi re-
spectu omnium exteriorum sensu-
um corporis humani in patria, ex-
tractus per eundem dominum epi-
scopum ex tractatu fratris Joha-
nis de Lambaco, eiusdem ordinis
et sacre theologie professoris, du-
m in partibus Germanie, Apostoli-
ce sedis legationis fungeretur of-
ficio: feliciter incipit.

Vas

esse vitas
eternas: et
duo essen-
tialia pre-
mia: vitas
scilicet anime
et vitas cor-

d

poris. primo triplici auctoritate euz
suis expositionibus: secundo euiden-
ti ratione possumus informari.

Prima auctoritas Jo. 10. Ego
sum hostius. per me si quis introse-
rit: saluabitur: et ingredietur et egredietur
et pascua inueniet. Ubi Theophi-
lus super illo verbo pascua ait. Que
sunt hec pascua nisi delectatio fu-
tura: et reges: in quam nos dominus
introducet. Augustinus autem in libro de
spiritu et anima. qui a nonnullis suis
esse dicitur: vel auctor illius libri istius
ingressum et egressum sic declarat

dicens: Duo sigdes sensus in ho-
mine scilicet interior et exterior: et uterque
bonum suum habet in quo reficitur: inte-
rior contemplatione deitatis: et exte-
rior contemplatione humanitatis. scilicet
christi. Propterea enim deus factus est homo
ut totum hominem in se beatificaret: et
tota perversio hominis esset ad ipsum:
et tota delectatio hominis esset in illo:
ut cum a sensu carnis videret per
carnem: et a sensu mentis per diuinitatis
contemplationem. Sed esset totum bonum hominis:
ut siue ingredere: siue egredere pas-
cua in factore suo inueniret pascua
foris in carne saluatoris: pascua in-
tus in contemplatione creatoris. Et
qua auctoritate per prophetam. Nam
duo sensus sunt vite scilicet. Intelle-
ctiva quam deus sensus accipiendo sen-
sum cōiter. scilicet per quacunque appre-
hensione ut declarat sanctus Thomas. 1.
2. 2. q. 31. ar. 4. ad primum. Et. 1. q. 54.
1. 2. 2. q. 49. q. 1. ar. 2. c. Et
vita sensitiva. Et una non est alia:
imo una potest esse sine alia: sicut anima
separata vivit vita intellectiva: sicut
illud 1. 2. 2. ar. 4. Ad in solo pane vi-
uit homo: sed in omni verbo quod recitatur.
Sicut ergo totus homo beatifican-
dus est. ita reassumpto corpore to-
tus homo vivet duobus vitis. scilicet cor-
porali et spirituali: quia erit et corporis
et anime beatificatus. Cuius dicitur pulchra
ratio assignat Augustinus d. sancto Vi-
ctore in libro de homine sic dicens. De-
us homo factus est: ut totum hominem
in se beatificaret. Nam si creator ho-
minis deus esset. et homo non esset: es-
set in ipso quod sensu mentis perciperet

a

Prologus

sed qđ sensu corporis perciperetur non esset: et sustineret sensus ppe tuū opprobriū absentie saluatoris et esset i abiectione et semp oberrās sempq; illi merito diceret. **U**bi est deus tuus. ps. 41. Exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimi ci mei dum dicunt mihi p singulos dies: ubi ē deus tuus. Et supra xp̄lī dīc eodē ps. Sitiuit aia mea et. Et sequit in ps. 42. Effudi in me aiaz meā: qm̄ transibo i locū ta. et. Et infra. Spera in dō qm̄. et. ps. 13. Ubi est deus corū **H**oc aut vocat **A**go in eodē li. i gredi et egredi dīcēs. De' homo factus est ut vterq; sensus in deo beatificaret. i. in xp̄o et reficeretur oculis cordis in eius diuinitate et oculis corporis in eius humanitate ut siue ingrederetur siue egrederetur pascua inueniret.

Secūda auctoritas Jo. 17. **U**bi xp̄s postulans a patre gloriā corporis ob causaz nre glie sic dicit. **P**ater clarifica filiū tuū ut filius tu' clarificet te sic ddisti ei potestā tē ois carnis ut oē qđ ddisti ei det eis vitā eternā. **U**bi p dare vitam eternā aptissime intelligit obiectā beatificans et reficiēs in quo ut p mittit inueniunt pascua ad delictose viuendū. **S**ed pater cōdicauit siue dedit filio nō tantū diuinitatē: sed etiā dedit hūanitatē. **E**rgo veraq; dō electis dare vitā eternā. i. i nā itima. i. diuinitatis hōi interiori et i natura exteriori. id est hūanitatē hōi exteriori. **S**uū er

go intimū dedit pater in xp̄o nro itimo: et suū extrinsecū. i. naturāz assūptā dedit nro extrinseco ut sic p vtrūq; suū vtrūq; nro daret vitā eternā. **E**t quo apparet qđ ē duplex vita eterna. i. corporis et aie.

Tertia auctoritas Jo. 17. **H**ec est aut vita eterna ut cognoscant te solū dūz deū et quē misisti yhm xp̄m. **C**ū ergo dō cognoscāt i plurali: intelligit ad hoc ppositū. i. hō interior et exterior. **C**ū vō dō te solū rex deū intelligit p obiecto interioris hois. **C**ū aut dō et quē misisti xp̄m xp̄m intelligit saltē fm naturā assūptā pmiū exterioris hominis. **E**t hoc ē valde rōnabile.

Quod pbat ē rōne. **M**ā s; **T**emistū i comēto de aia: oēs alle pot ē tie aie sunt i misteriū intellect'. **S**i ergo p bonū misteriū eaz intellect' meruit btificari cui dubiū qđ iusticia erigit: qđ socii sunt tribulationū socii sint et pmiop: **E**t brūs **T**ho. i. 3. p. q. 49. ar. 6. dīc: qđ iustū ē qđ corp' recipiat recōpēsatiōnē in pñia: ex eo qđ i pncipiū merēdi sit ex pre aie: tñ corpus ē istrumentū meritorij act'. **M**eritū vō iporat quādā equalitatē iusticie. **R**o. 4. **E**i q opat merces nō imputabit fm grām: s; s; meritum. **N**ō solū at hoc ē iustū ex pre dī s; etiā ex pre nri: qđ illud qđ appetim' nālr nō pōt ē frustra. **U**n q dedit arrā. i. appetitū nālē: dabit ē integrū pagamētū. **U**n dñs **A**lbert' magnus i q̄rto di. 49. dīcit qđ aia appetit corp': ut sicut su

De actibus sensuum beatorum 2

Ita sociis passionum: ita sit et consolatio
nā. Et beatus Thome prima secundae. q. 4.
ar. 5. ad quartum sic dicit. Appetit. n.
aia sic frui deo q. et ipsa fructio de
riueat ad corp. sicut est possibile.
Et ibidem. ar. 6. c. Item ibidem. q.
68. ar. 4. 2. m. sic ait: secundum Ambrosium
um pauperibus spiritum repromittit
regnum celorum quantum ad gloriam
aie. Sed passio persecutione in cor
pore: quantum ad gloriam corporis. et
4. d. 49. q. 1. ar. 4. q. 1. c. p. in. sic
dicit. q. beatitudo tunc erit non so
lum in aia: sed et in corpore. Et. q.
2. 2. 6. m. dicit q. quedam beatitudo
corporis nostri erit. In quantum deum vi
debit in sensibilibus creaturis. et
et in corpore christi. Nec obstat uni
tas denarii diurni Math. 10. Nam
christus est vnus ille denarius. s. vna
persona: sed est habens duas naturas
Unde ratione unitatis persone: dicitur
vnus denarius in quo est ima
go patris. Coll. 1. qui est imago
dei inuisibilis: priogenitus crea
ture. Et ad hebr. 1. Cum sit splen
dor glorie: et figura subeius. Et
ratione duplicis nature: est duplex
primus noster. vt exponit sanctus Thome.
p. 2. se. q. 5. 2. 1. m. Item. 4. d. 49. q. 1.
ar. 4. q. 2. 1. m. Item. 3. c. 58.

Incipit tractatus de premio
corpis glorificati in generali. Cuius
omnes potentie sensitiue exteriores
corporis glorificantur. In celesti pa
tria habebunt suos proprios actus.

Acturi igitur de
premio cor
poris glorificati. primo

tractabimus de eo in generali. se
cundo in speciali. De primo erunt
quattuor tractatus.

Primus erit de actibus sensu
um beatorum.

Secundus erit de obiecto beatifi
co ipsorum.

Tertius erit de excellentia et glo
ria eorum.

Quartus erit de magnitudine
delectationis ipsorum.

Quantum ergo ad primum erunt
quattuor conclusiones. Prima con
clusio sit ista. Omnes potestates sensitiue
exteriores corporis glorificantur.
in celesti patria habebunt suos pro
pios actus. Ista conclusio hodie
probat tripliciter. s. auctoritate.
ratione. et exemplo. Primo auctoritate Au
gustini. de perfectione iusticie ubi sic ait.
In plenitudine caritatis patrie:
preceptum illud implebitur: dili
ges dominum deum tuum: ex to
tis viribus tuis. Quod beatus
Thome. 2. 2. se. q. 44. ar. 4. ad 3. sic
exponit dicens: q. tunc contingeret
ex toto corde deum diligere: q. in
actu. i. vt totus cor hominis sem
per actualiter in deum feratur. et
ista est perfectio patrie. Hec ille.
Et in libro de perfectione vite spua
lis ca. 5. 6. 7. hoc idem declarat. et
in ca. 14. sic dicit. Dicitur est. n. su
pra q. in hoc qd dicitur Diliges dominum
et. potest intelligi q. est de necessitate
precepti: et q. est de perfectione consilij
et ulterius de perfectione comprehen
sionis. Si. n. sic intelligat: diligas
dominum deum tuum ex toto corde tuo

De actibus

ut semp cor hois seraf actu i de-
um: hoc pertinet ad pfectionē cō-
prehensōis. Si āt sic itelligatur
ut cor hois nihil acceptet qd sit
diuine dilectionis ōrium. sic ē de
necessitate pcepti. Qd vero hō ē
ea abijciat qbus licite uti p̄r: ut li-
ber? deo vacet: hoc ē de pfectio-
ne consilij. hec ille. Et fa se. q. 4.
ar. 12. ad. 2^m. Et ps. 9. coll. i. Et
scda scde. q. 44. ar. 4. 3^m. Item
ar. 6. o. Et quolz. 4. q. 12. ar. 2. 1^m.
Et scda scde. q. 14. ar. 8. e. Item
q. 18. 5. e. Itē scda scde. q. 19. 3. e.
Itē. q. 183. 4. o. Sed si non esset
ibi opatio et vsus olus hūanarū
virtū: tale pceptū illi impleri nō pos-
set. Ergo eēt frustra. Qd cum sit
ipossibile. s. q. de? aliqd pceperit:
qd i nullo statu possit impleri: seq̄
pclusio māifeste. s. po^e sensitiue
habebūt ibi p̄p̄os act^o. C hoc
ē p̄ rōe ex collectis a b̄dō Tho.
in. 4. sententiarū dis. 44. q. 2. ar. i.
q. 3. 7. 4. o. de impassibilitate corpo-
rum gloriatorū. vbi sic arguit
Potētia p̄iuncta actui. pfectior
est q̄ non p̄iuncta. S; nā hu-
ma in beatis erit i maxima pfectio-
ne. s. in maiori q̄ in puris viatori-
bus. Ergo erūt ibi eēs sensus in
actu simpliciter: et nō minus q̄ i
via. hec ille. Et ibidem ar. 3. q. i.
tercium. sic ait. Per dotē agili-
tatis corpus gloriosum redditur
habile non solū ad motum loca-
lem. sed ad sensus. et ad oēs alias
operationes anime exequendas.
Itē in pria scde. q. 3. ar. 3. vbi sic

ait. Cōsequenter āt in illa pfecta
beatitudine q̄ expectat in celo. Q;
post resurrectionē ex ipsa beatitu-
dine aie: ut Augu. dicit in episto-
la ad Dioscorū: fiet q̄daz refuen-
tia i corpus: et i sensus corporeos
ut in suis opationibus p̄ficiatur
hec ille. Itē ibides ad. 3^m. sic ait
In perfecta beatitudine p̄ficiatur
totus hō s; in inferiori pte per re-
dndātia a supiori parte. Hec ille
Itē p̄ma scde. q. 4. ar. 6. e. sic ait
Ex beatitudine aie. fiet redndātia ad
corp^o ut et ip̄s sua pfectiōe potiat.
hille. C Qd ē p̄r sic aliarōe p̄fir-
mari. Itaz supposito qd corpora
humana p̄miabunt et q. p̄miabū-
tur p̄m merita vel demerita aiaz
qbus ministerialiter et instrumen-
taliter coopata sunt: ut supius p-
batur est. addo istā rōnem: q op̄
oēs sensus corporeos p̄miari p̄e-
mio differentiā cōi corpōz p̄e-
mio qd p̄sistit in quattuor dotib?
Et hec additio p̄batur p beatuz
Tho. vbi supra sic dicentē: q ga-
viniū se h̄nt ad aiaz po^e sen-
sitiue: q̄ corporee: iō necesse ē om-
nes potētiās sensitiuas p̄miari.
Ex quo sequit q p̄miuz sensuuz
manifeste d̄t a cōi corpōz p̄mio
Tūc arg. sic. Sēsus nō possunt
p̄miari differēter a corporibus si-
ne opationibus eoz: q cū obm
se h̄eat in rōe p̄mli. potētie cogno-
scitiue: et obm non possit h̄re ha-
bitudinē ad potētiās cognosce-
uas: nisi per actū: sequit ergo cō-
clusio. s. q h̄bunt p̄rios actus.

Exemplū at huius huius est ex qua
dā pulchra narratiōe mētri Ro-
berti Olchot in suis mortalitati-
bus sic dicentis. In quadā ciui-
tate colebatur dea fortune. Et ei⁹
templo anteponebant qnqz fon-
tes. Et qñ ciuitas volebat exaudi-
ri. mitebat qnqz virgines pulcras
bñ ornatas cum qnqz floribus ⁊
qnqz cantib⁹ si debebāt exaudiri
Ad cantū igit pme mouebat aqua
i illis fontib⁹. Ad cantū sede ita-
mesebat. Ad cantū terre icipie-
bat effluere. Ad cantū quarte in-
cipiebat clarescere. Et ad cantū
qñte icipiebat totaliter euanesce-
re. Adorant ciuitas hec ē aia: diuer-
sis fortunis vallata i hac vita: vt
p⁹ in li. Roberti olchot sup lib⁹
sapie. le. 66. q. Alia ergo ē ciuitas
Quinqz vo fontes sunt qnqz sen-
sus exteriores. Quqz aut virgines
sunt qnqz abstinēde sensuū extērio-
rū. i. p. 2. Obsecro uos abstinere
a carnalibus desideriis q militāt
aduersus aiaz. Quilibz ergo po-
tētia sensitiua extērior hēc florem
qz p colorē stutū ornat ⁊ decorat
aiaz. ps. 44. Altit regina a dex-
tris tuis in vestitu deaurato cir-
chdata varietate. s. colore stutus
Et p odorē floris dilatat samā q
fm Ambrosiū est clara cū laude
noticia. Flores ēt ex se fructus. s.
stutū pducūt. De qbus ait Am-
brosius. Virtutes fructus dicūt
qz suos possessores sancta ⁊ sine-
ra delectatiōe reficiāt. Et sic sunt
flores in sensibus. ⁊ Prima ergo

virgo. i. abstinētia sēsus visus dñō
decantat: illud ps. 26. Credo vi-
dere bona dñi in terra viuentium
Ad cui⁹ tantū tēperat sensus vi-
sus. qz iuisibilia abstrahūt hōiem
a visibilib⁹. Alia aut hōio nō
pcipit que sunt spūs di. i. Cor. 2.
⁊ Prio. n. sensibilia decipiūt sen-
sus hōiū sub rōne ⁊ appetitu vl-
tīmī finis. In quo qeiscunt. nisi
moueant ⁊ eleuent a deo ad iuisi-
bilia. ⁊ Secūda virgo. i. abstinē-
tia sensus auditus cantat illō ps.
84. Audiat qd loquat in me dñs
deus ⁊ c. Et sic sensus auditus a
psundo aque itumescētis eleua-
tur. qz atrētius audit spūalia ⁊ dī-
ulna qz carnalia ⁊ hūana: ⁊ eleuat
a terrestribus ad celestia. ⁊ Nam
2. sensibilia decipiūt sensus hō-
mīnū sub rōne boni: a quo mer-
gitur nisi subleuet a deo. ⁊ Ter-
cia virgo. i. abstinētia sensus ol-
phatus decantat illō Can. i. In
odorē vnguentoz tuoz currimus
adolescentule dilexerūt te nimis.
Et tūc effluit sensus odoratus. qz
euacuat paulatim hūane laudis
appetitus. q est sumus dñi crescit
alti⁹ alijs. ⁊ Tercio. n. sensibilia
decipiunt sensus hōiū sub rōne
necessitatis. pp quā in multis su-
perfluis occupat nisi effluat ⁊ ele-
uet a deo. ⁊ Quarta virgo. i. absti-
nētia sensus gustus: cantat illō
ps. 33. Gustate ⁊ videte qñ sua-
uis ē dñs ⁊ c. Et tunc gustus in-
cipit clarescere cū turpitiō gu-
stus recedit. qz ut dicit Grego.

De actibus

Gustato spū displicet oīs caro ē q̄-
tū ad gustū: et nō solū q̄tū ad tac-
tū. ¶ Itā q̄to sētibilia dēcipiūt sen-
sus hoīum sub rōne venustatis:
sub qua multe turpitudines latēt
et ibi sepe decipiūt nisi a deo eleue-
t et clarescat. ¶ Quinta virgo. i. ab-
stinētia sensus tactus cāntat illud
Cān. 2. Xēua eius sub capite meo
et dextera illius amplexabit me.
Et tunc euāescit a qua tactus il-
lecebrosi. q̄ tactus nō pōt vtraq̄
cōplecti. q̄ gustatu spū rē. ps. 103
Miseres spiritū eoz et dīficiēt rē.
¶ Itā q̄to sētibilia dēcipiūt sēsus
homīnum sub rōne magne per-
fectionis: cū tū in eis lateant mul-
te imperfectiones: vt patebit in pro-
cessu: donec veniat qd̄ p̄fectum ē
: s. in regno celoz. q̄ tūc euacua-
bitur qd̄ ex pte est vt dī. i. Cor. 13.
Et sic p̄ q̄ oēs sensus i deo hnt
requiem. Et si dicat hec oīa p̄di-
cta intelligi debere spūaliter hoc
nō placet solū. Itā et nos dicem⁹
q̄ si aīa hnt oēm perfectionē i se
possibilē et corpus non tunc cor-
pus esset res monstruosa: q̄ aīa
debet redndare in corpus s̄z mo-
dū corporis totam gloriam suā
vt sit p̄portio et p̄formitas in re-
stauratiōe nature. Alias dīcetur
ei. vbi est deus tuus? Sicut dīxit
Elyseus querens. vbi ē deus He-
lye etiā nunc. Et tūc diuise sunt
aque que. s. prius diuidi nō pote-
rant. 4. Reg. 2. ¶ Sunt autē hīc
due instantie remouende. s. instā-
tia de impassibilitate corporis. q̄

ibi nulla erit passio: et instantia de
imutatione naturali q̄ hīc p̄cedit
aiālem. ¶ Ad p̄mā instantiā dī q̄
passio que abijcit a suo p̄rio: non
erit ibi. Sed erit ibi passio que ē
receptio pueniētis. ¶ Ad scdā
dī q̄ s̄m cursum nature: verū est
q̄ in hīs que possunt recipere vtrā
q̄ imutationē nālis imutatio p̄-
cedit imutationē sensibilem: seu
animālē i statu p̄ris vite. Et hec
est vna imperfectio que tollitur i
patria. S̄z mutato cursu nature
q̄ mutabit in corporibus gliosis
quo ad multa sic hoc non expedit
Et sic p̄ p̄ma cōclusio p̄posita.
¶ Qd̄ potentie sensitue brōrum
per spēs diuinitus influras: mul-
ta obiecta percipient. que tūc nō
erunt in rerum natura.

Secunda ^{con-}
^s ^{clūo}
fit ista. Potēte sensiti-
ue brōz per spēs diuī-
nitas influras: multa oba perci-
pient: que nō erunt. Probat̄ ē
tripliciter. s. auctoritate. rōne. et ex
emplo. ¶ Et p̄mo auctorita-
te sacre scripture. Ecclesiast.
40. Gratia et spēm desiderat oculus
tuus: et super hoc virides fa-
tiones. Ex qua auctoritate sic p̄-
ceditur ad propositum. Nam si
in hac vita oculus h̄z sūmam de-
lectationē et p̄fectionē sui actus i
herbarū et satiorū virore: nec mi-
nor d̄z esse delectatio et perfectio
sensuū in patria: q̄ sit i via: vt he-
ri fuit p̄bat̄ per beatum Tho.

In quarto. dist. 44. q. 2. ar. 1. 4. 3. c.
sequitur q. i. patria si appetet ocu-
lus talia poterit ea videre: vel mul-
to delectabiliora: vel q. non habe-
bit suam pfectionem ad quas re-
quiris ut circa nobilissimū obie-
ctum ereretur. et ois eius appe-
titus pfiatur. q. sine pctō et sine
oi defectu nature vl moris hñi pñt.
¶ Unde silē sequitur de auditu.
De quo Eccl. 40. vinū et musica
lectificat cor: et super vtraq. sapiē-
tie dilectio. In quo sil tangit de
gustu. s. vinū: et de auditu. s. mu-
sica. Unde et de auditu ē sequit
ibidem. Tibia et psalteriū suaves
faciunt melodias et sup vtraq. lin-
gua suavis. Unde ē sequitur de
odoratu. Jo. 1. domus impleta
est ex odore vnguenti. ¶ Item de
tactu. Mat. 11. Ecce q. mollior ve-
stunt in domibus regum sunt.
Nam et sine pctō tangimus mol-
les vestes et sericum. Et ad carnē
molles camisie ponuntur et filia.
Dis igitur sensibilis perfectio q.
in via sine pctō et defectu nature:
vel moris hñi pñt: potest mltō me-
lius haberi in patria. Et q. obie-
cta ista que nūc sunt in statu vie.
tunc non erunt actu in rep. natu-
ra: iō pñt q. ista perfectio et delecta-
tio sensuū. nō erit ibi per species
ab hñs objectis decimas: nec per
species aie inatas. Ergo erunt p
species mirabiliter adeo influxas
assistente ipso dō beis: ad oia eo-
rum vota sufficēter. ¶ Hoc idē
pbo rōne que videtur efficacissi-

ma. Non n. est minus possibile
neq. minus pvenies ponere spēs
influxas adeo in sensitivis poten-
tiis beatorū ad percipiēda etiā ea
que tunc non erunt actu q. pone-
re alas separatas intelligere etiā
singularia per spēs influxas potē-
tie intellectivē. Qd tamen ponit
beus Tho. i. pma parte. q. 82. ar.
pmo ad tertium. dicens q. aia sepa-
rata intelligit per species influxu
divini luminis picipatas. Et in
rñsione pncipali dicit q. aia intel-
ligit singularia per influxum spe-
cierum ex divino lumie. Ubi etiā
dicit q. ille modus intelligendi:
erit aiabus separatis cōnālis fm
illum statū. ¶ Sciēdus igitur q.
aliquid pñt dici pñaturale tripli-
citer. Uno mō dī aliqd pñatura-
le fm q. naturale dividi pñt id qd
ē pñt nāz. Et sic aiaz separata intel-
ligere p spēs influxas nō ē ei pñatu-
rale. s. ē pñt nāz. scdo mō put na-
turale dividi pñt violentū. Et sic ē
ei pñaturale. q. nō ē violentū. Ter-
tio mō put nāle dissiguli pñt id qd
ē pñt nāz. Et sic aiaz separata intel-
ligere singularia p influxū specierū
ex divino lumie nō ē ei pñaturale
qa est pñt nāz. s. pñt modū intel-
ligendi quē hñt a nā pñt in statu
vie. S. bene erit sibi pñaturalis
fm illū statū patrie. qa ibi habebit
aliū modum intelligēdi. Et hñs
duob' vltimis mōis accipit beus
Tho. vbi supra. qñ dī q. ille mo-
dus intelligēdi erit aiabus separa-
tis pñaturalis fm illum statum

De actibus

Et si possumus dicere hic i p-
posito de sensibus. Ad aut non sit
minus possibile hoc de potētis
sensitivis: p: quia idem deus est
q vtrq: potest. et hoc in se nul-
la m implicat dictiones. Et q
hoc non sit minus pueniēs: patet
ga sicut status futurus patrie in
quo erunt omnia perfectissima:
quia fm Boetium in tertio libro
de cōsolatione: ibi erit status om-
nium bonorū aggregatione per-
fectus. qñ. s. euacuabit qd ex par-
te est: vt dñ. i. Cor. 13. requirit q i
intellectus non solum cognoscat ef-
sentiam diuinam: sed et genera et
species omnium rerū et virtutū earū
et ordinē vniuersi fm beati Tho.
in tertio li. 3. gentiles. ca. 57. vbi
etiā allegat dictum beati Grego-
rii. in quarto dyalogorū sub hīs
verbis. s. quid est qd nesciant. qui
scientem oīa sciunt. et intelligunt
nāq oīum rerū intelligibillium
id est oīum entium que sunt erūt
et fuerūt in rerū natura: ita vide-
tur. requirere ille status beatitudi-
nis totalis omnium bonorū aggre-
gatione pfectus: q et sensus qui-
libet cognoscat spēs omnium re-
rū ab eo cognoscibillū que sunt
erunt et fuerunt in rerū natura.
Et qā non pōt sensus cognoscere
vlla: ideo oī saltem q cognoscat
in singulari aliquo: quodlibet qd
sit excellentissimū iter oīa obiecta
illius sensus: quia nō est maior ra-
tio quare intellectus pficiat quo
ad oīa sua obiecta et nō glibet sen-

sus. Ellet. n. anima quoddā mō
struosum sine pportione mutua.
Et hoc erit ergo p species influ-
ras: quia talia obiectant nunc. tūc
non erunt actu. Proueniunt enī
nunc hic ex generatione et corrup-
tione rerū: que tunc cessabunt: ga
tempus vltra nō erit: vt dñ Apo.
10. nec per pñs erit motus celi: a
quo oīs mutatio in elemētis et in
hīs inferiorib⁹ rebus est. Exē-
pli at gratia adducatur illud mi-
raculū quod fecit deus qñ pluuit
manna patribus in deserto. Ero.
16. De quo dñ Sap. 16. Panē de
celo pficiat eis: oī delectamentū
in se habentem. Unde p qd im-
mutabatur in eis gustus non a sa-
pore pprio rei pñtis. S; si gustus
filiorū ysaac appetebat carnis sa-
pore: vel vini vel quorūcūq; ali-
orum ciborū: l; absentium tunc il-
lum saporem in illa comestione sen-
tiebat. Quod nō esset forte erro-
neum dicere factum esse miracu-
lose a deo p species gustui illorū
influras qui dicebāt Ero. 16. Vti-
nam mortui essemus p manū do-
mini in terra egypti: qñ sedebam⁹
super ollas carniū et comedeba-
mus panē in saturitate. Cur indu-
xistis nos in desertū: vt occidere-
tis oēm multitudinem fame. Di-
xit at dominus ad Moysen. Ecce
ego pluā vobis panes de celo etc.
Et infra. Vespere comedetis car-
nes et mane saturabimini panib⁹
etc. Et infra. Quod cū vidissent
filii ysaac dixerunt ad inuicem

De
Iam
ait
cedit
infra
nomen
si sem
dus q
corpa
unda
Cp
pluio
et erug
Eru
abtrae
Tm
lanta
Za
super
Ratio
gratio
fensu
Vidit
vltima
plac
es m
Dp
q. l. a
m. 3. ad
et q. 4. a
fides
acti
vltima
paula
vltima
ne
phtam
eo
amplia

Manhu? Ad significat qd ē hoc
Ignorabant. n. qd esset. Quib?
ait Moyses. Iste est panis quem
dedit vobis dñs ad vescendū. Et
infra. Appellauitq; domus ysr'l
nomen illius Man. Quod erat q
si semen corlandri albū gustusq;
eius quasi simile cum melle. Et
ecce propositum quantum ad se-
cundam conclusionem.

COpponuntur at tria ptra hāc
pclusionem: q videntur assimila-
ri erugini rincez latroni.

Erugio dicit q ista cognitio erit
abstractiua.

Rinea dicit q ista cognitio erit
fantastica.

Latro dicit q ista cognitio erit
superflua.

Ratio ergo primi dicti est qz
cognitio intuitiua requirit obiecti pre-
sentia. abstractiua at i absentia fit.
Vel sic. quia quedaz est cognitio
visionis: quedaz est cognitio sim-
plicis apprehensionis siue simpli-
cis intelligentie vt pz per beatum
Tho. in primo iniaruz. dist. 38.
q. 1. ar. 4. c. Et in de veritate. q. 1.
ar. 9. ad secundū. Et in pma par-
te. q. 14 ar. 9. c. Cognitio ergo vi-
sionis ē qua aliquis cognoscit res
actu entes. Et dicitur cognitio
visionis ad similitudinē visus cor-
poralis qui inuenerit res ex ipsum
actu entes. Et vocat alio nomi-
ne cognitio intuitiua q requirit ob-
iecti presentiam: vt dictum est. S; cog-
nitio simplicis apprehensionis siue
simplicis intelligentie est. qua ali-

quis cognoscit ea q possunt esse.
Et tñ non sunt existentia in actu.
Et vocatur alio noie cognitio ab-
stractiua que i n obi absentia fit.
vt dictum est. Et qz hec cognitio
abstractiua videt imperfecta: seq-
tur q si in beatis sit cognitio ab-
sentiū q ibi nō erit cognitio sa-
lius intuitiua sed abstractiua. Et
sic erit ibi aliquid imperfectum
quod ibi est absurdum dicere.

Ad hoc respondetur q abstracti-
etum simpliciter est q abstracte
ab oī loco z omni tempore. Vñ
cum dicis abstractū ab hoc z nōc
minus dī z plus intelligis. Ad oī
proposito cognitio abstractiua nō
abstracte ibi ab omni tempore: s;
ab aliqua pte temporis z oīa. s.
nunc. Alioqn nec ipse deus dice-
retur intuitiue respicere oīa: prete-
rita: pñtia: z futura: z vocare iux
Aplm. Ro. 4. ca. q nō sunt tandē
ea que sunt. Vnde lz fm cursum
nature ad sensationez requiratur
pñtia obiecti: tñ mutato cursu na-
ture non oī. que cognitio tamen
non erit imperfecta in beatis.

Ratio secundi dicti est: qz hoc
videt sile sensationi puenienti ex
victoria imaginatiue virtutis seu
potentie: vt pz in amentibus z su-
rrosis. Ad tñ negat btūs Tho.
in quarto. dist. 44. q. 2. ar. 1. q. 3. c.
de impassibilitate corporu glisforū.
Ad hoc rñdetur q illa cog-
nitio erit vera z nō apparēs seu fan-
tastica. Et cā differēte erit ista. qz
in amentibus z surrosis species in

De actibus

fluere a superioribus viribus ani-
me: sunt in rōne obiectoꝝ cogno-
scibilia p̄sentate sensibus. **Nō**
deciipiunt. Sed iste sp̄s inflore a
deo non sunt in ratione obiectoꝝ
sed principiorum formalia: sicut
sp̄s coloris i oculo p̄ quā color vī
sed tamen ipsa species nō videt.
Ratio tertiū dicti est: quia perfici-
etur sensus per delectabilissima
objecta que ibi erunt, a quib⁹ spe-
cies decise veniēt ad sensus. An
de alia cognitio non erit necessa-
ria p̄ sp̄s isturas supnaturaliter
Ad hoc respōdet q̄ gloria na-
turam non destruit sed perficit.
Alioquin nec alia intellectus intel-
ligeret nisi deum nec deus intelli-
geret nisi seipsus. Et similia mul-
ta sequerentur inconuenientia:
Nec dicat quis: quō ergo imple-
bitur illud p̄ceptum Math. 22.
diligas dñm deum tuum ex toto
corde. i. toto intellectu: vt. i. nihil
intelligatur nisi deus? **A**d hoc
enim dī q̄ oꝝ hoc intelligere: q̄
non sit hoc in via impleri. i. q̄ sp̄s
de deo cogitemus actu: q̄ cogita-
tio vna impedit aliam: sed hic suf-
ficit hoc implere in habitu: vt p̄
per beatum Tho. 2. 2. q. 44. ar.
4. ad. 2^m. Sed ibi in patria nihil
intelligitur nisi deus. i. nihil intel-
ligitur sine deo: q̄ oīa simul cum
eo. Ideo p̄ q̄ verum est qd̄ dī-
xim⁹ p̄ sp̄s isturas sensus ibi eē
p̄ficiendos ēt respectu nō eriticiū
Quod nec loci distantia: nec
differentia situs impedire pote-

rit operationes sensuum beatorum.

Ertia conclusio sic
ista. Nec

loci distantia: neq̄ dif-
ferentia situs impedi-
re poterit operationes sensuum
beatorum. **P**robatur p̄io aucto-
ritates sapie. 3. Fulgebunt iusti ⁊
tāq̄ sintille in arundinetis discur-
rent. Que quidem auctoritas so-
let a doctoribus adduci ad fundā-
dum duas dotes glorificatorum
corporum. i. claritatem ⁊ agilita-
tem. Claritas igitur in quo consi-
stat p̄ q̄ in splendore. i. corporis
que expectatur sicut sp̄s endor so-
lis: de quo infra dicitur suo loco
Agilitas at̄ p̄sistit in motu locali
que ad libitūz aderit corporibus
gloriosis. De qua etiā infra suo lo-
co dicitur. Sed q̄tum nunc ad
p̄positum nostrūz facit in hoc lo-
co p̄sequemur beatum Tho. in
quarto s̄nariū di. 44. q. 1. ar. 2.
q. 1. ad p^m. de agilitate. Vbi po-
nit duas causas p̄tiales mot⁹ cor-
porū gloriosorum p̄stuentes vnā
causam totālē. Prima est vt illud
quod h̄nt in virtute actu ereren-
tes diuinam sapiam p̄mendabi-
lem ostendāt. Secunda est vt vi-
sus beatorum reficiatur pulchri-
tudine diuersarum creaturarum
in qb⁹ dei sapiētia reuocet. **M**o-
do ponamus q̄ x̄ps ⁊ thron⁹ glo-
rie eius sit in oriente sicut vident
innuere scripture sacre. ps. 46.
Psallite deo q̄ ascendit super ce-
lum celi ad orientē, ⁊ sanctus pe-

trus
cont
h̄nt q
scilicet
dus v
conuen
scilicet
loci qu
per se
illus si
p̄tiales
q̄m in
tūat e
rōne
de situ
Sicut
pedi
aie sep
singula
minle e
quam
tas Tho
q. 39. ar
localis in
patria. La
d̄p̄m
tas d̄
lūtas
mot⁹
decies
finito lo
impedi
q̄. 39. ar
sit fieri in
intentione
ne natur
multis
tione e
qui h̄nt

trus apl's velit se moueri: & ire ad
contemplandum vnam stellā de
hiis que sunt in puncto opposito
scilicet in occidente: & q̄ dorsum
eius vertatur ꝑ faciem xpi: dum
contemplatur corporaliter illam
stellam: dico q̄ nec distantia illi?
loci que est quasi sūma & maxima
nec sere potest eē maior: nec distā
illius situs impediet oculos cor-
porales sancti Petri: quin videat
xpm in throno suo: ac si esset con-
tinue corā eo. ꝑ hoc etiam decla-
ratur. Et p̄mo de distācia. scdo
de situ. De distantia sic procedo.
Sicut. n. distantia localis nō im-
pedi intellectuales cognitiones
aīe separate: que cognoscit etiam
singularia p̄ in xurum diuini lu-
minis equaliter se hñtis ad p̄pin-
quum ꝛ ad remotum: vt dicit bea-
tus Tho. expresse i prima parte
.q. 59. ar. 7. c. Ita nulla distācia
localis impediet actū sentiendi i
patria. s. actum videndi: audiēdi
olophandi: tangēdi ꝛ. p̄ spēs illu-
ras ex diuino lumine pro nutu vo-
luntatis scđōz: ad p̄pinquū ꝛ re-
motū. ꝑ Silr autē nec per species
decisas & receptas ab obiecto di-
stantia localis ipedit ibi: licet hic
impediat. p̄ q̄ hic est alius ordo
q̄ ibi. q̄ ibi soluz erigitur q̄ pos-
sit fieri imutatio spiritualis seu
intentionalis absqz vlla imutatio-
ne naturali. qđ nō pōt hic fieri in
multis sensibus. ꝑ Itē p̄ muta-
tionē cursus & status nature nre.
qui hic inter actiua & passiua re-

quirit determinatā distāciā. S; in patria poterit fieri illa imuta-
tio spiritualis ad quā tamēqz di-
stantiā. s. remota hac necessitate
debite appropinquatiōis. Et cau-
sa ponendi hoc est ista. q̄ p̄pin-
tas determinata nō est p̄ se causa
actionis & passionis. Est. n. rela-
tio que nec principū nec termi-
nus actionis esse pōt fm p̄m in
3. p̄bificoz. Unde est causa sine
qua non & causa p̄ accidēs respe-
ctu agentis liberi qđ est deus: qui
libere coagit rebus: & libere hic q̄
busdam sensibus coagit ad imu-
tationē intentionalē sine imutatio-
ne naturali. vt visui. Et q̄busdam
nō ut tactui. Et tamen in patria
hoc non requirit. Silr ergo si ē
hic libere agens. distācia determi-
natā non p̄ se sed per accidēs req-
rit ita ibi libere deus absqz hoc
coaget scđis ad nutū dictum ē.
Et sic patet conclusio quantū ad
p̄mam partem. s. quantū ad loci
distantiam. v3 q̄ non impediet
actus sensuum in patria. Tūc
probat 2. pars conclusionis
scz quantū ad differentias situs.
Et ad hoc p̄bandū sic p̄ceditur:
Et p̄io qđ patet hoc. q̄ sancti
in patria: cū per spēs illuxas opē-
tur. non requirunt situm aliquēz
q̄ ille spēs non p̄cernunt situm:
cum nullo modo dependeat ab
obiectis. Unde esto q̄ scđs pe-
trus ap̄lus quādo esset i occidē-
te: retrouersus non posset videre
xpm in oriente: vel eius uocem

De actibus

audire: vel ipsū tangere p species
ab obiecto decisas: poterit tñ per
species illas qd voluerit cir
ea corpus xpi: suis sensib' pcepere
¶ **Q**uā aut non obstante dñā sitas
possit nihilominus opatōes sen-
sus exercere qlibet bñs circa qd
cunq; obiectū voluerit ē p speci-
es ab obiecto decisas: sic deduci-
tur. **N**ā distantia localis impedit
nunc hic sensuū immutationē. nō
minus q̄ sitas ipediat. p experie-
tiam. n. pbatur q̄ utrūq; nos hic
ipedit. Sicut igitur i patria mu-
tato cursu z ordine nature vt rēf-
est in secunda pclusiōe fm sanctū
Thomā. nihil ipediat qn sensus
fiat in actu p imutationē sensus
ab obiecto ad quantācunq; distā-
tiam: ita pari mō nihil ipediat qn
ibi sensus fiat in actu p immuta-
tionem sensus ab obiecto a quo-
cunq; situ obiecti zc. **E**xempli
aut gratia: licet nō possit in pñci-
pali statu exemplū sufficiens reperiri
tñ quaecunq; exēplū accipiam?
illud **M**at. 24. Sicut. n. fulgur
erit ab oriente: z apparet vsq; ad oc-
cidentem: ita erit z aduentus filij
hois. In quo fm sibilā: cernent
eū cuncti. **N**ā vt refert Augu. in
sermone de natali domini. Sibilā
sic ait. Cernēt eum cuncti incre-
dulus atq; fidelis zc. Et tñ statim
abscondēt se: z dicēt mōtib'. Cadi-
te sup nos zc. Sic ergo fulgur
illustrat oculos z respicientiū ad
occidentē sic z xps illustrabit zc.
Et sic pz pclusio ēa. **C**adō opera

tiōes sensuū beator. erūt pfecte
icēsiue z extēsiue absq; fastidio.
vel ipedimēto vel lesiōe vel labore.

Quartā pclusiō sit
ista. **O**pa

clones sensuum beato-
rum erunt pfecte intē-

sive z extēsiue absq; fastidio vel
ipedimēto vel lesiōe vel labore.

Probasp. imo auctoritate ysa.
60. Tūc videbis z afflues z mira-
bitur z delectabit cor tuū euz con-
uersa fuerit ad te multitu do ma-
ris foritudo gentiū venerit nbi.
zce. hec pphetia ad lram exponi-
tur de yerlm. put significat eccle-
siam militante q̄ letat in abūdan-
tia filioiū p aduentū xpi ex genti-
bus sibi generator. sicut dī in ec-
clesia de brō Aug. Letare mater
nra yerlm: q̄ rex zce. **T**ipice vero
intelligit. p ecclesia triūphāte qd
est ppositum nostrū hic z exponi-
tur sic. Tūc. s. post gñalem resur-
rectionē que fiet post secundū ad-
uentū xpi videbis. **V**isus. n. poni-
tur hic p omni sensu: vt infra de
clarabit i sequēti capitulo. **V**ide-
bis igit. i. sensibiliter pceples re-
gem tuū. De quo paulo ante dire-
rat. Ecce tenebre operiēt terrā. i.
pctōres. q̄ dilererūt terrā z caligo
pplos. Et sequit. **S**up te at oriet
dñs. s. qñ reuertet ad celū post iu-
dicium: z gloria eius in te videbi-
tur zc. **V**idebis igit z afflues. i. af-
fluēt senties gliaz dñi dei tui: q̄
dirit. Jo. 10. Ego veni vt vitā ha-
beant z abūdantiū habeāt. **A**d

abundantius autem sentiendum
et statu vie regitur spiritus mul-
tudo a corde venientium. Et quod cum
venerit quod perfectum est evacuabitur
quod ex parte est ut dicitur. 1. Cor. 13. id
corpora gloriosa: sicut in membris
suis: sic et in spiritibus omnem dese-
ctum ante habitum: sentiet restaura-
tum. Cum macilentum et malecholi-
ci qui paucos habuerunt spiritus: mul-
tos tunc habebunt. Ex abundantia autem
spiritus fit sensatio perfecta: quod per ali-
qua remanet in corde et per suffi-
ciens vadit ad caput. et ad organa
sensuum. et tunc sequitur in corde dila-
tatio. et ex suspensione spiritus fit ad-
miratio in apprehensione rei place-
tis. Et sic intensius perficientur
operationes sensuum. Et hoc
quando conversa fuerit ad te mul-
tudo maris. fortitudo gentium
venerit tibi. id est quando con-
versum fuerint ad te omnes electi
tam parvi quam magni. Parvi enim
significantur per multitudinem
maris. id est hominum qui fue-
runt in hoc mundo: qui est vere
mare propter iniquitatem et
tempestates. ps. 107. Hoc mare
magnum et spaciosum. usque il-
lic naues pertransibunt. Magni
vero id est apostoli et alii significan-
tur per fortitudinem gentium.
Et in hoc notatur perfectio exten-
siva sensitivae operationis. Ex
hijs autem denotatur remotio sa-
stidii: et impedimenti: et lesionis et la-
boris. Alioquin non esset abundans per-
fectio sensibilitatis in beatis.

Secundo oportet singula cum
aliqua ratione discere. Et primo
de perfectione intensiva. Que con-
sistit imprompte attente vigilan-
ter et delectabiliter exercere opera-
tiones sensuum. Hoc autem to-
tum tanquam ex materia: procedit ex
quantitate et qualitate spiritus ani-
malis: ut docet beatus Thomas. 1. 4.
dist. 49. q. 3. ar. 20. in questione de dele-
ctatione. et de ea est. Et dicitur quod re-
quirunt tria ad bonam spirituum qua-
litatem. Primo. scilicet ut sint tempe-
rate compositionis. Unde egri non
habent hanc perfectionem: quia sunt dispe-
rati et infecti. Secundo quod sint clari
et non tenebrosi. Sic enim caligo
operaretur peccatores: qui tunc in
inferno vivunt in dolore. et erunt
malecolici spiritus habentes gros-
sos et tristes. Tercio quod substan-
tia eorum sit mediocris inter
spissam et raram. In sensibus
enim spiritus sunt grossiores quam
in iuvenibus. Ideo resurgent
omnes in etate iuvenili. Maci-
lenti autem habent spiritus tenues et debi-
les: ideo in resurrectione restaura-
buntur. Unde dicitur in ps. 103. Et
vinum letificet corporis: quia generat
multos et bonos spiritus. Ideo dicit
spiritus spiritus. Dabo tibi poculum
de vino condito. scilicet aromatibus: ut sit
etiam validus. scilicet perficiam spiritus ani-
males in te: et reformabo ad statum
optimum. Cant. 5. Et cantamus
de beato Dominico. Liber carnis
vinculo: celum introiit: ubi ple-
no poculo: gustat. quod sitiit.

De actibus

Secundo extensive quoque perfecti operatio sensuum beatorum. Non minus in processu quam in principio erit perfecta sensatio. Quia oppositum in nobis hic accidit secundum Thomam ubi supra hac de causa. quod hoc est propter novitatem que pertrahit naturam nostram mutabilem. Consuetudo autem delet ut sonus celi ut dicitur in libro de somnio Scipionis. Et est ratio Ari. i. 6. 2. 10. ethicorum et Avic. Et quod mutabilitas nature non habebit locum in beatis: ideo cessabit omnino hec causa. Et ex eadem radice secuntur omnia alia. scilicet quod erunt absque fastidio. Unde Bernardus. Erunt ibi desideria sine pena: et satisfactiones sine fastidio: quod ibi non erit nature alteratio. Sicut erunt absque impedimento. quod deus eis assistens voluntatem timentis se faciet perfectus. 144. plus etiam quam in statu innocentie ut expostulat sanctus Thomas 2. d. 39. q. 1. l. c. Item d. 41. l. 1. Item d. 44. q. 1. l. 3. Item l. 3. Item 3. d. 17. ar. 1. q. 1. l. 1. Item 3. m. Similiter erunt absque lesione. quod fugiet dolor et gemitus. ysa. 35. Et etiam ubi non est impedimentum ibi non est lesio. Sicut est absque laboribus. ysa. 40. Currat et non laborabit. Via ergo per hanc unam radicem procedunt: ut dictum est. Et repleti autem gratia inducantur secundum declamationem Senecae. Quidam namque habuit duos filios maiorem de libera: et minorem de ancilla: quod secundum legem erat heres et liber. Maior igitur dividens totum patrimonium dedit matri sue unam partem: et matri

minoris aliam partem: et bene cultus. diuit bona sua: et bene genuit. Sed minor molitie nature ductus accepit matrem et semper pauper fuit propter suam stulticiam. Sic Christus de substantia dei ponit omne bonum in parte una et terram matrem nostram ex alia. Stultici propter matrem suam quam plus amant perdunt omnia bona spiritualia omnium sensuum. que superius dicta sunt: et quod infra dicentur. **Q**uod obiectum beatificum in quo essentialiter persistit beatitudo omnium sensuum ipsorum beatorum in celis est solus Christus Iesus in natura assumpta. **E**xPLICIT primus tractatus de actibus sensuum beatorum. Incipit secundus tractatus de obiecto beatifico sensuum.

Nunc secundo dicendum est de obiecto beatifico sensuum. De quo erunt due conclusiones. **P**rima igitur conclusio sit ista. Obiectum beatificum in quo essentialiter persistit beatitudo omnium sensuum ipsorum beatorum in celis est solus Christus Iesus in natura assumpta. **P**robat per auctoritatem Jo. 17. Hec est autem vita eterna. scilicet beatitudo essentialis qua eternaliter vivit: ut cognoscant te solum verum deum. scilicet quo ad beatitudinem potentie apprehensivae interioris hominis: et quem misisti Christum christum. scilicet quo ad beatitudinem potentiae apprehensivae exterioris hominis. Et sub additione dicta determinatio subiectione huius dicti clausulae solam tantum repetita cum in principio

sensuum beatorum

8

ponatur et postea in fine nullum aliud obiectum exprimat.

Cum vero duo continet conclusio scilicet beatitudinem diuini sensum persistere in christo: et quod persistit in solo christo tanquam in obiecto beatifico: et circa utrumque est dubium: ideo hoc verum quod ratione dubij declarandum est.

Et primum habet dubium tale. Nam diuina scriptura in principio primi tractatus fuit adducta auctoritas Hugonis in qua ait. Deus homo factus est: ut totum hominem in se beatificaret. Nam si creator hominis deus esset: et non esset homo: esset in eo quod sensu mentis perciperet: sed quod sensu corporis perciperet non esset. Et in eodem libro ait. Deus homo factus est: ut uterque sensus in deo beatificaretur. scilicet in christo: et reficeretur oculis cordis in eius diuinitate: et oculis corporis in eius humanitate ubi pro sensu exteriori non creparet nisi de visu. Ideo posset alicui videri quod solus visus beatificabit in christo. Et Aug. etiam ut tunc fuit allegatum: dicit quod sensus exterior reficitur in contemplatione humanitatis: interior in contemplatione diuinitatis. Contemplatio autem sensitiva: ad solum visum pertinere videtur. Et sic non omnium sensuum obiectum est christus.

Pro hoc dubio declaratio duo notanda sunt. Unum est speciale in dictis horum duorum doctorum: quod uterque doctor exteriorem sensum dicit inuenire pascua delectationis in christo etiam egrediendo. Hoc autem non pertingit secundum unum sensum tantum

scilicet secundum visum: sed etiam pertingit secundum omnes sensus: quia sicut ingressio terminatur ad eius naturam intimam scilicet diuinitatis: ita et egressio eorum terminatur ad eius exteriorem naturam. scilicet humanitatis christi. Clarum est autem quod christi humanitas et eius proprietates iduales non solum visu sunt perceptibiles: sed etiam auditu. scilicet dum loquitur. Unum dicit de eo Cant. 5. Alia mea liquefacta est et quo dilectus locutus est. Sicut quantum ad odorem. Cant. 1. Trahe me post te in odorem unguentorum tuorum curremus. Sicut quantum ad gustum. Cant. 2. Sub umbra illius quem desideravi sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo. Intro ducit me rex in cellam vinariam etc. Sicut quantum ad tactum. Cant. primo osculetur me osculo oris sui. Et Cant. 2. Neque eius sub capite meo et dextera illius amplectabit me. Et sic patet quod christi humanitas et eius proprietates non solum visu sunt perceptibiles sed etiam omnibus aliis sensibus. Alioquin certe secundum verum neminem si aliquis sensus esset imunis ab hoc beatifico obiecto ille perpetuum pateretur obprobrium: et ei diceretur per singulos dies ubi est deus tuus. Et etiam Aug. non verum diceret. scilicet quod deus homo factus est: ut totum hominem in se beatificaret. Nam si unus sensus deficeret: et esset imunis ab hoc beatifico obiecto tunc non totus homo beatificaretur. Aliud notandum est generale. scilicet quod omnes sensus sub no-

De actibus

mine visus cōprehendi solēt. qā
fm Ari. in principio methaphi-
sice. omnes hoīes natura scire d
siderant. Signū aut est sensuum
delectatio: maxime aut que est p
visum. Nam si audimus bene cā
tare: dicimus. Vide quā bene cā
tat. Vide qm molle sericū: et sic de
aliis sensibus. Cui rōnem assi-
gnat. Ari. ibidē. s. ppter certitu-
dinē: et q: plures differentias re-
rum nobis demonstrat. Et sacra
scriptura idem innuit. ps. 33. Su-
state et videte etc. Et Jo. 20. Vide
loca clauor etc. Ecce q gustus et
tactus ppter certitudinē appella-
tur visus p: ergo prima p: con-
clusiones. s. q oēs potentie sensiti-
ue beatificabuntur in christo.

¶ Secūda pars cōclusionis ap-
paret ex necessitate: ex ista ratio-
ne que adducitur p supposita aucto-
ritate pdicta. Et sicut se habet so-
lus verus deus ad beatitudinem
p: apphensue interioris homi-
nis: ita se hēt ad beatitudinē po-
tentiarum apphensuarū extērio-
ris hominis solus christus saltez
secundum pfectiones et proprietates
nature sue humane: fm cui
assumptionē fuit missus a patre
sicut ibidē dicit. s. et quē misisti ybm
xpm. Igitur sicut in solo deo ter-
no et vno: et in nullo alio obiecto
essentialiter ab eo distincto: confi-
sit obiectiue essentialis beatitudo
nostri interioris hominis. scilicet
fm intellectum: ita in solo xpo mis-
so a patre. fm pfectiones et pprie-

tates nature sue humane s: quas
est missus: et in nullo alio obo di-
stincto ab eo pstitit obiectiue essen-
tialis beatitudo cuiuslibet potentie
apphensue nostri exterioris hoīs
¶ Et quo vltēr? sequitur: q hoc
modo penes solum xpm: attendē-
dum est obiectiue premium essen-
tiale cuiuslibet potentie apphē-
sue nostri exterioris hominis. Et
eo. n. quis premiatur: quo beati-
ficatur: q: beatitudo est premiū vir-
tutis vt dicitur primo Et hycor.
Ideo eo solo quo in ratione obie-
cti beatificatur essentialiter: eo so-
lo obiectiue: suum essentialē pre-
miū habere decernitur. sed i so-
lo christo totus homo extērior be-
atificatur. Ergo in solo christo se-
cundum suā humanitatem. essen-
tiale premium extērioris hominis
et omnium potentiarum sensitiua-
rū eius obiectiue ponendū ostēdit
¶ Exēpli aut gfa nō aliud indu-
co: nisi illd qd saluator n: Math.
24. et Luc. 17. idurit. d. Vbi cūq
fuerit corpus ibi congregabuntur
et aquile. Ad quidē videt a sa-
cris scripturis assumptū: sicut et
ipse saluator p: s: ex sacris scri-
pturis loq. Scribis enī Job. 39.
Ad preceptū tuū eleuabī aquila
et in arduis ponet nidus suū. In
petris manet et in prurptis silic-
bus cōmoratur. atq: inaccessis
rupibus. Inde ptemplatur escā:
et de longe oculi eius prospiciūt.
Nulli eius lambunt sanguinem
et vbi cūq: cadauer fuerit statim

adest. Per corpus igitur denota-
tur xps deus et ho. Per aquilas
vero electi eius: qui in die iudicii
ad preceptum xpi eleuabuntur de
pulvere. Et in arduis. i. in celesti-
bus ponent nidum suum. i. quietes
suam. Inde contemplantur escam
scilicet panem angelorum. i. humani-
tatem xpi iesu: qui est panis viuus
q de celo descendit: ut dicit Jo. 6.
Et de longe oculi eorum prospici-
unt: quia quicumque beati a longe fue-
rint: tamen quia innumerabilia corpora
non poterunt non occupare ma-
gnam distantiam. illa tamen non im-
pediet visionem sanctorum. Pulli
eius lambent sanguinem. Hic
denotatur quod et aliquam proprie-
tatem et xps vocatur aquila. Deu-
tero. 32. Sicut aquila puccas ad
volandum pullos suos et super eos
volitas. Quia dominus iesus xps
ascendit in celum: ut prouocaret
nos ad volandum secum: ut ubi
ipse est: et nos simus: ut ipse dixit
Jo. 12. Vos autem pulli eius san-
guinem suum lambimus in sacra-
mento altaris. Unde qui non su-
munt hanc escam in presenti per
sacramentum: non erunt digni ut
eam accipiant in patria per effe-
ctum: sicut ipse dicit Jo. 6. Nisi
manducaueritis carnem filii hominis
et biberitis eius sanguinem: non
habebitis vitam in vobis. Ideo
sequitur. Et ubicumque fuerit cada-
uer: statim adest. Ubi ostendit quod
corpus eius remansit exanime propter
nos. Notatur autem hic in aquila

perfectio agilitatis. quia statim adest
Et visus acutius: quia de longe con-
templatur. Et perfectio olphatus:
quia sentit cadauer et transmare. ut
dicunt philosophi. Et resectio gustus. quia
pascitur de cadauere recte. Unde
per hos tres sensus. bene possu-
mus sufficienter intelligere: quod om-
nes sensus perficientur obiective
in christo solo: tanquam in obiecto beati-
fico nostri exterioris hominis: qui si-
cut aquile renouati erunt ab om-
ni defectu: in statu perfectissimum
ut nobis promittitur in ps. 102. quia
renouabitur ut aquile iuuentutis tuae.
¶ Erit ergo solus xps secundum suam hu-
manitatem: omnium pulcherrimum
ad videndum. quia erit speciosus for-
ma patris filii hominum ut dicitur
ps. 44. Et Gen. 2. Ostende mihi
faciem tuam. Et erit per voces
obiectum secundissimum ad au-
diendum. Gen. 2. Sonet vox tua in
auribus meis. Et istorum duorum
subiungit rationem sponsa dicens.
Vox. n. tua dulcis: et facies tua
decora. Et Gen. 5. Anima mea li-
quesfacta est: ut dilectus locutus
est. Erit per odorem omnium suauis-
simum ad olphendum. Erit per
saporem omnium dulcissimus ad gu-
standum. Erit per temperiem omnium
delicatissimum ad tangendum.
Et erit per suam benignitatem omnium
gratissimum ad osculandum et
amplendum: ut de singulis in-
fra dicitur in tractatu de sensibus
libus delictis paradisi in speciali.
¶ Quod sicut intellectus. ita et sen-

De obiecto beatifico

sus habent in ipso unicum suum et essentialiale primum: sed habent alia prima accidentalia propter illud primum essentialiale.

Secunda conclusio sit ista.

Sicut intellectus: ita et sensus habent in christo unicum suum et essentialiale primum:

et habebunt alia accidentalia prima: propter illud essentialiale. Probatur primo aliquot auctoritate domini Martini. 13. Vestri autem beati oculi qui vident que vos videtis. Que quidem auctoritas quomodo faciat ad propositum: attendite. Rogaui enim dominum christum discipulis: et loquor ibi de oculis corporalibus. Iam oculis spiritualibus. Abiit enim vidit: et gaudius est. Io. 8. Sic ergo beatitudo nostra in eo ichoative in hac vita: perfective autem in alia: pertinet etiam ad oculos corporales: quia capillus de capite vestro non pibit Luce. 21. Et non solum visus perficiet obiective in eo: sed et auditus: quia subdit ibi Martini. 13. Et aures que audierunt que vos auditis. Et non solum hijs: sed et tactus: quia dicit. 1. Io. 1. Et manus nostre contraxerunt etc. Quilibet igitur sensus noster beatus erit essentialiter in christo. Sed in alijs sensibilibus ut sunt corpora celestia et scelerum: habent sensus nostri prima multa accidentalia: sicut theologi docent quod intellectus habet in deo essentialiale primum: iudicando autem creaturas: intellectus habet multa alia prima accidentalia. Et sic per conclusio aliquot manifesta. Hoc nunc scilicet tripliciter obiectum ratione ostendere. In illo enim solo: homo beatificatur, quo habito in ratione

ne obiecti: ipse homo est beatus: etiam nullo alio habito in ratione obiecti: et quomodo sic habito: homo non est beatus: etiam quocumque alio quocumque habito. Clarum est autem quod homo iterum est essentialiter beatificatus et premiatus habito in ratione obiecti deo trino et uno: quod non esset beatus deo habito non sic: qui buscumque alijs habitis in ratione obiecti. Unde Augustinus in 5. professionum Infelix qui scit illa omnia. scilicet creata: et te nescit. Beatus autem qui te scit: et si cetera nesciat. Qui autem te et illa novit: non propter illa sed propter te solum beatus. Si etiam sensus nostri: seu potentie: nostri exterioris hominis: beatificabuntur et premiabuntur essentialiter in christo secundum suam naturam assumptam et secundum eius perfectiones et proprietates: eo habito in ratione obiecti: qui non essent beatificati nec premiati. eo non sic habito: etiam quibuscumque alijs habitis in ratione obiecti. Quod quidem satis innuit Augustinus et Hugo in auctoritatibus allegatis: quoniam deus homo factus est: ut totum hominem in se beatificaret. scilicet tanquam obiectum sufficiens pro toto homine. Igitur christus est obiectum potens: etiam quocumque alio obiecto circumscripto: beatificare ipsum hominem totum: qui secundum sensus corporeos non esset aliter beatus: quia idem homo non potest esse simul beatus et abiectus. Sed non habito deo homine facto sic in ratione obiecti: et quocumque alio sic habito: esset sensus carnis nostre in abiectioem et in obprobrium perpetuum: cui semper deceret: ubi est deus tuus: ut dicit Dominus.

go. Quasi sequitur qd hō hz corpus
essentialiter beatificabitur et pmiabitur
tunc in solo xpo fm suaz naturam
assumptā: eo habito in rōne obte-
cti fm eius pfectiones et ppieta-
tes etiā creatas: presertim q: sunt
tante excellentie et virtutis pre o-
bus alijs sensibilibus: q: pēpue in
eis dū a sētib' nris pēpuit i pñia:
tūc cōiungit hō per ipsos sensus
suos: siue per opationes ipsorum
sensuū: ipsi bono increato: cuius
presentiā statim hō sentit in eis lz
per accūs. ut ps p scdm Tho. 1.
q. 12. 3. 2^m. Et hinc est qd xps bti-
ficat oculos discipuloy: q: viden-
do hōiem xpm: videbāt deū: licet
p accūs. vñ Bie. d aplo Tho.
ait. qd aliō vidit et aliō credidit. vi-
dit hūanitatē: et credidit diuitatē
Et rñ dicit Tho. Dñs me? et deus
me? Jo. 20. Ecce quō videndo
xps hz nāz assūptā: sensit pñiā sue
diuinitatis lz p accūs. S; i pñia
nulli dubiū. qd clarū et pfectū diui-
tatis pñiā i xpi hūanitate pēpuit
ut i locis ppijs dēclarabit ista i p-
cessu. C; s; poss; aliq; vñ h; ar-
guere sic. Nā dicit beatus Tho. i qd
nūb' d malo. q. 5. 1. 5^m. qd pñiā ef-
sentiale pñit i vñōe di: accūsale
at ē d bono creato. Et i pñia fe. q.
3. ar. 3. c. dicit expisse sic. Essentiali-
ter qd nō pē pñere opatio sensus
ad beatitudinē. Nā beatitudo hōis ef-
sentialiter pñit i pñiā ipius
ad bonū increatū. qd ē vñm? fi-
nis: cui hō p opationē sensus cō-
iūgit nō pē. Ergo est falsa conclusio p-

dicta. Ad hoc rñ dicitur. qd ē du-
plex beatitudo hōis. s. interioris. et ex-
terioris: ut iā supra satis manifeste
declaratū ē. Inter q's pñia ē esse-
tial'. Et ha i cōparatiōe illi? ē acci-
dētalis. Jō qñ absolute loquimur
de beatitudine hōis: intelligit de pñia
Et dñ. pñia fe. q. 4. 6. 1^m. qd in
corpali bono nō pñit beatitudo. sic
i obo beatitudinis. s; pē facere ad ali-
quē beatitudinis decore et pfectionē
Et sic btñs Tho. vñ dicit: qd op-
atio sēsus nō pñit ad beatitudinē ho-
minis. s. interioris nisi accidētali:
s; pñit ad beatitudinē essentialē ho-
minis exterioris. Et ista ē veritas
pclusiōis. C; Exēpli at gñ addu-
co ad hoc mirabilem visionē. Dan.
10. eo qd tota hūanitas xpi: s; aia
et corp' iūit pñiali i aias et se-
cūdario i corpora: iō et h; verūq;
ē caput hōiū: quo ad vñq; ut
ps. 3. q. 5. ar. 2. c. Et. 3. dñ. 13. q. 2.
ar. 3. q. 3. c. Et verū. q. 29. ar. 4. 1^m.
Dicit. n. sic. Similitudo vñna ipso-
rum quattuor. Et vñōes Ezechiel
elis. i. de quattuor rotis quasi sit in
medio rote. Certe i xpo vñ nūbi h;
vñō adimpleri. In quo sunt due
rote. s. diuinitas et hūanitas. Et
rursus i hūanitate sunt due rote
s. aia et corp'. et diuinitas ē i hūa-
nitate ut abscondita. hūanitas vñ
i diuinitate ut stabilita. et rursus aia
ē i medio corp'is ut abscondita: cor-
p' vñ i medio aie: ut gubernatū et
rectū ab ea. Dñs at iste quattuor ro-
te. vñna sit: qvñna pñia ē xps de? et
hō: et ipē ē beatitudo nra. Vocatur

De excellentia et gloria

autem diuinitas rota. q. ē spera
intelligibilis: cuius cētrum ē vbi
q. 3. 7. cuius circūserētia est nūq̃
Et hō dicitur rota: q. de sui natu
ra volubilis est: q. nūq̃ in eodez
statu pmanet. vt dī Job. 14. S;
in xpo circulationem perficit: euz
in se omnem continens creaturaz
suo iungit creatori. Anima etia;
rota dī: q. in se ipsam reflectit p
intellectualem opationē. Corpus
vero rota dī: q. de terra erit: 7 in
terram reuertitur. vt dī Gene. 3.
Sed cum corpus coniungat anī
me sue: tūc 7 ipsum p̃fiet suam
circulationē. Et tunc p̃fecta erit
oīum rota. cum oēs electi cōiun
gētur spūaliter 7 corporaliter xpo
7 xps tradiderit regnum deo 7 pa
tri: 7 erit deus oīa in omnibus vt
dicitur. 1. Cor. 13.

Explicit secundus tractatus de
obieto beatifico sensuum. Inci
pit tertius tractatus de excellētia
7 gloria sensuum beatorū. Cōd
gloria sensuū beatorū. i. cludit delecta
tionē vlēz vt excellētē. i. quo ali
quo mō ē angelos supabimus.

Inc tertio. dicen
dum est d ex
cellē. 7 glia sensuū bea
torū in patria. De quo
erit tantum vna p̃clusio generalis
Sic ergo p̃clusio declarāda. Glo
ria sensuū brōz i. cludit delecta
tionē vlēz 7 excellētē. i. quo ali
quo mō ē angelos supabimus.
C̃ Probat p̃rio auctoritate. i. Co
rin. 2. Oculis nō vidit nec auris

audiuit: nec in cor hoīs ascēdit: q̃
p̃parauit deus diligentibus se.
Per hoc ergo q̃ apostolus noīat
oculos: aures: 7 cor: intelligitur
vniuersalitas oīum sensuum: q̃a
co: oibus sensibus responderet.
Per hoc vero q̃ dicit: illa a nullo
hōz percipi. i. in presenti: ostendit
eorum excellētiā. vt exponit san
ctus Tho. 2a 2e. q. 17. 2. 1^m. Itēz
3. q. 57. 2. 2^m. Itē. 3. d. 24. ar. 2.
q. 3. 2^m. Itē 1°. Cor. 2. col. 7. Sed
q̃ hic non sit mētio de angelis:
os addere 7 audire qd dicat ap̃ls
i. Cor. 6. An nescitis. q. ēt ange
los iudicabim? Ubi notatur. q̃
angeli in comparatōe hoīz: brō
rum: erūt aliquo mō minores. vt
exponit sanctus Tho. 4. d. 47. q.
1. ar. 3. q. 4. 1^m. Ex quo potest saltē
superficialiter patere cōclusio per
locum ab auctoritate. C̃ Sed ra
tione volumus eam declarare in
quatuor. P̃mo q̃ gloria sen
suum beatorū i. cludit delectatio
nem. Hoc patet ex hoc q̃ aliter. i.
homo exterior: nō esset beatus. Di
cis enim. 2. ethicorū q̃ oportet de
lectationē admixtam esse felicitati
Unde in quarto sententiarū di.
49. q. 1. ar. 3. de delectatione dicit
beatus Tho. q̃ operatio 7 delecta
tio de operatione consequens
non sunt cōsideranda quasi duo
bona: sed quasi vnū. Sicut enim
ex perfectiōe 7 perfectibili fit vna
res perfecta: ita ex delectatione 7
opatiōe potēit: fit vna opatio p̃
fecta que est felicitas cum delecta

sensuum beatorum

11

tio sit operationis perfectio: ut ha-
 betur. 2. ethyco. 1. m. Hec beatus
 Thomas. **C**Secundo gloria sen-
 suum beatorum est excellens: quia glo-
 ria sensuum beatorum includit uni-
 versalem delectationem. scilicet omnium
 sensuum: ita quod si unus deficeret
 secundum quem homo exterius non delecta-
 ret: tunc homo non esset totus bea-
 tus: et sequeretur manifesta contra-
 dictio: quia cum probatum sit: totum
 hominem beatificari in deo homi-
 ne facto: et nunc dicit: aliquem sensum
 non habere delectationem. id est quietem
 sui appetitus: tunc non totus ho-
 mo esset beatus. Et sic totus et non
 totus esset beatus. Cuius opposi-
 tum innuitur. 3o. vij. Michi in-
 dignamini: quia totum hominem sa-
 num feci in sabato. Abi est figura
 batur. quia in sabato. scilicet eterne
 quietis. que in celesti patria expectatur: sa-
 lus et gloria totius hominis obtinebi-
 tur. Ad etiam ponit sanctus Tho-
 mas 2. 2. q. 3. c. 3. et 3. m. dicens quod in
 perfecta beatitudine per fructum totus
 homo. scilicet in inferiori parte per redun-
 dantiam a superioribus. Unde in. 4. di. 44.
 q. 2. ar. 1. q. 3. c. de impassibilitate: di-
 cit beatus Thomas. quod omnes sensus per-
 miabuntur. Sed delectatio quod consi-
 stit in operatione sensus. scilicet conse-
 quens iam est vltimus in omnibus sensibus
 quasi perfectus operatio eorum. ergo glo-
 ria sensuum beatorum includit uni-
 versalem delectationem omnium sensuum.
CTertio gloria sensuum beatorum
 est excellens: quia gloria sensuum bea-
 torum includit excellentiam. scilicet super omnes

delectationem presentis vite. Nam si esse
 tanta delectatio solus: quanta est nunc
 in via. tunc sequeretur: vel quod homo non
 esset non esset beatus in patria: vel non
 esset beatorum quod in via. cum felicitas
 sit quod optimum et delectabilissimum
 ut patet primo ethyco. Ergo sequitur
 quod cum delectari secundum actus omnium
 sensuum delectationibus excellenti-
 bus in patria: excedat omnem de-
 lectionem sensibilem huius mundi
 quod hoc pertinet ad primum beatifi-
 cum nostri exterioris hominis. quem
 admodum dicitur. 1o. ethy. quod oportet
 felicitatem: esse delectabilissimam
 earum que sunt virtutes sunt operationum.
CQuarto gloria sensuum beato-
 rum est excellens: quia in gloria sensu-
 um beatorum aliquo modo angelos super-
 bimus. Ad quod declarandum ne-
 cessaria est ista suppositio. scilicet quod ali-
 ud est beatitudinem angeli esse im-
 perfectam: et aliud est: beatitudinem
 angeli secundum quod esse minorem huma-
 na beatitudine. **P**rimum. n. nega-
 tur: et dicitur quod nec privative: nec ne-
 gative beatitudo angeli est imper-
 perfecta. per hoc quod non habet tantam
 ac tale delectationem sensibilem. sicut
 homo beatus. Privative quod non est
 imperfecta. Nam nihil privative est im-
 perfectum: nisi illud quod caret eo quod
 sibi competit secundum naturam. ut homo cecus
 est imperfectus privative. quia caret vi-
 su quod sibi competit secundum naturam. Ange-
 lo autem sensitiva cognitio non competit
 secundum naturam. Igitur beatitudo an-
 geli non est imperfecta privative. Ne-
 gative et non sit ex hoc imperfecta. quia

b 11j

De excellentia et gloria

sic ē aliquid inspectū negative quod sibi
aliquid deest debitū ei. ut dicit scilicet
Thom. super Dionysium de diuinis nominibus
c. 13. l. e. i. si. sed sic angelus non est
inspectus quod licet debitus sit beatitudi-
ni corporis humani. quod habeat delectatio-
nem sensibilem si tamen est obiectum beatitudinis angelici
quod sic habet per se. tunc deest visio
corporalis. nec tamen per se inspectus dicitur
potest in aliquid participatione beatitudinis. Sicut
nec angelus. **U**bi nota pulchra ratio
seu regula: quod illud quod est prius secundum
analogiam non potest vocari inspectus ex
hoc quod sibi non praestat illud quod est poste-
rius ut patet de substantia et accedente in ente: et de
pulchro intellectuali et corporeali: et de
bono increato et creato. et sic de inue-
nientis alijs. Beatitudo autem analogice di-
citur de beatitudine intellectuali si-
ue spirituali. et sensibili. Quia igitur haec
intellectualis seu spiritualis beatitudo
non est inspectus si aliam non ha-
beat: vel si aliam caruerit: dum modo
alia ad naturam eius non pertineat: ut scilicet
deus et angelus et beatitudo eorum habet tamen in-
spectus esse: si utraque non habet. **S**ed
deus. scilicet quod angelus habet quod habet maiorem beatitu-
dinem quam habet: declarat sic. **A**lign. n. habet
est equalis beatitudinis in intellectu-
ali seu spirituali beatitudine cum aliquo
angelo: quod mensura angeli: men-
sura hominis: ut dicit Apoc. 21. **E**t igitur
tunc ille habet beatitudinem tantam intellectu-
alem seu spiritalem beatitudinem: ut iste
vel ille angelus. et ultra hoc habeat
beatitudinem sensibilem tam excellentem
ut probatur est: patet quod habet saltem exten-
sive est prior angelo: sicut et anima ip-
sius hominis extensive est prior rebus

sumptis corporis: quod erat prius ut di-
cunt sci. Et quod super omnes angelos scilicet
saltem duo homines. scilicet christus iesus et mi-
sereri: de quibus quo ad primam animam non in-
conuenit dicere: quod angelos homines exce-
dat in gloria: saltem quo ad spiritum: et quod
homo beatus erit equalis in gloria alicui an-
gelo in gloria materiali: patet ex ratione dicta:
quod de omnibus hominibus beatis dicitur potest an-
gelos in gloria aliquo modo superabius
Exempli autem gratia sit visio Jo. Ap.
19. **U**bi Jo. videns angelum dei sibi
loquentem: cecidit ad pedes eius: ut
adoraret eum: sicut fecerat Abraham
quando tres angelos vidit et unum ado-
rauit. Gen. 18. Et multi alij anti-
qui. Et tunc dixit angelus Johanni.
noli. **N**olite ne feceris. **E**t oservus. n.
tuus sum et fratres tuos habentium
testimonium iesu. hic deum adora. de
quo christus iesus dicit. i. pe. i. In quem
desideret angeli perspicere. **U**nde
ratione christi sunt angeli minores homi-
nibus: quod unus de nobis homo sicut et
nos: est deus: in quem sine pena de-
siderant angeli perspicere. Et eius
amore sunt administratorij spiritus
in ministerio nostrum missi: ut dicit
Heb. i. Et in ps. 90. Angelis suis
deus mandauit de te etc. Et ad-
miramur quanto natura humana: extensa
dei beatitudine: ita mirabiliter sit eis pro-
posita. quod nunc angelos apprehendit
sed semper Abraham. ut dicitur ad He. i.
Quod mirabilis est iste thesaurus et quod
solicite querendum. **Q**uartus tractatus
De magnitudine delectationis iesu. b.
Quod gloria iesu beatorum includit de-
lectationes maximas non tamen imoderatas

De magnitudine delectationis 12

Inc. 4. loco: dicendum est de magnitudine delectationis sensuū brōy

De quo erunt tres conclusiones.

Prima igitur conclusio sit ista: Gloria sensibilis beatorum includit quidem delectationes maximas non tamen immoderatas. **P**robatur. 1. aliquantulum auctoritate Sap. xi. **D**ia in mensura et numero et pondere disposuisti. **C**lay est autem quod diuina sapientia in hoc dignoscitur quod omnibus rebus dedit sibi: virtutem et operationem: sub ceteris limitibus quos nulla res creata transgredi potest: nisi sit deus sui actus. **H**anc autem libertatem dedit deus hominibus ut possint suos excedere terminos et eos qui excedunt nisi seipsos modificent ac refrenent et reformant per penam: ipse tandem per iustitiam ad debitum reducet ordinem. **E**os autem qui vel seruauerunt semper sicut martyres innocentes et alij similes: vel post inordinationem: se ad ordinem debitum propria voluntate redierunt deo inspirate: cui dubium quod eos adducet ad statum tante excellentie. quod non amplius habebunt periculum de usando: non quod perdant libertatem arbitrii: sed quia iberebunt eterne legique deus est: quod nullatenus poterunt mensuram rationis excedere. **E**t tamen excellentissimum erit illud gaudium quod includet delectationes quidem maximas: non tamen inordinatas. **E**t sic ex his per aliquantulum conclusio proposita. **Q**uas. 2. et ratione nunc

rationabiliter deducam. **E**t particulariter quidem hec conclusio videtur satis esse probata: quod de gloria beatorum sensuum: quod. 1. includat delectationes maximas et excellentes: probatur ex conclusione hec sterna superius dicta in. 3. tracta. quod autem non sint immoderate: probatur ex deductione superioris auctoritatis Sap. xi. **S**ed nunc dubium est quomodo ista duo se invicem compatiantur. 1. quod sint maxime: et quod non sint immoderate. quod eo ipso quod delectatio sensibilis est excellens et maxima: videtur esse mala et sic videtur immoderata: et ultra rationis mensuram: quod est eam esse immoderata. **D**icitur in. 7. ethicorum. quod pueri et bestie in quibus non est virtus. persequuntur delectationes sensibiles excessivas: fugiunt autem eas virtuosus siue temperatus: saltim excessivas. **E**x qua auctoritate philosophi. habetur due valide oppositiones ad conclusionem predictam. **E**t primo quidem in generali. **S**ecundo vero in speciali: **I**n generali quidem quod: cum bestie non possint esse beate: quia tamen secuntur sensibiles delectationes quantum possunt. videtur sequi: quod sensibiles delectationes ad beatitudinem hominis non pertineant. **I**n speciali vero habetur: quod saltim delectationes excessivae quae pertinent ad sensum. sunt per se male et inordinate ex quo virtuosus illas fugit. **E**st. n. virtuosus seu virtus secundum eundem Aristotelem in. 3. ethicorum. quasi mensura et regula humanorum actuum. **E**t apostolus confirmat. 1. Cor. 2. Spiritus ritualis homo omnia iudicat. scilicet bene. **S**i autem tales delectationes sunt secundum se male. sequitur quod non possunt

b. iii

De magnitudine delectationis

ad felicitatem hominis pertinere
que felicitas dicitur esse summū
bonum hoīs: et in optima ei⁹ ope
ratione consistere. Et sic videtur
q̄ non possint esse in patria dele-
ctationes sensibiles: saltem excel-
lentes: ut nunc probatum est.

Chorum igitur duoz declaratio:
erit probatio nre conclusionis
Ideo primo declaremus auctori-
tatem. Arist. Quando igitur di-
cit Arist. q̄ virtuosus et tempera-
tus fugit delectationes sensibiles
saltem excellentes: hoc concedi-
tur: distinguendo tñ de excessivo.
Nam potest intelligi et dici dele-
ctatio excessiva dupliciter. s. vel q̄
excedit modum et regulā ratiōis
vel q̄ ille dilectiones excedunt oēs
delectationes que possunt haberi
in via. Si ergo intelligatur siue
accipiat excessivum. s. q̄ exce-
dit modum et regulam ratiōis:
sic vox dicit Arist. Et sic idem ē
excessivum et immoderatum. Si at
accipiat excessivum. s. q̄ ille dele-
ctationes sensibiles in patria exce-
dunt oēs delectationes que pos-
sunt haberi in via: sic nō est idem
excessivum et immoderatum. Et sic
patet q̄ in patria possunt esse dele-
ctationes sensibiles: excellentes et
moderate: et tñ sunt maxime cō-
clusio dicit. **A**d primū igitur
dubium generale: dicitur: q̄ ista
ratio non valet. Beata non possūt
beatificari: et tñ secuntur delecta-
tiones sensibiles. Ergo tales de-
lectationes non pertinent ad bea-

titudinē. q̄ id em ēt diceretur
de damnatis. s. operatio intellect⁹
et voluntatis est in dānatis. Et tñ
ipsi non possunt esse beati. Ergo
operatio intellectus et voluntatis
non pertinet ad beatitudinē. Me-
gatur consequentia. Patet ergo
q̄ defectus est in arguendo. Et
tunc dicitur ad minorem: q̄ tales
delectationes sensibiles: quales
in patria ponimus: non sunt cōis
brutis. Nam nos ponimus oēm
delectationem in patria: sequi re-
gulam ratiōis et prius ratiōes
imperare: q̄ sensum delectari.
Quod in pueris et brutis contin-
gere non potest. **A**d secundū
dubium in speciali dicitur ex pre-
cedenti solutione: q̄ delectatiōes
excessivae primo modo dicte: sunt
contrarie ratiōi. Et sic tales sūt
male et immoderate. sed sicut fm
beatū Tho. in prima parte. q. 95.
ar. 2. c. in statu innocentie: ap-
petitus sensitivus erat totaliter
ratiōi subiectus: ita multo ma-
gis erit in patria. unde ibi nō erāt
in hoīe passionē anime: nisi ex
ratiōis iudicio consequentes. et
tamen ut ipse ibidem dicit. q. 95.
ar. 2. 3^m. ibi non erant tunc mino-
res delectationes fm sensum q̄
modo sint in via: sed erant maio-
res. et tanto maior delectatio quā
to natura erat purior: et corp⁹ ma-
gis sensibile. Ergo clarum est q̄
multo magis erunt in patria.
Exempli autem gratia addu-
co illud Luc. 6. Mensuram bo-

sensuum beatorum

nam: et consortam: et coagitatam:
et superfluentes: dabunt in sinu
vestrum. Ex eo ergo quod dicit: me-
suram: ostenditur ibi moderatio.
In his vero quattuor gradibus
mensure: quos adiungit: ostendi-
tur magnitudo delectationis: pro-
ueniens ex largitate datoris: et ex
ordine rationis: que ibi non deus
at a lege eterna que deus est. Ex
hoc autem quod dicit dabunt: vide-
tur innui duplex obiectum beati-
tudinis nostre. scilicet diuinitas et hu-
manitas christi. per hoc vero quod
dicit in sinum vestrum: intelligit
secretum diuine glorie que reue-
labitur in nobis: que in hac vita
sufficienter nec exprimi: nec intel-
ligi potest. **Q**uod temperantie
virtutem non ledit: qui corpora-
les delicias et delectationes pro-
pter deum spernit in via: ut maio-
ribus deliciis et delectationibus
perfruatur in patria.

Secunda conclu-
sio que quasi correla-
rie ex omnibus premissis
inferitur: sit ista. Temperantie
virtutem non ledit qui corporales
delicias et delectationes propter
deum spernit in via ut maioribus
deliciis et delectationibus perfrua-
tur in patria. **H**ec conclusio p-
batur primo auctoritate Sap. 7.
Venerunt autem mihi omnia bo-
na pariter cum illa. scilicet cum sapien-
tia spirituali. De qua dicit Iac. 3.
Sapientia autem que de sursum

est: primo quod idem de pudica est.
Et in hoc sapientia spiritualis oppo-
sita est sapientie carnali. que non nisi
carnalis sapit. Cum illa ergo sapientia
spirituali: venerunt mihi omnia bo-
na. scilicet corporis et anime ut sepe dictum
est. et hoc in vita eterna. Et innu-
merabilis honestas per manifestum
dum. scilicet non redditur castitas im-
pudica: nec abstinentia gulosa: quod
ad finem obtrudendum maxima-
rum delectationum semper du-
raturum in patria: hiisque transito-
riis delectationibus in via sancti
voluntarie abrenunciaverunt: quia
sunt minores illis que erunt in pa-
tria. Et hic est intellectus periculi.
Ratione autem per hoc sic dedu-
ci. Tota enim causa que temperantie
virtus hic leditur: est suum oppo-
situm. scilicet intemperantia. Sed oppo-
sita habent fieri circa idem. Sed non
eodem erant delectationes maxime
in via et in patria. Igitur non est
intemperatus qui illas patrie de-
siderat: ut per illas habendas istas
spernat: sicut accideret hic in via.
Si quis enim parum comederet hodie
ut cras in pinguio ad quod est inuita-
tus ingurgitaret: esset intempera-
tus. Et similiter si quis pertraheret se
ab errore propria. et cum alia vel cum
scoito posset locutus et delecta-
bilis luxuriari. si esset intempera-
tus. Sed sic non est in proposito.
Nam temperantia est continentia
tenens medium circa cibum et po-
tum et circa actus inferiores vene-
reos. In quibus natura solum posu-

De magnitudine delectationis

se magnas delectationes: quia per nutrimentum et generationem sustentantur et conservantur individua et species animalium. Hec autem necessitas non erit in patria: ubi mors ultra non erit ut dicitur Apocalypsa 21. Et ideo qui hic se abstinet ab hijs: et ibi gaudeat et fruatur illis virtutibus temperantie non ledit: quia ibi cum summa delectatione sensuum: summa et servabitur honestas. **S**ed hic occurrunt duo dubia. Primum est: quia dictum est supra: quia si omnes sensus erunt delectationes maxime in patria: maiores etiam quam sint in via. Si hoc verum est: ergo et erunt secundum sensum gustus et tactus. Sed quando ergo erunt ibi: cum non sit ibi ut dicis: nutrimentum nec generatio: qui sunt hic in via? Ad hoc dicitur quod in patria erunt et secundum istos sensus: delectationes maxime: et oscula et amplexus iesu christi: et sanctorum cum omni honestate mentis et corporis. sed de hoc in locis suis cum agatur de sensibilibus deliciis paradisi in speciali: de hijs plenius dicetur. **S**ecundum dubium est circa operationes sensuum. Nam Augustinus in libro de verbis domini ait. Legitimum martirium aia deum habet: Quisquis a deo propter deum aliquid querit: non caste deus querit. Ex hoc igitur apparet: quod saltem spiritualiter fornicatur: quicumque in hac vita sese a delectationibus sensuum continet: ut a maioribus etiam si corpus in patria fruatur. Hic. n. aliquid a deo: preter deum querit pro sensualitate: quia circa

deum delectationes corporales per se haberi non possunt. Et beatus Thomas in 1. 2. q. 2. ar. 5. probat impossibile esse quod in bonis corporis beatitudo persistat: que est ultimum finis hominis. Ergo non licet per tales sensibiles delicias corporis: illius patrie: delicias vie sperare. Ad hoc dicitur: quod ut beatus Thomas in 4. di. 49. q. 1. ar. 1. q. 1. 4. dicit: bonum corporis potest esse finis virtutis: quasi quidam finis vel effectus virtutis operationis: non autem sicut in quo sit virtutis intentio. Quod cum virtus sit perfectio anime que est nobilior corpore: et nihil agat per villus sensus non potest esse: quod in bono corporis intentio virtutis quiescat. Ex quo innuitur: quod viri temperati possunt sensibiles delectationes patrie appetere: ut ordinatas ad ulteriorem finem. Et hoc quocumque modis. Primo in quantum homini delectationes sensibiles una cum alijs ad beatitudinem concurrentibus constituit unum integrum et perfectum bonum bonis. Secundo in quantum tales delectationes sensibiles una cum ipsis operibus sensuum. ad quod tales delectationes sensibiles persequuntur: sunt delectationes ille a deo ordinate ad supernaturalem perfectionem exterioris hominis: cuius appetitui sensitivo pueniunt: quem deus non vult esse occlusus: sicut nec quicumque animam. Tercio in quantum per ipsas homines etiam experientiali noticia cognoscet tunc afflictum dei erga se: tamquam suum amicum

ei sibi pusuū exhibentis. ¶ Quare
 eo inquantū p ipsas tanq̃ in qui-
 bus p̃sistit iocundū pariter ⁊ glo-
 riosum puiuium magnifice a dō
 extertori hōi exhibitum. deus ipse
 habebit gloriā ampliorē. ¶ Quin-
 to, inquantum in eis: vna cū ope-
 rationibus sensuū quorū sunt p̃se-
 ctiones: tanq̃ in sup̃eminentib⁹
 p̃fectionibus exterioris hoīs: in
 quibus diuina sapia eminenter re-
 luct ⁊ cōmendabilis reddit⁹: de⁹
 ipse non solū p̃sens cernitur vel
 creditur: sed ē sentitur. Quo ē fi-
 ne: glia. i. claritas ipsa corporis
 beati puenientissime itelligi pōt.
 ¶ Exempli at̃ gratia: nota pusuū
 um regis Alsueri hester. i. Ubi
 d̃f: q̃ nec erat q̃ nolentes cogeret
 ad bibendū: ne. s. oñderetur q̃ p̃
 bibere p̃ncipaliter accessisset ad
 puiuium: sed p̃ amplianda ⁊ col-
 laudanda gloria regis. Et q̃: va-
 si regina puiuiū seminaꝝ agens
 dū veller rer oñdere ē in vroe gli-
 am suā: cum eā vocari fecisset: ve-
 nire p̃temp̃sit: id̃ morte punita est
 Delicie itaq̃ sensibiles paradisi
 p̃temnende nō sunt: sicut fecit va-
 si regina: sed sūt optande: non q̃
 dem p̃ propria corporū comodita-
 te ⁊ sensualitate tāq̃ p̃o fine vlti-
 mo: sed p̃ gloria largitoris Alsue-
 ri regis. i. beati ⁊ solius potentis
 dei. ⁊ iesu xp̃i: q̃ non est virtutis le-
 sor: sed auctor: q̃ est benedictus in
 seclā Amē. ¶ Qd̃ sensibiles delici-
 as futur vite. lōge digniores xp̃ia-
 na pietas. q̃ infidelīū vāstas p̃stolat

Ertia p̃clusio q̃
 etiaꝝ quasi

t correlarie isertur ex oī-
 bus p̃missis: sit ista:

Sensibiles delicias future vite:
 longe digniores xp̃iana pietas: q̃
 infidelīū vanitas p̃stolat. ¶ Pro-
 batur p̃. i. mo auctoritate Job. 7.
 Qui descēderit ad iseros: nō ascē-
 det. nec reuertet̃ vltra in domum
 suā: neq̃ cognoscat̃ eā ampli⁹ lo-
 cus eius. Et ibidē in p̃ncipio d̃f
 q̃ sicut ceruus desiderat vmbriā:
 ⁊ sicut mercenarius p̃stolat̃ sinez
 op̃is sui: sic ⁊ ego habui menses
 vacuos: ⁊ noctes laboriosas enu-
 meraui mihi. In q̃bus verbis vt
 dicit b̃tus Tho. in ca. 79. talē re-
 surrectionē negat Job: quales q̃-
 dam posuerūt dicentes: q̃ post re-
 surrectionē redibunt hoīes ad si-
 miles operationes vel occupatio-
 nes quales nūc habent. s. vt edi-
 cent domos: ⁊ alia huiusmodi ex-
 erceant officia. Tulus rationem
 ibidē breuiter assignat. Q: cū re-
 surgentes s̃m catholicam fidem
 non sint vocaturī cibis ⁊ potib⁹
 ⁊ veneris actibus: segtur q̃ oēs
 actiones actiue vite cessabunt: q̃
 ordinari videntur ad vsūz ciborū
 ⁊ venerorū: ⁊ ad alia q̃ sunt neces-
 saria vite corporali. Iudei at̃ ⁊ sa-
 raceni: quos qdāz christiani here-
 tici imitantur: ponunt futuram
 beatorum vitam: in hīs obscenis
 delectationib⁹ duraturaz per mil-
 le annos. Hī heretici dicti sunt
 Billaste. seu millenarii vt ait Au-

De magnitudine delectationis

gustinus in. 20. de ci. dei capi. 7.
C Ratione vero hoc. 2°. decla-
 ratur. Est. n. differentia inter no-
 stras veras: et eorum falsas deli-
 cias. Licet. n. iste quas nos predi-
 camus sensibiles delectationes
 patrie: largo modo loquendo di-
 ci possint corporales: in quantum
 .s. concernit potentias sensitiuas
 que utiq; sunt in corpore: tamen
 non dicuntur corporales proprie
 loquendo: sed potius dicuntur
 spirituales: pro quanto et ipsum
 corpus quod resurget: non dici-
 tur corporale: ymo nec animale:
 sed dicitur spirituale: ut expresse
 dicitur. i. Cor. 15. non q; corpus
 conuertatur in spiritum. ut quidā
 heretici dogmatizauerunt: sed in-
 telligitur q; corpus resurgens nō
 erit amplius animale. i. non ha-
 bebūt amplius actum generatiue
 et nutritiue virtutis: que commu-
 niter in omnibus animalibus est
 sed erit spirituale. s. q; delectatio
 sensibilis eius: tantum in immu-
 tationibus spiritualibus cōsistet
 seu intentionalibus. **C** Abi nota
 quattuor. **P**rimo q; delectatiōes
 ille nō erūt carnales: sicuti sūt in
 pñciū vita: q; non erūt p tactū phy-
 sicū: et trāsmutationē nālē pñtes
Secundo q; cum non sint per trāsmu-
 tationem naturalem et corpo-
 ralem: non impediēt rationem
 sicut iste presentis vite. **T**ertio
 erunt spirituales. q; non sunt car-
 nales effectiue: id est quia non fa-
 cient homines carnales et bestia-

les secundum vitam sensualem:
 vite spiritali contrariam. de qua
 vito bestiali dicitur. i. Cor. 2. Ani-
 malis hom o non percipit q; sunt
 spiritus dei. **Q**uarto: quia ad ea-
 rum existentiam: nulla commix-
 tio carnis requiritur: sicut in via
 requiritur vsus ciborum et venere-
 orum: que ibi non erunt. **N**ec ta-
 men propterea negatur ibi uterq;
 serus. **N**am Aug. in. 22. de ci. di-
 ca. 17. alt. **M**elius mihi sapere vi-
 dentur: qui utrumq; serus resur-
 rectorum esse non dubitant. **N**ō
 enim libido erit ibi: que confusio-
 nis causa est. **N**am priusq; peccas-
 sent: nudi erant: et non confunde-
 batur vir et mulier. **C**orporibus
 igitur illa vitia subtrahentur: sed
 integritas seruabitur. **S**ed
 contra hoc. s. q; uterq; serus re-
 surget: et maxime de muliere: po-
 test adduci auctoritas: ratio et exē-
 plum. **A**uctoritas est. Ephe. 4:
 Donec occurramus omnes in vi-
 rum perfectum in mensuram eta-
 tis plenitudinis christi. **S**ed ra-
 tio est hec. **Q**uia semina est quid im-
 perfectum in natura: ut patet ex
 primo physicomum: vbi dicitur q;
 materia appetit formam sicut se-
 mina virum et turpe bonum. id est
 sicut imperfectum appetit esse p-
 fectum. **S**ed statui illi nulla pue-
 nit imperfectio fm Boetius. **I**gi-
 tur et. **E**xemplum autē est. **Q**ui
 oculi videbunt: aures audient et
 alia membra habebunt actus su-
 os pprios: quos ista membra nō

habe-
 C. 20.
 beatus
 Ephe.
 cōs in
 obula
 tur i
 guent
 virtut
 secta
 tionem
 4. fm
 in nat
 tar. 2.
 ne nat
 non el
 cessu
 et sic
 specta
 stin
 str: 2.
 dine sic
 vero de
 hom coll
 velle
 volu
 ita v
 bono
 re d
 putat
 vā gra
 os inter
 dūm
 creatio
 carnali
 et q; n
 mut
 nalla.

habebunt. Ergo ibi non erunt.
Ad hanc auctoritatē respōdet
 beatus Thomas ubi supra. s. ad
 Ep̃. 4. q. hoc non dicitur quasi
 oēs in illo occurſu: quo exhibimus
 obuiam chriſto in aera: ſint habi-
 tur i ſerum virilem: ſed ad diſtin-
 guendam p̃fectionem eccleſie ⁊
 virtutem. Tota. n. eccleſia erit p̃-
 ſecta: quaſi vnus vir ⁊c. ¶ Ad ra-
 tionem dicitur ibidem ad Ep̃. 4.
 ſm beatum Tho. q. imp̃fectus
 in natura dicitur aliq̃d duplici-
 ter. Aut per exceſſum a p̃fectio-
 ne nature vt ſentum: ⁊ ſic mulier
 non eſt imp̃fecta. Aut per ac-
 ceſſum ad p̃fectionem nature:
 ⁊ ſic mulier dicitur imp̃fecta re-
 ſpectu viri. Vnde ipſa nature di-
 ſtinctio p̃fectionē nature demon-
 ſtrat: diuina ſapia oīa quodam or-
 dine ſic diſponente. ¶ Ad exēplū
 vero dicitur: q. illa ratione non ſo-
 lum tolleretur ſerua vterq. ſed et
 tolleretur guttur ⁊ ſtomachus ⁊
 multa alia: que tñ oīa ſibi integre
 ſeruabuntur. Et in eis erit ſaltem
 iſte vſus: q. ſancti ex hoc et lauda-
 bunt dei bonitatē que nō p̃mittet
 vt et vnus capillus de capite nro
 parcat vt dī Luc. 21. ¶ Exēpli
 aut gratia: p̃ſideremus differenti-
 as inter delectationes viſus ⁊ au-
 ditus ⁊ aliorū ſenſuū. Nam dele-
 ctatio viſus non eſt p̃ ſe delectatio
 carnalis: licet ſit ſenſibilis. Et cā
 eſt: q. ad actum videndi ſufficit i-
 mutatio ſpirituālis ſeu intentio-
 nalis. Vnde etiā loquendo in via

inter oēs ſenſus: ſolus viſus non
 erigit corporalem p̃tactū ſicut in
 aliis vt expreſſe p̃ diſcurrendo p̃
 vnumquemq. ſenſuum. Nam in
 auditu aer tangit ⁊ ſonus ipellit
 aerem ad tympanum auris. Et
 in olphatu ſumus exalationis tā-
 git nares. Et in gultu ſaliua tan-
 git linguam. Et in tactu caro tan-
 gitur ⁊c. In patria vero p̃ ſolam
 iſmuationē ſpirituālem ſeu in-
 tentionalem poterūt eque bene p̃-
 ſici oīum ſenſuum opationes. ſi-
 cut nunc p̃ficiuntur viſus: ⁊ multo
 melius: vt infra de ſingulis diceſ
 Et ſic p̃ q. longe digniores erūt
 noſtre delectationes ſenſibiles:
 quas pietas chriſtiana expectat:
 quā ille quas infidelium vanitas
 habet: vel habitura eſt. Vñ ſequit̃
 q. vbiq. in ſcripturis ſacris
 aliqua dicitur que videntur cibo-
 rum vſū promittere in futuro ſe-
 culo: ſunt ſp̃ūaliter intelligenda:
 ⁊ non carnaliter vt illud Mat. 22:
 vt edatis ⁊ bibatis ſup menſā me-
 am in regno meo: vt per ſenſibilia
 ad intelligibilia ⁊ ſpirituālia rapi-
 amur ſm apoſtolum ad Ro. p̃.
 Inuiſibilia. n. dei a creatura mū-
 di per ea que facta ſunt: intellecta
 conſpiciuntur. Et hijs ergo om-
 nibus predictis patet de premio
 corporis gloriſicati in genere ſm
 predictos quattuor tractatus.
 Explicunt tractatus de premio
 corporis gloriſicati in generali
 Incipiūt tractatus de premio
 corporis gloriſicati in ſpeciali.

De visu corporali

Tunc dicendum ē
de sensibili-
bus obiectis paradisi in
speciali. Et primo de
premio sensus visus. Unde ho-
die apiem' vnā nobilissimā capsu-
lam celestiu thesaurorū i q̄ sunt q̄
dā localia p̄ciosissima: maximā o-
lectionē pferētia visui brōp fm
corpales oculos. De quo p° age-
m' q̄tū ad ppriū actū 7 ppriū p̄-
miū s; se. Scdo: agem' de hīs q̄
pferūt ad magnitudinē dlectatiōis
De p'erūt. 4. pelliōes. Qñ ocli
beatorū hēbūt actū ppriū i patria.
Prima igit pelusio sit ista
Sculi beatorū ha-
bebūt i p̄sia ppriū actū sensibilis
visiōis, nō obstātē distātia, vel nō
erūtia obi visibil'. In hac pelliōe
sunt tres pres. C P̄ria ps pelusi-
onis ē: qđ oculi brōp gliosi hēbūt
ppriū actū sensibilis visiōis, h p
bat triplr. ¶ P̄rio autate Aug.
22. de ci. del. ca. 29. dicētis. Dup-
ē dicere: qđ scī talia corpora tunc
hēbūt: vt ū possint oculos clau-
dere: 7 apire cū uelit: hēbūt ergo illi
oculi bti offisi suū: vterq; ille spi-
rit' p sp̄iale cor' p' s; illd Ysa. 40.
7 Lu. 3. Videbit oīs caro saluta-
re dei Qđ si nll' nō do difficulta-
tis: sic itelligi p̄r: ac si densi sit 7 vi-
debit oīs hō xp̄s di zc. ¶ Scdo ra-
tiōe. S; rō huī' ps supra: qñ i ge-
nerali oīsuz fuit qđ necē ē oēs po-
tēcias sensitivas brōp hēc pprios
actus. ¶ S; vnū ē qđ vī obfistere
oculis brōp. Erāt. n. actu lucidi

z p pñs si poterūt recipere spēs vi
sibiles ab objectis decissas. **Ex^m**
p3 i speculo. **Qd** si directe ponat
sub radio solis: nō recipit species
corpi oppositi. **¶** Ad hoc rñdet
scñs **Tho. in. 4.º di. 44. q. 2. ar.**
4. q. 3. 2^m. dicē: q. itēso lumis nō
ipedit receptiū spēi i pupilla: dñ
mō remaneat nā dyaphani. **¶** **vt p3**
in aere: q. quāto plus illuminat tā
to magis videt: nisi sit defect^o ex
pte vidētis: sicut in vita pñti fuit
defect^o i trib^o aplis in trāsfigura
tiōe xpi: q. vidētes claritatē vultus
ei^o: ceciderūt i terrā **Mat. 17.** **Qd**
autē in speculo nō fiat spēs corpi
oppositi in radio solis: hoc nō ac
cidit ex lumine: sed ex hoc q. spēs
in speculo sit p reflectionē. **Qd nō**
cōtingit i pupilla oculi. **Reflexio**
enī nō fit. nisi i aere opaco. **Forti**
tudo autē radij remouet opacitatē
a speculo: z ideo spēs nō resultat i
eo. **¶** **Tercio exēplo i aere dicitū**
ē. **Ex hīs igit satis pbata sit pua**
ps pclusiōis. **¶** **De distātia n̄ ipe**
diēte. **¶** **Scda ps pclusiōis ē: q.**
ocli gliosi hēbūt ppriū actū: n̄ ob
stāte obi distātia. **Dicit. n. Mat.**
27. q. multa corpa scōy q dormi
erāt: surrexerūt: z apparuerūt mul
tis. **De qb^o dicit glosa.** **Credendi**
sūt cū dño ascendēte ascendisse euz
corpe. **Remi ai^o quocq. hoc idē vi**
dit exisse. **Sz z hyeronim^o videt**
idē sentire: l3 Aug^o. dicat opposi
tū. **Qd ēt in dieb^o pascalib^o tracta**
bim^o. **Sz p nunc supponam^o ita**
esse: vt videam^o an distātia possit i

pedis vi
 for. 3
 videat sp
 tiale lue
 itis sp d
 vphabit
 bōs. 1
 tpi ascen
 tate. 6
 nūtile. 1
 Tho. in
 dū tps p
 cū petro
 laperucl
 tēni vll
 dū tpe lo
 mōnō n
 lo mer
 alijs. Ro
 alet dū
 ergo sup
 dū ania
 malon. 3
 lū aring
 pōc et l
 sum e
 cū compos
 reo m
 celum cū
 videt m
 tpi compos
 ber dū an
 hū pōc
 nem bōc
 dū tū p
 dū tū m
 nō pōc
 sum lū
 camus

pedis visionē sensibillē oculorū glorio-
 sor. ¶ Itē supponam⁹ scōdo q̄ bñ
 videat xps: et corporaliter obz essen-
 tiale sue beatitudinis sp̄ ita q̄ ei⁹ visio
 h̄is sp̄ daret et nūq̄ intercipiatur:
 ut probabit⁹ infra i tractatu d̄ auditu
 brōz. ¶ Itē tertio supōam⁹ q̄ p⁹
 xpi ascensionē: ipse xps visus ē in
 terra: et multa corpora sanctorū
 visitavit. ut etiam asserit sanctus
 Tho. in. 3. p. q. 57. ar. 6. Et visus
 est et xps paulo. Act. 9. Et visus
 est et petro: dicēs. Vado romam
 iter crucifigi. Et Johāni: dicens
 Veni dilecte mi rē. Et scōdo Bre.
 dixisse legis. Alijs diebus me in
 mēbris meis. s̄ heri in memetip-
 so me recepisti. Et filr de multis
 alijs. sicut de sancta Katerina de
 alexandria. Et illa d̄ senis. ¶ Vbi
 ergo suppositis: sic pceditur. Nā
 distantia a celo Empirio ē multo
 maior: q̄ possit oculus corpora-
 lis attingere naturaliter: q̄ nulla
 pōt eē sere maior distantia s̄ sur-
 sum et deorsus. S̄ sancti illi qui
 cū corporibus sunt in celo empy-
 reo: nunq̄ desinunt videre ipsū in
 celum empirē. Ergo tūc et ipm
 videbunt siue per spēs acceptas a
 xpi corpore siue in iuras: in quali-
 bet distantia. Unde habet⁹ distā-
 tia. n̄ pōt impedire sensibillē visio-
 nem brōz. Job. 36. Unusq̄q̄ in-
 tuetur procul. ¶ Tertia pars cō-
 clusionis est: q̄ nō erit illa obi etiā
 nō impediet. Hoc fuit pbatū et ostē-
 sum supra in generali. S̄ nūc di-
 camus aliqd de hoc in speciali. et

procedo sic. Nā. n. est credibile q̄
 bñ careant locūditate tali qualis
 nunc hic p visum h̄i p̄: ut viden-
 do rosas: lilia: violas: et flores hu-
 iusmodi pulcherrimos: pulcher-
 rimas quoq̄ gemmas: carbūcu-
 lum etc. Sicut vos veneti in scōdo
 Marecho et in alijs ecclesijs aliqñ
 ostenditis tū magna locunditate
 et gaudio. In h̄is. n. locundari:
 non includit i se defectum nature
 vel culpe. nam et in statu inocen-
 tie: iste locūditates habebantur i
 paradiso voluptatis: vbi planta-
 uerat deus oē lignū pulchrum vi-
 suz. gen. 3. Et ps. 91. Delectasti
 me dñe in factura tua. etc. Repa-
 rabitur at i futuro statu oē cōmo-
 duz humane nature p petri amis-
 sum. Ergo sequitur q̄ ad libitū
 oculi gloriosi videbunt talia post
 finale iudiciū. ¶ Nec valet: si di-
 catur: qd̄ videbūt xps: iō d̄ alijs
 nō curabunt. Husc. n. instantie re-
 sponsū fuit supra i tractatu ge-
 nerali sufficiēter. p̄ at qd̄ post fi-
 nale iudiciū: talia terre nascentia
 ut flores et h̄mōi nequaq̄ erunt.
 Igit tūc videbūt sc̄i filia talia:
 non obstante nō crīstētia obiecti
 visibillis: q̄ videbūt p spēs i iuras
 ut ibi dictū ē. Unde Cass. 2. Flo-
 res appuerūt i terra nra. p quos
 et p pcedētia vī spōsus xps iesus
 vocare spōsam ad delicias paradisi
 p⁹ resurrectionē. Nā ibi. ¶ Quō
 visio corporalis i patria n̄ impediet.
Secunda Cōclusio sic
 ista. Sensibi-

De visu corporali

lū glorioſoz corporū viſionē: diſtā-
tia q̄taciūq; neq; ſicis dīa: neq;
q̄dli: e. i. eſtitiū. i. i. eruaſum ſeu
ſpaciū: ſeu aliud interpoſitū: pote-
rit impedire. Iſta p̄cluſio h̄z ēt tref-
p̄tes. C. P̄ia p̄s p̄cluſiōis ē: qd
q̄taciūq; diſtātia zc. q̄ p̄batur au-
ctōritate Iſa. 33. q̄ loquēs de b̄ijs
q̄ h̄itant cū arborib⁹ ſempiternus
ſubiūgit. Regē i decore ſuo vide-
būt: z oculi ei⁹ cernēt terrā d̄ lōge
ubi h̄etur qd oēs ſcti videbūt xp̄z
i decore ſuo z q̄ ip̄e xp̄s vel q̄z ſcūs
q̄ ēt d̄ illis eadē ē rō: oculi eoz
cernent terram de longe. Et ſic
ex vtroq; habetur propoſitūz no-
ſtrum. P̄. Probaf ergo p̄io ſic ex
viſione xp̄i. Iſa. n. eſt verifimile q̄
in patria oēs ſancti z ſinguli: p̄p-
coz marimā multitudinē niſi q̄li
cōp̄eſſi ſimul ſtarēt in aliqua par-
te celi. reſidua parte celi vacua re-
manente: poſſit ad tantā diſtantiā
xp̄o propinquare: q̄ta ſufficit na-
turaliter ad vidēdū. ſmo verifimi-
le eſt. qd quidam ſancti pl⁹ diſſent
a xp̄o: q̄ ſpera ſolis a ſpera terre:
vel ſaltem plus q̄ ſufficiat natura-
liter curſus viſus ad vidēdū. An
oporteret ſctōs toties mutare lo-
cum: quoties xp̄m ſerioſe videre:
z cōtemplari vellent: z alios ſan-
ctos vt ſibi cedant oporteret ip̄el-
lere: vel rogare vt cederent. Que
oīa vana videntur: z penit⁹ abſur-
da. Er qd⁹ ēt ſequereſ qd nō ſem-
per oēs ſancti xp̄z viderēt: vt h̄eri
ſupponebam⁹. Et ſic eēt i eis ma-
gne d̄lectationis p̄uatio. Cui⁹ par

ua ſintilla in monte thabor ſic pe-
trum abſtraxit: vt illius appetitu
ſemper in illa xp̄i viſione manere
totaliter affectus: diceret. Domi-
ne bonū eſt nos h̄ic eſſe zc. Mat.
17. Quāto magis i patria ſemper
videre regem appetent ſancti: i de-
core ſuo. Ergo necelle eſt: qd vel
p̄ ſpeciem a corpore xp̄i decifam
vel per ſpēs a deo inſiurā: ad q̄tā
cunq; diſtantiā: oculi b̄tōz xp̄z vi-
deant vt dictum ē. P̄. Secundo p̄s
hoc idē ex viſione terre de lōge. ve-
riſimile eſt. n. qd ſicut nos mēra-
libus oculis ad xp̄z nūc i celo exi-
ſtente: deuote erectis d̄i. ſ. af-
fundimus corā illo corda n̄ra zc.
Et ēt verſus celū ex naturali q̄daz
ſequela: corporales oculos eleua-
mus: quaſi ſi nobis poſſibile eſſet
ipſum ibi xp̄z ſam glorioſum: cor-
poraliter vellemus inſpectari: ita
etiā ibi mēralibus xp̄i oculis poſt
ei⁹ aſcenſionem ad matrē ſuam
ſanctiſſimā vel ad alios ſctōs in
terra adhuc exiſtentes: benigniſſi-
me cōuerſos: celeberrime acciſis
ſc: z non eſt dubium: ex naturali q̄-
dam ſequela corporalē ēt ſuuz vi-
ſum ad ipſam ſuā dulciſſimā ma-
trem z ad alios ſctōs ſuos dulciſ-
ſimos: eſſe cōuerſum: vt ſi poſſibi-
le ſit. eos etiam corporaliter cer-
nant: vel eum etiā corporaliter cer-
nant: vt ip̄e cernit. S̄z hoc ē poſ-
ſibile vel per ſpēs inſiuras. vel p̄
ſpēs acceptas. a maior diſtantiā
q̄ h̄ic ſit poſſibile per naturā. Er-
go bene dictum ē. Oculi ei⁹ cer-

ment terr
mell' ap
g. ſ. vide
bitamus ē
porales: d
ſitos: ben
li impedi
ut p̄ hoc
cas poſſet
ita mēra
q̄z virtut
a ſemaliter
ſit ſeu eſſe
in h̄iſtōria
a per ſuā af-
trahitur m
trahitur a
p̄ ſpēs b̄tō
h̄ic ſit poſſ
P̄. S̄z ē p̄
clarat. Iſa
la oculi b̄tō
ſitē viderē
nita ei. Q̄
ebus: necel
vici poſſet
omnis can
P̄. Et etiam
cendi t̄acū
ras p̄ vider
tura a beati
videt quod
tia. Et ſic b̄
cernit terrā
ſcti ſit p̄
len viſionem
C. Secundo
q̄ non impet
tia ſit. De

ment terrā de longe. Quod forte meli⁹ exponi debet de oculis eius q. s. vi debuit regem. Et sic nō dubitamus ēē oculos be⁹ virgīs corporales: deuotos suos i terra positos: benignissime respicere: nulla impediēte distantia. Nec sequitur pp hoc qd sit in oculo gloriificatio potētia infinita: qz nō fit visio extra mittendo: neqz ex parte obiecti qd virtus imutatiua sit infinita formaliter: s; sufficit qd virtua liter seu effectiue sit virtus potēs in infinitū addere virtutem virtuti per suā assistentiā: sicut veloci⁹ trahitur nauis. si addūtur multi trahentes. Et hoc qd ad visum p spēs dēitas a maiori distantia: qd hic sit possibile p nās vt dictū est. ¶ S; p species isturas facile declaraf. Nā p^r deus creare i pupilla oculi beati actū videndi: ēē existēte visibili i quacūq; distantia: finita tñ. Quibus rōnibus existēti bus: necesse est visionē fieri: per dici potētiam suppletem vicem omnis cause effectiue secundarie. ¶ Est etiam t^rtertius modus dicendi breuiter. Si. n. p spēs influas p^r videri qd nō est in rerū natura a beatis: quāto magis potest videri quod est in quacūq; distantia. Et sic bene dicitur. Oculi ei⁹ cernēt terrā de longe. Qd distēctia situs non impedit corporalem visionem in patria.

¶ Secunda pars conclusionis ē qd non impedit quēcūq; differentia situs. Nec sicut pmissa: de

clarata fuit supra i tractatu general. Sed nūc magis i speciali deducit sic. Nā rps vt p^retur Ephe. 4. ascendit sup oēs celos: Et ad hebre. 2. Excelsior celis factus: dicit glosa. loco t dignitate. ita. s. q nī la ps celi ē eo supior: vt exponit b. Tho. in. 3. p. q. 57. ar. 4. c. 1. 1^m. Scriptum est autem: qd desiderium pauperū fraudauit domin⁹ ita qd non sunt fraudati a desiderio suo. ps. 20. 2. 77. ¶ Item ipse Iesus vbiq; decorus est: t id oēm partem eius videre desiderat sancti. Scriptū est enim in canticis. 5. cap. Et totus desiderabilis. ¶ Hiis tribus suppositis: sequit^r qd sanctus aliquis aliqui appetat. verbi gratia: videre cesariem capit^ris xpi que laudat Can. 5. Come eius sicut elate palmarū. Si ergo ibi determinatus situs sicut hic ad imutationē visus ab obiecto requireretur: tunc quilibz sanctus iuxta suum desiderium si videre vellet xpi cesariem: vel superiorē capit^ris sui p^rez: totū oportet vel quiescere propter hoc descendere de puerio celi: ad concauum celi: quod ridiculum est. vel qd quilibet sanctus hoc desiderans de concauo celi ad conuerum celi supra xps ascenderet: vel qd xps caput suū hinc inde: mō ad istū modo ad illum inclinans: teneret supinū. Que omnia euz sint inconuenientia: descendendum est: qd ad desiderium sanctorum perficiendum: non esse necesse: determini

De visu corporali

natum situm observare in vident. Et sic situs in quo rps est: re spectu sanctorum intra eum vel retro eum existentium: non impedit quin possint sancti supra in capite vel retro in occipite: vel ante in facie xpi videre corporaliter: aliter duorum modorum. scilicet vel per speciem in fluxum: vel ab objecto de cisa: ab alio situ quod sit ille qui ad immutationem ab objecto naturaliter requiritur. Et sic patet illud quod querimus.

C Posset autem sic obijci sanctus Gregorius in quarto moralium super illud Job, 28. Non adequabitur ei aurum vel vitrum nec commutabuntur pro ea vasa auri excelsa et eminentia nec commemorabuntur in comparatione eius: dicit sic. In celesti patria patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis interior armonia. Unde sequitur quod per immutationem factam ab objecto ad situm etiam naturaliter requisitum: videre poterit quilibet sanctus xpm in loco suo existentem. supra caput: et retro: et ubique per transparentiam. Et hoc erit non ideo. quia situs non impedit: sed quia totum corpus patulum erit. Dicitur ad istud: quod hoc non valet: quia dyaphanum bene potest esse in omni sui parte medium videndi: sed non potest esse obiectum visus: in omni sui parte: ubicunque visus vel obiectum existat. Hoc patet exemplariter manifeste. Nam cristallus si de-

bet videri secundum aliquam partem: oportet quod vertatur ad oculos. Unde si haberet formam humani capitis: ille qui haberet occiput illius ante oculos suos: non videret linamenta faciei: nisi verteret cristallum illum: vel nisi ab ipsa facie recte procederet species ad visum: contra naturam sui sit? deo ad hoc specialiter coagente. Ad auctoritatem ergo Gregorii dicendum est: quod hoc multos intellectus tractabitur cum dicitur de obiecto beatifico potentie beatorum. Sed ad nullum eorum sequitur quod arguens intendebat.

Tertia pars conclusionis est: quod intersticiatum non impedit visum oculorum beatorum. Quod etiam hoc patet ex dictis. Nam si christus existens in celis post ascensionem suam. videbat matrem suam dulcissimam: adhuc in terra existentem et in cubiculo orantem. per quod nec situs nec paries impedit. Item non plus impedit opacitas intersticii quam inversio rei visibilis ab ante et retro: ut de facie locuti sumus. Unde christus poterat faciem matris prostrate in terram intueri et nunc mater eius beatissima. quemlibet devotus suum: ac si in facies eius de directo respiceret. Et sic patet quod per dorsum videre potest pectus: et per occiput faciem. Igitur et per parietem vel quocunque intersticiatum non obstante. Unde Cassianus. Ecce dilectus meus stat post parietem respiciens

re. Igitur patet quod sancti omnibus modis quibus optabunt Regem in decore suo videbunt.

De obiecto visus gratissimo.
Tertia conclusio sic ista. Corpus xpi gloriosum: inter omnia corpora humana pulcherrimum est et gratissimum ad videndum.

Probatur auctoritate Job. decimo nono dicentis. Quis mihi hoc tribuat ut scribatur etc. usque in sinu meo. Et quibus verbis habetur manifeste quod xps fm corpus est obiectum oculorum glorificatorum. Et quod de hoc ostendit Job se habere magnam spem et affectionem: ita ut velit etiam ab omnibus idem sperari: propter quod optat quod indelebiliter scribantur hec verba sua prophetica: denotat quod erit gratissimum oculis beatorum videre xpm. Et quod gratum oculis non est nisi pulchrum: ideo illud quod erit gratissimum: de necessitate erit pulchrum. Et sic per hanc auctoritatem patet conclusio.

Ratione autem sic deducitur. 1. q. 39. 8. Ad pulchritudinem tria requiruntur. scilicet. integritas debita proportio et claritas. Nam anima humana: et corpus suum requirunt ad invicem armoniam et convenientiam. Alioquin fm philosophum esset monstrum. Unde Eccle. 14. Ab occurso faciei cognoscitur sensatus. Nam fm phinosophie et medicine arte

et signis corporis denotatur dispositio anime. Et in secundo de anima. Molles carne. aptos mente dicimus. Cum igitur anima xpi fuerit et sit super omnes animas pulcherrima et perfecta in omni scientia et virtute que perficiunt anime pulchritudinem: profecto sequitur quod corpus eius in omni proportionem perfectum: et colore: et luce: sit pulcherrimum obiectum. Et non solum quo ad candorem et ruborem optime mixtos: ut dicitur Cant. 5. Dilectus meus candidus et rubicundus: electus ex milibus quantum convenit statui glorie: ut sit facilis color optimus: sed etiam quo ad figuram pariter et staturam: in quibus est optime proportionat? ut patet in epistola lentuli ad senatores Romanos de preclara effigie Christi: que talis est.

Apparet temporibus nostris: et adhuc est homo magne virtutis. Nominatus christus Iesus: qui dicitur a gentibus propheta veritatis: quem eius discipuli vocant filium dei. Hic est homo suscitans mortuos: sanans leprosum. Homo quidem stature procer: mediocrius: et spectabilis: vultus habens venerabilis: quem intuentes et diligere possunt et formidare capillos huius ad modum coloris nuci avelane firmature: planos sere usque ad aures: ab auribus vero cincinnos crispas aliquantulum ceruliores et fulgentiores: ab humeris ventilantes: discrimen habens

De visu corporali

in medio capitis: iuxta nazarenorum morem: frontem planam et serenissimam: cuius facie sine ruga et macula aliqua: quam rubor moderatus venustat. Nisi elus et ovis nulla pro: fusus est reprehensio: barbam habens copiosam et puberes capillis concoloratam: non longam: sed in medio bifurcatam: aspectum habens simplicem et maturum: oculis glaucis: variis: et claris. In increpationibus terribilis: in admonitione placidus et amabilis et hylaris: seruata grauitate. Qui nunquam visus est ridere: flere autem sic. In statura corporis propagatus: rectus manusque et brachia visu delectabilia. In colloquio grauis: rarus: et modestus speciosus inter filios hominum. Hec Lentulus ubi supra. Et quibus patet quod corpus christi in omnibus est bene proportionatum: et pre alijs bonis dispositum: ita quod est speciosus forma pre filiis hominum ut dicitur ps. 44. Nec dictus color gratissimus: claritate lucis oculi cultabitur: sed associatur et illustratur per eam. Ratione cuius claritatis: christi corpus non solum est super omnia corpora humana obiectum magis gratum ad videndum: sed etiam inter omnia visibilia totius vniuersi: est magis gratum visibile. sanctus Thomas super ps. 44. ibi speciosus forma pre filiis hominum. Nota in christo quadruplicem pulchritudinem. Unum enim forma diuinas phy.

Qui cum in forma dei esset. Et enim hanc fuit speciosus forma pre filiis hominum. Nam omnes alii tantum habent eam enim redundantiā et participationem: sed ista per se et plenarie. Col. i. In eo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Heb. i. Cum sit splendor glorie et figura substantie eius. Sap. 7. Candor est lucis eterne: et speculum sine macula maiestatis dei. Alia est pulchritudo iusticie et veritatis. Ps. 31. Benedicat tibi dominus pulchritudo iusticie. Jo. 1. plenum gratie et veritatis. Alia est pulchritudo conuersationis honeste. Et de hac dicitur. i. pe. vii. Forma facti gregis. Et hac forma fuit speciosus pre filiis hominum: quia conuersatio sua fuit magis honesta et virtuosa: quam alicuius alterius. i. pe. 2. Qui peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius: Augu. in originali. Nobis cernentibus: ubique speciosus. pulcher in manibus parentum. pulcher in miraculis. pulcher in flagellis. pulcher deponens animam. pulcher in patibulo. pulcher in ligno. pulcher in celo. 4. est pulchritudo corporis. Et hec etiam in christo fuit Can. i. Ecce tui pulcher es dilecte mi. Sed nunquid secundum hanc pulchritudinem fuit speciosus pre filiis hominum. Videtur quod non. Et Ysa. 53. Vidimus eum: et non erat in eo species neque decor. Itaque per rationem probatur. Quia christus voluit paupertatem habere:

et non uti dultis: ut doceret eas
contemnendas. sed sicut iste sunt
contemnende. ita et pulchritudo
corporalis. Prover. vlti. Fallat
gratia: et vana est pulchritudo. Et
dicendum quod pulchritudo. sanctas
et huiusmodi dicunt quodam mo-
do per respectum ad aliquid. Et
aliqua contemperantia humorum
facit sanitatem in puero: que non
facit sanitatem in sene. Aliqua est
etiam sanitas leoni: que est mors
homini. Unde sanitas est propor-
tio humorum in comparatione ad
talem vel talem naturam. Et si-
militer pulchritudo consistit in p-
portionem membrorum et colorum.
Et ideo alia est pulchritudo vni:
alia alterius. Et sic habuit pul-
chritudinem christus secundum
comperebat ad statum et reueren-
tiam sue conditionis. Non est er-
go intelligendum quod christus ha-
buit capillos flavos vel fuerit ru-
beus. quia hoc non decuisset eum.
sed illam pulchritudinem habuit
simeque precebat ad statum suum et re-
uerentiam. Et gratiositate habuit in
aspectu: ita quod quoddam diuinus
radiabat in vultu eius: quod omnes
eum reuerabantur: ut Aug. dicit.
Et quidem quod pulchritudo hu-
mani corporis requirat illa duo
patet per Aug. 22. de ci. del. ubi
dicitur quod corporis pulchritudo:
est conuenientia partium cum qua-
dam venustate coloris. Quod
vero lux faciat ad omnium cor-
porum generaliter pulchritudinem

patet per illud Eccl. 43. Species
celi in visione glorie. Cum igitur
in hijs tribus christus omnia alia
superet: patet propositum. Cuius
hic dubitatur. quia christus non ha-
bet meliorem nec pulchriorem ani-
mam nunc: quam habebat in via. quia
omnes theologi asserunt eum ab
initio fuisse beatum: et nullum aug-
mentum scientie vel virtutis post
resurrectionem habere. Ergo nec
corpus eius est magis nunc obie-
ctum pulchrum ad videndum. quam
erat in via. Sed in via corpus eius
non beatificabat visuam potenti-
am aspicientium in eum. ergo nec
in patria. Ad hoc dicitur: quod
christus existens viator: habuit suam
pulchritudinem status pre-
sentis: quando anima retraheret
suam influentiam in corpus: et non
redundabat in illud gloriam suam
dispensatiue: ut. scilicet posset pati: adeo
quod dixit propheta Ysa. 53. Repu-
tamus eum quasi leprosum et percus-
sum a deo et humiliatum. Ipse au-
tem vulneratus est propter iniqui-
tates nostras: attritus est propter
scelera nostra etc. Aliquando ta-
men dispensatiue eam redunda-
bat. Vnde sanctus Beda ait. Igne
um enim quiddam atque sidereus
radiabat ex oculis eius. et diuini-
tatis maiestas lucebat in facie. Et
hoc. scilicet. quando vendentes eiecit de
templo. Jo. 2. Et Cyrillus super
illud Luce. 10. Multi reges et pro-
phete: voluerunt videre etc. sic ait.
Viderunt eum: sed non tam ita

De visu corporali

Incarnatum: nec sic cum hominibus conuersantem: nec cum tanta maiestate eis loquentem. Et sanctus Thomas in tertia parte q. 44. ar. 3. ad. 1^m. dicit: q. facies christi emittebat radios. Sed nihil prohibet quin nunc habeat pulchritudinem multo maiorem q. habebat in via. Igitur etc. Et cum dicitur: quod anima christi non est beatorum: nunc vel gloriosior: etc. dicitur q. intensius verum est: quo ad superiorem partem: sed extensius non est verum: quia magno desiderio desiderabat corporis gloriam: ut patet Jo. 17. Pater clarifica filium tuum. Unde tam nunc potestatur desiderio suo: cui dubium q. refundit in corpus longe locundioris aspectum: q. prius habebat in via. Lucem enim non habebat in via: que magnam facit pulchritudinem ut dictum est. Et quando transfiguratus est in monte thabor: similla fuit lux illa: in comparatione ad splendorem: quem post resurrectionem acquisiuit. Undiq. igitur pulchrum est christi corpus ad videndum: corporalibus oculis beatorum: et est gratissimum visibile ratione sue claritatis per se: ut conclusio dicitur. Pro exemplo autem habemus solem. qui per se loquendo ut dicitur Eccl. xi. delectabilis est oculis: licet per accidens oculis egris odiosa sit lux: que puris est amabilis. Unde et in hoc aquila ho-

minem superat: que potest figere in sole intuitum. Nos vero minus. Sed corpus christi excedit claritatem omnium corporum totius universi: secundum Augustinum: quia omnia corpora humana gloriosa clariora erunt sole: et multo magis corpus christi erit clarissimum. Et tunc oculi corporales beatorum non erunt corruptibiles et passibiles sicut nunc. Unde accidet beatis: sicut accidet apostolis. Mat. 17. In transfiguratione christi: in monte: cadentibus in facies suas et discendentibus. Domine bonum est nos hic esse: propter simillam illius splendoris. Et sic corpus christi erit obiectum gratissimum ad videndum. Si autem vis secundum quandam grossam estimationem coniecturare claritatem corporis christi: cogita illud. Ysa. 14. Et erit in die cum requiem dederit tibi dominus a labore tuo: et a concussione tua et servitute dura qua etc. Et Mat. 13. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Clarum est enim quod minimus inter sanctos ad minus lucebit septies tantum: quantum nunc lucet sol. Nec hoc est contra evangelium: quia quilibet sanctus erit ita clarus sicut tunc erit sol: qui erit septies lucidior q. sit nunc. Et sanctus qui erit in duplo beatorum quam alius: erit quaterdecies lucidior. Et qui erit in septuplo beatorum erit. 49. vicibus

lucida
sol. 4
christi
dum
beat
ne glo
pus ch
rum ra
cola d
tam er
corpo
quoniam
parabil
bile er
corpo
sibile e

qu

scilicet

propri
sum m

nis. C

17. et nunc

apud te

habui. p

apud te.

perit que

tem clar

quam m

bi erat: ex

uini mte

las corpe

libus mte

multum

me de bi

deripit

perit. p

fecit con

lum ab

lucidior plus quam nunc luceat sol. Et sic de alijs. Cum autem christus incomparabiliter secundum proportionem excedere debeat omnes sanctos: tum ratione glorie anime sue: tum quia corpus eius plus laboravit in penis tum ratione dignitatis maxime quia divinitati coniungitur: quam tam estimare possumus esse sui corporis claritatem: et per consequens quantum et quam incomparabiliter pre omnibus delectabile erit ad videndum. ¶ Quod corpus christi erit obiectum sensibile etiam suis proprijs oculis.

quarta conclusio sit ista. Corpus christi: non solum alijs: sed etiam oculis proprijs erit obiectum sensibile summe delectationis et beatitudinis. ¶ Probat auctoritate Jo. 17. et nunc clarifica me tu pater apud te ipsum: claritate quas habui prius quam mundus fieret apud te. Certum est enim quod non petit quod habebat. Habebat autem claritatem divinitatis prius quam mundus fieret: que non sibi erat occulta: quo ad oculos divini intellectus sed quo ad oculos corporales. Et de hijs que talibus videri possunt: nihil est occultum deo simpliciter: nec anime de hijs que intellectualiter videri possunt. Et per consequens petit ut possit etiam se ipsum perfecte corporaliter videre: et non solum ab alijs perfecte videri. Por-

ro iam dictum est: quod nulla dissimulatio situs impedit sanctos: quin videant totum corpus christi secundum quancunque partem velint non obstante distantia vel situ: vel interstitio. Eset enim nimis inconueniens: dicere quod alii beatificarentur sensibiliter in christo: et christus hac beatitudine careret. Dicimus igitur: quod christus corporalibus oculis: videret totum corpus suum: intus et extra: subter et supra. dextrorsum et sinistrorsum. ac omnes sui corporis partes. ac si directe suis oculis obijceretur. ¶ Ratio autem sumitur ex conclusione hesterni in qua fuit declaratum. quod christus est gratissimum visibile. Si autem non videret ipse faciem suam in quam desiderant angeli prospicere. id est viri angelici et beati. ut dicitur. 1. Pe. 1. que pars inter omnes debet eis esse gratissima ad videndum. ut dicitur 1. Can. 2. Ostende mihi faciem tuam sonet vox tua in auribus meis: De voce dicitur in loco suo infra. Nunc autem dicemus de facie: de qua clarum est quod est gratissima ad videndum: si inquam christus eam non videret: sequeretur de duobus alterum inconueniens magnum. scilicet vel quod alij sancti essent beatores christo quo ad visum. quod scilicet viderent visibile gratissimum ad videndum: quod excedit omnem gratum visibile. quod deus vel imitari possumus et ipse non. quod est pro-

De visu corporali

certo absurdum. Vel oportet dicere: qd non est vera hesterni conclusio. qd. s. xps est gratissimus visibilis: quod est sim. Si at dicat qd xps bene videt faciem suam. s. sicut in speculo. s. in corporib' aliorum sanctorum: intelligamus qd primo hoc possit ee. Deinde an hoc sufficiat ad beatitudinem sensibilem christi. Quo ad primum ita tenendum est. qd corpora omnium sanctorum gloriosa in quibus nulla proflus est asperitas: specula sunt: vt pote tersa et polliata: et splendidissima: et nobilissima melius et incorporabiliter representantia: qd specula vitrea vel aurea vel argentea. Et s. sint perspicua s. Bre. super illud Job. 28. Nō adequabitur ei aurum aut vitrum. ita qd interior armonia corporis videri possit. tñ quia claritas est in potestate corporis glorificati: vt post resurrectionē in xpo patuit: sequitur qd et perspicuitas erit in pte eius: ita qd diuina virtute coagente. vel etiam impediēte ad nūm. per suam assistentiam ad implendam voluntatē bñ rñ: pñ reflecti spēs faciei xpi a corpore cuiuscūq; bñ ac si haberet suum proprium corpus oppacum oppositum. Et sic patet christus quando vult: respiciens in facies sue dulcissime matris: vel cuiuscūq; alteri' sancti gloriosus corpus habentis: faciem suam videre. tanquā in speculo relucente. et resultante. Quo a 2^m. atten-

dendum est: qd dicitur: benedicti est et verū attamen nō est sufficiens Sicut. n. nōc intellectualiter videntes deum per spēm et in enigmatē: non sumus contenti nisi facie ad faciem videamus deus: vt scribitur. 1. Cor. 13. ita et visio corporalis que est in speculis non getat appetitū: nisi videamus directe absq; speculo quod optamus Interrogo. n. quālibet de hīs dominabus que hic sunt: an magis essent contēte. si possent facies suas videre absq; speculo ita clare: sicut videt vna faciem alterius qd suam. ppriam faciem tñ videre i speculo: et alienam faciem videre libere. Certe rñdēt mihi oēs: qd si hoc possent: nōq; vterentur speculis. Causa at quare non potest hoc fieri: est transpositio situs. Illud. n. quod videri debet oculo corporali: oq; oblietatur directe oculo. Facies at hoīs: oculo suo obliet non potest vt pñ nisi vno istorū duorū modorum. s. vel deo coagente obiecto visibili: qui pōt supplere vices secundarum causarum et maxime earum. sine quibus non: ita qd species ab obiecto referantur ad aliam differentiam sitis qd naturaliter fieri possit. Vel per species infusas. Et ab vno istorū modorum vel etiam vtroq; dicimus christum videre propriam faciem: ne contingat beatiores esse factos in hoc: qd ipse sit. Et nisi hīs duob' modis dicimus quemlibet beatū in

patria seipsum corporaliter visu-
rum et etiam xpm: eodem modo
fm omnes differentias positiōis
quia cum apparuerit: similes ei
erim⁹. 1. Jo. 3. **O**ccurrat autē
ad hoc tale exemplum satis bonū
Ea. 4. Egredimini filie syon. i.
anime beate egredimini fm erre-
riorem hominem: vt dictum ē su-
pra: et videte regem Salomones
in diademate quo coronauit eum
mater sua. i. synagoga: que siquidē
fm carnem nouerā se exhi-
buit: et affectu cordis et effectu p-
curationis: videte regem Salo-
monem. i. xpm. q. plus q. Salo-
mon hic. Math. 12. in diadema-
te. i. in corona spinea. quia spinis
coronauit eum mater sua. Et cla-
rum est qd caput eius vulneraue-
rat in modum corone: qui circu-
lus vulnerum: seu cicatricum ibi
remanentium: est incomparabili-
ter pulchrior: rōne specialis clari-
tatis: omni corona quam qs ima-
ginari possit compositam et au-
ro et preciosissimis gēmis. Chri-
stus enim resurrexit cum cicatri-
cibus que semper erunt in corpo-
re eius fulgētes: vt pbat sanctus
Tho. in 3. par. q. 54. ar. 4. c. Et
in 3. sniaz. di. 21. q. 2. ar. 4. q. 3. c.
Nunc ergo dico sic. Si inuitan-
tur electi dei in patria ad videndū
regem Salomonē. i. xpm ex hoc
diademate prepollentes: et ex hoc
quasi magna eis letitia promittit
vnde non erit ibi sicut hic vbi om-
nes vidēt ornamenta capitis du-

cis vestri: et ipse ea non videt: cer-
te credendum est qd dominus se-
sus videt suam coronam: tā glo-
riose in suo capite resurgentē. Ali-
as quo ad hoc vana seu imperfec-
ta esset gloria eius: sicut in mu-
lieribus vanis que pascunt alie-
nos oculos et aspectu i eas: et ad
ornamenta capitis eaz: suis ocu-
lis quo ad hoc ieiunius remanentibus.
Vnde ad hanc visionem xpi
iustat Alcin⁹ vel mgf. Albin⁹ fz
quosdam. vel Augustinus in li-
bro de contemplatione iesu xpi.
sti. di. 8. anima mea. Si quoti-
die oporteret nos tormenta perfer-
re: si ipsam gehennā longo tem-
pore tollerare: vt xpm in gloria ve-
nientes videre possemus: et scōz
ei⁹ numero sociari. nō ne dignus
erat pati omne quod triste est: vt
tanti boni. tantēq. glorie partici-
pes haberemur. Insidentur igitur
demōes: parent suas tempta-
tiones. Frangant corpus ieiunia
Premant vestimenta. Labores
grauent. vigille extlent. Clamet
me iste. Inquietet ille. Frigus
incuruet. Conscientia murmureet
Calor urat. Caput doleat. Pect⁹
ardeat. Infletur stomachus. pale-
at vultus. Infirmit totus. Desi-
ciat i dolore vita mea: et anni mei
in gemitibus. Ingrediatur pu-
tredo in ossib⁹ meis: et subter me
scatheat vt req. i. die tibi. vt asc. ad
p. ac. nostrum. Sicut patet de
sponsa que licet doleat de recessu
a patre et matre carnali: tamē pp

De visu corporali

amorem sponsi libenter recedit.
Unde Apostolus Philippus primo. Cupio dissolui et esse cum Christo.

De visu corporali et magnitudine delectationis.

Odie ^{aperiemus} ^{nam ca-}

^{pulam} celestium the-
saurorum in qua sunt

quedam localia preciosissima: magnam delectationem conferentia visui beatorum secundum corporales oculos. Sunt autem summarie quattuor.

Primum erit visibilium melioratio.

Secundum: erit oculorum acumen.

Tertium erit: obiectorum varietas.

Quartum erit: ipsius dei presentia

De primo ^{ponitur pri-} ^{ma conclusio}

talis. Ad magnitudinem beatitudinis que erit secundum corporales oculos beatorum: multum confert visibilium melioratio. Unde ysa. 65.

Abiectioni tradite sunt angustie priores: quia abscondite sunt ab oculis nostris. Ecce enim ego creo celos novos et terram novam: et non erunt in memoria priora: et non ascendent super cor: sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum in hiis que ego creo. Quia ecce ego creo Ierusalem exultationem et populum eius gaudium

Et exultabo in Ierusalem: et gaudebo in populo meo. Et non audietur in ea vox fletus ultra: et vox clamoris. Et non erit ibi amplius infans dierum: et senex qui non impleat dies suos. Ista conclusio est partis naturalis: et pars theologica. Quo enim ad istud quod melioratio visibilium etiam faciet ad magnitudinem delectationis secundum visum: pertinet ad naturalem. Et de hoc in 7. ethy. dicitur: quod perfectissima ac per hoc delectabilissima visio: est visus optime dispositus ad pulcherrimum sub visu cadentium. Ex quo habemus quod melioratio visus et melioratio visibilium confert ad delectationem maiorem. Sed de visu dicemus postea. Nunc autem visibilibus erit sermo. Que quidem: quod de facto meliorabuntur post resurrectionem: solum ad theologum pertinet declarare.

Consistet autem ista melioratio in duobus.

Primo in restitutione commodi.

Secundo consistet in additione boni.

De quorum utroque nos videamus.

De primo debet beatus Thomas in 4. di. 48. q. 2. de innovatione mundi ar. 3. 3^m. super illud ysa. 30. Erit lux lune: sicut lux solis et lux solis septemplexiter etc. dicit glo.

De
cuius
na su
quid
intelli
nis de
ciam
rem in
visum
comm
mine
it poss
it ante
citur
opere
mina
etiam
nasse
Sic
terram
mo ca
dum
quantu
De
Thome
rius ita
Non est
non etia
positio
et que
sua
commo
corpor
quom
de ac
vidend
nunc
num

Omnia propter hominem facta
eius lapsu peiorata sunt: et sol et lu-
na suo lumine minorata. Que
quidem minoratio a quibusdam
intelligitur quo ad veram lumi-
nis defectionem virtute diuina sa-
ctam in penam hominis. Alij au-
tem intelligunt quo ad hominis
visum: qui scilicet non tantum
commodum et beneficium ex lu-
mine celestium corporum habu-
it post peccatum: quantum habu-
it ante peccatum: prout etiam di-
citur Gen. 3. Maledicta terra in
opere tuo: spinas et tribulos ger-
minabit tibi. Que tamen antea
etiam spinas et tribulos germi-
nasset: sed non in hominis penas.
Sic et luna etiam: si luxisset super
terram: non fecisset diem: sed ho-
mo eas videns: tantum commo-
dum habuisset de visione lune:
quantum nunc habet de sole.
Hec sunt fere omnia verba sancti
Thome: ubi supra. Ex hijs vlti-
rius ita proceditur ad propositum.
Non est enim maior ratio: quare
non etiam ita sentendum sit pro-
portionabiliter de alijs visibilibus
et quo omnia propter hominem
facta sunt: ut puta: quod tantum
commodum suscepisset oculus
corporalis hominis: videndo tunc
cuprum: sicut nunc habet viden-
do aurum: quod letificat cor: vel
videndo florem boraginis: sicut
nunc habet videndo pulcherri-
mam rosam: lilium: vel violam

et similia.

¶ Si enim omnia peiorata sunt pro-
pter peccatum: saltem quo ad
hoc commodum ratio dicat: quod
restituto homine ad meliorem sta-
tum: quam fueris innocentie status:
commodum hoc restitueretur om-
nibus rebus: et non in eadem me-
sura qua prius: sed multo excellen-
tius prout eriget etiam excellen-
tior hominis status. Et nota quod
hec restitutio fiet quo ad omnia
que non habent imperfectionem
annexam: cuiusmodi est genera-
tio: que futuro statui repugnat.
Et sic declarata est restitutio co-
modi.

¶ De secundo autem: scilicet
de additione boni scilicet per-
tinentis ad obiectus visus: quod
dicitur pulerum: nunc dicamus.
Rationabile enim est: quod sicut om-
nia aliquo modo sunt facta peio-
ra propter peccatum hominis: sic
non solum reddatur eis deperdi-
tum bonum: sed etiam augeatur
bonum ultra illud quod habe-
bant. Nullatenus enim creden-
dum est deum esse remissiores in
premiando bona: et intensior in pu-
niendo mala: cum semper puniat
citra condignum: et premiet ultra
condignum. Cum igitur homi-
nem propter merita deducat ad
valde meliorem statum quam
fuerit status innocentie: si qui-
tur quod omnia visibilia pro-
pter consolacionem hominis faciat

De visu corporali

esse pulchriora et delectabiliora: quod fuerint in statu innocentie. Consi-
stet autem melioratio pulchritudi-
nis visibilium in tribus scilicet.

Primo in augmento lucis.

Secundo in clarificatione coloris

Tertio in meliori proportionem
corporis et partium exclusa omni
deformitate.

De primo ergo dicit be. Tho.
in. 4. di. 48. q. 2. de innovatione
mundi post resurrectionem. ar. 3.
3^m. q. quando lux lune augmen-
tabitur secundum rei veritatem non erit
alicubi nor super terram: sed solum
in centro terre ubi erit infernus:
quod tunc ut dicitur per Ysa. ubi su-
pra: lucebit luna tantum: quantum
nunc sol lucet: et sol in septuplum
quod modo luceat. Corpora autem
beatorum septies magis sole: quod
vis hoc non sit aliqua auctoritate
vel ratione probatum. hec ille. sed
ut supra dictum est: bene auctori-
tate euangelica probatum est: quod
ad minus tantum: quantum sol
lucet. Et ex his ergo patet quod
deus cuius perfecta sunt opera:
ut dicitur Deuteronomij. 32. non
monstruosam rem agere: sed pro-
portionabiliter augmentabitur lux
omnium visibilium: ad maiorem
delectationem visus beatorum:
quos luminis excellentia non of-
fender: ut nunc offendit. **D**e cla-
rificatione coloris. **D**e secundo
dicit beatus Tho. Abi supra: quod
quantum ad qualitates visivas:
quarum principium est lux: vide

licet omnia corpora inferiora secundum
colores erunt meliora et perficien-
tur: sed colores sunt qualitates vi-
sive quarum principium est lux:
ergo et cetera. Unde candor et rubor in
faciebus hominum beatorum: pu-
riores et limpidiores valde erunt
quod nunc. Ymo secundum hoc et
iam color terre perficietur. Quan-
to magis aliorum visibilium. unde
dicunt doctores solemnes: quod
corpora beatorum triplici charita-
te perficientur. Primo clarita-
te coloris: quod nihil impuritatis ha-
beant: sed erunt tanquam argentus
ignis. Secundo claritate splendo-
ris: et incidentia corporum illu-
minorum: quod erunt bene tersa et
polli. Tercio claritate luminis
interioris: et influentia anime per
modum recipientis. Ad alterum
horum applica illud. i. Mach. 6.
Resplenduerunt in clipeos aureos: et
resplenduerunt. m. ab. e. et cetera.
De his que non possunt impe-
dire excellentem pulchritudinem
in patria.

Secunda conclusio sic
ista. Nulla
contrarietas: nec villa deformitas
corporum beatorum: excellentem
pulchritudinem poterit impedire
Ista autem conclusio presuppo-
nit excellentem pulchritudinem
corporum beatorum. De qua di-
citur. i. Cor. 13. Sed alia quidem
celestium gloria alia autem ter-
restrium. Alia claritas solis: alia
claritas lune: et alia claritas stella

rum. Stella enim a stella differt in claritate. Si autem minimi sancti erit claritas saltem sicut solis: cogitare si potest excellens vocari pulchritudo corporum beatorum. ¶ Sed quia conclusio dicitur quod hanc pulchritudinem non impediet contrarietas aliqua vel deformitas: habebit processus noster duas partes. Prima ager de contrarietate. Secunda vero de deformitate. ¶ Prima igitur pars talem habet instantiam. Nam lux et color requirunt contrariam dispositionem in subiecto. Nam secundum philosophum in libro de sensu et sensato: color requirit pro subiecto: perspicuum terminatum. Et Avicenna in 6. de naturalibus dicit: quod corpus luminoso constat ex partibus peruiis. Si autem hoc est: apparet impossibile: quod lux et color: tante perfectionis possint simul esse. ¶ Ad hoc dicitur: et assignatur ratio ista. Nam ea que secundum naturam possunt stare simul utroque vel altero existente in gradu remisso sue speciei: possunt etiam naturaliter esse simul in utriusque gradu intensissimo: quia non habent naturales oppositionem. Et sic non impliatur contradictio: si ista sint simul intensius: per diuinam potentiam. Patet autem quod lux et color sunt in eodem. Non ut patet de lignis putridis: de nocte apparet lux: et de die color. Nam autem videtur de die eorum lux: propter

maiores lucem: nec de nocte eorum color: quia per illam lucem: non est sufficienter medium immutatum ita quod sufficiat ad percipiendum colorem: sed solum lucem. Sequitur igitur quod deo operante: possunt ista duo simul esse in gradu excellentissimo: sicut dictum est. ¶ Et ad philosophum dicendum est. quod per comparisonem ad causam effectiuam naturalem: lux et color requirunt contrarias dispositiones inductas ex natura componentium. Sed in corporibus gloriosis: hec erunt ex merito virtutis: in comparatione ad causam supernaturalem deum. ¶ Sed tunc oritur alia dubitatio. Si tanta mutatio fiet claritatis. et ampliatio coloris. in corporibus gloriosis: saltem impedietur mutua cognitio beatorum inter se. Quod videtur inconueniens. ¶ Ad hoc dicitur: quod sicut non impedietur mutua notitia per hoc quod tollitur corporum defectus: puta quia gibosus non habebit gibum: et claudus ibi rectus etc. ut infra dicitur. Ita et magnitudo claritatis et coloris depuratio non impediet sanctorum mutuam cognitionem. Cuius ratio talis assignari potest. Nam sicut in presenti videmus: quod mutatio vestimentorum: dummodo facies non sit cooperta: non impedit mutuam cognitionem: ut patet in festiuis diebus: et alijs cotidianis vesti-

De uisu corporali

mentorum mutationibus: ita mutatio claritatis et ampliatio coloris in corpore glorioso quod est vestis anime: dum modo ipsa anima percipitur: non impedit tuam cognitionem. Percipietur enim unus cuiusque anima in patria ab uno quoque. ut patet per Gregorium in moralibus super illud Job. 28. Non adequabitur ei aurum aut vicrum. Ibi unusquisque que mentem ab alterius oculis: membrorum corpulentia non abonder. Item per Augustinum 22. de ci. dei capitulo. 29. Patent cogitationes inuicem nobis tunc cum venerit dominus ad iudicium. et manifestabit consilia cordium. Item per glosam super illud. i. Cor. 4. Illuminabit abscondita tenebrarum dicit. gesta et cognita bona et mala erunt aperta tunc omnibus. Nam ut dicit Gregorius ubi supra. Sicut in vitro vase: videtur quod est intus: ita in corpore glorioso resplendet anima: que se habet ad manifestandum corpus. sicut facies ad manifestandum cetera membra.

Quomodo nulla deformitas impedit excellentem pulchritudinem. Secunda pars conclusionis. agit de deformitate. Et dicitur quod nulla deformitas impedit excellentem corporum beatorum pulchritudinem. Et ista patet ex sufficienti inductione. Nam omnis deformitas: que

hic in presenti tempore potest esse accidit ex una istarum quattuor causarum.

Prima ex defectu alicuius membri vel partis corporis. ut manci mutilati etc.

Secunda ex defectu debite quantitatatis. ut nani etc.

Tertia ex vitio alicuius superfluitatis. ut gigantes. et qui sex digitos habent. etc.

Quarta ex vitio alicuius male dispositionis. ut claudi. gibosi. et monstruosi.

Sed nulla harum causarum ibi erit. Ergo nulla deformitas impedit. Primam enim tamen non esse ibi. patet per Augustinum. 22. de ciuitate Dei. c. 20. sic dicentem. Si aliqua martyribus amputata vel ablata sunt membra. non tamen sine illis erunt in resurrectione mortuorum. quibus dictum est capillus non peribit de capite vestro. Propterea puto quod christus noluit quod frangerentur eius crura. quia requirebatur solidatio in resurrectione. qua visa difficiliter credidissent discipuli sui. Similiter cum claritatis dote non apparuit eis. quoniam nondum erant glorificati: ut possent in eo animam cognoscere. et sic non eam cognouissent videntes claritatem vultus eius. Et hec fuit causa: quare non ante passionem eius. eis illam dotem aliquam qualiter ostendit. Remouebitur

Itaq; omnis deformitas ex virtute dei, cui nulla indispositio aduersari potest. **C** Quomodo nullus defectus erit circa pulchritudinem.

Tertia conclusio sit ista

Nil diminutus nil superfluum, nil denique male dispositum, deformabit excellentem pulchritudinem corporum beatorum. Et patet vna auctoritate probari tota conclusio, dicente Augustino In Euehyridion capitulo quinto de electis. Resurgent sanctorum corpora sine vilo vicio sine vlla deformitate, si cut sine vlla corruptione. Unde excluduntur iste tres cause deformitatis, et hesterna vt satis patet. **R**atio autem vna ad hec omnia, potest adduci talis. Omnis deformitas que potest accidere in corporibus naturalibus, accidit ex vna istarum duarum causarum, s. Vel ex indispositione materie. Sicut dyabolus semel per vnum demoniatum loquens et barbarizans in grammatica, interrogatus quomodo ita barbarizaret dixit, Non miremini, quia iste rusticus habet linguam ita grossam, quod vix possum iam vertere per os eius. Vel accidit ex impotentia agentis. Unde et angelus fecit bene loqui, etiam asinum Balaam per dei potentiam vt dicitur. Nu. 22. Patet enim quod deus in nullo est impotens

et quod omnis creatura per obiectualem potentiam ad nutum preestitum est sibi. Ergo sequitur quod quando ipse absq; causis secundis operatur: tunc opera eius sunt perfecta. Unde vinum quod fecit ex aqua in nuptijs: erat optimum vt dicitur Jo. 2. Primos igitur homines ipse fecit perfectos in omnibus, quia immediate et absq; naturalibus causis fecit eos: que errare possunt. Cum ergo opus restorationis ab ipso et immediate futurum sit: et non deceat illud minus esse perfectum quam opus institutionis: patet quod corpora sanctorum in patria erunt perfectissima. **S**ed circa hoc occurrunt tria dubia. **U**num circa quantitatem seu huiusmodi stature mensuram in corporibus sanctorum et sanctarum. Quia videtur apostolus de resurrectione nostra loquens ad Eph. 4. dicere: quod omnes debent esse vnius mensure. Donec inquit occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filij dei in virum perfectum: in mensuram etatis plenitudinis christi. Vbi Augustinus ait: quod etiam mali in tali quantitate resurgent: quam habuerunt: vel habuissent si ad illam etatem peruenissent: et non accidisset error: nature. Ex quo habet solutio dubij. Nam n. oēs ad illam staturam perueniunt: et natura non errante: sed aliqui ad

De visu corporali

maiores: aliqui ad minorem: secundum
quantitatem humidi extensibilis
per calorem: et caloris extendentis
humidum. Unde per Anglicos
naturaliter esse maiores italicis: et
inter italicos lombardos esse ma-
iores tuscis etc. Non igitur om-
nes erunt in una quantitate seu me-
sura: sed omnes in quantitate con-
petenti sibi. Aliud dubium est
circa supfluitatem. Dicitur. n. su-
pra: quod color clarificabitur in scitis
excellenter. hoc autem videtur super-
fluum ponere: et deturpare sancto-
rum pulchritudinem. Quod ut patuit
supra: ad pulchritudinem ut dicit
Augustinus. pertinet coloris quidam sere-
nitas. Hec autem persistit in mediocri-
tate et non in excessu secundum artes phi-
sonomie. Ergo non augebitur co-
lor. Ad hoc dicunt duo. Primo
quantumcumque augeatur coloris cla-
rificatio: tamen erit mediocritas in ef-
fectu. Quod cum in illo statu: visibili-
le non agat in visum actione natu-
re: sed anime tractu: non patietur
lesionem ipse visus ab imensitate
claritatis tam lucis quam coloris: sed
demulcebatur et delectabitur in aspe-
ctu corporis gloriosi: sicut in aspe-
ctu inspidis: ut dicitur. Apoc. 2.
Secundo ad hoc dubium dis-
cendum est: quod non est ita intellige-
dum: quod sicut lux corporum beatorum
excedit omnem lucem presentis sta-
tus: ita claritas colorum. quod sic non
esset mixto debita candoris et ru-
boris in facie et in alijs partibus
corporis. si omnes colores essent extre-

mi. Et sic etiam non saluaretur illud
Luce. 5. Dilectus meus can-
didus et rubicundus. electus ex
millibus. Sed est intelligendus
secundum debitam proportionem et men-
suram serenitatis coloris. Tertium
dubium est rursus: quod conclusio
tres periculas continebat: et dubi-
tatur de deformitate corporum glo-
riosorum. que videtur provenire ex
cicatricibus vulnerum. Nam ut
de christo dicitur. Jo. 20. ostendit lo-
ca clavorum Thomae: et ipse manum
misit in latus eius. De sanctis mar-
tiribus dicit Augustinus. 22. de ci. del. ca.
Dupliciter autem videtur contraria-
ri pulchritudini corporum beatorum:
tales cicatrices habere. Primo:
quod ipsa cicatrix offendit: vulnus aspi-
cientem et corpus hominis. et est tactum
eius: quod videtur contingere:
quia sentit asperitatem: quod ibi non
deceret. Item quod apertura corporis
in locis si sic anima dispositis: repu-
gnat integritati eiusdem. Ergo
in corpore christi: et in corporibus mar-
tirum aliquod vitium erit aut de-
formitas. Respondetur ad hoc
quod nullo modo concedendum est
quod in corporibus beatorum sit ali-
qua deformitas propter hoc. Et est in-
promptu ratio talis. Quandoque
quod alicui terminus significativus: ad-
ditur alius terminus distrahens
seu diminuens et trahens prece-
dentem terminum de suo signifi-
cato formali. tunc non sequitur: a
distrahente: seu diminvente ad di-
strahibile consequentia. Unde homo mor-

tuus non: sequitur: ergo homo.
 Et homo pictus: non sequitur:
 ergo homo. Sic etiam in grama-
 tica: figura non est vitium simpli-
 citer: est tamen vitium ratione ex-
 cusatum: sicut deum pro deorum
 causa metri non est vitium sim-
 pliciter. Sic etiam si cicatrices
 christi et martyrum licet dicatur
 vitia corporis: recompensata ta-
 men et decorata per ornamentum
 glorie: non erunt vitia: sicut dicit
 Augustinus: ubi supra. Non. n.
 deformitas: sed dignitas erit: et
 quedam quibus in corpore non ta-
 men corporis sed virtutis pulchri-
 tudo: surgebit. Superaddetur
 enim eis mirus ornatus: ex quo
 cognoscetur virtus illius sancti:
 qui talia et talia vulnere perpe-
 ssus est: et sic mirabiliter delectabit vi-
 dentium oculos. Quod clare pe-
 trus de palu. in quarto. di. 49. q.
 5. ar. 4. c. ponit: dicens. Sicut au-
 rea principali ter est in anima: sic
 et aureola: sed per redundantiam
 in corpore erit quedam decentia:
 et pulchritudo singularis: repre-
 sentativa aureole predicatori sive
 virginibus in illa parte: martyri-
 bus in cicatricibus et alijs parti-
 bus corporis: secundum genus marty-
 rij: ut statim ex aspectu corporis
 sciatur qualis quisque fuerit virgo
 martyr: vel doctor. De his que
 complebunt excellentem delecta-
 tionem in oculis beatorum.

quarta conclusio sit ista.

Varietas obiecto-

rum: et augmentum acuminis vi-
 sualis: usque ad dei presentiam: ma-
 gnifice complebunt excellentem
 delectationem in oculis corporum
 beatorum. Hec conclusio declara-
 tur per verbum ps. 42. Altitie re-
 gina a dextris tuis in vestitu de-
 aurato: circumdata varietate. hec
 regina est ecclesia triumphans in
 celo que post resurrectionem ha-
 bebunt vestitum deauratum: scilicet
 corpus glorificatum et circunda-
 bitur varietate visibilibus obiecto-
 rum in quibus delectabitur. Et
 quia totum corpus erit melioratum
 consequenter etiam visus acumen
 erit longe perspicacius quam nunc
 adeo ut etiam presentiam dei sen-
 tiant: aculus dextris assistere dici-
 tur. Nam assistentia perfectarum de-
 lectionem dicit: que frustra est
 absque cognitione. Et sic tota con-
 clusio patet in coi. Nunc sigil-
 latim de partibus eius videamus.
 Et primo de varietate obiectorum
 notandum quod non solum cernemus
 plures species rerum: sed
 etiam plures res eiusdem speciei.
 Cum enim alteriusvis sit delecta-
 bile: maxime secundum philosophum
 primo metaphysice: intelligimus
 visum: quia plures nobis differen-
 tias demonstrat. Clarum est autem
 quod multa sunt: et magna et parva:
 que nunc videre non possumus.
 Nam solem in rota sua cernere
 non possumus: neque videre ligna
 paradisi que sunt pulcherrima vi-
 su. Gen. 3. Et tamen saltem per

De visu corporali

Species influras videbimus etiam
absentia et distantia ut superius de-
claratum est. Et est solem in sua
rota videbimus et pulchritudine
omnium corporum glorificatorum: et
varios colorum gradus: qui sunt
in eadem specie multi. Et ut dicit
beatus Thomas in quarto. dist. 44. q.
de agilitate. ar. 3. q. 2. c. verisimile
est: quod corpora gloriosa aliquando
moueantur pro suo libito volunta-
tis: ut illud quod in virtute habet
actu erercentes: diuinam sapienti-
am commendabilem reddant. et ut
diuersa contemplantes eorum vi-
sus pulchritudine diuersarum crea-
turarum reficiatur. Quod ex qua-
tuo: causis procedit. scilicet per remo-
tionem earum. Primo quia par-
uitas obiectorum non impedit.
Quod quidem erit: quia visus erit
multo subtilior: ut infra patebit.
Secundo: quia distantia non im-
pediet. Quod quidem erit: quia secundum
beatum Thomam in quarto. ubi supra
quanto sensus est perfectior: tanto
a minori imutatione sui facta: po-
test melius percipere. Est autem minor
imutatio: quanto sub minori an-
gulo fit. Quanto autem res magis di-
stat: tanto sub minori angulo im-
mutat visum. Ergo sequitur. quod
a remotiori videt oculus quanto
est perfectior. Et cum sancti sint in
statu satis meliori quam modo sumus
nos: patet quod distantia non impe-
diet visum que est ab obiecto: et
quod etiam plura videbit. Tertio:
quia situs non impedit neque inter

cidium. quod est. 4^m. Multa ergo
particularia videbunt beati esse
in corporibus suis propolis: et ad
inuicem: et sic delectabuntur in
multitudine specierum et in mul-
titudine rerum eiusdem speciei ta-
libus modis. Secunda pars
conclusionis sic declaratur. Ubi
notandum quod delectationem bea-
torum oculorum augebit: quod
res ita varias specie et numero non
solum successiue: sed et simul vi-
dere poterit quilibet beatus et ex
hoc magnam habere delectatio-
nem. Non enim videtur maior ratio
quod anima secundum intellectum vide-
at omnes species rerum intelligibi-
lium: ut patet per sanctum Thomam.
In prima parte. q. 89. ar. 3. o. in fu-
turo statu: quam quod secundum poten-
tiam sensitivam: videat omnes
species rerum visibilium. Et quia
super naturaliter cognoscent si-
mul diuinam essentiam: et rerum
creatarum essentias. ita proportio-
nabiliter debet visus corporalis si-
mul ferri in principale obiectum
quod est corpus christi: et in aliud
vel in alia et alia plura quomodo-
cunque et quecumque voluerit: cum
magna locunditate.

De acumine visus corporalis.
Tertia pars conclusionis sic
declaratur. Unde de acumine vi-
sus corporalis usque ad presentiam
dei vigorato in corporibus beato-
rum nunc dicamus. De quo Au-
gustinus. 22. de ciuitate dei capi-
tulo. 29. dicit: quod aquilam: et lin-

cem: et omnia animalia superabit oculis beati glorificatus in acumine visus. Et in tantum erunt oculi humani in illo futuro statu precellentes presentem statum ut habeant aliquid menti simile: quo ab eis etiam incorporea natura cernatur. Et dicitur quod hec virtus magis cernendi: sortasse data sit ad horam oculis sancti viri Job. ultimo quando dixit. In auditu auris audiui te: nunc autem oculus meus videt te.

Quis autem sit modus videndi deum sensibiliter: idem Augustinus hoc modo declarat ubi supra. Quis aliorum vitas cum sint inuisibiles per corpus videt. Nam unde videntium corpora: a non viuentibus discernimus: nisi corpora simul et vitas videamus quas nisi per corpora videre non possumus. Vitas autem sine corporibus: corporeis oculis non videmus. Quamobrem fieri potest: valdeque credibile est: sic nos esse visuros mundana tunc corpora: cell noui: et terre noue: ut deum ubique presentem. et vniuersa etiam corpora gubernantem per corpora que gestabimus et que conspiciemus clarissima perspicuitate videamus: non sicut nunc: inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt: intellecta conspiciuntur: sed sicut homines inter quos viuentes: et motus vitales erercentes visimus: mox ut aspiciamus non credimus viuere

sed videmus cum eorum vitam sine corporibus videre non possumus: quam tamen in eis per corpora remota omni ambiguitate conspiciamus: ita quacunque spiritalia illa lumina corporum nostrorum conferemus incorporeum deum etiam per corpora contuebimur. Ita enim erit deus conspicuus: ut videatur a singulis: et in singulis nobis et in omni corpore. **P**aulus ratione ponit sanctus Thomas in quarto. di. 49. q. 2. ar. 2. in corpore et ad beatum quia omnia corpora propter hominem facta sunt: ideo tunc erunt tanta dei influentia referta: ut etiam solatium diuine visionis in eis homo inueniat et precipue in corpore christi etc.

ExPLICIT tractatus de visu corporali in patria.

Incipit tractatus de auditu:

Hodie aperiemus vnam capsulam celestium thesaurorum in qua sunt quedam localla preciosissima: magnam delectationem conferentia auditui beatorum secundum corporales aures. De quibus quinque conclusiones adducemus in medium. **Q**uod aures habebunt actum scilicet,

d li

De auditu

Prima conclusio sic ista. Corporales aures beatorum in patria habebunt. p. pilum actum: sensibiliter audient. Unde Ysa. 51. Audite me qui sequimini quod iustum est et queritis dominum. Attendite ad petram. i. ad corpus christi: unde excisi estis: et ad cavernam laci de qua preclisi estis. i. ad plagas et corpus christi. De quo Cass. p. Colubina mea in foraminibus petre: in caverna macerie. i. in plagis passionis eius: et maxime lateris: de quo quasi de lacu exiit sanguis et aqua ut habetur Jo. 19. Attendite ad Abraham patrem nostrum. i. ad christum et Saraz que peperit vos. i. ecclesiam quam de suo formavit latere. q. vnum vocavi eum: et benedixi ei et multiplicavi eum. Consolabor igitur. i. non frustra misit eum deus ad ecclesiam militantem: sed consolabitur dominus per eum syon. i. ecclesiam triumphantem. et consolabitur omnes ruinas eius. i. angelorum et in deorum: et ponet desertum eius: in quo. i. homines non habitauerant ante quasi delicias eius: et insensibiles. et solitudinem eius quasi ortum domini. Et specificas dicens. Baudium et leticia inuenietur in ea. gratiarum actio et vox laudis. s. corporalis post resurrectionem. quam audientes aures beatorum delectabuntur. Absit enim q. sanctis ibi tanquam ydolis improperari possit illud

Dauticleum ps. 113. Aures habet et non audient. Ymo pro certo audient. Frustra. n. ibi poneretur laus vocalis. ubi non esset auditus. Nam dicitur Ec. 32. Ubi non est auditus: non effundas sermonem tuum. Quis enim musicorum vellet in organis musicis ludere. ubi sciret neminem audientem. Erit autem laus vocalis in patria. Nam beatus Tho. in quarto di. 44. q. 2. de impassibilitate ar. 1. q. 4. sic loquitur. Laus vocalis erit in patria. Et Augustinus super ps. 149. Exultationes dei in gutture eorum: dicit q. corda et lingue non deficient laudare deum. Hoc autem dicit beatus Tho. ibi: ut ostendat auditus obiectum suum non deesse a quo immutetur: ut possit actum suum habere et exercere. Est enim dupliciter cultus dei. s. interior et exterior. Cuius enim homo sit compositus ex anima et corpore: utrunque debet applicari ad colendum deum: ut. s. anima colat interiori cultu: et corpus exteriori. Unde dicitur in ps. Cor me. et c. m. exult. in deum vivum. Et sicut corpus ordinatur in deum per animam: ita cultus exterior ordinatur ad interiori cultum. Consistit autem interior cultus in h. q. anima purgatur de operibus intellectus et affectum. Et secundum q. diversimode intellectus et affectus colunt deum: deo recte coniungitur secundum hoc diversimode exteriores actus hominis ad cultum

de
cure
man
in se
rior
figu
proce
et affe
dum
laudi
lei. s.
trull.
Cred
nem
em vo
ctis v
cunt
in bea
prim
Done
et labia
qui
Ceter
modis
s. mod
cillente
et letan
dum est
ymo de
dictum
delice
non solu
tam ab
eriam p
verfimi
homo
tu in ita
peccatu
dit dese

del applicantur. In statu enī su-
ture beatitudinis: intellectus hu-
manus ipsam diuinam veritatem
in se ipsa intuebitur. Et ideo exte-
rior cultus non cōsistet in aliqua
figura: sed solū in laude dei: que
procedit ex interiori cognitione
et affectione sū illud Ysa. 51. Gau-
dium ex li. in. in ca. gr. ac. et vox
laudis. Hec sancti? Thō. i. 2. q. 101. 2. c. Et q. 103. 3. in corpore ar-
ticuli. Et i. 2. q. 13. ar. 4. sic ait
Credibile est q. post resurrectio-
nem erit in eis. s. in damnatis: et
iam vocalis blasfemia: sicut in san-
ctis vocalis laus dei. hec ille. Di-
cunt etiam in suo. x. quolibet: q.
in beatis erit risus: quod est pro-
prium hominis: s. illud Job. 8.
Donec impleatur os tuum risu:
et labia tua subilo. Et Luc. 6. Be-
ati qui nunc fletis: quia ridebitis
Deinde notandum. q. licet hic
modus indubitanter sit in patria
s. modus audiendi reales et ibi
existentes voces deum laudantiū
et letantium: non tamen ita credē-
dum est q. hic modus erit solum
ymō dici debet conformiter ei qd
dictum est de modo videndi. vi-
delicet q. sancti in celo audient:
non solum per immutationem sa-
ctam ab obiecto: vt dictū est: sed
etiam per species influxas. quia
verisimile est: q. iocunditas quas
homo habuisset mediante audi-
tu in statu innocentie: amissa per
peccatum. s. talis que non inclu-
dit defectū nature vel moris in

future statu reparabitur: et ita est
additamento maioris iocundita-
tis. non obstante q. sanctis melio-
ra et iocundiora cōferantur. sicut
de intellectu et visu dictum est.
Ex his constat. q. non verisimi-
le est. q. sancti in celo careant io-
cundissimo cantu phyloimene et
aliarum ausu: paradisi terrestres
quas audiuit Adam ante pecca-
tum. Paret autem q. talium au-
um cantus secundum se nō erūt
in celo illo tempore. cum anima-
lia cessabunt et omnia generabilia.
Ergo per species influxas audire
poterunt et iocundari. cum talis
iocunditas nec nature nec moris
defectum importet. Nec erit eo-
rum sic audientium falsum iudi-
cium. Judicabunt enim tales
aues in paradiso fuisse: et non pre-
sentialiter esse. Et sic nō erit simi-
le sicut hic de freneticis et amen-
tibus. vt dictum est alias. Unde
Cā. 2. cum dicitur flores appa-
ruerunt in terra nostra additur.
Vox turturis audita est in terra
nostra. **S**imiliter dicimus et
iam hic. q. neq. distantia. neq. si-
tus. neq. interficiendum impedi-
re poterit auditum corporū bea-
torum conformiter sicut dictum
est de sensibus in comuni: et in
speciali de visu. Et sic patet q. san-
cti in paradiso nec surdi nec mu-
ti erunt. **S**unt autem qui vo-
lunt omnes factos surdos et mu-
tos facere: rationibus naturali-
bus inperentes: quarum vim nō

De auditu

intelligunt. Dominus autem Iesus qui elecit demonium et loquutus est mutus Luc. xi. Per quod etiam denotatur surditas. quia naturaliter surdi sunt etiam muti. Et Mat. 7. Adducunt ei surdum et mutum: ipse docebit nos eorum argumenta refellere: de quo scriptum est Mar. 7. Enim omnia fecit. et surdos fecit audire. et mutos loqui. Sunt autem pro nunc duo.

Primum de respiratione.

Secundum est de sono.

Et quo ad primum dicit Arist. in secundo de anima: quod natura vel tur aere respirato ad formationem vocis. et quod hec aialia et similia que respirant: vocem habent. et propter respirationem et percussione aeris respirati ad guttur. causatur vox. Et quod in celo non est aer ideo ibi non erit respiratio. nec per consequens vox. Ex quo et medio possunt arguere: non esse auditum in corporibus beatis. quod auditus indiget medio extrinseco deferente aerem ad aurem. ut in philosophia de anima dicitur. et experientia docet. Si similiter et auditus: ut dicit Albertus magnus in suo libro de homine. quod auditus fit ex repercussione aeris exterius facta percutientis aurem naturalem que est in aure. Et ista presupponunt aerem extrinsecum. ergo etc. Et sic erunt sancti surdi et muti. Sicut ille cui dixit Christus. Surde et mute spiritus ego precipio tibi ex. ab eo. Mar. 9

sed opposita et obiectiones de sono infra patebunt. Nunc vero ad primas obiectiones dicamus. Dicendum est ergo istis: quod respiratio seu aeris attractio. accedit formationi vocis. quod secundum philosophum ubi supra: homo non potest formare vocem dum attrahit aerem respirando: nec dum expellit expirando: sed dum retinet. Sicut ergo animal potest retinere aerem sine attractione et expulsionem. sic posset formare vocem absque aere attracto vel expulso. Modo sic erit in celo. quod sancti habebunt aerem interius ad hoc sufficientem: ut naturalibus instrumentis possint causare motum ad formationem vocem. Non enim corpora sanctorum resurgent vacua: sed habebunt communem naturalem sibi aerem: semper in eis manentem. qui densabitur et rare fiet secundum quod apertio. vel clausio oris requiritur ad formationem vocis. Cessante enim causa. cessabit effectus. Aer autem expellitur a nobis. et alius attrahitur. ad refrigerandum cor. Sed ibi non erit aliqua alteratio nostra. quod corpora sanctorum erunt impassibilia. unde nec motus cordis erit ibi nec sensus eo fine quo hic fuit. Dicit enim phyloterus. Motus cordis et articularum est secundum dilationem et constrictionem. propter refrigerationem innati caloris. et digestionem fumosam superfluitatum. Sed sicut dicit san

etus Thomas in tractatu de motu cordis. ita se habet hic motus cordis in animali. sicut motus celi in mundo. Ideo illo cessante: iste cessabit quo ad hunc usum. Dicit tamen ipse i quarto di. 49. q. i. ar. 4. q. i. ad primum q. cor cuius perfectio vite in motu consistit: est deo similis: cum mouetur: q. cum quiescit: q. uis deus non mouetur. Quod dicit propter operationem vite. Ideo nihil prohibet quin alio quodam modo et fine: continue vel interpolate: ad nutum anime. possit moueri cor: etiam in patria: ut ex ponit sanctus Thom. 12. q. 24. 3. c. fi. Item. q. 30. i. 1. m. Item. 3. q. 21. 2. 1. m. et maxime quia leticia de quacunque re in anima recepta seu concepta: tum excellens fuerit redundat in corpus: et tunc potest cor etiam exultare iuxta illud ps. 53. Cor meum et caro mea: exultauerunt in deum uiuuz. Hec ideo dicta sunt ut intelligatur: q. etiam pulmonem potest anima mouere ad libituz: licet non propter necessitatem respirandi: sed propter percutiendam arteriam cum aere connaturali. Et sic patet: q. non est necessaria respiratio.

Secundo obijciunt etiam ex parte soni sic. Dicitur enim in secundo de anima: q. vox est sonus animalis. Sed in celo non potest esse sonus. Igitur nec vox. Et sic in celo omnia sunt muta: et nihil ibi auditur. Quod autem

in celo non possit esse sonus: arguunt tripliciter. Et primo sic. celi non recipit peregrinas impressiones: ut dicitur in primo et secundo de celo. Sed sonus est peregrina impressio. ergo etc.

Secundo sic. Philosophus in secundo de anima: et Albertus magnus in libro de homine: dicunt: quod subiectum soni est aer percussus motu fracto. Unde oportet si celum esset subiectus soni: q. celum frangeretur. Sed hoc est contra scripturam sanctas Job. 37. Tu forsitam cum eo fabricatus es celos: qui solidissimi quasi ere fusi sunt.

Tercio sic. Abicunq. est repercussio: ibi est resistentia. Sed cor pora humana erunt glorificata: et per consequens habentia votes subtilitatis: cui nihil resistere potest quia cedit. Igitur ibi non erit repercussio aeris: neque erit ibi sonus. Ad primum dicitur q. per hoc non est demonstratum q. plus sonus q. lux sit peregrina impressio. Nam in libro de sonio Scipionis expressse habetur q. in celo causatur mirabilis et suauissimus sonus. Unde celum est aptum recipere sonum sicut et lucem: dummodo adsit agens quod possit et velit.

Ad secundum dicitur dupliciter. Uno modo: q. non est inconueniens in ordinib. celi: ee corp. rarefactibile et p. d. p. s. b. i. l. e. Aliiter sol non moueretur in suo spacio

a iij

De auditu

Quod est falsum: ut patet intuen-
ti: quia tantum corpus et tam ma-
gnum indiget magno spacio: quod
vacuum esse non potest. Et tamen
per illud transit sol ab oriente in oc-
cidentem contra motum firma-
menti equaliter semper ut dicunt
astronomi. Et per hoc tamen non
dicitur contra Job: quia bene stat
quod spera solis sit solida: et tamen
excentricus quod est in medio spe-
re sit fluidus: nisi forte dicamus:
quod spera solis componitur ex tri-
bus speris. Vel potest dici: quod
motus fractivus non semper fran-
git: nisi ubi reperit frangibile: cu-
susmodi non est celum. Et quod
fractio est privatio: que non po-
test esse per se causa essentialis en-
tis positus: ut dicitur primo phy-
sicornm: cususmodi est sonus: qui
est qualitas. Motus quoque non
per se est causa: cum sit magis
effectus ipsius soni. Vel saltem
est causa sine qua non: si intelli-
gitur motus percipientis primi: sit
cut oris et lingue: vel cusus cun-
alterius rei sonus facientis: ut pa-
tet in manifestis exemplis. Pri-
mo namque frangitur nubes: an-
te quam audiat tonitruum. Prius
emittitur vox: quam audiat Echo.
Prius eleuatur et deprimatur ma-
leus: quam sonus percipiatur. Et si-
militer. Ad tertium dicitur: quod si-
milis corporum glorificatorum
secundum Gregorium in quarto morali
um: intelligitur per effectum spi-
ritualis potentie: et non quia non

possit resistere corpori tangenti. et
sic nil obstat: quin in cellis erit so-
nus et auditus. Quomodo vox
christi est oblectum gratissimum
audibile in patria.

Secunda conclusio sit ista. Dominus

Iesus suis naturalibus organibus
vocem formans: est gratissimus
audibile inter omnia audibilia to-
tius vniuersi. Quod probari vide-
tur auctoritate. ps. 50. Auditus
meo dabis gaudium et leticiam:
et exultabunt ossa humiliata. Di-
cit: dabis in futuro: denotans fu-
turum statum: in quo ossa nunc
per incinerationem humiliata: in
futura resurrectione exultabunt:
vniuersa in corpore glorioso. cu-
ius auditus dabit christus gaudi-
um per suam locundissimam vo-
cem. Et quia dupliciter potest for-
mari vox ab aliquo per naturalia
organa: scilicet loquendo et canendo:
ideo oportet dicere: quod utrumque co-
petit christo. De locutione. n. elus
habetur Lani. 5. ubi sponsa laudat
sponsum dicens. Anima mea li-
quesfacta est: ut dilectus loquutus
est. Ubi certe innuitur: quod morta-
lis homo: ita dulcem allocutionem
et verborum amoris expressiones
que Iesus eternus amor loquitur
in patria: non posset sustinere: si
ea audiret in via: ymo anima eius
ita liquefieret. et quasi deflueret:
quia ipsum verbum dilecti ad dissi-
pationem anime et spiritus. scilicet totius
animalis vite pertingeret. ut etiam

dicta
poma
reus
seruan
Paul
fian de
Non vi
miller
Unde n
pore: ne
le dicit
ur adap
multa h
le: sed ne
I. suffi
ratio h
cum de
beator
voces
pict. na
christu
fabrila
respond
stimus.
Jo. 6. 4
ministri
capit fue
ueri dicit
sic loquu
homo lo
non sunt
gloria et
tare deb
mulceat
reto fam
indiant
ur et ap
clesia in
quarto

dictur ad Heb. 4. et consequenter homo in vita non subsisteret. nisi deus per miraculum ipsum conseruaret: sicut conseruauit sanctum Paulum in raptu. qui alias forsitan defecisset iuxta illud Exo. 33. Non videbit me homo et uiuet. si militer dicendum est de auditu. Unde nec ipse sit dicere. an in corpore: vel extra corpus fuerit. ut ipse dicit. 2. Cor. 12. Et ad hoc uidetur adaptari illud Jo. 16. Adhuc multa habeo uobis dicere. scilicet in celo: sed non potestis portare modo. id est. sufferre in hoc mundo. Et ratio huius est in promptu. Quia cum declaratum sit. quod auditus beatorum in futuro statu veras voces et reales esse habentes. percipiet. non est dubium quin beati. christum in patria audiant. se asabiliter alloquentem. Cui in via respondit Petrus Domine ad quez ibimus. verba vite eterne habens Jo. 6. Quin ymo et inimicorum ministri missi ad captendum eius capti fuerunt verbis eius. Et reuersi dixerunt principibus. Non sic loquutus est homo. sicut hic homo loquitur. Jo. 7. Vbi igitur non sunt nisi electi in gloria et in gloria et gratia confirmati. dubitare debet. quod illos suo alloquio mulceat et delectet. Absit. Quod vero sancti christum in paradiso audiant cantantem innuere uidetur et approbare sancta mater ecclesia in officio sancte agnetis in quarto responsorio dicens. Amo

christum. in cuius thalamum introiui. cuius mater virgo est. cuius pater seminum nescit. cuius mihi organa modulatis vocibus cantant. quem cum amauero casta sum. cum tetigero munda sum. cum accepero virgo sum. Anulo suo subarauit me et immensis monilibus ornauit me. Vbi precipue se lactat virgo sanctissima. de auditu et tactu. Sed de tactu quidem in loco suo dicemus. Nunc autem sufficit quod organa christi. scilicet naturalia: vocem formatam cantare dicuntur beate Agnetis: ad leticiam. videlicet et gaudium ipsius et omnium sanctorum. Ad nunc non solum ex fide dicitur futurum status. in quo hec erunt: sed et ratio mirabiliter suffragatur veritati. que talis est. Declaratum est enim in ante habitis. quod in christo omnes sensus nostri beatificabunt. et essentiali beatitudinis premio. Ex quo sequitur. quod etiam auditus beatificabitur. Essentiali autem premium debet poni in excellentissimo obiecto. ut supra patuit. Tali autem obiecto debetur excellentissimus modus. Ergo auditus beatorum erit beatus in excellentissimo modo formandi vocem per organa iesu christi. Ergo quantumcumque vox christi bassa sit. est dulcis et suavis. tamen quia cantus excellit in delectatione et dulcedine talis vocis oportet dicere. quod preter vocem allocationis. formet dominus se-

De auditu

sus vocem cantus armonici: ad beatificandum in se ipso suos electos, etiam secundum sensus auditus. Quod etiam ita confirmatur. Nam si laudant dominum omnes sancti eius etiam vocaliter ita ut nos cantemus in ecclesie officio: de sanctis tempore paschali In civitate domini clare sonant lugiter organa sanctorum. Ibi angeli et archangeli: hymnum decantant ante thronum dei alleluia. Et iterum in hymno dedicationis ecclesie in laudibus dicitur. Omnis illa deo grata: et dilecta eluitas plena modulis in laude et canore iubilo: trinum deum unicumque cum favore predicat: quanto magis ipse dominus iesus qui in hac vita positus: sepius versus celum intuens: dicebat. Pater gratias ago. Et in omnibus eum gelistis patet quod gratias agebat deo: sicut in sacramento conficiendo: et cum voluit suscitare Lazarum. Jo. xi. nunc ubi omnia subsecta sunt pedibus eius et ad dexteram dei sedet cum plenaria potestate: semper laudat et exultat honorabilis: dulcius. et efficacius pre omnibus deum omnipotentem: et simul letificat sanctos audientes ipsius. Quod enim sancti cantent patet in ps. 20. Cantabimus et psallemus virtutes tuas. Quod exponit sanctus Thomas secunda secunde. q. 13. 4. c. Item. q. 91. 0. Item. 2. d. 2. q. 2. 2. 5^m. Item. 3. d. 9. q. 1. ar. 3. q. 3. c. Item.

2^m. Item. 4. d. 15. q. 4. ar. 2. q. 1. c. Item. d. 44. q. 2. ar. 1. q. 4. c. Item 4^m. Item ps. 32. col. 1. 2. Item ps. 39. col. 2. Item. Ro. 15. col. 4. fi. Item. 1. Cor. 12. lec. 3. Colla. prima. Item Ephe. 5. Colla. 13. Quod autem ipse cantet quid cantet. scribitur. ps. 39. sic. Audiuisti dominus: et misertus est mei: dominus factus est adiutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium mihi: confisidisti saccum meum: et circumdediti me leticia ut cantet tibi gloria mea et non compungar: domine deus meus in eternum confitebor tibi. Ad cuius cantus dulcedinem duo maxime correspondere videntur est nobilitas organi: non solum asperitate vel alia causa quacumque non impediti: sed potius optime tersi et politi: et ad formandas voces optime dispositi: sicut et cetera sui corporis membra: melius quam similia in aliis sanctis sunt formata. ut sunt supra deductum cum dictum fuit: quod est speciosus forma pre filiis hominum: et quod est oblectum pulcherrimum ad videndum. Aliud est quod nulli dubium: quod ipse pre omnibus excellentius novit proportionem sonorum: ita quod secundum hoc in regno celorum et in toto orbe sit melius cantare. Sed ex meliori organo: et arte perfectiori cantandi. sequitur utique facultas melius dulcius et delectabilius cantandi. ergo sequitur conclusio manifeste.

¶ Exemplum autem qualecūq;: qd christus in patria cantet ⁊ dele-
cet sanctos: est in ecclesia militā-
te. In magnis solemnitatibus
maiores prelati: puta episcopi car-
dinales: vel papa missam cantāt.
vnde clericus ⁊ populus mirabi-
liter reficiuntur. Quanto magis
in patriā. Quomodo cantus
christi durat semper: ⁊ alios pro-
uocat ad cantandum.

Tertia conclusio sit ista
dominus iesus
sui cantus dulcissima armonia:
sine cessatione letificat ciuitatem
dei: tamq; prouocat ad cantandū
Ista conclusio continet duo prin-
cipaliter. s. qd cantus christi durat
semper: ⁊ qd cantu suo prouocat
omnes ad cantandum. ¶ Prose-
quendo igitur pmi: dico qd chris-
tus prouocat omnes sanctos su-
os ad faciendum vt ipse facit.
Qui dixit Jo. 13. Exemplum eni
dedi vobis. vt quemadmodum
ego feci: ita ⁊ vos faciatis. ¶ Ra-
tio qd non est verisimile nec credi-
bile: qd prouocauerit magis ad ea
que sunt meriti: qd ad ea que sunt
premi. sed ipse prouocat electos
nunc ad ea que sunt meriti. s. ad
laudandum ⁊ orandum etiam
vocaliter deum patrem: vt patet
Mat. 6. Sic autem ordinis ⁊c.
Et oportet semper orare ⁊c. Er-
go prouocat in gloria etiam ad ea
que sunt premi: cum ipse dicat
Jo. 1. Ego vitam eternam do eis
Exemplus Ysa. 6. Vbi dicitur qd

seraphym clamabant alter ad alte-
rū. sanctus. sanctus. sanctus. ⁊c.
Quid est clamare alter ad alterū
nisi loqui ⁊ cantare diuinas lau-
des. ¶ Nota igitur primo qd to-
ta illa deo grata ⁊ dilecta ciuitas
in sex cohortes diuiditur: secun-
dum sex dies: quibus distingui-
tur creatio rerū. vt creatio recre-
ationi correspondeat. Sunt autē
apostoli prophete martyres. do-
ctores virgines. ⁊ reliqui. De qui-
bus Apoc. 7. Ecce ego Johan-
nes ⁊c. Ex tribu ruben ⁊c. vsque
in secula seculorum Amen.

¶ Secundo nota quod omnes.
preter ultimam cohortem: ha-
bent vltra auream. aliquam au-
reolam sicut scriptum est Exod.
25. quod dominus fecit fieri vnā
coronam auream ad ornatum ar-
ce. ⁊ supra illam aliam coronam
aureolam. Vocatur autem aurea
premiū essentialē. aureola ve-
ro premiū accidentale. pro ali-
quo arduo virtutis opere. videli-
cet martirio. doctrina. ⁊ virgini-
tate. Apostoli igitur ⁊ prophete
non carent aureola doctoratus:
licet quidam habuerint ⁊ marti-
rium. vt Petrus ⁊ Ysaia. Qui-
dam vero virginitatem. vt Jo-
hannes ⁊ Elias. Quidam etia;
simul doctoratum martirium ⁊
virginitatem. vt Paulus.

¶ Tercio nota. quod Sanctus
Thomas de Aquino habebit
duas aureolas. scilicet doctora-
tus ⁊ virginitatis. Et in vtroque

De auditu

mirabiliter fuisse. Nam doctrinam plus oratione quam studio a deo obtinuit. Virginitatem vero miraculose angelo stringente sibi labios a deo premeruit: velut alter ioseph resisteres stupro. gen. 39. Et per utroque catur nunc spiritualiter: tandem vero vocaliter. Quarto nota quod martires recipiunt aureolam: quod pugnant contra mundum: doctores contra dyabolum quem expellunt a se et ab alijs: actu docendo doctrinam salutare: ut dicit beatus Thomas 1° 4° di. 49. q. 5. ar. 5. q. 1. Virgines vero pugnant contra carnem. Et pro hijs victorijs deum laudant: et deum iesum christum: cuius exempla imitati sunt pugnando fortiter: ei⁹ ex^m imitantur cantando: sicut scribit in psalmo penultimo. Cantate domino canticum novum laus ei⁹ ecclesia sanctorum etc. Et tanto nobilior et melior quilibet cantat: quanto est maior: i celi gloria. Unde sanctus Thomas ubi supra dicit. Gloria essentialis considerat merito secundum mensuram caritatis: Aureola vero secundum spiritum operis. Et ideo potest esse: ut aliquis minor mereatur in maiori opere: et econverso. Unde hic sanctus doctor beatus Thomas: potest esse supra multos martires. Quod autem sancti in gradu suo a christo consolantur: qui dixit Isai. 35. Et ambulabunt qui liberati sunt et redempti a domino. conuertentur et venient in syon cum laude et leticia sempiterna super capita eorum. Gaudium et leticia obtinebunt effugiet dolor et gemitus. Et ysai. 51. Ego ego ipse consolabor vos. Qui et promissit. Io. 16:

Adhuc multa habeo vobis dicere: sed i celis non potestis portare modo. C. Probat ergo conclusio primo i ducta secundo. 4°. ad primam partem: auctoritate Ier. 50. Apponent ad deum sedere, sempiternorum quod nunquam oblivione delebitur. Et quibus verbis apparet quod beatitudo sanctorum: quam in deo incarnato quod ad utrumque homines possessori sunt sempiterna debeat esse. Aliter non esset eterna vita. Eternum. n. est: quod nunquam cessat. Et autem essentialiter premium auditus: oporteat esse christus deum ut dictum est per suam allocutionem et canticum: oportet de necessitate: quod hoc sine cessante fiat. Et quidem hoc ita generaliter dictum: parum movet. Sed si in speciali hoc consideremus: inveniemus circa hoc plurimas difficultates. Tunc ex parte christi. Tunc ex parte sanctorum ipsum christum audientium: et in ipso letantium. Ex parte autem christi: non facit difficultatem in continuatione lassitudo corporalia: quod fugiet dolor et gemitus: ut dicitur ysai. 35. et 51. Et ysai. 40. Qui autem sperant in domino mutabunt sortitum dinem: assumment pennas de aquila: current: et non laborabunt: ambulabunt et non deficient. Nec et facit difficultatem: quod continuatio unus actus: fastidius hic generat: quia hoc accidit ratione temporis quod numeratur in duratione actus. Sed ibi ut dicitur Apoca. 10. tempus ultra non erit. Nec et facit difficultatem: quod hic multa occu-

in patria

94

passio circa vnum actum: tollit vi-
gorem et perfectionem aliorum
actuuz: iuxta illud quod exponit
1° 2° q. 12. ar. 3. o. 7. q. 37. ar. p^o. et
pluribus intentus: minor est ad sin-
gula sensus. q: hoc accidit in pre-
senti: ubi corpus non habet perfectam
oblectam ad animam. Sed ibi per do-
tem spiritualitatis fiet corpus ita
obediens ad nutum anime: q: oēs ap-
petitus suos poterit anima simul per
corpus suas voluntatem adimple-
re. Ecce ergo q: remouimus tres
difficultates: que superficialiter vi-
debantur impedire continuatio-
nem cantus: Que sicut non impe-
diunt rē: ne possit continuare actū
ita non impediunt audientes: ne pos-
sint continuare auditum. s. nec las-
situdō: nec fastidium: nec occupa-
tio. Nam sancti filii exercebunt actū
auditus cum magna locūditate: as-
cultando christum cantantem et actum
cātandī: et subilabunt et ipsi: quia
anima habebit corpus in oī domi-
nio: et poterit eo vti ad omnia: pro
sua voluntate. Et huius signū est
Ezech. p^o de illis animalibus que
ubicūq: erat impetus spūs: illuc
gradiebantur. Et Jam itaq: hīs
exclusis: occurrunt alie tres diffi-
cultates sortiores: circa duratio-
nem et perpetuationem istius leticie
que erit in cantu christi. Prima est
quāto semp durat vna res: que non
est vna. Nam si in successione
sit: et vna pars alteri recedenti ad-
ueniat: nunq: pōt dici de aliquo.
particulari cantu: q: semp duret

ymō semper est alia et alia pars. Et
sic premius essentialiter variabitur.
Quod est inconueniens. Ad istā
difficultatē dicitur: q: tota vniuer-
sitas actuum: accipit per vno essen-
tiali premio: cui corrūdet vna de-
lectatio numero: pūua: et perpe-
tua in auribus beatorū. Nec est hoc
extra pūctum: apud homines: tā
in naturalibus q: in moralibus et
ciuilibus: et artibus. Nam vna nu-
mero vniuersitas censetur veneto-
rum hodie: et iam mille annis: fm
sura: quibus multi qui erant pars
vniuersitatis decesserint: et alii lo-
co illorū successerint. Similiter
censetur vna numero nauis dura-
re per multos annos: quibus multe
tabule fracte deponant: et loco illa-
rū: alie subrogentur. Et itē vnus
numero hō: manet isdē per mul-
tos annos: quibus partes eius fm
mānam fluāt et effluāt: vt dicit phis
in primo de generatione. p: ergo
difficultas ista: q: non impedit esse
tale premium. Secunda diffi-
cultas est: quomodo potest dura-
re cantus: et esse delectabilis: cum
ars musice: multotiens requirat
aliquas pausas. Et tunc patet: q:
cessat cantus. Et sic non semper
durat. Nam si ista interpolatio
esset in intellectu circa obiectum
beatificum: intellectus non esset
beatus simpliciter. Ergo a simili
nec sensus auditus. Dicēdū est
ad hoc: q: in sanctis non sunt volu-
biles cogitationes sed continue.
Et sic est de visu ita et auditu opz

De auditu

discere: q̄ non interpolletur. ¶ Et cum dicitur q̄ vis: q̄ auditus nō possit esse perfecte beatus: ex quo obiectum suum maxime delectabile. non est semper. ad hoc dicitur: q̄ sicut motus corporum celestium magis est regularis quā motus corporum inferiorum. ita non inconuenit. q̄ duratio premij essentialis inferioris potētie. sit mīn⁹ regularis. q̄ duratio simij. essentialis superioris potentie. Nec requiritur equalitas simpliciter. Sed sufficit q̄ sicut visus habet sibi obiectum semper durans. scilicet qualitates visibiles. eo modo quo illis conuenit semper durare. scilicet sine pausarum interpolatione. ita et auditus habeat sibi obiectum suum semper durans. puta cantum vel biscantum. eo modo quo ei conuenire potest semper durare. scilicet cum pausarum interpolatione: dum modo non credatur hoc fieri ex necessitate respiratiōis: que ibi nō habet locum: ut prius dixi: s; solum requiritur pausarum interpolatione ad armoniam perficiendam. Et sic patet ad secundam difficultatem. ¶ Tertia difficultas est difficillima. scilicet quomodo potest semper durare cantus christi: cum scilicet dictum sit: quod loquitur etiam in plana voce et submissa. Nunquid simul loqui potest voce plana et bassa: et etiam cantare. hoc omnino videtur de numero impossibile.

¶ Ad istā difficultatem dicitur quod ipse dominus iesus dixit Math. 19. Mar. 10. et Lu. 18. Ad impossibile est apud homines: possibile ē apud deū. Et non est hoc difficile si notetur istud. scilicet q̄ sonus non habet in istis inferioribus aliquam per se causā ut superius dictum est: q̄ solus deus per celestem influentiā est causa per se: motu percussione: et fractione: et instrumentis concurrentibus solum ad determinationem vniuersalis cause. quibus omnibus a motis deus potest causare sonum. Ideo sicut hic format sonum ad motum organi ita et ibi formare potest: et postea potest cantum illum conservare semper absq; motu organi et etiā absq; subiecto: ut facit in sacramento altaris. Et potest esse cantus cum multa varietate. et diuersitate notarum biscantum: vel alterius armonie. sicut conservatur aliquando sonus tibi in tibia. vel symphonie in symphonia: absq; noua insufflatione. et sic etiam remanebit in libertate lingua et guttur christi nichilominus. et loquitur. Et vnus sonus alium non impedit: quia vnus erit in subiecto scilicet sonus locutionis. et alius extra subiectum scilicet sonus cantus. Totā autem difficultas non videtur aliunde oriri: nisi q̄ videbatur non posse esse idem subiectum vtriusq; actus scilicet loquele et cantus. Hoc autem da

to, scilicet modo predicto, erit simul locutio et armonia mirabilis et cecentus melodie celestis. ex ore christi procedens, et omne aliud audibile totius universi excedens: **¶** De septiformi reformatione audibilis in patria.

quarta conclusio sic ista. Septiformis audibilis reformatio mirabiliter delectationem auget, que est secundum auditum corporum beatorum. **¶** Prima reformatio licet per accidens est in verborum significatione. Quanto enim verba magis delicate prolata sunt, et magis amabilia, et intensiorem amorem significant: tanto plus delectant auditum, licet delectatio illa perficiatur in altiori potentia. Sed in futuro statu: verba sanctorum ad invicem, cum hoc quod erunt delicatissima, erunt etiam multum propia et expressiva intensissimi amoris et caritatis eorum, que in immensum erit perfectior quam in via. **¶** Qua autem lingua locuturi sumus nescio. Hoc tamen scio quod poterimus quicquid voluerimus. Et scientia omnium linguarum erit in nobis omnibus. Et puto quod sicut propter peccatum diuise sunt lingue, sic et per resurrectionem, et gloriam unentur, vel in illam primam que ante peccatum erat, vel ut ego puto in longe meliorem a simili, quia secundum beatum Thomam in secundo sententiarum dist. 29.

q. 3. dona dei conspectu delectus, ut gratia signorum vel gratia linguarum non fuissent in statu innocentie: sed alia habundantius. Ideo dominus ait Sophonie. 3. In igne zeli eius scilicet dei devorabitur omnis terra: quia consumationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. **¶** Secunda reformatio est: in organorum emundatione. Certum est enim quod in gutture et labiis et lingua: et arteriis sanctorum nulla erit asperitas, quia sicut totum corpus gloriosum erit positum et tersum, ita et ille partes, in tantum ut assimilentur cymbalis bene sonantibus, ut dicitur ps. xl. **¶** Tertia reformatio est in impedimento ablatione, quod non erunt ibi reumata vel catarrhi, neque superfluitates ciborum et potuum: que hic multoties destruunt voces et cantores. Sed non sic erit in patria. Unde Ysa. 58. Et sanctas tua citius orietur, id est, perfectius. **¶** Quarta reformatio est: in sonorum supernaturali claritatis perfectione, sicut etiam dictum est de supernaturali perfectione lucis. **¶** Nec obstat si dicatur: quod non est simile. Quia claritas lucis et coloris ornat corpus gloriosum et correspondet claritati anime, a qua procedit claritas lucis corporalis quod colores clarificat. Voces autem clarificatio nullam huiusmodi causam, aut finalem, aut efficientem. Ergitur etc. **¶** Ad hoc dicitur

De auditu

primo quo ad fines q̄ est consimi-
lis claritas in utroq̄. Nam vox
clara ornat loquelam: cantum ⁊
discantum: ⁊ eloquentiam: que
est magnus ornatu hominis.
Unde in hymno aduentus in lau-
dibus. Vox clara ecce itonat ⁊c.
Et si delectabatur Gregorius ⁊
Ambrosius. ⁊ alij sancti in voce
clara in ecclesia cantando hym-
nos ⁊ dei laudes: quanto magis
ibi. ¶ Secundo quo ad causam
efficientem dicitur: q̄ anima nō
est causa necessaria efficiens clari-
tatis corporis. Nam si hoc esset
tunc christus semper habuisset
corporis gloriosum. Quod tamē
non fuit. Sed deus claritatem
corpori donat: mediante anima
non propter gloriam anime tãq̄
propter finem proximum: neq̄
etiam propter ornatu corporis
gloriosi principaliter: Quis hec
omnia consecutue se habeant: s̄
propter refectionem visus pp̄ij
⁊ visus alioru. quia oportet om-
nem sensum beatificari ex pp̄io
actu. Et similiter est in proposito
quia clarificabitur vox propter
refectionem auditus: tam in can-
tantibus q̄ in audientibus. Un-
de cantamus in officio dedicatio-
nis ecclesie. In ciuitate domini
clare sonant iugiter organa san-
ctorum ⁊c. Nam sanctus Grego-
rius ⁊ sanctus Ambrosius ordi-
nauerunt ecclesiasticum cantum
Et maxime virmur cantu sancti
Gregorii. qui etiam papa doce-

bat clericos cantum: Nunquid
credimus q̄ quando anima eius
corpus resumeret: nesciret: aut nolet
aut non poterit clarius ⁊ melius
se ⁊ alios delectare: cantando: q̄
hic totam ecclesiam letificauerit.
Absit. ¶ Quinta reformatio est
in resonantia meliori: que. s. cau-
satur a reuerberatione. Patet au-
tem q̄ circa christum: corpora san-
ctorum conglobata: sicut se inui-
cem illustrabunt: reuerberando
radios lucis etiam sic se inuicem
letificabunt per suarum vocum
ad inuicem claritatem: ⁊ ad cele-
stia corpora. Erunt enim spere
celestes etiam in omnibus melio-
res ⁊ repercussio ad eas: resonan-
tiam faciet Iocundissimam.
¶ In cuius figuram dicitur in
arabico. Ysa. 28. Manifestabunt
sanctum Jacob: ⁊ euangelizabūt
deum israel: ⁊ accipient ignoran-
tes scientiam: ⁊ musici scient le-
ges. Et Dauid in arabico. ps. 88
Beatus populus qui scit cantile-
nam. Domine in lumine ⁊c. Et
similiter in huius cantilene figu-
ram: legitur de Dauid. i. Paral.
15. Dixitq̄ Dauid principibus le-
uitaru: vt constituerent de fratri-
bus suis cantores in organis mu-
sicorum: nabis videlicet. ⁊ liris
⁊ cymbalis: ⁊ resonaret in excelsū
sonitus leticie. Et ibidem dicitur
q̄ ipse met rex in deductione ar-
che: erat inter eos cātans ⁊ ludēs
in cantu ⁊ sono. Et Adichol vroz
sua desepit eum in corde suo ita

forte despiciunt me hodie: quia ta-
lia dico esse in futuro seculo in
christo et in sanctis. Sed caueant
tales ab ira dei: quia David sicut
non cognouit eam amplius ita et
isti tales a deo despiciantur. Mas
nisi credideritis non intelligetis
ut dicitur Ysa. 7. **Sexta refor-**
matio est: in consonantia armoni-
ca. Unde in secretis secretorum
dicit Ari. q. in variis instrumen-
tis: et generibus musicorum: ani-
ma humana naturaliter delecta-
tur. Et quis dubitat: q. scientia
musicalis non deficiet in sanctis
Nam ut dicit Gregorius: in se-
cundo dyalogorum. Quid est qd
non videant: qui videntem om-
nia vident. Et sanctus Thomas
in. 3. contra gentiles capitulo. 57.
allegat hanc auctoritatem sub huius
verbis dicens. Quid est quod ne-
sciant: qui scientem omnia sciunt.
Item Augustinus in. 17. de ci.
dei capitulo. 14. dicit de david.
Erat autem david vir in canticis
eruditus: qui armoniam musica
non vulgari voluptate: sed fidei
voluntate dilexerat: eaq. deo suo
qui verus est deus: mystica rei ma-
gne figuratione seruiert. Diuer-
sor. n. sonorum rationalis mode-
ratusq. concentus: concordia va-
rietate: compactam bene ordina-
te ciuitatis insinuat unitatem.
Unde scient melius q. pictago-
ras. Boetius: et omnes musici co-
sonantias: fracturas vocum et co-
loraturas: et ista omnia. Unde da-

ta agilitate corporum beatorum
que faciet linguam et organa ex-
pedita: et data organorum optima
dispositione: et data perfecta scien-
tia artis musicæ: et dato amor ma-
gno et intensissimo deum laudan-
di: et se invicem exorandi: quis du-
biter armoniam ibi esse dulcissi-
mam. Ideo et nos dicimus in
hymno dedicatidis ecclesie. Om-
nis illa deo grata et dilecta ciuitas
tota modulis in laude: cum canore
subilo: ternus deum vnusq. cum
fauore predicat. **Septima refor-**
matio est: q. sequitur ex premissis
sc. inestimabilis suauitas: et inco-
parabilis omni suauitatis que in hoc
mundo esse aut intelligi possit. Un-
de sicut pulchritudo colorum erit
longe maior. q. ut predictum est: con-
sequitur ex reformatione corporum
beatorum quo ad lucem: colorum et p-
portionem: et saturam: ita et suauitas
vorum erit longe maior: pueniens
ex omnibus huius. 7. que dicta sunt.
Unde Eccl. 40. Vinum et musi-
ca letificat cor: et super veram dile-
ctio sapientie. Tibie et psalterium
suauem faciunt melodiam: et super
veram linguam suavis. **Exem-**
pla ad hoc sunt plurima. Primo
in vitis patrum legitur: q. quidam
monachus nomine frater Nicho-
laus ut narrat sanctus Vincenti-
us: semel cum quibusdam sociis
cum licentia abbatis fuit extra mo-
nasterium ad quedam loca remo-
tiora: recreationis gratia. Et cum
illuc aduenisset: ecce angelus do-

De auditu

mini in specie aulecule pulcherri-
me: ad partem apparuit ei. Tunc
cantum frater Nicholaus insecu-
tus: soclos dimisit. Qui aduent-
ente sero eum inquirentes et mini
me inuenientes: ad monasterium
reuerſi: nunciaverunt abbati ea q̄
acciderant. Post retentos igitur
annos. Quis disparuit: et frater
Nicholaus in se reuerſus ad mo-
nasterium rediit. Et q̄ appropin-
quaret clauſtro: et videret muros
quasi omnes coruiſſe: et monaste-
rium vetus: pre admiratione alt.
Ubi sum ego: Nonne hoc mane
cum talibus fratribus hinc recessi.
Et pulsans ad portam: petiuit
portarium vt aperiret. Qui cum
quereret quis eſſet: miratus de in-
terrogatione dixit. Nunquid non
cognoſcis fratrem Nicholaum
qui hoc mane hinc exiit: et quid
ſibi volunt hec omnia. Ab iſt
lis abbas: et tales fratres qui hoc
mane mecum exierunt. Tandem
videns abbas q̄ hoc erat aliquod
miraculum q̄ deus fecerat: cum
queſuiſſet quis tunc erat abbas:
et qui eſſent tunc fratres quando
receſſerat: inuenerunt in libro mo-
nasterij: q̄ tali et tali die et anno:
talis frater Nicholaus exierat mo-
nasterium recreationis gratia: et
nunc ſu erat inuentus etc. Et ſi
iſta ſuauiſſas cantus: ſuit tanta: vt
hunc fratrem tot annis reſiceret:
quanta erit illa ſuauiſſas que in
eternum durabit. Et itez legitur
de ſancto franciſco in floretis ei⁹

q̄ dum ſemel inſirmaretur gra-
uiter apparuit ei angelus cum in-
ſtrumento quod vocatur viola.
Et cum ſemel ſuper eam traxiſſet
manum: ſpiritus beati franciſci
taliter ſuit ex illa ſuauiſſate ſoni ab-
ſortus q̄ ſi angelus: iterum ſemel
traxiſſet manum ſuper violam:
anima totaliter exiſſet e corpore
Quanto magis erit delectatio ſo-
ni in patria. Et itez de beato Au-
guſtino in officio ſuo dicitur. Fle-
bat autem vberime in hymnis et
canticis ſuaue ſonantis eccleſie
vocibus vehementer affectus. vo-
ces igitur ille inſuebant auribus
eius: et eliquebatur veritas in cor-
eius: et fluebant lachryme: et bene
illi erat cum eis. vulnerauerat cari-
tas xpi cor eius: et geſtabat in viſce
ribus verba eius quasi ſagittas
acutas etc. Aſcendenti a conual-
le plorationis et cantanti canticū
graduum dederat ſagittas acu-
tas. Si ergo tanta ſuauiſſas eſt in
via: modo quid erit in patria.
Unde ſponſus chriſtus ieſus
vocat ſponſam eccleſiam in reſur-
rectione vltima dicens. Surge
propera amica mea: columba
mea: formoſa mea et veni etc. in ca-
uernis terre. ſ. que non latitas in
ſepulchris. Et ſequitur. Oſtende
mihi faciem tuam: ſonet vox tua
in auribus meis: vox enim tua dul-
cis: et facies tua decora. Can. 2.
De hijs que conferunt ad aug-
mentum delectationis ſm audi-
tum in patria.

quinta conclusio sit ista. Comodi pristini retributione: sensusq; acumine: nec non & varia multitudine obiectorum: delicie sensus auditus augentur. **C** Prima pars conclusionis sic declaratur proportionabiliter. Quia hoc ratio dicitur: & auctoritas Ysa. 30. sonat ubi dicit: Erilux lune sicut lux solis. dicit glossa: Inter lineas q; omnia propter hominem facta sunt: & in eius lapsu peiorata sunt. Quod secundum beatum Thomam & alios saltem quo ad commodum intelligitur. i. non q; luna perdiderit de lumine sed q; homo non tantum commodum percipit post peccatum. Et potest dari de hoc tale exemplum. Clarum est enim q; deus est vnus in se: & q; est obiectum intelligibile omnium beatorum. Et tamen non omnes de visione dei equaliter beatificantur: vt patet. 1. q. 12. ar. 6. o. q; non omnes eque hoc meruerunt. **S**imiliter corpus christi iesu est pulcherrimum obiectum omnibus beatis ad videndum: nec minorem claritates habet: dum videtur ab oculis corporeis Dauid vel Moyse: si iam in celo sunt: q; cum videtur ab oculis beate virginis. Et tamen minus beatificatur Dauid in videndo corpus christi q; beata virgo. Ita etiam Adam minus subleuabatur a lumine lune. Ita etiam forte tantum tunc a luna: quam post peccatum a sole. **O**por-

tet autem omnia meliorari. Ergo forte in statu innocencie tantum commodum habebat Adam: audiendo cicadam: quantum nunc habemus audiendo philomenam. Et ista ratio debet omnibus sufficere: q; vt patet: post peccatum multorum animalium clamor: offendit aures: vt rudire Asini: rugire leonis: & similia: que in statu innocencie nullam prebuisent offensam: sed commodum & delectationem. **O**portet igitur omnia restitui: vt de sonis & vocibus vel similibus besti malus commodum recipiant & delectationem incomparabiliter q; de quibuscunq; sonis vel vocibus delectabilibus: vel similibus: possit in hac vita recipi. Et ideo forte ob hoc dictum est. **Ca. 2.** **A**ur turturis audita est in terra nostra. **S**ecunda pars conclusionis etiam declaratur proportionabiliter. videlicet q; sensus auditus tunc sit melioratus ad accutius audiendum: q; in presenti statu: ubi in auditu Aper nos superat. **C**onsistit autem hec melioratio in tribus. i. in augmento perfectionis intrinsee. In subtilitate spirituum q; deseruiunt sensibus operationibus. Et in emendatione organorum ab omni impedimento: vt supra dictum est: **E**t hoc dicitur ratio communis. Quia si omnia propter homines in illo statu debent meliorari: ipse quoq; homo in omnibus partibus suis meliorari debet. **E**nde

De auditu

David in ps. 39. qui incipit. Expectans expectavi dominum: ubi videtur multa de futura resurrectione predicere: dicit. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua: et cog. t. non est qui sim sit tibi. Annunciaui et lo. s. mul. sunt super numerum. s. in beata vita. Ubi sacrificium et oblationem nolui: ponit preteritum pro futuro. Aures autem perfecisti mihi. s. ad acutissime audiendum: suauissimam tuam et aliorum vocem. Tertia pars conclusionis proportionaliter etiam sicut et alie ostenditur. Quia non solum plura specie et numero successive sed etiam multo plura q̃ hic constringat audire: incomparabiliter audient sancti. Quod ad magnā delectationem confert: cum nulla dissonantia: sed maxima consonantia ibi erit et perfectissima in voce christi et beatorum. Nam ut dictum est: ibi non solum spiritaliter: sed corporaliter etiam sancti laudabunt deum. Tum ut exerceant suas virtutes et scientias armonie. Tum etiam ut deo offerant vitulos labiorum suorum: ut dicitur Osee. 14. Tum ut glorificent deum suum omnibus modis sibi possibilibus. Nam si gaudebat Ysaías in visione videns seraphim clamantia alterum ad alterum ut comota sint super liminaria cardinum a voce clamantis Ysaías. 6. quomodo credimus quod nunc spiritus eius non cantet: et

desideret corpus suum: ut corporaliter quoque deo suam vocem exhibeat: et deum in similitudine laudet: cui dictum est viventi in carne. Clama ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam: exalta: noli timere. Ysa. 48. Et sicut ad delectationem visus: confert diversitas visibillium: ita non est dubium: quod multum confert ad delectationem auditus tanta et tam suavis atque continua diversitas audibillium. Nec oportet dubitare an plures actus audiendi vel videndi possint esse simul: sicut et intelligendi saltem supernaturaliter. Nam hic naturaliter: intellectum intelligere plura simul potest intelligi dupliciter. Uno modo simul tempore proprie sumpto. Et sic non potest. Alio modo simul tempore theologo. s. secundum successionem seu vicissitudinem. Et hoc dupliciter. Uno modo quod intelligat plura simul: per modum plurium. et sic non potest simul sed successive vel vicissim ut dictum est. Alio modo per modum unius. Et sic potest plura simul tempore etiam proprie sumpto intelligere ut dicitur a beato Thoma in prima parte. q. 85. ar. 4. Similiter duas formas seu duos actus esse simul in eodem naturaliter. potest intelligi dupliciter. ut patet per beatum Thomam in de veritate q. 8. ar. 14. c. Uno modo in potentia. Et sic due forme seu duo actus possunt esse simul in eodem:

Et sic dicit philosophus quinto
physicorum. q. ubi est unum con-
trarium ibi est et reliquum. s. in
potentia. Alio modo in actu. Et
hoc dupliciter. Uno modo in ac-
tu completo et perfecto. Et sic du-
as formas seu duos actus eius-
dem generis impossibile est esse si-
mul in eodem subiecto naturali-
ter. Alio modo q. unum accidens
eiusdem generis sit in eadem po-
tentia s. esse actuale. Et sic na-
turaliter potest esse simul. Sed su-
pernaturaliter possunt etiam actu
completo esse simul. Nam sicut
angelus potest simul audire. i. in-
telligere plures sibi loquentes p-
cipue beati: ut ait sanctus Thoma. in
sententiarum di. xl. q. 2. ar. 3. ad.
4^m. Ita et beati poterunt superna-
turaliter simul audire distincte plu-
res voces in actu completo exi-
stentes. Similiter dicendum est
in proposito. Nam quaecumque pos-
sunt naturaliter et successively esse
in eodem: et non implicant contra-
dictionem: nulla ratio est: quoniam et in patria
possunt per divinam virtutem esse simul. s. de-
i et creaturas: possunt esse in eodem intel-
lectu successively naturaliter. Ergo si-
in beatis. Et sicut est de intellectu
sic etiam dico pariformiter. Et
hic moueo dubium contra predi-
ctam proportionabilitatem. Et
primo arguo sic. Nam s. q. au-
getur lux corporum gloriosorum
ita proportionabiliter augetur cla-
ritas vocum, ut sit ibi vox altis-
-

na per modum clamoris. ut vi-
dentur dicere verba ysaie predi-
cta. Tunc sequitur q. non pro-
portionabitur auditui. quia sensus de-
lectatur in mediocri et in excessu
tristatur. Et secundo quia s. in phy-
sionomia. vox mediocris est si-
gnum bone dispositionis anime
excessiva vero non. Et tertio. quia
non videtur convenire comuni-
bus dictis doctorum. Dicimus. n.
de virginibus. Quocumque pergunt
virgines secuntur atque laudibus
post te canentes cursitant: hym-
nosque dulces personant. Et ad pa-
sam. g. dicitur q. mediocritas non
intelligitur per eque distantiam:
Sed per proportionabilitatem.
Modo in futuro statu: voces alte
et clare erunt: non excessiue: sed
conformes illi statui. Et ad h. di-
citur q. ars physionomie non se ex-
tendit ad signum supernaturalium
perfectionum: que sunt alterius
perfectionis et gradus ab istis: per
quas figurantur quedam quali-
tates quas melius est esse q. non
esse in illo statu. Ideo non valet
ratio. Et ad tertium dicitur. q. vox
tubalis importat grossiciem instru-
menti. Sed ille voces erunt, deli-
catissime: sicut erit et ille status.
Explicit tractatus: de auditu
in patria.

Incipit tractatus de odoratu.

Odie ap. em. vna
aliacapsula
celesti thesaurorum: in q
sunt et qda locata ma

De odoratu

gnam delectationem conferentia odoratus beatorum ex parte narium corporalius. De quibus tres conclusiones adducemus in medium. *P*rima conclusio sit ista Sensus odoratus: qui exercetur per nares: habebit proprium olfactuendi actum in corporibus beatorum. Probatum auctoritate quam adducit beatus Thom. in 4. di. 44. q. 2. de impassibilitate. ar. 1. q. 4. c. Ubi sic ait. Odor qui est obiectum odoratus: erit ibi in patria: cuius ecclesia canet: quod odor suauissimus erunt corpora sanctorum. Et ratio est pro isto sensu sicut pro alijs: ne dicatur illud ps. 113. Nares habent et non odorabunt: sicut dicitur de ydolis. Nam si homo totus erit: et quilibet pars perfecta erit. *E*t pro exemplo pro locum a contrarijs: videtur adducendum illud Apoc. 14. ubi dicitur. Si quis adorauerit bestiam et ymaginem eius et acceperit characterem in fronte sua: aut in manu sua: hic bibet de vino ire dei: quod mixtum est mero in calice ire ipsius. Et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni et fumus tormentorum eorum descendet in secula seculorum. *E*t expressius Ysa. 34. Interfecti eorum proficientur. et de cadaveribus eorum ascendet fetor. Et ps. 10. Ignis: sulfur: et spiritus procellarum pars calcis eorum. Tunc sic. Non est maior ratio cur deus

sit habundans in puniendo malos secundum omnes sensus corporales: quam in premiando bonos. Sed mali punientur per fetores. Ysa. 34. Igitur boni premiantur per bonum odorem. Punit enim deus citra: et premiat ultra condignum semper: ut voluit sancti. *S*ed circa hanc veritatem oportet tria dubia declarare. *P*rimum pertinet ad subiectum in quo fundabitur odor. *S*ecundum ad medium: per quod diffundatur. *T*ertium ad modum quo recipitur. *Q*uo ad primum clarum est. quod subiectum odoris non erit celum: quod secundum philosophum in libro de sensu et sensato: odor est natura Enchimi sicut in humido. Unde requiritur siccitas et humiditas ad odorem. Sed in celo non sunt qualitates istae sensibiles: quia ibi nulla est alteratio. Nam elementa simplicia per eandem rationem ibi non sunt quia odor requirit mixturam siccitatis et humiditatis. Nec etiam elementata sunt subiectum odoris illius: quia tunc omnia cessabunt: praeter humana corpora. Nec etiam corpora dantorum erunt subiectum illius odoris: quia fetebunt: sicut dictum est. Nec etiam corpora beatorum ut videtur: erunt subiectum illius odoris: scilicet quod possint esse odorifera: quia ubi est mixtio contrariorum ibi potest esse resolutio: ut dicit philosophus in primo de generatione. Videntur, namque, mixtibilis ex se

porati
bus leg
corum
consequ
por ob
gustum
pitulou
qui dicit
pas ee
oppositu
corum
quorum
ra quide
lontate
nentea
netu vel
quidur
corpora
t angust
dos imp
etis: fac
et habet
ctas ex
frigidit
opimam
fuit odor
rente po
tribuen
nem. Ca
tatur sim
deur esse
receptio
nis: cuius
est ibi mix
rios ad in
rum quo
cit beatu
q. 1. ar. 2.
rum bea

peratis convenientia : et possibi-
 bus separari. Ergo corpora san-
 ctorum essent res solubilia : et per
 consequens corruptibilia. ¶ Ad
 hoc dicendum : prout recitat Au-
 gustinus in. 22. de ciuitate dei ca-
 pitulo. 26. contra porphyrium :
 qui dixit beatis animis omne cor-
 pus esse fugiendum. Plato sensit
 oppositum cum introducit pre-
 deorum dicentes eis. Dii eorum
 quorum opifex paterque ego natu-
 ra quidem vestra dissolubiles vo-
 luntate autem mea sunt perma-
 nentes : quia voluntas mea maior est
 nexu vestro. Et clarum est quod lo-
 quitur de his dijs : quos dixit esse
 corpore aereos : mente autem in-
 tangibiles. A simili dicimus : quod
 vos impassibilitatis donata san-
 ctis : faciet eos incorruptibiles : li-
 cet habeant veras carnes : compa-
 ctas ex humido et secco . calido et
 frigido . reductis ad proportionem
 optimam. Unde et sunt idoneae
 sint odorifera . et suauissima . ause-
 rente deo omnem impuritatem .
 et tribuente eis omnem perfectio-
 nem. ¶ Quo ad medium : dubi-
 tatur similiter : quia medium non vi-
 detur esse conueniens . quia non est
 receptiuum peregrine impressio-
 nis : cuiusmodi est odor. Nec aer
 est ibi nisi modicus forte necessa-
 rius ad implenda corpora beato-
 rum quo ad loca vacua sicut di-
 cit beatus Thome in quarto d. 44.
 q. 1. ar. 2. q. 1. ad 2^m quod ista corpo-
 rum beatorum : erunt plena hu-

more nitido et suauissimo etc. Sed
 hoc non sufficit ad pertingendum
 ad beatorum nares ubique existen-
 tes : quia aer ille non est extra cor-
 pora beatorum. Unde non pene-
 pietur odor : vel saltem non om-
 nino : ex defectu medij ut videtur.
 Igitur etc. ¶ Ad hoc dicitur : quod
 medium non est necessarium : nisi
 si celum. Et dico quod non est proba-
 tum quod odor ita sit peregrina
 impressio quin possit per celum
 secundum intentionalem specie-
 rum multiplicationem diffundi
 sicut et lux de qua certum est : quod
 per celum ad oculos venit. Sed
 hoc in declaratione tertie questio-
 nis plus patebit. ¶ Quo igitur
 ad tertium dico . quod est duplex modus
 recipiendi odorem . Unus est su-
 pernaturalis sicut in alijs sensib^{us}
 per species influxas : ratione mul-
 torum odorabilium : que tunc esse
 poris non erunt : sicut cynamomus
 balsamum . et alia huiusmodi.
 ¶ Circa quem odorem . possumus
 conformiter alijs dicere : quod non
 obstat distantia . vel situs vel in-
 tercidium. ¶ Alius modus est na-
 turalis . scilicet recipiendo species ab
 obiecto. ¶ Et iste videtur habere
 difficultatem unam . Dicit enim
 philosophus in li. de sensu et sen-
 sato . quod odor est sumalis euapora-
 tio . Que cum non possit sine re-
 solutione fieri . sequeretur corru-
 ptio in corporibus beatorum. ¶ Ad
 hoc dicitur quod sanctus Thome di-
 cit oppositum . et probat in quar-

De odoratu

to di. 44. q. 2. ar. 1. q. 4. ad tertiu.
 Experientia enim docet q. vultu-
 res et aquile, a remotissimis locis
 currunt ad cadauera. Job. 39.
 Procul odoratur bellum etc. se-
 quitur. Inde contemplatur escā
 et de longe oculi eius prospiciūt.
 et vbi cūq. cadauer fuerit statim
 adest. Quod potest esse, etiam si
 totum cadauer resolveretur et su-
 mus fieret vel pauor. Unde neces-
 se est, q. odor immitet spiritali-
 ter. Et si aliqua ibi euaporatio ē
 propter cadauer ad modicum, ibi
 contigit quia odor est ab humidi-
 tate suppressus, et sine exalatione
 sentiri non potest. Unde et com-
 mentator dicit super librum de
 sensu et sensato, q. ad bellum Tro-
 lanus propter occisa corpora, per
 quingenta miliaria venerunt tri-
 gides et vultures. Que etiam si
 resoluta fuissent in vaporem, vel
 ignes, possibile non fuisset. Ideo
 non est necessaria resolutio, nisi
 ut dictum est, ratione aspersiois
 humidi suppressantis. Et ad hūc
 intellectum loquebatur Ari. Et
 hoc patet in aromatibus, que vi-
 dentur plus odorifera trita, non
 quia acquirant aliquid per tritu-
 ram ut dicit Albertus magnus,
 sed quia detegitur siccum eorum
 ut facilius ad nares perueniat.
 Modo in patria omnia erunt con-
 formia decentie illius status, deo
 operante et ducente naturam ad
 statum optimum. Unde ibi non
 erit humidum suppressans, ideo

nulla exalatio sumalis erit necessa-
 ria: sed sola multiplicatio specie-
 rum intensionaliū a corpore odo-
 rifero beatorum: perueniet a quā-
 tecunq. distantia: ad nares quo-
 rumlibet beatorum. De obiecto
 gratissimo odoratus: quod ē cor-
 pus christi in patria.

Secunda conclusio sit
 ista. Domi-
 nus Iesus: secundum corpus est
 gratissimum odorabile inter om-
 nia odorabilia totius mundi.
 Probatur auctoritate. Can. 1. In
 odorem vnguentorum tuorum
 currimus: adolescentule dilecti
 te nimis etc. Et vocat adolescen-
 tulas, omnes humanas creatu-
 ras: que inter electos pputabant.
 Ubi demonstrat rō conclusiōis di-
 cte q. 1. ipse xps ē obiectū adole-
 scētiarū, i. huius inuatoz tā ma-
 riū q. seminay i futuro statu. Ob-
 iectū dico ē xps s. corp. beatificās
 oēs potētiās sēstiuas corporū beo-
 rū. Et q. obm cēntiale d. ē ē opti-
 mū ideo sicut pulchritudine xps
 alios excedit, et in vocis dulcedi-
 ne, ut beatificet visum et auditum
 ita pariformiter excedere debet
 omnes alios in odore, ut beatifi-
 cet odoratum siue olfactum. Et
 quia dicit in odorem vnguentoz
 in plurali est diligenter aduer-
 tendum q. odor corporis christi et sā-
 ctorum: non erit odor: sicut vni-
 simplicis aromatis: puta Cyna-
 momi solius: vel balsami: eo q.
 perfectio odoris consistat in mix-

tura. Et quia ibi erit odor secundum perfectissimam rationem odoris: sicut et omnia alia ibi erunt optima: ideo tenendum est: quod ibi erit odor procedens ex varietate et mixture omnium odorum: in tam debita proportionem. quod eam non est possibile ymaginari in hoc seculo: siue illa varietas sit in toto corpore ubique miraculose diffusa siue sit in singulis partibus minimis corporis: secundum distributionem illius artificis: de quo dicitur Can. 5. Tene eius sicut arcole aromatum: Thoma. in. 4. di. 44. q. 2. ar. i. q. 4. ad. 3^m. Ymaginemur igitur ac si odor ille sit resultans ex aromatibus mirre et thuris et universi pulveris pigmenta rii: et dicitur Can. 3. et violis et liliis rosisque et omnium mixtura. Et quia omnium sanctorum corpora erunt odoris suavissimi ut dictum est: ita quod quemadmodum exponit beatus Thoma. in quarto di. 44. q. 2. ar. i. q. 4. ad. 3^m. corpora sanctorum erunt perfectius et suavior odorabilia quam quicunque odorabilia possint esse naturaliter: propter quod multo magis et excellentius odorabile erit corpus christi. quod erat intentum. Ratio etiam mirabiliter suffragatur ad hoc. In anima enim christi suavitatis et est et erit semper maior perfectio et excellentior atque suavior odor virtutum: quam in animabus aliorum quorumcunque sanctorum. Igitur nunc in corpore eius est perfectior et excellentior atque suavior

odor: quam in aliis corporibus quibuscunque. Cum enim gloria corporis sit proportionabilis modo suo glorie anime. sicut maior est gloria anime christi: sic maior est gloria corporis christi. Ergo a simili: ex odore anime spiritualis scilicet virtutum: debet sequi odor sensibilis in corpore christi: maior et excellens omnem odorem. Non enim plus attinet gloria anime glorie corporis: quam odor anime odori corporis: quia utrobique est differentia secundum genus: sicut inter corpus et spiritum. Igitur idem est iudicium in utrobique. Est etiam ratio ad hoc: ducens ad inconueniens talis. Si non esset christus secundum corpus gratissimum et iocundissimum obiectum odoratus sequeretur quod sensus odoratus non in ipso sed in alio eque vel magis principaliter beatificaretur. Sed sensus odoratus non beatificatur principaliter nisi in gratissimo et delectabilissimo obiecto odorabili. Quod si non esset corpus christi: esset aliud quod aliud eque vel magis gratum. Quod cum sit impossibile: patet propositum manifeste.

Exemplum ad hoc manifestum est istud: quod ossa sanctorum multorum nundum glorificata: et reliquie multoties miram fragrantiam reddunt etiam sensibilibus: excellentem omnem naturalem odorem. Unde cantamus de sancto Dominico in officio translationis.

De odoratu

Corpus sacrum quod fuerat: apotheca carissimum: uniuersum eruperat: fragrantiam aromatum: Ubi notatur: quod non simplices odores: sed mixtos valde sanctorum corpora reddunt. Et hoc est valde rationale: quia sicut anime correspondet odor corporis: ita vario odori anime: qui est per virtutum varietatem: ut dicitur in ps. 44. Circundata varietate: debet correspondere varietas et mixtura odoris fragrantissima. Nam anime sanctorum in statu gratie sunt odoriferi: multo magis in statu glorie. 2. Corint. 2. Bonus odor christi sumus: alijs odor: vite in vitam etc. Nam vinee florentes sunt anime sanctorum in hac vita que dant odorem suum: ut dicitur. Gen. 2. ex quo reficiuntur homines: et moriuntur serpentes. Nunc ad propositum de Iesu christo. Si anima eius est ceteris excellentior et multiformior in odore virtutum: quis dubitet quod similiter corpus eius: est omnium odorum excellens fragrantiam. Et in hoc mundo etiam odores anime fundebat: ut humiles reficeret atque alliceret superbos: sugaret atque abiceret: ut patet in euangelio. Iohannis. 8. ubi adulteram liberat: et phariseos. Quam magis in patria: ubi dicit deus pater. Ecce odor filij mei: sicut odor agri pleni. cui benedixit dominus. Gen. 27. De sex qui conferunt ad magnitudinem delectationis sex

olfatum in patria.

Tertia conclusio sit ista. Sex videntur esse precipua que ad magnitudinem conferunt sensibilibus delectationis que erit secundum odoratum in corporibus gloriosis. **Prima** est restitutio comodi. que intelligitur sicut in alijs. Quia verbi causa Maius commodum receperat adam ante peccatum de odore ruche: quod nos modo recipiamus de vna apotheca aromatum. Quod commodum restitueretur cum additamento: et si non in eisdem rebus: que tunc non erant: tamen in aliquo alio equipolenti: ita quod status glorie excedet etiam in hoc statu innocentie. Sicut enim restituitur domini Job post eius patientiam omnia duplicata: ita status ille istum excedet. **Secundum** est melioratio odorabilius supernaturalis. Quia corpora humana nunc odorem non habent delectabilem: illi cet nec etiam odibilem quando se tenent munda. Et causa pulchritudinis est nimis et superenata humanitas. Unde apparet quod carnes assate magis sunt odorifere. Tunc autem cum ad optimum statum omnia reducta erunt: et nihil erit superfluum: neque impediens. et deus addiderit supernaturaliter ad dens quod naturaliter defecerit: et non simplicem sed varios odores commiscens: clarum est. quod corpora gloriosa mirabiliter erunt suauia. **Tertium** est melioratio

ipſus ſenſus odoratus ſive olfa-
tus. Excedit enim tunc omnem
vulturem ⁊ aquilam. ⁊ quodeūq;
animal boni odoratus. Et etiam
quod de equo diſcitur. Job. 39. 6
longe odorat bellum. Et hoc erit
propter perfectionem ipſius olfa-
tus intensiuam: ⁊ propter ſpiritu-
um animalium puritatem ⁊ ſub-
tillationem. ⁊ organi emundatio-
nem ab omni ſuperfluſitate deſcen-
dente a cerebro propter eius frigi-
ditatem ⁊ humiditatem. Unde
beatus Thomas in quarto di.
44. q. 2. ar. 1. q. 4. ad 3^m. ait quod
ſenſus odoratus in ſanctis nulla
humiditate impeditur. ¶ Quar-
tum eſt. quia neq; mediuz erit hu-
midum vt impediatur: ſicut ē aqua
⁊ humidum lauatium: ſeu lara-
tium quandoq; odorem dedit:
⁊ quandoq; aer eſt nimis humi-
dus: ita quod intensationes non
ſunt ita penetratiue. Sed tunc
erit medium: vel ipſum celum
quod nullam habet humiditates
vel abſq; medio: ſicut ſupra pue-
rum celi empirij. de quo dicit in
ſtra cum tractabimus de gultu:
¶ Nec tamen dico q; in aqua nō
poſſit eſſe odor. Nam experientia
eſt in oppoſitū. Cete. n. ſuo odore
trahit piſces. ſed hi ſunt natura-
les odores pportionati aquis: q;
tamen impediūt odores terreſtri-
um rez. ¶ Quintum eſt varietas
rez odorabiliū in ſpē ⁊ in nume-
ro. q; paritas nulla impedit ſi-
cut hic p; humiditatem cerebri:

ſed tunc ē minuta diſcernemus
odore. Neq; intercidum: ⁊ ce. ſi-
cut in alijs dictum eſt. Et iſta in-
telligenda ſunt ē de preſenti: dū
ſunt multa odorifera in mūdo: q;
ſicut poſſunt videre beati qui ſūt
in corpore cū xpō: vt ſaltem ē bea-
ta virgo: ita poſſunt audire ⁊ olfa-
cere: ⁊ nulla ē eis reſiſtētia vt deſi-
eſt. ¶ Sextum eſt: q; non modo
ſucceſſiue pro libito diuerſa olfa-
cere poſſunt: ſed mltā ſimul. Ad
.n. eſt minor rō de odorādo mul-
ta ſimul: q; videndo ⁊ audiendo.
Clarum eſt autem q; ſancti erunt
ſimul: ⁊ glibet p; ſe erit corporali-
ter odoriferus: ſicut apotheca ar-
marum: ⁊ vnus plus alio h; me-
rita: ⁊ ſm q; geſſerunt in corpore
in diuerſis mēbris: ⁊ propoſiona-
biliter dicendū eſt hic. ⁊ in auditu
ſicut in viſu diximus. ſ. q; attenta
tanta ſuauiſſitate: ⁊ abſq; vlla leſio-
ne ⁊ in omni perfectione ſenſuum
beatorum: ſancti ipſi non ſolū cre-
dunt: ſed ſentient xp̄m eē preſentē
ſm ſenſum odoratus: p; acciden-
tū ſicut ſenſibilia dicuntur aliquā
per acciſis. 2°. de anima. ¶ Pre-
miſſorū gratia: queritur iſtud du-
bium. Si ſuauiſſas odoris corpo-
rum gloriſicatorum ē tante excel-
lentie vt dictum ē: quare nō anu-
meratur iter votes corporis glo-
riofi. Pz. n. q; nulle alię ponuntur
a doctoribus niſi quattuor. ſ. im-
poſſibilitas: agilitas: claritas ⁊
ſubtilitas. De odore aut nulla ſe-
mētio. Poſitur ergo de cauſa dñ

De odoratu

serentle. Ad istam inquisitionē
olci potest primo fm beatū Tho-
mā in quarto di. 49. q. 4. ar. 1. ad
p^m. Itē ar. 5. c. Spūalis quidem
ornatus q datur ecclesie in mem-
bris suis in consumatione matri-
monij spūalis. pio quidem perfici-
tur fm aīaz: 2 psequunt tres do-
tes. s. visio: cōprehensio: 2 fructio:
correspondentes fidei: spei: 2 cari-
tati: non in ratione premij: sed in
ratione pfecti: 2 excludētis imper-
fectionem. Nam vt in pīa secun-
de. q. 1. ar. 1. idem declarat in sola
visione: stat substantialiter rō pre-
mij: q: actus voluntatis non po-
test eē pīncipale eius obm: vt de-
clarat ibidem. q. 1. ar. 1. ad. 2^m. qā
obm naturaliter est prius actu po-
tentie que mouetur ab obo. Nam
sicut mouens ē prius moto: ita ē
et prius actu moti. Unde sicut i-
possibile est q p^m visibile sit ipm
videre. q: omne videre est alicui⁹
obiecti visibilis: ita est impossibile
q pīncipiū appetibile qd est finis
sit ipsum velle. Unde relinquitur
q si qua actio humana sit vltim⁹
finis: q ipsa sit imperata a volun-
tate. Et ita ibi aliqua actio homi-
nis ad minus ipsum velle est pp
finem. Quicqd ergo hō faciat. ve-
rum est dicere q hō agit propter
finem: et agendo actionem que ē
vltimus finis. s. in genere actio-
num humanarū que adhuc p: op-
ter finē simpliciter vltimū ad ex-
s. propter deum. In resurrectio-
ne vero ē fm corpus consumabi-

tur matrimonium spūale. s. per se-
cta coniunctio cū xpo. q: aīa sepa-
rata semper habet desiderū cor-
pus administrandi vt dicit Au-
gusti. 12. super Gen. ad litteram
dabunt alie quattuor dotes. Et
ideo hic dicendū est: 2° q iste qua-
tuor dotes sunt magis famose: et
certius de eis habetur testimoniū
in scripturis. vt ps. 1. Cor. 13. Vbi
eas apostolus annumerat dicens
Seminatur in corruptione: sur-
get in incorruptione. Vbi notat
dos incorruptibilitatis que ē im-
passibilitas: que ē in testamento
veteri in pluribus locis noiat. vt
ysa. 55. Fugiet dolor: 2 gemit⁹
2c. Seminatur i ignobilitate: sur-
get in gloria. hoc est quo ad clari-
tatē. De qua et ait xps. Math. 13.
Fulgebūt iusti sicut sol in regno
patris eorū. Et prouer. 4. Semi-
ta iusti. sicut lux splendida proce-
det. Seminatur i infirmitate: sur-
get in virtute. Hoc est quo ad do-
tem agilitatis. De qua etiam dici-
tur Sapie. 3. Fulgebūt iusti 2 tā-
q sint ille in arundinetis discurret
Vbi habentur due dotes. s. clari-
tas 2 agilitas. Seminat corpus
aīale: surget corpus spūale. hoc ē
quo ad dotes subtilitatis. De qua
non recolo in veteri testamēto ali-
quid dictū fuisse expresse. Sed in
novo attribuitur sanctis ista dos
Et ita sit q iste quattuor dotes
sint magis famose: nīhil tamen p-
hibet et alias eē dotes: s. non ita
famosas. vnde Anselmus ponit

pulchritudinem et voluptatem inter dotes: quæ neutra ad illas quæ tuor pertinet: nisi forte diceretur quod pulchritudo ad claritatem reducere tur. Sed oppositum huius rationabilius videtur: quod claritas est pars pulchritudinis: que secundum Augustinum in. 2. de ci. dei capi. 19. requiritur et colorum decentia: et partium convenientia. Id non est inconueniens dicere: quod ista suauitas creata data humane nature putaretur inter dotes. Possit tamen et aliter dici. scilicet assignando rationem diuersitatis quare odor: et sapor de quo cras incipimus loqui: non ponuntur inter dotes: inter quas ponitur claritas que ad visum pertinet. Et per hoc dicitur quod secundum diffinitiones dotes quæ possunt beatitudinis Thomas quarto dist. 49. q. 4. ar. 1. c. ad dotes pertinet quod sit ornatus proprius. Ornatus autem magis videtur pertinere ad visibilia quam ad odorabilia vel et gustabilia: quod quod et ista perfectiões suas continent: que et si corpus non ornent proprie et stricte loquendo. tamen ipsæ perficiunt. scilicet odor et sapor. Per quod vinum non solum tamen esse perfectum propter colorem: sed et propter odorem et saporem: in quibus et magis ostenditur virtus vini secundum naturales. Est autem aduertendum: quod beatus Thomas ubi supra assignat ibidem sufficientiam dorum: per sublectionem corporis ad animam quadruPLICITER. scilicet quo ad esse substantiale: et hec est subtilitas. Quod ad esse accidentale: et hec est claritas. Quod ad

conservationem: et hec est impassibilitas. Quod ad motum: et sic est agilitas. Ex quo patet: quod sub claritate comprehenditur omnis bona corporis dispositio: extrinseca: seu accidentalis. Inter tales autem non est dubium quin sit odor et sapor et similia.

¶ Possumus autem exempli gratia: ex odore corporum gloriosorum imaginari isto modo: unum corpus compositum ex rosas et liliis et violis: nutritum cinamomo: balsamo: et galis: et nucibus muscatis et similibus optime redolentibus: et quotidie perunctum unguentis preciosis et odoriferis. Unde ecclesia hoc intelligens: carat de beata virgine. Speciosa facta es: et suavis in deliciis virginis: scilicet dei genitricis: quæ videntes filie syon vernantem in floribus rosarum et liliis puallium. beatissimam predicauerunt: et regine laudauerunt eam. Quod certe non intelligitur sic quod ibi sint lilia et rose naturales sed sunt ibi in corpore gloriose virginis odores mixti et suaves: equivalentes et hos odores naturales excedentes: et absque ullo fastidio vel molestia recreantes olfactum beate virginis et sanctorum quod sunt vel erant ibi corporaliter. Et quod ibi odor ita mixtus et aggregatus: sit excedens omnem suauitatem in hoc mundo possibilem. patet per hoc quod iterum de ipsa beata virgine cantamus. Pulchra es et decora tecum. Et in fine odor vestimentorum tuorum super omnia aromata. Et quod quod iste laudes

De gustu corporali

possint spūaliter intelligi: non tñ sunt false corporaliter: vt per premissa patere potest.

¶ Explicit tractatus de odoratu i patria. Incipit tractatus de gustu corporali in patria.

Odie ^{apiem^o vnā} ^{aliā capsulā}

celestiū thesaurorū: in q̄ sunt et quedā localia

magnā delectationē conferentia gustui corporali beatorū in patria. De quibus: sex p̄clusiones adducem^o in mediū. ¶ De actu gust^o.

Prima Conclusio sic ista.

Sensus gust^o: nō put ē sensus alimenti: sed quantū ad saporis iudiciū: habebit actū p̄p̄ium in corporibus beatorum per imutationē spūalem ab obiecto exteriori. Ista cōclusio prout facit: est sancti Thō. in quarto dī. 44. in secūda questione de impassibilitate corporum gloriosorum. ar. 1. q. 3. c. fi. Vñ Job. 6. Quis gustare poterit: quod gustatū asserat mortē? ¶ Et ratio conuincit de isto sensu eadē generaliter: que de aliis. q. 1. aliter totus hō beatus nō eēt. Sed de mō quo gustus sanctorū de saporibus iudicabit: non dat sanctus Thō. certam salam: sed dicit in cōi. q̄ vel erit per imutationē spirituales ab obiecto exteriori. uel q̄ iudicium de saporibus sibi forte poterit esse: per imutationē lingue ab aliqua humiditate adiuncta. Quod quidem quō possit veritates habere:

subtiliter inuestigandum est vt dicit frater Johānes de Tambacho: qui deo adiuuante hūc librum edidit: de sensibilibus delicijs paradisi. Et post multas alias suas subtilitates quas causa breuitatis omitto p̄cludendū arbitror: q̄ imutatio gustus in patria: que est per spēs decisas ab obiecto ibi nō p̄t eē solum per imutationem humiditatis adiuncte lingue. quecūq̄ sit illa. Et q̄ sanctus Thō. nō asserit hoc: sed sub dubio derelinquit. quo ad immutationem lingue ab aliqua humiditate adiuncta: vt p̄. 4. dī. 44. q. 2. ar. 1. q. 4. c. fi. Itē 2^m. nisi q̄ ibi. q. 3. 2^m. fi. dicit in generali. q̄ in corporibus gloriosis nō poterit eē aliqua imutatio naturalis: 2° ideo ibi erit imutatio spiritualis tñ. ¶ Ratio autē hoc dicat. q̄ per hoc non haberet gustus suum eēntiale premīum: sed solū accidentale. Et ideo adhuc restaret inquirendū de mō attingēdi: in quo cōsisteret formaliter suū premīū eēntiale. Ridiculum. n. eēt dicere: qd̄ premīū eēntiale cōsisteret in salua: vel i qua cūq̄ tali humiditate: quo ad delectationē gustus: cum aliorū sensuum ponatur premīū eēntiale in xp̄o: qui vt dicitur infra loco suo: est obz beatificū gustus. Et ideo dicendū est quo ad modū sentiendi per gustum in patria per spēs ab obiecto receptas. cum sancto Thō. 4. dī. 44. q. 2. ar. 1. q. 3. c. fi. qd̄ gustus ibi sit in actu: per imu-

tationē spūalem: seu intentionalē
 .s. absq; sumptione alicuius rei p
 modū cibi ⁊ absq; masticatione:
 sed factā a corpore xpi: ⁊ ab alijs cor
 poribus gloriosis mediāte sapor
 re: eis formaliter inherente: q̄ cor
 pora si masticata fuissent ante glo
 rificationem apta nata fuissent ēz
 suum ēē naturale imutare suo sa
 pore ipsum gustuz. Et hoc est, q̄
 dicit sanctus Tho. 4. d. 44. q. 2.
 ar. 1. q. 3. c. fi. vbi sic ait. Et iō dicē
 dum est cū alijs. q̄ sensus glorio
 forum corporum erit in actu per
 susceptionē a rebus que sunt extra
 animā. Sed sciendum est q̄ orga
 na sentiendi. imutantur a rebus
 que sunt extra animas dupliciter
 Uno mō imutatioe naturali. qm̄
 .s. organum disponitur eadem q̄
 litate naturali. qua disponit res ex
 tra animam. que agit in ipsum: si
 cut cū manus sit calida ⁊ adusta.
 ex tactu rei calide: vel odorifera ex
 tactu rei odorifere. Alio mō imu
 tatione spūali. qm̄ .s. recipitur qua
 litas sensibilis in instrumēto. fm̄
 ēē spirituale. i. species sine intrin
 secatē qualitatis sensibilis. ⁊ non ipsa q̄
 litas: sicut pupilla recipit species
 albedinis. ⁊ tñ ipsa non efficit al
 ba. Prima ergo receptio non cau
 sat sensum in actu: per se loquēdo
 q̄ sensus est susceptivus speciez
 in materia preter materiā. ⁊ preter
 ēē materiale: quod habebat extra
 animā: vt dī in secundo de anima.
 Et hec receptio imutat naturam
 recipientis: q̄ recipitur hoc mo

do qualitas fm̄ ēē suum materia
 le. Unde ista receptio non est in
 corporibus gloriosis: sed secunda
 que per se facit sensum in actu: et
 non imutat naturam recipientis.
 hec ille. Et ibidem. q. 4. c. fi. di
 cit: q̄ gustus non est in actu. Ita
 qd̄ imutetur ab aliquo cibo vel po
 tu sumpto: vt p̄ ex dictis:

Et hoc dico quantum ad hūc spe
 ritualemodū imutandi per spe
 cies ab obiecto decisas. Nam ⁊ cir
 ca hunc sensum gustus ē modus
 alius per species diuinitus influ
 ras: vt ē in alijs sensibus in gene
 rali dictum est: ēz quas poterunt
 beati spiritualiter gustando dele
 ctari in fructibus paradisi. ⁊ i alijs
 saporosis: que dedissent delecta
 tionem gustui humano in statu i
 nocentie: que tūc nō erunt i reruz
 natura. ⁊ Et non impediet nō ex
 stentia obiecti naturalis: neq; di
 stantia corporis xpi vel aliorū: ne
 q; differentia situs: neq; intercidi
 uz. Et omnia pariter huic sensui
 conueniunt: sicut ⁊ alijs. Contra
 modū at principale instatur
 ex triplici capite. s. ex obiecto: ex
 organo: et ex medio. Et pro pri
 mo sic. Corpus n. gloriosum: nō
 potest ēē saporosum: lz forte in se pos
 sit habere aliquid saporosuz: sicut
 vas: vel sicut fauus. Ergo non potest
 mouere gustum. Quia nihil im
 mutat gustum. nisi sit formaliter
 saporosum. Nā in libro de sensu ⁊
 sensato fm̄ Aristo sapor consistit
 in mixtura humidī ⁊ siccī. Sed

De gustu corporali

Ista p[er]petuitas non potest e[ss]e in to-
to corpore glorioso formaliter. q[uia]
sic contraria e[ss]ent in eode[m]. Ergo
nec. Unde beatus Tho. in desen-
su et sensato: in expositione littere
dicit: q[uod] esca qua nutrluntur aia-
lia: non est ipsum siccus sol[us]: nec
solum humid[us]: sed mixtu[m] ex hijs
q[uod] ex eisde[m] nutrimur et sumus.

¶ Ad hoc r[ati]o[n]etur: sicut dictum
fuit de odore. s. q[uod] contraria sunt
ibi virtualiter: et e[ss]e formaliter in
esse fracto et remisso per dotes in
corruptibilitatis perpetuo sic mo-
uentia corpora vel gustum sancto-
rum. Et odorifera sunt et sapor-
osa: super oia que possunt e[ss]e talia
in hoc m[un]do. ¶ Possit autem ali-
quis hic petere. virum ex eadem
causa erunt incorruptibilia corpo-
ra d[omi]natorum qua et beatorum.
¶ Ad quod responderetur secundu[m]
beatum Thomam in quarto di.
44. q. 3. ar. 1. q. 2. c. q[uod] non. Sed
nec ex eadem causa qua Adam
fuit incorruptibilis. Adam. n. ha-
buit gratiam continentem et p[er]ser-
uantem corpus diuino dono i[n] sta-
tu innocentie. In beatis vero ad-
ditur: q[uod] non possunt ampli[us] mu-
tari: eo q[uod] anime sint in gratia et
gloria confirmate: ita vt non sol[us]
conseruent sua corpora a corrup-
tione: sed omnino ab omni pas-
sione naturali seu materiali: que
sit cum aliqua alteratione. Et n[on]
remanet in eis nisi passio perfecti-
ua et intentionalis: que per se re-
quiratur ad sensationem, et illam

habent sine ulla le[si]one. In dam-
natis vero nullum est donu[m] gra-
tie aut glorie continentis aut pro-
hibentis corruptionis principiu[m]
sed solum d[omi]nati immortales
sunt: eo q[uod] cessante motu celli: non
potest amplius e[ss]e transmutatio:
que abiciat a substantia. Unde
nec materialis combustio erit in
eis: sed solum passio s[ed] sensum ta-
ctus per iusticiam diuinam. ¶ Et
ex hoc patet: q[uod] corpora sanctoru[m]
sunt incorruptibilia: licet sint mix-
ta ex contrarijs. Habent eni[m] hoc
commune cum damnatis. Sed
hoc habent propriu[m]: q[uod] non
sustinent le[si]onem: sed omnes vo-
luptates. ¶ Secundo instatur sic
¶ Nam dicit philosophus in secun-
do de anima: q[uod] gustabile est hu-
midum secundum q[uod] gustabile.
Quod exponens beatus Thomas
dicit: q[uod] oportet quod gustabile
vel actu habeat humidum: sicut
vinum: vel q[uod] sit humectabile: si-
cut id quod per modum cibi su-
mitur. Ideo salua in ore que
liquida est: et liquefactua lingue:
vt sapor percipitur. Et hec e[st] sen-
tentia etiam Commentatoris. s. q[uod]
corpora gloriosa non sunt liquida
neq[ue] sic humectabilia: cum non
sumant aliquid per modum cibi
ergo nec. ¶ Ad hoc dicitur quod
non intelligit per hoc Aristo. et
Commentator: et sanctus Tho-
mas: q[uod] res non possit e[ss]e sapor-
osa: si non sit liquida. vel si non sit
humectata: sed solum q[uod] non sit

gusta
Unde
Sicut
gustab
et p[er]
humid
si n[on]
opera
mat[er]
si con
saluam
via nat
cum s[ed]
sac p[er]
su nat
stat q[uod]
vlla co
ne mo
cula cu
et m[un]
deus s[ed]
reficit
retr[ah]
D[omi]
Thomas
c[on]
Item
Item
Ideo al
mento s[ed]
bus et p[er]
quando
re videat
do p[er]
porem in
est de lig
certo q[uod]
dem hab
q[uod] con
cre: vlti

gustabilis actu: nisi per humidū.
Unde dicit in secundo de anima
Sicut color visibilis: sic humor
gustabile et sapor. Neque enim sa-
cit humor vel sapor sensum sine
humido: sicut nec color sine luce
fit visibilis. Et sicut ignis in sua
spera non illuminat nec infla-
mat: similiter piper et sinziber ni-
si conterantur et humectentur per
salivam: non gustantur. Ita dico
vsa nature quod corpora quantun-
cunque sapida non percipiuntur
sine humiditate. Sed mutato cur-
su nature in corporibus gloriosis
stat quod sint saporosissima et absque
ulla contradictione et humectatio-
ne moueant gustum atque reficiant
quia causas secundas efficientes
et maxime sine quibus non potest
deus supplere potest et suspende-
re: sicut ignem suspendit ne noc-
te retribus pueris in camino ignis
Dā. 3. ut etiam exponit sanctus
Thomas. 4. di. 47. q. 2. ar. 3. q. 1.
c. Item 3^m. Item veri. q. 26. 10.
2^m. Item po. q. 6. 1. c. Item 10^m.
Ideo albertus magnus in com-
mento super libro de vegetabili-
bus et planetis: dicit sic. Licet ali-
quando res integra aliquando for-
te videatur insipida: tamen quan-
do pulverizatur et conteritur: sa-
porem indicat fortissimum. Ita
est de lignis multis. Sed tene per-
certo quod res integra saporosior
quam habuit multo maiores ante-
quam contereretur: quoniam rei sunt
et: vnde: et integre: maior est vir-

tus quam diuise et contrite: licet for-
te minus manifestetur: eo quod
integre ita linguas animalium pe-
netrare non possint. Ex hoc im-
mediate dicitur: datur intelligi: quod
si res integre penetrare possent li-
guas animalium: maioris sapo-
ris essent. Sed hoc pater deus fa-
cere in beatis. Ergo etc.

Quomodo diuersa dispositio
organum vel medij non impedit
gustum in patria.

Secunda Conclusio sic
ista. Organum
et medij alia et alia dispositio non
impedit in patria sensibilem gu-
stus perceptionem in corporibus
gloriosis. Cuius conclusionis
prima pars ut melius pateat. pri-
mo impugnabitur: et postea decla-
rabitur. Dicit enim philosophus
in secundo de anima. necesse est
sensituum gustus neque humidus
esse actu: neque impossibile fieri hu-
midum. Et hoc dicit: ut sapor in
organo sentiri possit per sui imu-
tationem ab obiecto. Sed in pa-
tria: organum gustus non pote-
rit humectari. Quod patet. quia
non poterit alterari propter impas-
sibilitatem. Non enim beati pos-
sunt pati passione nature vel ma-
terie: quamuis possint pati passio-
ne anime: ut alias declaratum est
Ergo sequitur quod non poterit ad
organum gustus peruenire sen-
satio. Et confirmatur. quia Aris-
totele. ibidem dicit: quod lingua sicca
non potest sentire. ergo etc. Ad

De gustu corporali

hoc dicitur : qđ presupposito qđ
ita sit. qđ ibi humectatio nulla fi-
at de nouo in corporibus glorio-
sis: vt videtur probabiliter debere
dici. Respondetur ad maiorem
qđ dictum Aristoteli. verificatur s;
cursum nature in via : saltem sic
intelligendo: sicut ipse docuit in
eodem libro. qđ debens sentire al-
bum vel nigrum. oportet neutrum
illorum esse actu : potentia vero
vtraq;. Et tamen illa potentia nō
sic ad actum reducitur : vt orga-
num visus fiat realiter album vel
nigrum a suo obiecto: sed secun-
dum eē intentionale tantum. sicut
speculum non realiter: sed appa-
renter sit album vel nigrum s; im-
maginem ab obiecto. Et sic di-
cendum est in proposito: qđ sicut
humiditas obiecti intentionaliter
immutaret organum : non eēt cō-
tra Ari. sed eēt contra conditio-
nem corporum gloriosorum quia
non sunt sic humida: vt in eis hu-
midum nateat et fluat: prout hic in
via necessarium eēt. Ideo dicen-
dum est: qđ ista humectatio orga-
ni: est necessaria in via vt conditio
subiecti: et non vt ratio recipiendi.
Sicut lumen in medio : non est
ratio receptiua speciei coloris: sed
est cōditio subiecti receptiui. Fit
enim immutatio a colore s; actū
lucidi. Similiter mollicies cere
est conditio disponens subiectum
vt sibi imprimatur sigillum. Si-
cut igitur deo operante posset quis
ceram durissimam sigillare: et si

ne lumine per assistentiam diui-
ne virtutis coagentis. que potest
supplere secundas causas extrin-
secas : posset oculus corporalis:
colores videre: ita potest superna-
turaliter coassistens beatis facere
qđ sine immutatione reali vel in-
tentionali ab humido facta: obm-
imutet organum gustus intētio-
naliter ad saporem percipiendus.
¶ Et confirmatio de lingua sicca
non habet locum in patria: vt sta-
tim in secunda parte conclusionis
dicitur. ¶ Secunda pars cōclu-
sionis impugnatur et declaratur
Itam secundum naturales: non
potest fieri sensatio aliqua sine me-
dio: quia sensibile positum super
sensum: non potest sentiri : q; sen-
satio non potest fieri : nisi per spe-
cies intentionales acceptas in or-
gano valde spirituales: quib; cau-
sandas. obiectum non est propor-
tionatum: nisi per medium. Sed
medium gustus est salua: vt con-
stantinus magnus medicus di-
cit. et Albertus magnus in com-
mento de vegetabilibus et plan-
tis dicit: qđ humidum saluale est
medium in gustu. Unde commē-
tato: videtur dicere super de sen-
su et sensato: vbi philosophus di-
cit qđ gustus et tactus organum
est iuxta cor: et qđ non sentiunt per
medium extraneum: qđ salua di-
citur: quasi saluata in poris et spō
glositate lingue : de culis renis
distillat: et in ea conseruatur. S;
in corporibus beatis non potest

esse
ibi no
stus.
batur
consta
mor. fle
in illis
fluitas
coris.
natur in
patet. et
quia lin
lopho
loquid
cta nec
propo
sa: po
us po
stus. S;
ri: q; c
lita: re
Petrus
cha Jer
q. vtru
ant clari
timere ac
elli dicit
Job. S;
¶ Ad h
que cau
ad rem
tis nec sa
linguam
quo ad si
tatem: e
tantum.
plecione
motum
to q; na

esse salua ut probabitur. Ergo
ibi non poterit esse medium gu-
stus. Et q non sit ibi salua: pro-
batur. Quia Constantinus siue
constantinus dicit: q salua est hu-
mor rheumaticus. Et Galienus
in libro de crisi. dicit: q est super-
fluitas naturalis in principio pe-
toris. Sed nihil superfluum po-
nitur in beatis: ut ex superioribus
patet. ergo &c. ¶ Et confirmatur
quia lingua que secundum phy-
losophum contigit in gustum &
loquelam: componitur ex subie-
cta nervosa & porosa. Nervosa:
propter sensum & motum, poro-
sa: propter saluam: ut inde facili-
us penetret sapor ad nervum gu-
stus. Sed in patria non erunt po-
ri: q erunt ibi corpora tersa & pol-
lita: ut expresse asserit dominus
Petrus de palude olym patriar-
cha Ierosolimitanus: in suo. 4. d.
q. vtrum corpora gloriosa habe-
ant claritatem. Et assignat hoc p-
tinere ad imperfectionem. Unde
celi dicuntur solidi quasi ere fusi
Job 58. Ergo ibi salua non erit
¶ Ad hoc essent multa dicenda:
que causa breuitatis omitto. Sed
ad rem venio: concedendo in bea-
tis nec salua esse: nec poros: sed
linguam tersam: pollitam: & sicca
quo ad superenatantem humidi-
tatem: cum tamen habeat de ea
tantum. quantum ad suam com-
plexionem sufficit: ut sit facilis ad
motum melius q prius. Et of-
ficio q naturaliter sine medio non

potest fieri sensatio. Sed super-
naturaliter potest fieri: & hoc de
facto oportet concedere in beatis
Nam christus est in conuero ce-
lli empirij: & beata virgo secum. &
inulcem se vident: audiunt: olfacti-
unt: gustant: & tangunt. Et tamē
inter ipsos nullum est medium:
quia supra conuerum celli empirij:
non est aliquod corpus natu-
raliter. ¶ Nec obstat quod obie-
ctum est improporcionatum ad
spirituales species causandas.
ut causa totalis: tamen adiuncta
sibi particulari dei influentia: po-
test ut causa partialis: sicut tractus
navis est improporcionatus vni
ut totali cause: adiuncto altero:
proportionabitur illi ut concu-
se. ¶ Nec obstat ordo agendi:
prius in proximum q in remotum
quia etiam piscis ille qui stupor
dicitur: agit in manum piscato-
ris: & nihil agit in rete. Vide
commentatorem & beatum Tho-
mam de hoc pisce: super. 7. phy-
corum lectione. 4. in pn. & 2e. 2.
2e. lo. Et. 2. di. 1. 5. 4. i. ar. 2. 6^m.
Unde per totam linguam equali-
ter ager obiectum produciens spi-
rituales subtilissimas: vsque ad
nervum gustus. ¶ De obiecto
gratissimo gustus in patria quod
est corpus christi.

Tertia conclusio sit ista
Ipsam benedi-
ctum corpus domini iesu: ē gra-
tissimum gustabile inter omnia
gustabilia que vnq fuerunt: sunt

f. 42

De gustu corporali

aut erunt in vniuerso. Ad quod declarandum: presupponendum est: quod sicut in statu vie: anima contrahit quasdam malas conditiones a corpore: tam secundum theologos quam secundum philosophos. Theologi enim dicunt: quod anima contrahit peccatum originale a corpore. Dauid in ps. 50. In peccatis concepit me mater mea: et philosophi dicunt ut Auctor sex principiorum: et physiologus in arte physionomie et beatus Thomas super octauum physicorum le. 4. in fin. Quod anima quandoque passiones corporis imitatur: ita e contra in statu glorie: corpus contrahit bonas conditiones ab anima: ita quod anima reddet corpori pro malis bona. Et hoc per quandam redundantiā secundum conditiones analogice verificabiles de utroque: ut sint claritas: agilitas: subtilitas: sanitas: dulcedo: suauitas: et similia. Et ideo non solum a claritate anime: derivatur dos claritatis in corpus: sed et a dulcedine dulcedo: ab odore odor: a sanitate anime: dos sanitatis et perfecte impassibilitatis. Unde Augustinus in epistola ad Dyoscorum. Tam potentem deus facit animam: ut de eius plenissima beatitudine quod in fine temporum promittitur actus redundet in corpus plenitudo sanitatis que est incorruptio vigor. Quare et similiter a sapore id est sapientia anime que est sapi-

da scientia in gloria anime que sursum sunt sapientis: redundat supernaturaliter sapor in ipsum corpus. Et a dulcedine et suauitate spiritus redundat in corpus dulcedo et suauitas maxima corporalis saporis secundum superfluentem mensuram de qua alius diximus. Nam tantus attingit corporalis dulcedo: dulcedini spirituali: quantum corporalis claritas claritati spirituali: et quantum corporalis sanitas: sanitati spirituali: et sic de aliis. Et hoc est presuppositum. ¶ Et quo formantur tres rationes ad conclusionem probandam. C. Prima est. si corpus christi non esset gratissimum obiectum gustus: vel hoc ideo esset: quia alius naturalis vel artificialis sapor esset magis delectabilis: vel saltem eque: vel alius quis sapor supernaturalis puta alicuius corporis gloriosi esset tale obiectum. ¶ Primum autem non potest dici: quod sapor supernaturalis qualis est sapor omnium corporum gloriosorum: tanquam a deo cuius perfecta sunt opera: ut dicitur Deut. 32. tamquam a causa per se immediate causatus: est perfectior et delectabilior omni naturali et artificiali sapore huius mundi: siue sit simplex siue mixtus: si cut dicimus de vino facto ex aqua in nuptiis: quod excessit omne vinum quod naturaliter generatur. Unde archiprius alt. Jo. 2. Tu vero seruasti vinum bonum usque

adhuc. ¶ Secundum etiam dici non potest. quia quicquid est perfectionis supernaturalis in corporibus aliorum sanctorum perfectius reperitur in corpore christi. Ipse enim ut dicitur ad Ephe. i. constitutus est super omnem principatum et potestatem. Unde ibi dem dicit apostolus. Ut sciatis que sit spes vocatiōis eius: et que diuine glorie hereditatis eius in sanctis: et que sit supereminēs magnitudo virtutis eius in nos qui credimus secundum operationē virtutis potentie eius quam est operatus in christo: resuscitans illum a mortuis: et constituens ad dexteram suam in celestibus super omnem principatum et potestates et virtutem et dominationes et omne nomen quod nominatur: non solum in hoc seculo: sed etiam in futuro: et omnia subiecit sub pedibus eius: et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam que est corpus ipsius et plenitudo eius quod omnia in omnibus adimpletur. Unde sicut anima christi excedit perfectiones non solum omnium animarum: sed etiam omnia spirituum beatorum: ita corpus eius dem excedere omnia corpora in omni bono: et per consequens in omni suauitate dulcedinis secundum regulam Arist. in thopicis. sicut simpliciter ad simpliciter: ita magis ad magis: et maxime ad maxime. Nulli igitur circa hoc dubitandum est. ¶ Secunda ratio est

ista. Si non esset corpus christi gratissimum simpliciter et delicatissimum obiectum illius gustus sequeretur quod non solus noster sed etiam suus gustus: non in ipso sed in alio: eque vel magis principaliter beatificaretur. Sed consequens est falsum. Probatum est enim quod in christo essentialiter et principaliter beatificantur omnes sensus exterioris hominis. Quod etiam potest discurrendo aliquo modo replicari sic. Constat enim quod in nullo obiecto beatificatur visus potius quam in christo secundum eius proprietates visibiles. Et auditus in nullo potius quam in christo secundum eius proprietates audibiles. Et odoratus in nullo potius quam in christo: secundum eius proprietates odorabiles. Et ita probabitur etiam loco suo de tactu. Ergo per locum a simili: nec sensus gustus potius beatificabitur in alio quam in corpore christi secundum eius proprietates gustabiles. Alloquin miser sensus esset: et abiectus: cui soli dici posset. Ubi est deus tuus. Non certe attenda debita proportione inter omnes sensus: et probabilis conformitate beatificationis seu prelationis ipsorum: non est sibi negandum: quin et ipse gustus ex mirabili perceptione saporis corporis christi: ipsum deum in eius corpore tam sapido: saltem per accidens et conformiter alijs sensibus presentem agnoscat: ut

De gustu corporali

verificetur illud: Can. 2. Sub ym-
bra illius quem desideravi sedi: et
fructus eius dulcis gutturi meo
Consequentia huius rationis est
nota pro tanto: quia gustus sicut
et alij sensus non beatificatur pri-
cipaliter nisi in gratissimo et dele-
tabilissimo obiecto: quod si non
esset corpus christi: oporteret da-
re aliud: quod fingi non potest.
Et sic habetur propositum. ¶ Ter-
tia ratio est ista. Nam dictum est
supra: quod odoratus et gustus
habebunt pro obiectis odorem
mixtum et saporem mixtum: tam-
quam obiecta excellentiora quam si essent
simplicia: et per consequens sunt
principalia obiecta per se beatitu-
dinis eorum. Igitur talis odor
et sapor sunt in corpore christi be-
nedicto. Consequentia patet quia
aliter predicti sensus non beatifi-
carentur principaliter in ipso cor-
pore christi: cuius oppositum est
probatum. neque enim in aliquo
alio in patria quam in corpore chri-
sti glorioso est. ubi possint po-
ni tales perfectiones odoris et sa-
poris mixtorum: quia omne cor-
pus mixtum tunc deficit: preter
corpora humana: que in inferno
fetebunt: et in celo empirio redole-
bunt. Sed quicquid perfectionis
ut dictum est: in alijs reperitur:
est multo magis in christo.
Et Augustinus in soliloquijs ca-
pitulo intitulo de magno pre-
mio sanctorum ait. Tu es dulce
do inestimabilis per quam cun-

cta amara dulcorantur. Tua. n.
dulcedo: stephano lapides dulco-
rauit. Tua dulcedo laurentio cra-
ticulam dulcem fecit. pre tua dul-
cedine ibant apostoli gaudentes
a conspectu con cilij. Ibat An-
dreas ad crucem securus et gau-
dens: quoniam ad tuam dulcedi-
nem properabat. hec tua dulce-
do: ipsos apostolorum principes
sic repleuit ut pro ipsa vnus cru-
cis patibulum elegerit: alij quoque
caput ferienti gladio supponere
non timuerit. Pro hac etiam emen-
da: Bartholameus pellem propri-
am dedit. Pro hac etiam degu-
standa: veneni poculum Joh. po-
tauit. Hanc ut gustaret petrus: i-
teriorum oblitus: clamor quasi
ebrius. Domine: bonum est nos
hic esse. Hic morimur. hic te con-
templemur: quia nullo alio indi-
gemus. Sufficit nobis videre te
Sufficit inquam tua dulcedine satia-
ri. Igitur christus est gratissimum
obiectum gustus sanctorum in
patria omni modo. ¶ Ad hunc
sensum: anagogice exponendo: va-
dit illud Ysa. 30. Tauri tui et pul-
li asinorum qui operantur terras
tuas. id est apostoli et alij populi qui
laborant terram. id est qui predicant:
vel carnem macerant: commixtum
migma comedent. id est ordeum cum
palea. que. scilicet mixtura plus lumen-
tis placet. Et nota quod statim sequi-
tur ibi. Et erit lux lune sicut lux
solis: et lux solis erit septemplici-
ter sicut lux septem dierum: in die

qua alligauerat dominus vul-
nus populi sui ⁊ percussuram
plage eius sanauit. **C** De mira
varietate suauitatis ⁊ saporis in
corpore christi.

quarta

conclusio sic ista.
Corpus sanctus
⁊ benedictum domini nostri iesu
christi: non vnum tantum saporē
suauissimum habet: sed est mira
varietate permixtum: ⁊ varia per
ceptione sanctis iuxta votum est
communicabile. Probatur ista
conclusio auctoritate Sap. 16.
Angelorum esca nutriti populu
tuum: ⁊ paratum panem de celo
prestisti illis sine labore: omne
delectamentum in se habentem:
⁊ omnis saporis suauitatem. hec
figura secundum omnes de cor-
pore christi exponitur: quod in hoc
sacramento nobis sub specie pa-
nis ⁊ vini exhibetur. Raro autē
aut nunq̃ ista omnia verificatur
in tali sacramentali p. ceptione
etiam quo ad sanctissimos viros
qui nec istam experiantur facilitate
tem saporum omnium in eo gu-
standorum. Oportet autem alicu-
bi hec omnia verificari ad plenū
Non enim omnes figure in pre-
senti implentur. Nam ⁊ ecclesia
militans sub ymbra est ecclesie
triumphantis. Unde sacro vela-
mine sublato, verificabitur hec fi-
gura perfecte. Cui dicto: conso-
nat dictum christi. Luc. 22. Dico
vobis: ex hoc non manducabo il-
lud, s. pasca: quod corpus christi

ymolatum significat: donec im-
pleatur in regno dei. Et istud est
simile illi precepto. Mat. 22. Dis-
ges dominum deum tuum ex to-
to corde tuo: ⁊ ex tota anima tua:
⁊ ex omnibus viribus tuis ⁊ cetera.
Quod ex quo preceptum est a do-
mīno qui nihil precipit impossibile sim-
pliciter: oportet alicubi impleri pos-
se. Et quia non hic perfecte imple-
tur: ideo in patria implendū esse
speratur: s. sanctos doctores. vi-
de beatus Augustinus in libro 6
perfectione iusticie dicit. q. in ple-
nitudine caritatis patrie: preceptū
illud adimplebitur: diliges dñm
⁊ c. Et beatus Tho. 2. 2. q. 44.
ar. 6. in responsione principali eis
plene ⁊ perfecte implebitur in pa-
tria hoc preceptum: in via vero i-
mplebitur: sed imperfecte. Sic etiā
per oēm modum eē videtur de fi-
dicta figura. Que q. hic non im-
pletur seu verificatur pfecte: ideo
in patria pfecte verificabitur. Pa-
tet igitur propositum satis aperte
Nam per hoc ē q. apparuit mi-
nutus ⁊ quasi pillo tonsus. ⁊ qua-
si semen corlandri. ut dicit Ero.
16. quod collectum dictum est pa-
nis de celo: significans s. in oēs:
corpus dominicum: panis inquit
omne delectamentum in se hñs.
⁊ omnis saporis suauitatem: satis
aperte innuitur hoc quod pmissū
est de corpore christi in celo. s. q.
sicut in consecratione facta ex specie
bus: i. minimos pulueres pillo cō-
tusis: reperitur sapor mixtus val-

De gustu corporali

de delectabilis. ita et in corpore christi
in celo. minimis suis particulis:
delectabilis sapor specibus. vir-
tute diuina qualificatus resultat
mixtus sapor ita delectabilis. quod
corpus christi non solum unius simplicis
saporis delectamentum. sed om-
ne delectamentum in se habens et
omnis saporis suauitatem. Quod
autem ibidem in figura Sap. 16
sequitur. Substantiam. n. tuam
et dulcedinem tuam quam in filios
habes. ostendebas. et deseruens
vniuscuiusque voluntati. ad quod
quisque volebat conuertebatur. ap-
te significat. quod dicta et tanta cor-
poris christi saporis omnis suauis-
tas. est ipsius diuine substantie dul-
cedinis eius erga filios regni of-
fensiuam: nec non et vniuscuiusque
ipsorum voluntati satisfactiuam. et
sua hoc: potest intelligi illud ps.
37. Parasti in dulcedine tua pau-
peri deus: qui habitare facis vni-
uermes in domo. Et Luc. 22. Et
ego dispono vobis sicut disposui
mihi pater meus regnum: ut eda-
tis et bibatis super mensam meam
in regno meo. Quasi dicat. Ego
et vos erimus ad eandem mensam
sine equivalentiā sic dictam. i.
ad eundem cibum et potum. De
quibus ipse etiam dicit Io. 6. ca-
ro mea vere est cibus: et sanguis
meus vere est potus etc. Quod sa-
ne est intelligendum: non sic quod ca-
ro sua edatur ut cibus ore sum-
ptus et masticatus: vel quod sanguis
eius bibatur ut potus de vase hau-

stus: sed solum sic quod per carnem
suam et sanguinem suum: reficia-
tur noster et suus gustus: tamquam ab
ipsis per solam spiritualem et in-
tentionalem suauissimam et dele-
ctabilissimam immutationem: mi-
ro modo recreatus. Quod potest
fieri: vel ore: vel lingua corpus
christi in aliqua sui parte tangen-
do: vel etiam non tangendo: sed
virtute diuina. Sicut. n. ex dictis
iam patet: talis spiritualis immu-
tatio a saporibus potest fieri non
impediente locali distantia: virtu-
te diuina ad hoc coagente. Post-
er etiam gustus in obiectis huius-
modi et ipsorum saporibus: per spe-
cies affunde influas ut iam patu-
it delectari: et miro modo recrea-
ri. Sed contra hoc posset ali-
quis ita dicere. Si ita est de can-
tu: odore: et sapore christi: quod mir-
aculo requiratur ut est dictum: vide-
tur quod obiecta auditus odoratus
et gustus: ratione dicte delectarissi-
me mixtionis: erunt excellentiora
quam obiectum in quo visus essentia-
liter premittitur. patet consequen-
tia. Quia istud obiectum visus est ma-
gis simplex. Sed consequens est
falsum. quia inter omnes sensus ha-
bet visus maiorem similitudinem
ad intellectum: et per consequens
est nobilior. et obiectum eius debet
alia excedere. Igitur etc. Ad b
dicitur: quod non obstante quacumque
mixtione: semper lux est nobilior:
quia est qualitas propria celestis cor-
poris: et inter qualitates corpora-

les mo-
quand
to di-
de fiau
alias qu
res: lom
mixtos
sol med
sa ut sup
Et sic se
fue sol.
simplex q
non tam
lectum m
non est
mul et
facialis
es: et de
tales et
us visu
ctum ex
omnibus
sensuum
conuenie
bis que
dinem
sensum
quin
dit: sapo
conferen
rationis
gustum
endum
dicta sunt
fios. Et
quod in par
naturale
habuisse

les nobilior est ut dicitur beatus Thomas. Quando agit de dotibus in quarto de 49. q. 4. ar. 5. q. 3. ad 3^m. ubi dicitur sic in hac vita excedit omnes alias qualitates sensibiles. scilicet odores: sonos: et saporibus simplices et mixtos: ita et in patria. nam omnia ibi meliorantur. Sequitur quod et ipsa ut supra loco suo declaratum est. Et sic semper alia excedit: siue siue ibi. Potest et aliter que est simplex qualitas: quando hoc esse non tamen ex hoc excederent obiectum visus. Nam simplex lux non est obiectum visus: sed lux simul et color optimus: et maxime facialis: sed tota amabilis effigies: et decor christi: est obiectum totales essentialis beatitudinis ipsius visus beatorum. Et hoc obiectum excellentius et delectabilius omnibus aliis obiectis aliorum sensuum: clarum erit: et dictum in conueniens euacuabitur. De hijs que conferunt ad magnitudinem delectationis secundum sensum gustus.

quinta conclusio sit ista: Restitutio commodi: et saporum melioratio: multum conferent ad magnitudinem delectationis: que erit secundum sensibilem gustum. in beatis. De primo dicendum est pariformiter eis que dicta sunt in tractando de alijs sensibus. scilicet visu: auditu: et odoratu. scilicet quod in patria restituatur commodum naturale: quod homo naturaliter habuisset in statu innocentie: id est

dicando de saporibus: seu commodum de lumine lune: quantum nunc habet de lumine solis: ita et tunc habuisset tantum beneficium seu commodum de gustando porrum vel pomum: vel etiam forte aquam que de se est insipida: quantum nunc habet degustando merum dulcissimum cicerum vel maluatium: vel huiusmodi: vel etiam forte plus: quam in sapore cibi nobilissimis facti de zucchero et speciebus nobilissimis: et huiusmodi. Sed hoc commodum: licet non in re eiusdem speciei: tamen saltem in sapore alterius subiecti seu equispolienti restituitur in resurrectione. Nec in hoc erit status: quia status glorie in omnibus excellere debet statum innocentie: ut sepius dictum est.

De secundo quoque dicendum est: quod sicut obiecta visus et auditus et odoratus meliorabuntur in patria: ita et in ordine ad ipsum gustum. Nec est ratio quare non. Conferret autem multum ad delectationem secundum gustum: illa saporum commixtio: quia secundum magis debitam proportionem: quam hic in quacunque confectione: erit ibi sapor mixtus. Nam mixta sunt meliora in hijs inferioribus quam simplicia: sicut cantus mixtus multo est delectabilior quam simplex. Obijciatur autem contra hoc ultimo dictum. Nam beatus Thomas in 1. 2. q. 1. ar. 7. insert hoc dicens: quod illud bonum oportet esse perfectissimum et completissimum: quod tanquam

De gustu corporali

finem ultimum appetit homo habens affectum bene dispositum. Et premittit ibi quandam similitudinem dicens. *Omni gustui delectabile est dulce: sed quibusdam maxime est delectabilis dulcedo vini: quibusdam dulcedo mellis aut alicuius alterius. Illud tamen dulce oportet esse simpliciter magis delectabile: in quo magis delectatur qui habet optimum gustum.* Ex quo videtur innuere sanctus Thome. q. in simplici sapore dulci: stet summa ratio obiecti delectabilis s. gustum, quod est expressse contra predicta. ¶ Ad istud dicitur dupliciter. Primo q. non solum habens saporē simplicem sed etiam aliquem saporē nobilissime mixtum: habens vocatur et est dulce: liceat non tenet extremum in dulcedine. Quo non obstante: potest esse simpliciter delectabilissimum gustabile: in quo huius optimum gustum: magis delectatur: quemadmodum infra patebit: cum tractabimus de tactu. Nam s. sanctum Thome. in quarto dist. 44. q. 2. ar. 2. q. 6. ad 3^m. aliquod calidum: puta corpus gloriosum quod non tenet extremum gradum caliditatis: ymo in quo potius calor et alie qualitates elementales sit reducte ad medium proportionis: s. quod optime competit complexioni humane: est delectabilissimum gustabile: in quo habens tactum optime dispositum: maxime delectatur. ¶ Secundo respondetur sic

Dato q. intentio sancti doctoris sit loqui de dulci simplici: s. q. simplicem saporē habet dulce dñis: et non mixtum. tamen dicitur q. intendit: quod illud sit melius vel magis delectabile in quo: habens optimum gustum: potest maxime delectari: inter omnia dulcia: simplicem habentia saporē dulcedinis. Sed non intendit quod sit melius delectabile simpliciter inter omnia gustabilia: Ideo exemplificat in vino: et melle. et huiusmodi. Et sic patet quod dictum sancti Thome: non obstat: quin sapor mixtus sit delectabilior ceteris paribus q. sapor simplex. Et ideo sicut inter omnes res audibiles sole voces vel sunt per se et propria obiecta auditus. ita etiam similiter inter res gustabiles et odorabiles: solus sapor et odor sunt per se et propria obiecta gustus et odoratus. secundum ex premissis duo correlaria. ¶ Primum est: quod si predicti odor et sapor mixti: similiter et sonus mixtus in discantu: non ponerentur in patria. tunc dicti sensus. s. auditus: odoratus et gustus perfectiores essent in via ubi talia obiecta delectabilia habentur: et beatiores quodammodo q. in patria. Sed consequens est inconueniens. Et consequentia de se patet. ¶ Secundo sequitur quod sensus isti non reficiantur in patria: sicut in via proportionabiliter tantum per cognitionem obiectorum

suorum
tionem
clur va
litare m
sus fin
quos leg
q. fin
di ponit
proportio
rem vult
patet q. d
in via per
proportio
lectabilia
fingit: po
in patria
reficiant
proportio
ficiunt
cta mix
autem n
sit in pa
proportio
gust et po
cipit. Ad
me tibi n
et galban
lucidi s. s
erunt o m
ma comp
ri mixtu
sanctific
que in ren
uerla con
ram taber
loco app
torum e
lem com
in vias v

suorum: quod tum visus per cognitionem suorum oblectorum reficitur utrobique etiam supposita equalitate meriti: secundum visum et istos sensus secundum quorum tamen actus: alii quos sepe contingit plus mereri quam secundum visum. Sed consequens non est ponendum: quod tolleretur proportionabilitas que facit ad decorem vniuersi. Sed conuenientia patet: quod dicti sensus reficiuntur in via per dicta oblecta: ratione proportionate mixtionis multum delectabilia. Nec facile potest aliquid fingi: per quod defectus eorum in patria sic recompensantur: quod reficiantur ibi sicut in via tantum proportionabiliter: sicut visus reficitur utrobique. Ergo talia oblecta mixta erunt in patria. Quod autem tam odor quam sapor mixtus sit in patria: secundum magis debitam proportionem quam in via: potest argui ex perfectione artificis: qui precipit Moyses Ero. 30. dicens. Summe tibi aromata stacten et onica: et galbanum boni odoris: et thus lucidissimum. Equalis ponderis erunt omnia. Faciesque thymiamma compositum opere vnguentarii mixtum diligenter et purum et sanctificatione dignissimum. Cum que in tenuissimum puluerem vniuersa contuderis: pones ex eo coram tabernaculo testimonii in quo loco apparebo tibi. Sanctum factorum erit vobis thymiamma. tale compositionem non facietis in visus vestros: quod saucum est do-

mino. Homo quicumque fecerit simile ut odore illius perfruat peccabit de populis suis. Et similiter de oleo sanctificationis precepit: quo in vngenda erant sancta: precipiens ut caro hominis non inungeretur ex eo. ibidem paulo superius dicens. Sume tibi aromata prime smirne et electe quingentos siclos. et cynamomi medium. id est. ducentos quinquaginta siclos calami similiter ducentos quinquaginta. cassie quoque quingentos siclos in pondere sanctuarii. Oleum de oliuetis mensura hyen. Faciesque unctionis oleum secundum vnguentum compositum opere vnguentarii. Et vngues ex eo tabernaculum testimonii. et arcam testamenti. mensamque cum vasis suis. candelabrum et utensilia eius altaria thymiamatis et holocausti. et vniuersam suppellectilem que ad cultum eorum pertinet. Sanctificabisque omnia. et erunt sancta sanctorum. Qui tetigerit ea. sanctificabitur. Aaron et filios eius vnges. Sanctificabisque eos. ut sacerdotes fungantur mihi. Filiis quoque israel dices. hoc oleum unctionis factum est mihi in generationes vestras. Caro hominis non vngetur ex eo. Et iuxta compositionem eius non facietis aliud quod sanctificatum est: et sanctum erit vobis. Homo qui tale compositum fuerit. et dederit ex eo alieno exterminabitur de populo suo. Et hinc deducitur ratio. Cum enim

De gustu corporali

Deus qui supernaturaliter operatur, eminentius aliis et perfectius faciat: patet quod in patria mirabilem mixturam faciet, que non potest reperiri in hac vita. Et hoc significat prohibitio facta in lege. **¶** De hiis que conferunt excellenter ad magnitudinem delectationis secundum gustum,

Sexta conclusio sit ista. **¶** Augmentatio perfectionis in sensu, et gustabilium mira varietas conferent excellenter ad delectationis magnitudinem secundum gustum. **¶** Prima pars conclusionis apparet tripliciter. primo ex similitudine aliorum sensuum. Nam supposito hic sicut in aliis, quod sint ibi forme intensibiles et remissibiles non est dubitandum quod intrinseca perfectio sensus meliorabitur, si cut et omnia corpora in illa inno uatione meliorabuntur propter hominem, et multo magis ipsum humanum corpus et omnes partes eius. **¶** Item hoc erit purgatio lingue perfecta ab omni humore corrupto vel impediente iudicium gustus: quo sepe impeditur hic: ut tunc habet quis gustum insectum: vel linguam humore terreo immutatam. **¶** Item tertio propter sublimiorem spirituum animalium quibus mediantibus sensationes sunt ut dictum est in aliis. Ex hiis igitur tribus insurgit una dispositio optima in humano gustu talis

ac tanta: ut incomparabiliter melius indicet tunc de saporibus: quam unquam potuerit in hoc mundo: licet fuerit gustus quantumcumque perfectus: ita quod sicut non amplius lites vincant hominem de visu: nec apri de auditu: nec vultures de odoratu: ut dictum est, ita nec symie de gustu. **¶** Vnde incomparabiliter si nunc est quis glorificatus in celo in minori gradu quam sit christus et mater eius: ille excedit omnia hec animalia in sensibus omnibus. **¶** Secunda pars conclusionis dicit: quod ad magnitudinem delectationis in iudicando sapores secundum gustum sensitiuum: conferet in beatis: non solum de pluribus secundum speciem diuersis: vel etiam de pluribus numero successive habere iudicium in statu futuro: quam in presenti: que duo accipienda sunt conformiter aliis, sed etiam continget de pluribus simul saporibus in patria iudicare, quam in isto mundo. Quod autem hoc fiat: accipit plura vel pauciora representantibus: hoc in proposito nihil refert. Sed quod ita sit quod gustus beatus plures sapores: quam in isto mundo simul percipiat: sic declaratur. Nam in statu futuro non solum simul sunt in plenitudine sanctorum multo plura corpora boni saporis quam nunc in hoc mundo alicubi: simul sunt preia: sed etiam ad modum perfecti omnis nobilissime et delectabilissime

faceret
rum se
tionem
Quidam
corpus
nam con
ris loqui
vno obic
bus etiam
apuntur
est. Sed
gustum p
sine quam
mixtum
si et precip
men ver
mul: se
piat qua
ex quibus
non est
resem g
ueat gust
ponem qu
Preterea
derio suo
hoc negat
christi neg
sequens m
Et quia ip
pono roba
pater me
tribus sup
regno meo
nabile quo
bi principi
datum com
stus in futu
tales sapor
fecit? et i

facte ex rebus diuersorum saporum secundum optimam proportionem compositis siue mixtis. Videbitur in statu illo quodlibet corpus gloriosum quasi electuarium continens in se omnis saporis suauitatem. Quod de nullo vno obiecto gustus nec de pluribus etiam que ab vno gustu percipiuntur in isto mundo dici potest. Sed licet vnus sanctus per gustum perfectius et magis intē siue quam alter percipiat ibi talē mixtum saporem corporis gloriosi et precipue corporis christi. Tamen verisimile est. quod quilibet simul et semel saporem illum percipiat quantum ad omnes sapes ex quibus videtur mixtus. quia non est verisimile quod corpus saporosum gustui presens plus moueat gustum secundum vnum saporem quam secundum alium. Presertim deo cuiuslibet pro desiderio suo assistente. Et quando hoc negaretur de aliis. de gustu christi negari non debet et per consequens nec de gustu matris eius. Et quia ipse dixit. Ecce ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Luc. 22. videtur rationabile quod hoc ipsum seruata si bi principalitate. omnibus gradatim communicet. Et sit gustus in futuro statu saltē isto modo. tales sapes simul percipiet perfecti quod in presenti. Quod gustui beatorum

non est negandum: cum hoc auditui: visui: olfactui: beatorum sic concessum: ad hoc vt proportio nabilitas obseruetur. Sunt autem et alia ad magnitudinem delectationis in gustu cōferentia. de quibus facile patere potest per dicta in alijs sensibus. Nam quilibet beatus non minus percipiet deum per gustum: quod per visum: auditum: et odoratum. et per actus. Unde sicut dictum est in illis: ita et in hoc ostendendum. scilicet quod in tanta perfectione obiectorum ipsius gustus: non solum crederetur deum ibi esse presentes sed etiam gustando sentiret deum ibi esse. cum mirabili recreatione intellectus et affectus. Erunt autem differentia graduum in recreatione hac secundum differentiam graduum in gustando diuina in hac vita. Pertinet autem diuinorum gustus ad donum sapientie: cuius oppositum est vicius: quod vocatur stultitia. Dicitur enim. Apulus. 1. Cor. 1. Quod stultum est dei: sapientius est hominibus. quod ad Ro. 1. dicitur quod huius mundi sapientes dicentes se esse sapientes: stulti facti sunt. Sapientia igitur huius mundi stultitia est apud deum. Et vocatur ab apostolo Iacobo Jac. 3. sue canonice terrena: aialis dyabolica. Terrena quidem: in quantum facti sapere terrenas diuitias. Aialis autem propter delectationes bestiales. Dyabolica vero propter honores et inflationes. Et isti omnes vocantur stulti vt patet ibi. Proverb. 1. prosperitas stultorum perdet eos.

De gustu corporali

Nota itaqz qd lz fm gradus caritatis: beatitudo distinguat tamen precipua videtur p̄tinere p̄m̄tum hoc quod est delectari fm gustum ad sapientiam fm prop̄iam quā dā rōnem. Itā sapientia dicitur quasi sapida scia. Est autē scia hec sapida qz iudicat de donis non solum fm p̄fectum usuz rōnis: sicut p̄t iudicare et h̄c qui libet doctus theologus: sed et fz quandā cōnaturalitatem. Quod facit caritas: vt dicit beat⁹ Tho. 2. 2. q. 45. ar. 2. c. Unde sapientia fm eē suum est in intellectu: scāam habet in voluntate. Cui ergo diuina plus sapiūt in hac vita: ille habet meliorem gustum i alia vita beatorū. Et cui minus sapiūt habet minorem. Qui at̄ stultus est. i. hebes: non gustat diuina: sicut gustus infectus colera. vnde dicitur. 1. Co. 5. Animalis hō nō percipit que dei sunt. sp̄ualis autē iudicat oīa. s. bene et recte: sic Dionisi⁹ dicit de Ierotheo: qz p̄fectus fuit in diuinis: nō soluz discens: sed et patiens diuina. Unde describitur sapientia q̄ desursum est hoc mō. Jac. 3. Primo quidē pudica est: deinde pacifica: modesta: suadibilis: bonis cōsentiens: plena misericordia: et fructib⁹ bonis: iudicans sine simulatōe. Merito. n. dicitur pudica: qz stulticia est filia luxurie: fz Gregoriū: que est hebetudo mētis circa intelligētiam. Pacifica vero est: qz par ei inter beatitudines correspondet

per modū meritū: qz pacific⁹ habet se et alios ad debitum finē pducere: cū par sit tranquillitas ordinis: fm Augusti. 19. de ci. dei. cap. 13. et quātum ad premium qz pacifici: filij dei dicūtur. Mat. 5. per similitudinē ad filiū dei que fit per sapientiā: qz filius ē sapientia patris. Modesta at̄ dicitur qz in oībus exterioribus modum tenet. Suadibilis vero: qz acquiescit salutaribus monitis. Bonis vero consentiens: qz non eis repugnat: nec inuidet. Plena at̄ misericordia in affectu. Et fructib⁹ bonis in effectu. Et iudicans sine simulatione nō fm faciem. vt ip̄o perabat iudeis dominus Joā. 8. siue iudicet diuina siue humana: Qui hanc ergo p̄iti optant i hoc seculo: ad gustū puenire possunt delectabilem in futuro. **R**estat nūc declarare vnuz dubiū: quod lz iam fuerit tactum aliquāliter: tamen ad eius solutiones: h̄c aliquid est addendū. Dictum ē enī supra qz tunc videretur istos tres sensus: melius eē beatificatos qz visum ratione mixture. Et fuit responsū dupliciter. s. qz simpliciter lux supat alias qualitates sensibiles: et qz si proportionabiliter augetur: semper inueniretur excellere: ita qz visus etiam reficiet in varietate. qz non solum lux est obm visus: sed etiam colorū elegantia. **N**unc vero addim⁹ alia duo. s. qz solus visus multo plures differentias rez nobis demō

frat:
mo m
multo
liorata
res e
tur visu
sus non
qz alii se
de plura
sibiecto
et gustus
du: in ali
goratio q
paria: ne
tatem p
vt aliqu
aliquis
varias
C Ex p
porali i
Incipit

b
lectandōs
qua sunt
mam dele
corporali
quibus.
C Quom
debet actu
prim
admodū
beatorū: p
sua. Prob
Cibi com
dalone vol

erat: ut philosophus dicit in primo methaphis. qd alij sensus. Et qd multo plura sunt visibilia et meliorata in patria: qd sunt soli odores et saporis. Unde non superabitur visus ab istis. Aliud est: qd visus non pauciora simul videbit: qd alij sensus percipiant. Imo valde plura: lz non ita mixta in vno subiecto: sicut auditus: odoratus et gustus. Unde quod in vno perdit: in alio recuperat. Non est ergo ratio quare suauitas saporis in patria: non excedat omnem suauitatem presentem: gradatim tamen ut aliquis gustet quinque ageries aliquis centes: aliquis milies: lz varias p meritis distributiones.

Explicit tractatus de gustu corporali in patria.

Incipit tractatus de tactu in patria.

Odie aperiemus vltimam capsulam celestium thesaurorum: quantu ad delectationes sensuum beatorum: in qua sunt et quedam localia: maritimam delectationem pferetia tactus corporali beatorum in patria. De quibus, 6. conclusiones videbimus.

Quomodo tactus in patria habebit actum suum.

Prima Conclusio sit ista. Sensus tactus que admodum et ceteri sensus corporum beatorum: habebit in patria actum suum. Probat auctoritate Jo. 20. Vbi dominus yhs: Marie Magdalene volenti eum tangere dixit,

Noli me tangere. Modum enim ascendi ad patrem meum. Quali dicit. Quando ascendero: et electi mei ascenderint et tu cum eis: tunc licite tangi potero a beatis. v3 a te et ab alijs q mecum erunt. Cui expositioni: consonat excellens ille postillator: Nicholaus de Bora: q post ceteras expositiones: addit istam. o. Maria iugiter seruens erat videri dominum. Unde et eum diligentissime quesierat: volebatq in oscula pedum rueri et eum non dimittere. Sed dominus eam redarguit. ostendens hic non esse locum fructificationis et tactus xpi: sed cum patre. Unde dicit. Noli me tangere. i. tangendo hic frui velle. Non dum es. n. vbi est locus fructificationis.

Ex isto ergo glosa: si diligenter attendatur: soluitur vnum dubium qd silenter occurrebat ex ista prohibitione facta Marie Magdalene. q. s. noluit xps ab ista sola tangi: et statim postea duabus alijs maris simul tangi se permisit. Nam dicitur Mat. 28. Et ecce yhs occurrit illis dicens. Auet. Ille acceperunt et tenuerunt pedes eius et adorauerunt eum.

Ad hoc dicitur: qd causa est. qd cum scilicet dominus Iesus Mariam Magdalenam primam nuntiatricem: ut vbi habundauit malicia: habundet et gratia. et ipsa fuit que prima vidit Iesum: voluit qd et ipsa prima inteligeret misterium hoc. s. ascensionis. quia non surrexerat ut exhiberet se fruendum in hac vita: sed

De gustu corporali

oportebat fideles in spe manere
vsq; ad mortem ⁊ ultimam resur-
rectionem: ⁊ sic tñc perfecta frui-
tio donaretur alabus ⁊ corpori-
bus simul. Et q; hoc est magnus
secretum: ⁊ a paucitate i multitu-
dinem deducendum. Id sicut alia
mysteria non a principio publice
reuelata sunt. Ita ⁊ istud. Multitu-
dini at se tangendum pbuit: ne vi-
deretur sanctasma eē qđ ab eis vi-
debatur. Et hoc mysterium inuēit
verba iesu. Non enim dixit: noli
me tangere. q; indigna es: vel ali-
quid tale: sed q; non intelligis in
quo statu modo sus: ⁊ credis me
posse vīpū? i mortali corpore tan-
gere. i. tangendo: hic me frui. S;
non sic: sed scito q; cum ascende-
ro: ⁊ tu ascenderis in celum: tunc
ad libitum me frueris: ⁊ tanges
vt voles. Et sic p; propositum.
Ratione at idem probatur. Pri-
mo in generali: sicut pbatum est
de alijs. p^o quia d̄ beatis sensibus
non dicitur sicut dicitur de ydo-
lis. Manus habent ⁊ non palpa-
bunt. Secūdo: q; iste sensus tact^o
non habebit obprobrium: ⁊ deie-
ctionem: plus q̄ alij vt sibi soli di-
catur. Ubi ē deus tuus? Tertio
q; totum hominem op; beatifica-
ri in xpo. Unde si iste sensus defi-
ceret: non esset totus homo bea-
tus. ¶ Sed in speciali aparet ma-
gis q; magis sit necessarium po-
nere de isto sensu q̄ de alijs maxi-
me q̄ de istis tribus. s. auditu.
odoratu et gustu. Nō dico d̄ visu

q; tollerabilius eēt beatos eē sur-
dos ⁊ mutos ⁊ ispidos q̄ cecos
Unde beatus Tho. i quarto. di.
44. q. 2. ar. 1. q. 4. in questione de
impassibilitate corporum glorio-
sorum recitat: q; quidam negaue-
runt illos tres sensus in patria su-
os actus habere. Sed: visum et
tactus solos cōcesserunt. Ex hīs
igitur ita arguitur fm veritatem
vt. n. probatum est: illi tres sensus
habebunt actus suos. Igitur ⁊
tactus habebit per hīlas maximas
thopicam: si de quo minus vide-
tur in esse ⁊ inest: ergo de quo ma-
gis. Dictū est autem: q; minus vi-
detur de illis tribus. Igitur 2°.
¶ Secundo sic: Dicit. n. philoso-
phus in secundo libro de anima;
q; gustus est quidam tactus. S;
gustus erit in patria. Ergo ⁊ ta-
ctus. Antecedens est patens: eti-
am si Ari. non diceret: q; nil i sta-
tu vite possumus gustare nisi ta-
ctu lingue. Ideo gustus sine ta-
ctu eē nō potest. ¶ Tertio sic. Mā
beatus Tho. vbi supra ar. 3. dicit
sic. Aliquem sensum esse in cor-
poribus beatorum: omnes ponūt
Alas corporalis vite sanctorum
post resurrectionē assimilaretur
magis sompno q̄ vigiliē. Quod
non competit illi perfectioni. q; i
sompno corpus sensibile non est
in ultimo actu vite. Unde dicitur
q; sompnus est vite dimidiū.
Quod non solum intelligitur: vt
quidam dicunt: quia homo per-
dit medietatē tēporis in sompno.

Hoc enim in quibusdam non est verum. Nam in colationibus patrum dicitur quod tres hore sufficiunt viro spirituali. Sed si una hora dormiret in anno: illa hora homo esset sensus: quia non haberet ultimum actum vite: qui consistit in exercitio sensuum. Ex quo sequitur: quod oportet corpus gloriosum esse in ultimo actu vite: quia saltem organum tactus dormitaret: sicut patet de pede: quod aliquando fit immobilis ex aliqua oppressione: et dicimus tunc quod dormit. Ne ergo assimilentur dormientibus beati: sed vigilantibus: quia sompnus est umbra mortis: que non decet veram et eternam vitam. Ideo sensus tactus habebit actum suum. **¶ Quarto sic.** Si tactus actus suum non habet: non potest aliquis sensus: nec ipse visus habere actum. Dicit enim philosophus in tertio de anima: quod visus: auditus: et olfactus: sentiunt sua obiecta tactu. id est alioquo modo tangendo. De gustu: diximus prius. Et est expressum per experientiam. quia extrema tangendum se sunt simul in gustu. puta caro pulli: et caro ligue. Alii vero tres sensus sentiunt sua obiecta sed de longe. id est per media extranea: Nam quia visus sentit soles oportet quod species intentionalis solis attingat visum organum. Et nisi sic fieret quedam attingentia solis ad visum: visio fieri non posset. Et sic etiam sonus attingit auditum: et odor olfactum. Ex quibus

satis innuitur: quod si organa omnium sensuum sunt in actu ex eo quod aliquo modo tanguntur manifeste dicere oportet: quod si sensus tactus deficeret omnes sensus deficerent. **¶ Exempli autem gratia** sit quod nobis pro hac beata Agnes virgo et martyr que inter cetera notabilia dixit. Amo christum cuius mater virgo est cuius pater semina nescit. in cuius thalamum introitus. per spem. Unde sequitur. Quem cum amavero casta sum cum tetigero munda sum cum accipero virgo sum. Spem. n. resurrectionis habens. Et quid Iesus Marie Magdalene dixerat recollens intelligebat per fidem se non solum secundum animam coniungenda esse domino Iesu. sed etiam corporali tactu fructuram eius habundantiam in statu illo felicissimo beatorum. **¶ Sensus tactus immutatur in patria intentionali immutatione.**

Secunda conclusio sit ista. Intentionali tantum et non materiali immutatione. sit in actu proprio sensus tactus in corporibus gloriosis. Probatum hec conclusio auctoritate sancti Thome in quarto dist. 44. q. 2. ar. 1. Item. q. 4. 1^m. Ubi sic dicit ad litteram. In corporibus gloriosis a quibus impassibilitas excludit naturalem immutationem erit immutatio a qualitatibus tangibilibus spiritualis. si-

De tactu corporali

ent et in corpore. Ade fuit qd nec
ignis vrere nec gladius scindere
potuisset: et tamen horz sensus ha-
buisset. hec ille. In quibz verbis
si diligenter notentur: habemus
tria simul. s. auctoritatē rōnez: et
exemplū. Auctoritas est ipsi pre-
clari et sancti Doctoris: q in tota
ecclesia dei ē autenticus et appro-
batus. Rō vero est: cū dicit: q
impassibilitas excludit ab illis cō-
poribus gloriosis naturalē imuta-
tionē pp impassibilitatis dotē quā
videlicet ibi ponere. Exemplus
autē ponit de Adā valde manife-
stū. Cuius dictis saluis manen-
tibus: oī et hoc adlungere. qd p-
mille est ei qd dicitur ē de aliis sen-
sibus ī speciali et ī generali: q pos-
sibile est fieri tactū in patria: nō so-
lum p imutationēz factā ab obie-
cto apporimato: sed et a quacūqz
finita distantia: et a quocūqz situ
ipsius obiecti. Ad obstat ē quo-
cūqz intersticiū: seu interpositio-
ne corporis cuiuscūqz inter orga-
num tactus et obm ei. Et pter
hec tria mirabilia, pono qrtū qd
excedit oīa. s. q tactus pōt hēre actū
suū sine oī imutatioe quā obm p
se causat. ex quo ē manifestius se-
quitur distāciā sicut: et interpositi-
onem cuiuscūqz corporis: opatio-
nē tactus non impedire. Sed ut
veritas dictoz mirabiliū magis
elucescat: obijciamus fz Arī. do-
ctrinam: q hz in. s. phyzicor: q
tangētia sūt: quoz extrema sūt sil-
Et idē dicit in fo de aīa: q tactus

non sentit sua obiecta p mediū
extraneū: sed tactus ē in tangēdo
ipsa pp qd et hz hoc nomen: ut dī-
cit in tercio de aīa. Ad istā obie-
ctionē rōndetur: q ē duplex tactus
. s. mathematicus: et phyzic⁹. Ma-
thematicū tactū voco pūctōez
extremoz aliquoz duoz corpōz
que vocatur pūguā: sicut distin-
guīt ibi phs in. s. phyz. inter pūguā
pūguā: et sita. Et de hoc tactu nō
est sermo nū. Tactus vero phyzī-
cus quē nūc tractam⁹: ē cū immu-
tatione sensus. Ad primus tactus
est inter qcūqz insensibilia. Sed
iste nō est nisi cū sensu. Et de isto
ergo loquēdo dico: q iste tactus
brōp est tactus virtutis et nō mo-
lis q sine mediō fieri non pōt vel
proximo vel distante: qz iste tactus
virtutis nō est in oībus sensibus
sed in quibz dā est p mediū primū
ut in gustu: et ē in eo. qz rōne eius
primitatis: tactus ē dictus. An-
de in fo d aīa ait Arī. videtur gu-
stus et tactus sentire in tangēdo.
Et postea ibidē dicit: q alii sensus
sentīūt sua obiecta tactu: ut heri-
etiam dictū fuit. Rō at quare nō
pōt aliqz tactus sine mediō fieri
cras dicet. Et de medijs quidem
alioz sensuū dictū est. Mediū ve-
ro tactus ē duplex. s. pūctū et ex-
traneū. Cōiunctū ē caro: que nō
sentit ut organū. sed ut mediū. nā
organū est intra. iuxta cor: ī quo
si poneretur obiectū tangibile: nō
sentiret. Caro autē sentit per totūz
corpus ut patet. Et ista est senten-

na
ma.
ce ip
esse m
vel ac
tactus
nam el
cit: q
mediū
libus
paratū
aīa: in
lia vel
hec pat
croitat
et sil.
patet
auctor
et loq
um. Ad
ter. Et
itaz q
tēgar
si volum
oīa seu
crus ph
batio. ve
Ideo po
bare de
mathe
simul. ph
alterat
dum me
fita sba
cipe qua
CPrim
sancti in
quanta
pocet eu

ria Aristotelis. In secundo de ani-
 ma. Et preter hoc medium do-
 cet ipse ibidem. quod necesse est
 esse medium extrinsecum. s. aqua
 vel aer q. in quocūq. horum fiat
 tactus: necesse ē intercipi substan-
 tiam eius. Unde ipse ibidem di-
 cit: q. oīa sensibilia sentimus per
 mediū extraneū. Sed in tangibi-
 libus et gustabilibus later. s. pp.
 paruitatem seu tenuitatē aque vī
 aeris: Inter nos et obiecta gustabi-
 lia vel tangibilia intercepta. Et p
 hec patet declaratio illius pīe au-
 thoritatis dē d. s. pī. q. oī extrēa
 eē sīl. Et si diligēter deā pīderēt.
 patet etiam declaratio aliarum
 auctoritatum inductarū in quibus
 excludere vī Ari. mediū extrane-
 um. Nā declarat se: dicens: q. la-
 ter. Et istud sufficit. V habemus
 itaq. q. nō est necesse: q. obiecta
 tēgāt organa ī pīactu pīyfico vī
 si volum. et correctus loq. pīactu
 aliali seu virtuali: s. m. s. s. Nā pīa-
 ctus pīyficus posset vocari com-
 bustio. vel pīgelatio: vel aliud tale
 Ideo possum. talē distinctionez
 dare de quadruplici tactu. s. tact.
 mathematici in quo extrema sūt
 simul. pīyficus: in quo tangens
 alterat tactū. Alialis: qui fit p me-
 diū mere materie. Virtualis q
 fit a sba incorporea. V Ex istis ac-
 cipe quattuor correlaria.

C Primum correlarium est: q.
 sancti in patria: puta paulus:
 quantumcūque distet a petro:
 potest eum tangere per immu-

rationem factam a paulo in ipso
 petro procedentem p medium ex-
 traneū. Et hoc est q. causas secū-
 das deus potest supplere etiam si
 nullū esset mediū: sicut in puero
 celi empirij: i quo nullū ē mediū.

C Secundum correlarium est:
 q. duo corpora sanctorum pos-
 sūt se etiam mediate tangere quo
 ad media intrinseca absque vīlo
 modo extrinseco: quod non po-
 test esse nisi celum: quod non est
 necesse mediare: quia sic frangibi-
 le esset. Et hoc est omnino per ac-
 cidens. Hoc autem in via accidit
 propter frangibilitatem aque et ae-
 ris. C Tertium correlarium est:
 quod corpora sanctorum possūt
 se tangere absq. hoc q. obiectum
 sit principium talis speciei tangi-
 bilis: quia alia est operatio obie-
 cti vt obiectum est: et alia vt est
 principium. Et licet primum nō
 possit suppleri a deo: quia est for-
 malis ratio sentiendi. secun-
 dum tamen potest suppleri. Et
 sic per species influxas potest fie-
 ri talis contactus. Et iste species
 sunt eiusdem speciei cum decisis
 ab obiecto: sicut Adam est eiusdē
 speciei cum Eva: et cum christo
 et Abel: licet singuli sint diuersi-
 mode in esse producti. C Quar-
 tum correlarium est: quod in pa-
 tria: etiam non entia poterunt
 tangi per species influxas.

Nam si appeteret sanctus tan-
 gere molliciem florum: aut so-
 llorum: aut bombycis: aut ser-

De tactu corporali

et que fuerant in hoc seculo: poterit tangere per species influxas: si cut et de alijs sensibus suo modo dictum est. Quod sancti tangerent carnem propriam organo tactus immediate coniunctam.

Tertia Conclusio sit ista. Quilibet beatus percipiet sensu tactus etiam carnem propriam organo tactus immediate coniunctam. Ista conclusio mirabilis est propter duo. primo quia dictum est: quod sensibile positum supra sensum non sentitur. ut patet de anima. secundo: quod si tactus cuiuslibet beati est in actu semper respectu unius obiecti: videtur non posse percipere alia. Sed nota ante omnia pro conclusionis intellectu quod aliud est tangere: aliud est tactu sentire. Nam ut heri diximus et mathematice et physice aliqua corpora se tangunt absque ulla sensu. Sed caro immediate coniuncta nervo tactus: certe tangit et tangitur mathematice. Sed dictum est heri quod tactus animalis excludit tactum mathematicum. Ideo volumus hodie hec duo mirabilia declarare. Quoad primum igitur oportet considerare quod non est mirabile aliquem sentire propriam carnem sensu. tactus per modum carnis aliene: ut si supponatur manus manus: aut alteri parti corporis: Sed quod aliquis sentiat propriam carnem per modum propriæ carnis. scilicet ut est tactus coniuncta:

hoc videtur mirabile. quia tunc sensibile ponitur supra sensum. Sed si intelligamus causas quare fit cursum presentem. sensibile positum supra sensum. sentiri non potest: tunc videbimus quod cessante causa cessat effectus: et cessabit etiam scandalosa hoc non cesset admiratio gaudiosa de divinis mirabilibus.

¶ Huius rei assignat sanctus Thomas tres rationes et causas in suo scripto super librum de anima. **¶** Prima ratio seu causa est. quia medium est magis susceptivum impressionis ab obiecto quam organum. quia subtilius. quia verbi gratia caro est minus compacta quam nervus. et aer quam oculus magis diaphanus et quod minor dispositio requiritur ad recipiendum imitationem uniusmodi puta intentionalem ab intentionali forma: quam a reali. Patet. quia res in obscuro posita non potest videri ab oculo posito in lumine: sed bene e converso: ut experientia docet. Quia igitur in organo non est sufficiens abilitas ad suscipiendam imitationem a forma reali. Ideo requiritur medium. **¶** Secunda ratio est. quia species intentionalis sensibilis spiritaliori modo recipitur in organo quam in medio. Et ad tantam spiritualitatem non sufficit obiectum in quo est forma lealis: sed bene sufficit medium in quo est forma intentionalis que subtilius movetur. **¶** Tertia ratio ostenditur ex premissis quia inter actuum et passivum debet

esse propositio. Nam ab obiecto ni-
mis remisso puta in calore vel fri-
gore: odore vel sapore et in simili-
bus non fit sensatio secundum naturam
Sed respectu mutationis in qua
consistit formaliter ipsa sensatio:
non est organum proportionatum
passivum nec obiectum proportiona-
tum actuum, quia non est natum fa-
cere immediate tam spirituales im-
mutationem sed bene cui est pro-
portionatum medium et non or-
ganum. ¶ Sed nulla istarum ra-
tionum obstat proposito. Nam in-
cipiamus a prima: et ab illa discā-
tur omnes alie quia parum ab inul-
cem distant. ¶ Quando igitur di-
citur quod medium est magis susce-
ptivum impressionis ab obiecto:
quod organum concedimus isto modo
scilicet quando deus non veller obiecto
coagere et illi naturali forme per spi-
ritualem vel spiritualem influen-
tiam. Tamen est in organo bene-
habilitas ad suscipiendum talem
et tunc spirituales mutationes per po-
tentiam obedientiales quando de-
us vult ei cogere. Nec de hoc vi-
deri mirabile aut incredibile: quia
si bene consideremus: ipse natu-
ralis actus sensus: in qualibet sen-
su et in quolibet animali est mirabilis
quia forma materiali preedit for-
ma spiritualis et quod in re materia-
li: recipitur forma intentionalis.
Cum igitur organum sit recepti-
vum suscipi esse obiectum autem indige-
at medio relictum sue nature quod
dubiter quod si beatus velle deo si

bi assistente: qui sine causis mediis
sanat egros: et mundat leprosos:
quod poterit sentire carnes proprias
coniunctam organo tactus et vi-
dere proprium oculum et oscula-
ri propria labia: et omnia similia:
non obstante hoc principio quod
sensibile positum supra sensum non
sentitur. Hoc enim in cursu nature
nunc tenet. Sed mutato cursu na-
ture ab ipso nature auctore non est
necessarium. Quo ad 2^m, cuius di-
citur sequitur quod videtur non pos-
se per hoc aliquid aliud sentire:
si propriam carnem sentiret. Po-
stea roboratur. Dicit enim philo-
sophus in tertio de anima quod intelle-
ctus ad hoc ut intelligat omnia: ne-
cesse est eum esse immixtum: aliter intrin-
secus apparens prohiberet extra-
neus et obscuraret eum ne extraneas
apparentia intrarent ad ipsum pu-
ta: si intellectus habet opiniones
quod sol est minor terra quam diu ista opi-
nio manet in eo non potest habere
re oppositam. Sed intellectus non
potest diversas species intelligibiles
habere simul. Ergo multo mi-
nus sensus diversas species sensibi-
les. Et sic patet propositum.
¶ Ad hoc dicitur quod si respiciamus
ad naturalem potentiam: ve-
rum est quod neque intellectus neque
sensus potest pluribus simul actibus
intelligendi: vel sentiendi in-
formari: neque etiam oppositis ne-
que quomodocumque diversis reali-
ter. Unde auctoritas philosophi
intelligitur in statu vice: ut per

De tactu corporali

beatum Tho. in prima parte. q. 85. ar. 4. Verumtamen in patria simul plura intelligit actu: sicut diuinam essentiam: et etiam naturas rerum in verbo: et cum hoc intelligit etiam quaecumque rem in propria specie in se sibi inflata diuinitate a deo. Unde non oportet hunc statim in uno modo adducere contra illum in argumentum. quia qui fecit hunc mundum mirabilem: fecit illum statum patrie velque mirabiliorum. Unde sicut de omnibus alijs sensibus dictum est: sic et de isto dicemus quod multa simul sentire contingit: ut vndeque dicamus illud philosophus. 85. Magnus es tu: et facies mirabilia: tu es deus solus.

De hijs qui non impedirent operationem sensus tactus.

quarta Conclusio sit ista: Qualitates tangibiles actu in medio vel in organo tactus existentes: non impediunt in beatis operationem que est secundum tactum. Sed primam partem conclusionis difficile reddit auctoritas Aristotelis in secundo de anima: ubi dicitur quod coloris susceptum est sine colore: et soni est absolum. Sed si diligenter consideretur: hoc est falsum. scilicet quod medium necesse sit omnino esse immune a qualitate eiusdem speciei realiter: ut recipiat similitudinem intentionaliter: ut patet per Egidium in secundo de anima. qui dicitur quod si duo corpora se inuicem collidant: tunc in parte aeris mota ab aere post collisionem: sit sonus

realiter: in quantum mouetur ab aere prius moto realiter existente: mouetur intentionaliter. Similiter caro calida ab obiecto frigido. simul recipit frigiditatem: secundum esse reale: et intentionem frigiditatis sine qua non sentiretur obiectum frigidum. Ergo a simili: intentionalis imutatio a qualitate obiecti tangibilis tanta potest recipi in subiecto habente eandem qualitatem in se sicut esse reale prius in se tantum est. In medio visus patet idem. scilicet quod per cristallum: berillum: et vitrum. potest videri alia cristallus et berillus et vitrum. tanquam per medium et non sine intentionalis imutatione facta a cristallo. berillo vel vitro viso. que obiecta videntur ratione coloris sui. Et nihilominus cristallus berillus: et vitrum: quod habet ibi rationem medij. est eiusdem nature coloris realiter cum colore talis obiecti. Verum est tamen quod medium quod debet imitari habet aliquam qualitatem secundum cursum nature non potest habere eandem qualitatem in se vel eius contrarium in excellenti gradu: sed remisso: ut sic possit dici quod sit in potentia secundum intentionem Aristotelis. non solum ad imutationem intentionalem: sed et ad qualitatem illam secundum gradum intentionem vel eius contrariam qualitatem reale recipiendam sicut experientia docet. Nam si quis prius gustet mel aut zucharam: et postea gustet vinum dulce: non ita dulce sapit sicut si prius gustat

set aliquid
ut patet
cristallus
sic etiam
in tertio
et in quarto
ut patet
vel saltem
dicitur in
patet per
has videtur
Iudicium
bilis per
peritur
fuit in
lenta im
permutat
lectum qu
et in hac
a tanta
tunc per
delectat
patet
habet eandem
qualitatem
In quantum
in quantum
relectum
patet
fuit de con
tatione de
fuit de frige
templatione
et contrari
et non sum
et ymo v
alium. Et
per se non
et relectum
et obiectum

set aliquid ponticū: vel stipticum
 ut panem vel aliquid tale: ut febri-
 citantibus videtur oīa amara. Et
 sic etiam ostendit Ari. differentiā
 in tertio de anima: inter intellectū
 et sensum: qz sensus non potest sen-
 tire excellens sensibile: puta lucez
 vel solem: vel aliquid tale. Imo re-
 ditur inhabilis ad remissiora: ut
 ps quia lux magna ipedit ne ocu-
 lus videat postea visibilia parua.
 Intellectus at nō redditur inha-
 bilis p excellens intelligibile: Imo
 perficitur. Et hec quidem dicta
 sunt fm pntem statuz: fm qz excel-
 lentia impediūt sensum. Unde i
 primo thopicoz dicit Ari. qz de-
 lectationi que est fz intelligere nō
 est tristitia contraria. ¶ Circa qd
 notanda sunt tria. ¶ Primo qz ra-
 tionibus possumus ostendere: qz
 delectatio presertim ptemplatio nō
 habet contrarium. Est at duplex
 pnsideratio circa cōtemplationem
 .s. inquantū est cā delectationis: et
 inquantū est obiectum: de quo est
 delectatio. Primo mō non ptra-
 riatur contemplationi tristitia: nī
 si sit de contrario obo: sicut de-
 lectioni de calore: cōtrariatur tri-
 sticia de frigore. Obō autem con-
 templationis nihil est contrariuz
 qz contrariopz intentiones seu spe-
 cies non sunt contrarie in intelle-
 ctu. ymo vnum est cā acquirendi
 alterum. Et sic ps qz ptemplatio
 per se nō hz ptrariū. ¶ Secō mō
 ē delectatio nō p hē prium. qz
 ē obz eius qd est contemplatio

haberet annerum aliqd tristabile
 Et hoc nō est. qz cōtēplatio est
 operatio pfecta circa veruz vel bo-
 num in cōt: cui nullum pticulare
 opponitur: sed ei subditur. Dele-
 ctatio vero corporea ē circa aliqd
 bonum pticulare: cui pōt ē aliqd
 ptrariuz: sicut delectationi potus
 ē annera sitis. ¶ Secūdo est no-
 tandum qz per accēs opponitur
 tristitia aliqua pteplationi duplr.
 ¶ Primo mō ex parte organi sen-
 sitive partis: qd leditur per excel-
 lentiam sensibilem: vel per conti-
 nuationem actus: vel per cōtrarie-
 tatem obi ad organum. Unde sic
 odiosum: quod erat delectabile.
 ¶ Secundo modo ex parte app-
 hensionis: qz mens humana utit
 in contemplando visibus sensiti-
 uis: quibus accidit lassitudo. Sz
 neutro modo contrariatur tristi-
 cia delectationi que est fm ptem-
 plata. Nam tristitia de impedimē-
 to cōtemplatorum: non contra-
 riatur delectationi contemplatio-
 nis: sed hz affinitatem euz ea. Tris-
 ticia vero de lassitudine corpora-
 li: sed ad idem genus refertur: sz
 dispata ē. Et sic ps qz hz sit ānera
 delectatiōi: nō tñ ē ei pria. ¶ Ter-
 tio ē notandū: qz spēs tristitie fm
 Damascenum: sunt .4. .s. accidia:
 anxietas: ruina: et iuidia. Que sic
 accipiuntur per modum appli-
 cationis. Nam in tristitia est ma-
 lum: et fuga eius. Ex parte
 igitur mali: cum quis reputat
 alienum bonum: suum malum

De tactu corporali

tunc est inuidia. Cum vero quis reputat alienum malum suum bonum: tunc est ruina. Ex parte autem fuge: cum quis non potest fugere malum anxietur. Tunc non potest anxietatem ostendere tunc accenditur. Et hec passio tollit aliquando vocem et motum membrorum ut patet in morientibus dum anxiantur et tristantur: qui perdunt aliquando linguam ex tristitia seu loquelam: per triduum ante mortem. Sed contemplatio nihil horum contrariatur: quia omnia ista cum delectatione intelliguntur. et passionibus huiusmodi non attingunt intellectum: sed bene possunt inclinare voluntates et inde nascuntur peccata mortalia. Et hec quidem dicta sunt secundum presentem statum. scilicet quod excellentie impediunt sensum. ¶ In patria autem non est sic. Sed sicut magna lux quam recipit unum corpus gloriosum ab alio glorioso secundum esse reale: non impedit susceptionem intentionalem: ita a simili corpus gloriosum habens qualitates tangibiles reductas ad medium proportionis poterit ab alio corpore immutari intentionaliter secundum easdem qualitates: et si essent excedentes secundum se: quia forme que se patiuntur in eodem subiecto: in gradu remisso. secundum naturam. non inconueniunt secundum dei potentiam. ut se compatiuntur in gradu intenso: quia inter se non aduersantur. Apud deum. enim. nihil est impossi-

bile. nisi quod contradictionem implicat. Et sic patet propositum de prima parte conclusionis.

¶ Secundam etiam partem. scilicet organo: similiter declaramus. videlicet quod organum etiam habet qualitates remissas naturaliter. et est receptiuum qualitatum similium intentionaliter que excedant esse reale qualitatum in organo. Et hoc secundum naturam secundum quam qualitates in organo sunt adhuc magis reducte ad medium quam in aliis partibus. Et si obiectum in patria qualitates in aliis partibus retinent quandam excellentiam respectu organi: per quam si non esset impassibilitas posset immutari organum ab eis etiam realiter. Unde sensus tactus corporis beati: sentit calorem alterius qui magis est intensus quam in ipso suo organo. Et forte etiam sentit remissionem per modum priuatiui equalis vel magis intensi. Nam priuatio obiecti videtur eodem sensu percipi quo obiectum ut patet secundum de anima. Nam vox et silentium percipiuntur auditu. Lux et tenebra: visu. Non dico tamen quod tenebra videatur. sed visu percipitur. Non. enim. est idem visu sentire et videre. Sed unde ista distinctio proveniat: obmittatur per nunc. Tantum pro nunc istud habetur. quod paruum valde excessus sufficit in patria propter duo. ¶ Primo quod quanto sensus est perfectior. tanto ex minori immutatio

ne est pceptus. Et q in patria
h3 dotem subtilitatis. p3 q ad mi
nimas differēcias tangibilem se
extendit. Et vt Aug. ad Dyoscor
dicit. Sēsus corporei in suis opa
tionibus p̄ficientur in patria. Et
hec est vna causa. ¶ Scdo. qz et si
non meliorarentur fm se qualita
tes tangibiles in resurrectione. ne
eēse tñ est q meliorentur in ordi
ne ad sensum tactus. An se habe
bunt ad medium 7 ad organum
tactus. sicut se habent qualitates
excellentes. que sunt sufficientes
mouere 7 delectare. Sed quia di
ctum est q organum ē magis ad
medium reductum q̄ alie partes
sō nota. q̄ licet Ari. in de sensu 7
sensato dicat: q est cor calidissimū
tñ scito q supponitur de directo
cerebro quod est frigidissimum. 7
vltra hoc organo tactus. 7 idem
dico de organo gustus: miscetur
etiam terre frigiditas ergo terre 7
cerebri: tēperant caliditatem cor
dis in organo. Ad temperamen
tum in resurrectione reseruatur 7
seruatur simpliciter in pfia coa
ge. 7 illo cui⁹ virtute in aq3 vali
dis terra apparuit arida: 7 in ma
ri rubro via sine impedimēto: fili
is israel: vt dicitur Sap. 19. ipse
facit etiam q sine impedimento:
sensus tactus habebit actum su
um ibi. ¶ De gratissimo obiecto
sensus tactus quod ē corpus xpi.
quinta conclusio sit ista.
Dñs Iesus f3 cor
pus: est gratissimum tangibile iter

omnia tangibilia: q vnq fuerunt
sunt: aut erūt in toto vniuerso. pro
batur ista p̄clusio. ¶ Primo au
ctoritate sacre scripture Sap. 12.
Qd q bonus 7 suavis est spūs tu
us in nobis domine. Et hūc sp̄ri
tum dom̄n⁹ Iesus plenissime ha
buit. 7 sup omnes. Ergo in eo est
super omnes suauitas carnis: 7
sup omne delectabilis. q: sicut a
maiori gloria anime: maior glia
redundat in corpus xpi. q̄ in alia
corpora gloriosa: ita etiam maiori
suauitate anime: maior suauitas
redundat in corpus xpi. q̄ in alia
corpora gloriosa. Non. n. plus at
tinet gloria corp̄is. glorię anime.
q̄ suauitas corp̄is suauitati ani
me. q̄ suauitas aliud est a gloria.
¶ Sicut a gloria anime redūdat
claritas seu glia in corp⁹. 7 a ma
iori maiori: ita 7 a suauitate anime
que est suauitas spūs: effectiue re
dundat in corpus suauitas qdam
tactui delectabilis. Et a maiori su
auitate anime: maior etiam erit su
auitas corp̄is. ¶ Patet etiam
hec p̄clusio rōne duplici. ¶ Pri
mo ratio est. Nam si non esset cor
pus xpi simpliciterissimum grati
ssimum. 7 delectabilissimum obm
ip̄i⁹ tactus: sc̄q̄retur q nō solum
nō: sed etiam suus tactus. nō in ip
so: sed i alio: eā vel magis b̄rifica
retur. Sed istud ē falsum: cum sic
probatum supra: q xps secundus
corp⁹ ē essentialē obm b̄ritudis om
nium sensuum. Et cum obm ex
rōne ḡstali: qd ē b̄rificum. debeat

De tactu corporali

esse nobilissimum inter omnia. se-
quitur ergo solum corpus christi
est gratissimum et delectabilissimum
tangibile. **¶** Secunda ratio est. Nam
nullius rei tactus est ita suavis ho-
mini: sicut tactus humani cor-
poris ratione sue bone complexionis.
Et ipsa bona complexio eius ita re-
parabitur in gloria: sicut et alia na-
turalia per peccatum primi hominis
depravata. Nec solum meritum est
reparabilis: sed et ultra illud quod
fuisse in statu innocentie: comple-
xio humani corporis perficietur
ita quod propter hoc tactus glorioso-
rum corporum erit delectabilissimus.
Sed Christus indubitanter melius om-
nibus est proportionatus in corpo-
re et melius complexionatus. Ergo
est tactus suavissimi et gratissimi
et per consequens delectabilissimi.
¶ Sed gratia exempli assumam il-
lud signum: quod inducit Aristoteles in
secundo de anima dicens. Molles car-
ne: aptos mente dicimus: et duos
carne: ineptos mente. Sed quis
aptior mente quam Christus? Vnde ipse su-
per omnes est aptissimus. Et cum non
minor sit proportio inter carnem
et mentem in patria: quam in via: se-
quitur quod si in via est ista correspondē-
tia. scilicet quod qui habet aptiorem men-
tem: habet molliorem carnem. se-
quitur quod benedicta caro Christi: erit
secundum hanc analogiam in statu glo-
rie lenissima: suavissima: gratissi-
ma: et delicatissima ad tangendum.
¶ Sed contra predicta: obijci po-
test de corpore muliebri: quod vide-

tur mollius corpore virili. **¶** Ad
hoc dicitur: quod hoc non obsistit pro-
pterea. **¶** Primo quod: licet mulierum cor-
pora sint minus solida et magis hu-
mida. per quod apparent magis
delicata quam corpora virorum. tamen
non sequitur realiter et secundum verum
iudicium vultus artis physiologie:
quod sint magis delicata quam corpora
virorum. ut patet. **¶** Secundo: quod dato et
quod fortasse ut in pluribus corpora
mulierum sint magis delicata quam
corpora virorum. et maxime ex ac-
cidenti. et quod mulieres se colunt et
se a levisis cavent et custodiunt cor-
pora et delicate magis nutriuntur
quam viri qui laboribus calidibus fri-
goribus sudoribus et alijs rebus
levisis rugas et asperitates macu-
las et deformitates corporibus su-
is inducentibus: magis se exponunt
quam mulieres et sepe et grossioribus
utuntur cibarijs. Et breuiter in om-
nibus minus quam mulieres viri se co-
lunt: iuxta illud poeticum. Fine co-
li modico forma virilis amat: tamen
non vniuersaliter sunt corpora mu-
lierum magis delicata quam virorum
maxime semotis dictis accidenti-
bus. Unde videtur quod corpus Christi
est in via: si non fuissent alia accide-
ntia. fuisset magis delicatum: et ta-
ctui magis suaue pre omnibus cor-
poribus virorum et mulierum si-
cut erat speciosus forma pre filiis et
filiabus hominum. **¶** Et de hoc
est talis ratio formari. Siquis enim pos-
set se ipse facere: utique faceret se pul-
chriorem et delicatorem quam alium

quoniam
verum
ipsi nos
tatem se
nam viri
mifico
corpus
omnibus
quid sit
in via: ad
partia sit
num. Te
ficio fin
qui excedit
et sanctum
ut habet
lectissimus
iniquem
num. De
De eccle-
lia tactus
Sexta
reptum:
secundum
oem delecta-
tam: illud
ter Augu-
capit. 21. sic
dumus ille
conuincit
que erubet
perunt im-
sua benedi-
ctio et mli-
ram. Post
est hoc lib-
gnat sane
149. 95.

quemcūq. Sz de ipso deo et hoie
verum est qd ipse fecit nos et non
ipsi nos: se ipsum at fm humani-
tatem fecit ipsemet: per suas diu-
nam virtutem sine virili semine: sz
místico spiramine immediate suum
corpus formante. Ergo fecit se i
omnibus pfectissimum. Sed qd
quid sit de benedicto corpore iesu
in via: adhuc nihil obstat quin in
patria sit in omni pfectiōe sum-
mum. Ibi. n. datur gloria et per-
fectio fm meritum. Et qd meriti
xpi excedit merita oīum sanctorū
et sanctorū simul: sequitur quod
ipse habet corpus simpliciter per-
fectissimum: et ad tangendum et p-
consequens ad fruendū suauissi-
mum. Qd fuit ppositum nostrū.
¶ De excessu delectationis sz sen-
sum tactus in patria.

Sexta et vltima Cōclusio
circa sensus tactus
beatorum: sit ista. Delectationes
secundum tactus patrie: excedūt
oēs delectationes vie: et tamen nō
erunt libidinoſe. Probat auctori-
tate August. in. 14. li. de ciuit. dei
capl. 21. sic dicentis. Absit vt cre-
damus illos coniuges i paradiso
coniuictos per hanc libidines. de
qua erubescendo eadē membra re-
perunt impleturos fuisse quod in
sua benedictione deus dixit. Cre-
ſcite et multiplicamini et replete ter-
ram. Post peccatum quippe orta
est hec libido. Cuius rōnem assi-
gnat sanctus Thō. in prima par-
te. q. 98. ar. 2. sic dicens. Deformi-

tas imoderate concupiscentie in
statu innocentie non fuisset: qm in-
feriores vires rationi oīno subde-
bantur. Nec tñ fuisset minor dele-
ctatio fm sensum. Fuisset enī tā-
to maior qto esset purior natura
et corpus magis sensibile: si cōcu-
piscentis non ita inordinate se ex-
ercuisset super huiusmodi delecta-
tione: regulata. v3 per rationē. ad
quā non pertinet qd sit maior de-
lectatio in sensu: sed vt vis insati-
or cōcupiscentis nō imoderate in-
hereat. et dico moderate propter
mēsuram rōnis. Sicut sobrius i
cibo non minorē delectationē sen-
tit q gulosus: sed minus ei vis
concupiscentis super huiusmodi
delectatione requiescit. Et hoc
sonant verba Augustini. qui a
statu innocentie non excludit ma-
gnitudinem delectationis: sed ar-
dorem libidinis: et inquietudinē
animi. ¶ Ex hijs ergo ita argui-
tur. Si enim secundum premis-
sa in statu innocentie magnitudo
delectationis. etiam in visu conlu-
gali: separari potuisset a morbo
libidinis: sic quod actus conlu-
gales non fuissent libidinosi: quā-
to magis in patria poterit eē ma-
gnitudo delectationis sensibilis:
presertim secundum contactum
aliorum membrorum: vt in oscu-
lis: et amplexibus: absqz hoc qd
sint libidinosi.

¶ De conferentibus ad magni-
tudinem delectationis secundus
tactus.

De tactu corporali

¶ Confert autem ad magnitudinem delectationis secundum tactum: que tamen posset esse septima conclusio. ¶ Primo quidem reparatio seu restitutio commodi: quod homo in paradiso in statu innocentie habuisset si non peccasset. Nam sicut tunc tantum commodum habuisset de lumine lune: sicut nunc habet de lumine solis: ita tunc tantum commodum habuisset tangendo aliquod corpus rude: quantum nunc tangendo aliquod corpus delicatissimum ut patet ex dictis in alijs sensibus. Ita et accidet hic: quod in tangendo nullum contingeret pati incommodum in statu glorie: potius quam in statu innocentie in quo corpus Ade nec ignis urere: nec gladius scindere potuisset. Et tamen horum sensus habuisset secundum sanctum Thome in 4. d. 44. et eodem modo spinas et tribulos et urticas: seu eorum et similia asperitatem sensisset: non tamen ab eis lesus fuisset: per contrarium ei quod nunc sit in penam peccati primorum parentum. ¶ Secundo confert etiam supernaturalis melioratio oborum tangibilium in ordine ad sensum tactus. Cuius meliorationis ratio tacta est in alijs sensibus supra. quia corpora sicut sunt per peccatum peiorata: ita debent per resurrectionem in gloriam. adeo restaurari et meliorari: quia et glorie conditio meliorabitur. ¶ Consistit autem hec melioratio in duobus. ¶ Primo in amotione omnis asperitatis et duricie a corpore glorioso. Eris

enim corpus tersum et pollitum: ideo in nulla parte erit asperum aut rugosum. Ymo nec in aliqua parte totius durum. Et igitur dictum sit quod non erit porosum: sed sicut vitrum sine poris: non propterea tamen est intelligendum quod habeat duriciem vitri: sed erit bene solidum: sicut corpus carneum debet esse: et tanto plus quanto in illo statu decet omnia meliorari. ¶ Secundo in reductione ad medium qualitatum tangibilium. De qua sanctus Thomas in 4. d. 44. q. 2. ar. 2. q. 2. c. loquens de subtilitate dicit. Constat quod corpus gloriosum erit sensibile per tactum: ut patet Luc. ultimo. Palpate et videte quod spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis hunc. Nec deerunt naturalia accidentia. scilicet caliditatis et frigiditatis reductis tamen in medium: quod excessus potius contristantis rationem habet quam delectantis. Ad medium autem dico non eque distantie. sed debite proportionis per quod optime appetit humane compositioni. ¶ Modus autem huius excessus: quo talis delectatio excendit delectationem rationis: potest sic considerari. scilicet quod proportionabiliter reficiatur in patria quilibet sanctorum per obiectorum suorum cognitionem maiori delectatione quam in via. Non est enim maior ratio ceteris paribus quare in futuro statu supernaturalis suauitas corporis christi vel alterius corporis gloriosi: in quantum est obiectum tactus: non bene excedat omnem naturalem suauitatem

uitate
terris
ratis p
si et ero
cipit
vel alter
fram e
pernatu
poris gl
tata: qu
suauitas
alcutis
mllit
¶ Sunt
inducem
de coher
huc et p
impedi
tum et
com est
et vici
cipiens
ipius ta
solum cre
tem. sed
dens sen
rabilis
cos. ¶ E
tact' per
Dilectus
um per
remittit
litter aut
lectum et
git ut ex
ram filio
mirantur
citantur
cum ielu

uitatem cuiuscūq; humani vel al-
terius corporis: q̄ qđ supernatu-
ralis pulchritudo corporis glorio-
si ēt excedat oēm naturalem pul-
chritudinem cuiuscūq; humani
vel alterius corporis. Unde f̄z no-
stram grossam extimationem: su-
pernaturalis suauitas alicui⁹ cor-
poris gloriosi: est quinquagesies
tanta: quanta nunc est naturalis
suauitas: alicuius at cēcies tanta
alicuius vero millesies vel plu⁹ q̄
millesies tanta proportionabiliter
Sunt at alia quedā ad magni-
tudinem delectationis in tangen-
do cōferentia que iam patere pos-
sunt ex prehabitis vt lq̄ nec distā-
tia impediet: nec situs: nec interstī-
cium: et huiusmōdi. Et sicut di-
ctum est in alijs sensibus ita et hic
est dicendum: qđ beatus q̄libz p-
cipiens tantā suauitatem oboruz
ipsius tactus. sicut dictum ē: nō
solum credet deum sibi ēē presen-
tem. sed etiam tangendo l̄z p acci-
dens sentiet ibi deum ēē cum mi-
rabili refectione intellectus et affe-
ctus. ¶ Et forte ad hunc sensum
tact⁹ pertinere potest illud Cañ. 5.
Dilectus meus misit manum su-
am per foramen. et venter me⁹ cō-
tremuit ad tactū eius. Spiritua-
liter autem glosatur. qđ per intel-
lectum et affectum xps sponsaz tā-
gle vt excitet eam ad habendaz cu-
ram filiorum. Et meliora eius ad-
mirantur: q̄ et vires inferiores ex-
citantur ad seruiorem predicandī
cum Iesus tangit. In patria vero

celesti: cum tangemur a ch̄sto:
vel cum tangemus etiam corpo-
raliter eum: quis dubitet qđ per
corpus sentiemus non solum ip-
sius sensus tactus extrinseci: sed
etiam intrinseci mirabilem resecti-
onem et intellectus et affectus ple-
nam in deum exultationem: iuxta
illud ps. 83. Cor meū et caro mea
exultauerunt in deum viuū.

F 3 A 3 S.

Explicit libellus de sensibilibus
delictis paradisi: respectu omniū
exteriorum sensuum corporis hu-
mani in patria: extractus per Re-
uerendum in xpo patrem domi-
num m. d. fratrem Bartolomeum
Rimbertinum de Florentia ordi-
nis predicatorum: sacre Theolo-
gie professorem: et dei miseratione
Episcopum Coronensem: necnō
diligētī cura correctus per. v. pa-
trem fratrem Ambrosinum de
Alemania eiusdem ordinis.

De instinctu

Incipit tractatus magistri herici de firmaria sacri ordinis fratrum predicatorum. de quatuor instinctibus. scilicet diuino. angelico. diabolico et humano siue naturali.

Emen

8 cecidit in terram bonam: et ortus fecit fructus centuplum. Luc. 8. Licet verbum propositum exponatur per christum de semine verbi dei. potest tamen conuenienter intelligi tam de semine influxus gratuiti: quam etiam de semine instinctus interioris. Et iuxta vltimum intellectum: verbum propositum tractare disposui: quia hic sensus est ceteris vtilior rarior: et profundior propter quod raro bene dilucidatur nisi cum difficultate a doctoribus veritatis. Ad cuius evidentiam sciendum est quod quadruplex est motus interior siue quadruplex est instinctus.

Primus dicitur diuinus.

Secundus angelicus.

Tertius diabolicus.

Quartus humanus vel naturalis.

Et horum differentiam non facile est apprehendere: quia frequenter angelus Sathane transfigurat se in angelum lucis. 2^a. ad Cor. 11. Et multoties creditur esse gracie. quod est nature. propter quod ap-

paret: esse necessarius cuiuslibet homini recte viuere cupienti: ut istorum instinctuum siue motuum differentiam cognoscat: ut declinet a via que sibi recta videtur: cuius tamen nouissimum ducit ad mortem. ut scribitur Prover. 13. Causa vero et ratio quare sit difficile predictos instinctus discernere. est similitudo et conformitas luminis nature: et luminis gratuiti. nam utrunque lumen elicit homini: deum super omnia diligendum. Ideo non est parum homini: ut aut istum diuine dilectionis actum eliciat a lumine naturali: aut a lumine gratuito. Hec. n. fm Aug. et alios doctores difficile est discernere: propter conuenientiam et similitudinem actuum predicatorum. Propter quod recte scribitur Eccl. 9. Nemo sit an amore vel odio dignus sit. hec est: an actus quem elicit: procedat a lumine gratuito: vel a lumine naturali. scilicet actus diligendi deum et sic de similibus.

Circa primum

igitur est sciendum: quod instinctus diuinus proprie discerni potest triplici signo. **P**rimum signum est: si illud ad quod instigaris: exemplis christi et sanctorum te magis conformat. Quod sic patet. Constat. n. quod ex summo bono: non potest effluere nisi bonum. Cum igitur deus sit summe bonus: certum est quod per suum instinctum non inclinatur hominem: nisi ad illud quod

est sibi conueniens et optimus: ut
probat. 1. 2. q. 103. l. o. Ite he.
7. co. 2. ff. Hoc autem est exemplis xpi
et sanctorum conformari. Igitur et.
E contrario vero ille instinctus qui
abducit hominem ab exemplis xpi et
sanctorum: necessarius est perarius
instinctui diuino: iuxta illud dicitur.
12. et Luc. xi. Qui non est mecum
contra me est. Et ideo dicit sal-
uator. Jo. 10. Ego sum hostius: quod
inredientes per illud: ad veram
beatitudinem producit: quia exempla
virtuosa: nobis per christum osten-
sa in dubitantes hominem ad veram
beatitudinem producant. Et ideo
bene subdit. Per me si quis in-
troierit saluabitur. Qui autem non
intrat per illud hostium: sed ascen-
dit aliunde ille fur est et latro: ut
scribitur ibidem. per quod euidenter
innuitur: quod ille instinctus qui ho-
minem abducit ab exemplis chri-
sti et sanctorum: animam spirituali-
ter necat: et ipsam eternam beatitudine
priuat. Propter quod signanter dicit il-
le instinctus esse furem et latronez.

Secundum signus
est: si il-
lud ad quod instigaris: te magis
in te ipso humiliet: ita quod sequen-
do illum instinctum: ex hoc magis
in te ipso humiliaris: quam faceres si
ne ipso. Dicit. n. certum indicium
quod in te sit instinctus diuinus et dei
ficus: et in veram beatitudinem di-
rectiuus. Quod ex hoc videri po-
test. Nam sicut superbia fuit causa et oc-
casio primo angelo: et est primo homi-

ni lapsus et damnationis: ita
conuerso humilitas est via recta
homini: in veram beatitudinem
directiua. Propter quod signan-
ter scribitur Mat. secundo per
aliam viam reuersi sunt in re-
gionem suam. super quo verbo dicit
glo. Gregorius: quod sicut ab eterna
patria per superbiam cecidimus: ita per
aliam viam: humilitatis. vnde redire
debemus: quam christus tantum verbo quam ex-
emplo per se ipsam nos docuit. et ostendit
cum diceret Mat. 11. Discite a me.
quia mitis sum et humilis corde. Vbi
est considerandum: quod signanter dicit
istas virtutes ab ipso esse discendas
quia in ipso solo esse virtutes in ma-
xima caritate pre ceteris effluere
per quod ipse solus est istarum virtutum
singularis doctor et magister: quia
eas nos docuit tam verbo quam
exemplo. Ob hoc autem ad istas
duas virtutes nos singulariter
hortatur: quia per eas homo ad
diuinam unionem specialiter di-
sponitur: et aditus regni celestis
per eas aperitur hostium. Quod
euidenter Bernardus de humili-
tate innuit per hoc quod ipsas asserit
esse tante virtutis et dignitatis: quod
per nullum alium quam per solum
deum potuit edoceri. Quod ideo
dicit. quia per exempla sue humi-
litis: nobis certam et rectam vi-
am ostendit eterne felicitatis. hoc
idem patet de mititate mansuetu-
dinis. Nam sicut videmus quod rosa
ad presentiam dulcis rosis et ad
seruorem solis se aperit et diffun-

De instinctu

Alit naturaliter et contra a frigidi-
tate venti: vel turbinis presentia se
claudit. Ita cor humanum ex dul-
core mititatis et mansuetudinis di-
latatur et ad recipiendum diuinum
influrum capacius redditur. Cu-
sus exemplum in veteri lege patu-
it in prophetis. qui quantumcumque
essent dispositi ad recipiendum do-
num prophetie. psaltem secerunt
adduci. et sic ex dulcedie sympho-
nie cor eorum in tantum dilataba-
tur: et sic gratiose disponebantur.
Quod statim accipiebant influrum do-
ni prophetie. Propter quod signan-
ter christus istas duas virtutes
specialiter commemorat. quia sunt
quasi due pedesque. que animam
deuotam diuinis amplexibus co-
aptant. Quod sic patet. Nam multi-
tas ut visum est cor et mentem suo
dulcore aperit. et ideo deo quasi li-
berum ingressum ad animam di-
sponit. Sed ipsa humilitas deo
tam suauiter redolens ipsam ani-
mam quasi ad sponsi cubiculum
introducitur. et eam diuinis ample-
xibus coniungit.

Tertium signum est. Si illud ad
quod instigaris: magis mentali-
ter te confortet. et cor tuum magis
in te congreget. et adunet. Quod
sic patet. Nam experimento proba-
mus. quod quanto homo magis in
se ipso recolligitur et cordi suo vi-
cinius existit: tanto est potentior et
cordi suo vicinior ad temptatio-
nes quaslibet repellendas. Con-

stat autem quod instinctus diuinus
semper reuocat hominem ab ex-
terioribus tumultibus seculi. et
ipsum inuitat ad simplicitatem et
unitatem et intimitatem cordis sui.
Quod euidenter patet in bonis et
veris religiosis. quorum facies
consuevit esse simplex et serena atque
sincera ad designandum eorum
innocentiam. et internam mentis
sinceram conscientiam. Vnde Ber-
nardus avertere. Ipsorum oculi
etiam sunt depressi. ad designan-
dum quod cor eorum sit elongatum
ab affectione terrenorum. et quod
mens eorum iugiter in solo deo
delectatur gaudia in super mun-
di sunt ipsis penalia et afflictiva
ad ostendendum quod nullam conue-
nientiam cum mundo participet
prout saluator dixit suis discipu-
lis. Jo. 15. Si de mundo fuissetis
mundus vester quod suum erat di-
ligeret. Sed vero de mundo non
estis: sed ego elegi vos de mundo
propterea odit vos mundus. Et
tales sunt libenter solitarii. quia su-
am totam delectationem in solo
deo posuerunt. Et ideo appetit
esse solitarii. ne tumultus exterior
ipsis diuinam presentiam inter-
cludat. Et sic omnia ista euiden-
ter designant quod ideo diuinus in-
stinctus hominem ab exterioribus
ad intima sui cordis reuocat: ut
cum in se ipso reddat fortiores et
ad conseruandam diuinam pre-
sentiam ipsum facit aptiores. Quod subtiliter videtur innuere

propheta ps. cum dicit. Accedat homo ad cor altum: et exaltabitur deus. Cor. n. altum secundum Augustinum: dicitur cor secretum. Unde homo debet accedere ad tam secretum et intimum locum sui cordis: ut ibi ab omnibus tumultibus et curis seculi abscondatur. Et tunc in ipso deus exaltabitur per largos. s. influxus diuine presentie et pietatis: ex quibus homo in tantam perfectionem et dulcedinem subuehitur: quod efficitur forma et speculum recte viuendi omnibus ipsum contemplantibus. Ysa. 61. Omnes homines qui viderint eos: cognoscent illos: hoc est: eorum vitam exemplabunt: et mores eorum sanctos approbabit: et discant ei: quoniam hic est semen cui benedixit dominus:

quartum signum est.

Si illud ad quod instigaris maiori virtutum opulentia te reficiat: atque dicit. Quod sic patet. Nam certum est quod sicut deus in se ipso est summum bonum: ita semper mouet hominem per suum instinctum ad illud quod est optimum sibi. Propter quod quicumque pure et sincere inhereret diuinis instinctibus: ille iugiter in suis actibus attingeret illud quod est sibi optimum: et deo magis gratum. Sed propheta volo quidam a deo sunt infirmi cordis et cum tanta diffidentia deo seruiunt: quod parum de diuinis instin-

ctibus percipiunt. Et tunc a deo per diuinam clementiam inuigilare oportet qualiter eorum corda attingat: et in quibus velint se qui diuinum instinctum: et in quibus non: sic quod oportet cum sub specie extranea suos instinctus istis immittere sicut in somno et in enigmatibus: ut olim prophetis loquebatur sic et isti tam extranei et dubij diuinos instinctus recipiunt: quod diuinas motiones quasi quoddam somnium arbitrantur. Et hec est causa vera et certa quare tam pauci sunt qui bene et distincte cognoscant quando diuinos instinctus recipiant. Quod exinde quidem contingit: quod multi sunt qui cum tanta tepiditate et negligentia deserviunt: et tantum a corde suo sunt elongati: quod si cor eorum esset sovea vel laqueus eterne damnationis: se magis ab eo elongare non possent. Et ideo non est mirum si tales sic a corde suo sicut auerfi: quod diuinos instinctus non percipiant. qui solum in intimo corde sentiuntur. Sed illi solum diuinos instinctus percipiunt: qui custodiunt intima cordis sui. et qui bene possunt dicere cum propheta ps. Audiam quid loquatur mihi dominus deus. Et quod diuinus instinctus ut premissum est: magis reddit hominem in se ipso fortis: et in virtutibus et gratiis opulentior: ideo nulli debet videri quod pro tunc possit aliquid melius operari: quam sic illud ad quod a deo

De instinctu

mouetur. q: semper diuinus instinctus inclinatur hominem in illud quod est melius et perfectius ut visum est in primo signo. Nec etiam debet videri alicui: quod illa ad que deus mouet et inclinatur: si cut nimis fortia ardua: vel facultatem suarum virtutum excedentia sed potius incunctanter debet posse suarum virtutum de diuina pietate considerare: q: absq: dubio hoc exequi possit ad quod a deo mouetur. Quod euidenter ostendit Ysaïas cum dicit. Ysa. 40. qui sperant in domino: mutabunt fortitudinem. Assument pennas ut aquile. Current et non laborabunt. Volabunt et non deficient. quod bene senserat apostolus cum dicebat. Dia possum in eo qui me confortat. Unde philosophus in libro de bona fortuna. Hijs q: aguntur diuino instinctu: non expedit consiliari. Et ideo propheta tale robur diuine virtutis expertus dicit ps. 29. Domine in voluntate tua. i. per instinctum tue miserationis et pietatis: prestisti mihi decorum meo virtutem. videlicet decorum. Quasi diceret. Domine per virtutem et robur tuorum instinctuum et motionum: perfecta sunt in me opera ista: que prestant mihi virtutem intellectualis et virtualis decoris. Quam virtutem et decorem nobis prestare dignetur deus benedictus Amen.

Secundus

instinctus interior est angelicus. Qui atten-

ditur in hoc q: semper hominem excitat ad bonum desiderium et ad bonam voluntatem. Qui etiam potest distingui. 4. signo.

Primum signum est. Quia instinctus angelicus in principio mentem hominis despicit et conturbat sed semper in fine mentem eius erigit: et hominem consolatum relinquit. Quod euidenter claruit in virgine gloriosa: que fuit in principio per salutationem angelicam conturbata: sed in fine ipsa consolabatur dicens. Luc. 1. Re timeas maria. Inuenisti enim gratiam apud dominum. Ex quo oritur rationalis dubitatio. Euz enim angelus in sua salutatione nuncium tante salutis attulerit: et per eam virginem gloriosam in tantum culmen singularis dignitatis prouexerit: q: per hoc dicta sit mater dei: videtur q: magis de salutatione sua iocundari debuit q: turbari. Ad quod descendit q: licet salutatio angelica beate virgini fuerit multum placida et iocunda propter rationem tactas sunt tamen et alie tres cause propter quas beata virgo fuit ab angelo perturbata. Prima est: q: expauit fulgorem tante claritatis angelice. Que tanta fuit q: fragilitas aspectus humani: ea sufferre

non potuit. Nec mix: cum etiam claritas illa angelica in die pasce in tantum custodes sepulchri exterruerit: q̄ facti sūt velut mortui vt pater: Mat. 26. ¶ Secunda causa est: q̄ expauit magnitudinem diuine pietatis et dignitatis qua se videbat electam in matrem dei. Cuius tamen beneficii se sensit indignam. Quod patet per hoc: q̄ postq̄ effecta est mater dei. et regina celi: se ipsam p̄ humilitatem desiciens: nō dixit: ecce mater domini: sed ecce ancilla domini etc. ¶ Tertia causa est: q̄ expauit profunditatem diuini p̄sij: q̄ t̄z excellens filius dei mittebat: q̄ sue diuinitatis celsitudinē in tantum voluit inclinare: et in tā puulo egis: vtero: voluit: sciuit: et potuit: sue immensitatis magnitudinem comprehendere.

Secundum signus est: qd̄ angelus bonus in principio se ip̄ occultat sed in fine se ipsum manifestat. Causa vero cur hoc faciat videtur esse ista. Nam ideo pot̄ dici q̄ angelus bonus in principio se occultat: ne homo magnitudinem angelice claritatis expauescat. sed ideo in fine se manifestat: vt magnitudo diuine miserationis homini plenus elucescat. Quod bene claruit in Thobia cui angelus in principio sub specie cursoris et nūc appaui: et ei per viam seruile ministerium exhibuit. Sed in fine postq̄ angelum se esse et a deo

missus Raphael reuelauit: tunc Thobias diuine miserationis opus agnouit: et in preconij diuine laudis prorupit dicens. Bñ dicite deū celi: et coram omnibus uiuentibus p̄fitebimur illi q̄ fecit nobiscum misericordiam suam Thobie.: 12.

Tertium signum est: Quia instinctus angelicus semper mouet homines ad illa que sunt bona et utilia in se ipsis: licet hoc quandoq̄ homini in prima facie nō appareat. propter quod quicq̄ vult exquirere an suus instinctus p̄cedat ab angelo bono: v̄ illud ad qd̄ instigatur in aīo suo reuoluere et intueri ac si tā presentia lter factum esset. Et si tūc sibi p̄scia attestatur q̄ illud sit deo gratū: sibi ipsi p̄ficiū et primo vtile consolatoriu. tūc erit v̄z indicij angelici instinctus. ¶ Sed hic oritur duplex questio. Prima ē: quōd possit dici qd̄ illud sp̄ sit bonū ad qd̄ ang. bo. inducit et instigat: cū tū p̄cepit Abrahę gen. 22. vt filiū suū immolaret: qd̄ p̄ se v̄ fuisse malū et illicitū tāq̄ prius inclinatō nālīs amoris. ¶ Secūda q̄ ē. dato q̄ illa admōitō mō fieret alicui p̄ ang. b. v̄z nūc hō obedire deberet: sicut abrahā āgelo obediuit. ¶ Ad p̄. q̄ ē dñdū: q̄ illud ad qd̄ an. b. instigat. sp̄ ē bonū. aut i se ipso: aut q̄tū ad id qd̄ p̄ ban. itēdit. et q̄ p̄ illō mādātū factum Abrahę: angelus intendebat probare. et demonstrare fidem. et

b ii

Be instincta

obiaz ipsius Abrahæ: que nobis
in exemplum proponēda erat: sō
fuit bonum: vt pbatur. 1. q. 2. 2^m.
Et cum hoc ēt voluit pfigurare:
q̄ pater celestis p nobis filius su-
um voluerit ymolare. Quorum
verunq; fuit bonū ⁊ velle. Verus
q; corporales intersectionē ipsius
Ysaac non intendebat angelus sō
eam fieri pphibuit: postq̄ Abrahā
diuino pcepto in voluntate ymo-
lando obediuit. Ad scōdas que
nōn ēt dicendum: q̄ illa que nō
intendūt pp se: sed 'propter aliud
significandā: illa solū locū habēt
durante illa significatione q̄ tunc
intenditur. Qua cōpleta: illa res
vltorius locū non h̄s. vt pbatur.
Et q; xpī ymolatio nunc ē in rei
veritate completa. que tūc erat su-
tura: ideo talis admonitio p nūc
locū non habet: nec per psequēs
ei ēt modo obtemperandum. Et
ideo angelus bonus solū p nunc
hoiēm ad illa instigat: que perti-
nent ad eius perfectionē spiritua-
lem consumandam: ⁊ ad eius se-
licitates consequendā que oīa cō-
stat ēē bona in se ipsis.

quartum ^{signum ange}
^{lici instincrus}
ē bone voluntatis excitatio. Exci-
tatio at̄ volūtat̄is fit tripliciter s̄z
tria genera hominum. Nā incipi-
entes excitantur per peccati dete-
ctionē. Qd̄ patet per hoc. q̄ hō
quandoq; per interiores instinc̄tū
ad tantam peccati displicentiam
perducitur: q̄ pro illo tēpore nul-

lo modo peccare libeat: et si hoc i
pune: et salua diuina offensa facere
posset. Et hoc signatè figuratur
in angelo: Petrum in carcere ex-
citante: et ipsum a vinculis absol-
uente: quibus constrictus fuerat.
Act. 12. Proficientes vero excitā-
tur: per boni desiderij inflammatio-
nem: et per interioris seruoris de-
uotionem. Quod sic patet. Contin-
git enim qd hō quandoq; tantam
ariditatez cordis incurrit: qd nul-
lius boni exercitium sibi sapit. Et
etiam in illa mentis ariditate tā-
diu perdurat: quousq; per interio-
rem instinctum diuine gratie dul-
corem deuotionis recipiat: p quē
reddatur sibi dulce et sapidus. qd
prius erat insipidus. Et hoc aper-
te figuratur in angelo helyam a
sompno excitante: et ipsum p ser-
uorez boni desiderij inflammate. 3.
Reg. 19. Perfecti vero excitātur
per interiorē diuine dulcedinis
pregustationem. Quam bene sen-
serat sapiens: cum p dulcore iter-
ne suauitatis exclamaret. Sap.
12. Qd bonus et suauis est spiri-
tus tuus in nobis domine. Et
hoc similiter figuratur aperte in
eodem angelo: ipsum helyam tas
corporali qd spiritali cibo adeo
dulciter reficiente: qd in fortitudi-
ne cibi illius ambulauit. 40. die-
bus et 40. noctibus vsq; ad mon-
tem dei oreb. Oreb enim interpre-
tatur mensa vel sacietas. Et desi-
gnat mistice qd mens quandoq;
per dulcorem diuine gratie et dul-

De instinctu

59

ceditis: in tantam facietatem de-
ducitur: qđ ad nullum bonū crea-
tum possit pro tunc delectabiliter
reclinari. Quod nobis rē.

Ertius ^{instinctus i}

terio: dicitur Dyabo-
licus. Et quia diabo-

lus ex obstinata malicia sue volū-
tatis: naturaliter aduersatur hoi-
vel oī bono humano. Ideo sicut
instinctus diuinus et angelic⁹ ho-
minem semper mouēt in bonum
ita ecōtrario instinctus dyaboli-
cus semp inclinat hoīez ad malū
Cūde p̄mo est ostendendum
quomodo instinctus suus aduer-
seur instinctui diuino: p̄ Secun-
do qđo aduerseur instinctui an-
gelico: p̄ p̄m igitur est sciendum
qđ ē instinctus dyabollicus p̄t di-
stingui quadruplici signo.

Primum ^{signus est. qđ}

illd ad quod
dyabolus instigat: semper est con-
trarium exemplis xp̄i et vite scōp̄
Et si hoc qđqz non videatur i ap-
parentia: semp tñ est p̄trarium in
rei veritate et in existentia. Quod
et hoc contingit. qđ dyabolus ex
obstinata sua voluntate in malo:
habet naturalem repugnantiam
quo ad omne bonū. Propter qđ
sicut in xp̄isto sunt tres p̄p̄ietates
fm quas salutem nostram tri-
pliciter quesuit: ita ecōtrario tres
sunt p̄p̄ietates dyabolici instin-
ctus: quibus nostram salutē ipe-
dit tripliciter et exemplis xp̄i tri-

pliciter aduersatur. p̄ Prima p̄-
p̄ietas xp̄i est verbū veritatis Jo.
14. Ego sum via: veritas: et vita.
p̄ Secunda qđ ē cādor paterne cla-
ritatis. Sap. 7. p̄ Tercia: quia est
fons et origo eterne felicitatis. S̄
ecōtrario in dyabolo sunt tria cō-
sideranda fm que per suas falsas
machinationes nostrā salutē tri-
pliciter impedit. p̄ Primum est
qđ ē mendax et p̄ mendacii. vt scri-
bitur Jo. 8. Mēdax ē et pater ei⁹.
Et id per suum instinctū abducit
homīnes a diuina veritate. p̄ Se-
cundus ē: qđ est princeps tenebra-
rum vt scribitur. ephe. 6. Et ideo
per suos instinctus: nobis n̄itur
obscurare lumen diuine claritatis
p̄ Tertium ē: qđ ē auctor mortis
et eterne dāpnationis vt scribitur:
Et ideo p̄ suos instinctus nos co-
natur abducere a fonte vite et di-
uine suauitatis: et eterne felicitatis.

Secundum ^{signum}

est: qđ il-
lud ad qđ instigat dyabolus: ho-
minem eleuat in quandam animi
magnitudinem: et facit eum rigi-
dum et presumptuosum in sua p̄-
p̄ia voluntate. Cuius ratio ē quia
sicut casus ipsius dyaboli sūp̄st
originem ex eius propria excellen-
tia: ita et suus instinctus homīnes
eleuat in quandam magnitudinē
proprie reputationis. Et per hoc
ipsum homīnem firmat in rigore
proprie voluntatis: propter qđ
sequens illum instinctum labitur
necessario in tres defectus culpa

qđ ii

De instinctu

biles. ¶ Primus ē. q̄ illi q̄ sunt rigidi in sensu p̄p̄io libenter cadūt cū alijs incōtētiōes verboꝝ ⁊ ritas: ex quibus pax cordis inquietatur: ⁊ amor ad primū deminuitur. ¶ Scd̄s ē. q̄ isti dedignantur cū de suis defectibus arguūt nec equanimiter serāt si ab alijs doctiorib⁹ instruātur. Ad ex hoc cōtingit: q̄ ex magnitudine sue p̄sumptiōis p̄serāt sensus suum oib⁹ alijs. Propter quod frequēter in istis obruit zelus ⁊ diligētia i melius p̄ficiēdi: ⁊ cautela ⁊ studius se a noxijs p̄seruandi.

¶ Tertius est quia isti homines indissolubilius ceteris: in suis defectibus constringuntur ⁊ minus p̄nt ab eis diuelli quam illi qui nō tantū p̄p̄io sensui inistunt. Ad ex hoc p̄: q̄ illi q̄ tñ suo sensui inistunt: diuinis instinctibus maxie aduersatur. p̄ qd̄ propheta ps. 108. de p̄ditione istoz hominum loquēs dicit: qd̄ defectus culpabilis sit hōi obstinato i suo sensu. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur: ⁊ sicut zona qua sp̄beingitur. In quo euidenter manifestat: q̄ isti fortius ⁊ indissolubilius sunt cōstricti cū suis defectibus q̄ ceteri hoies. Et ita indissolubilitate eis colligantur. Sicut zona colligatur homini qua semper p̄cingitur.

Ad euadēdū at istos defectus optimū remediū est. q̄ hō gerat cor humile: ⁊ animum mitem: ⁊ q̄ extimet omnem hominem me-

liorem ⁊ doctiorem se. q̄ sic a nullo egre feret se argui vel etiam edoceri. qd̄ sue salutis videri p̄ficuum Propter quod Thobias illd̄ salutis documentum filio suo tradidit ita dicēs. Thob. 4. Superbia ⁊ p̄sumptio nunquam in corde tuo domineur.

¶ Unde notandum est: q̄ homines p̄p̄ie voluntatis cadūt specialiter p̄ alijs hominibus in triplicē defectū culpabilē. ¶ Primus est. q̄ tales in suis actibus volūt esse singulares. nec aliquid eis placet nisi eoz p̄sonum sit voluntati. Et iō tales facilliter dedignantur cū p̄ suis defectibus arguuntur. Nec vnquā libēter obediunt: nisi cū audire cōtingerit qd̄ eis libuerit: vt dicit Bernardus. ¶ Secundus ē. q̄ tales sunt obstinati ⁊ inflexibiles i suo sensu: nec possunt facilliter p̄suaderi ad ea que sue volūtati repugnāt. ¶ Tertius est: q̄ tales sunt p̄sumptuosi q̄ ex magnitudine sue pertinacie in tantā p̄sumūt q̄ suus sensus ⁊ suum p̄ceptū oib⁹ alijs p̄ferunt. Ideo ab alijs non facilliter instructionē recipiūt. Propter quod hoies isti fortius ceteris suis defectibus constringuntur: ⁊ ab eis difficil⁹ respiciūt. 2^a 2^a q. 162. 4. p^m. Propter quod propheta de cōditione istoz hominū loquens dicit q̄ defectus isti culpabiles sūt p̄dicti adeo con-naturales sūt homini p̄p̄ie voluntatis: ⁊ in suo sensu obstina-

et: qd ei per quandam complacen-
tiam voluntatis ita coopratur si-
cut vestimentum quo operitur et
corpori coopratur.

Tertium signum ē. qd illud ad quod
dyabolus instigat hominē a cor-
de suo magis elongat hominem
et reddit eum inualidū in se ipso.
Causa vero quare dyabolus ho-
minem a corde suo tantū nititur
elongare videtur ē triplex.

¶ Prima est. Ut ipsum homi-
nem impotentiorē faciat in se
ipso. Quod sic patet nam per
hoc homo sibi ipsi et omnibus
alijs poterit magis dñari: quādo
cordi suo ppinquior existit. ¶ Se-
cunda est: ut dyabolus ipsum in
temptationē facilius deliciat. Ad
ps per hoc qd homo qñqz p ma-
gnam tribulationem non delici-
tur quando cordi suo bene domi-
natur qui tunc alias quandoque
per verbum minimum ad impa-
tientiam deducitur.

¶ Tertia est: ut per hoc homini
diuinam presentiam sub tra-
hat ne eam agnoscat. Cum enim
deus secundum Augustinū sit
vicinior cordi quam homo sibi ip-
si constat quod quanto homo est
cordi suo vicinior: tanto est deo
propinquior et per consequens su-
am presentiam facilius et perspi-
catius agnoscit. Et ideo diabo-
lus ex affectata malicia hominē
in tantum a corde suo nititur elo-

gare ut ex hoc ei subtrahat gustū
et dulcedinem diuine presentie.
Propter quod christus dixit pe-
tro. Luce. vigesimo secundo.
Ecce Sathanas expetuit vos.
ut cribraret sicut triticum. hoc est
deo nititur te ad modum grauis
circumuoluere et cribrare: ut te a
corde tuo magis elonget et ut si
as impatientior ad resistendū su-
is machinationibus et etiam ut pos-
sit te priuare diuine presentie dul-
cibus amplexibus.

quartum signum ē. qd illud ad quod
dyabolus instigat hominem sibi
consentientem facit pro virtutib⁹
et donis gratuitis magis eum ex-
tenuat. Quod ex hoc potest colli-
gi. ¶ Nam illi qui volunt profice-
re in virtutibus naturaliter ha-
bent tria: quibus diabolicus in-
stinctus aduersatur.

¶ Primum est: quod sicut pro-
bat vel docet probata experientia
homo per motum gratie semper
efficitur in se ipso humilior.

¶ Secundum est: quod gratia
mentem hominis ad diuinum
amorem et desiderium magis ele-
uat et accedit.

¶ Tertium est: quod gratia men-
tem hominis reficit quoddam
interiori dulcore deuotionis.

Et istis tribus instinctus diabo-
licus aduersatur.

¶ Nam primo suus instinctus ho-
minem eleuat et tumidū reddit.

ib. 114

De instinctu

¶ Secundo ab amore diuino me-
tem hominis deprimat et auertit.
¶ Tercio oēm gustum interne de-
uotionis tollit et ipsum hominem ad
corporales delectationes inclināt
et allicit. Quod ex hoc patet potest
Nam nullus ē tantis delectationibus
irretitus: quoniam cor suum quotiescūq;
percipit diuinum instinctum:
interius delectetur. Ex quo colli-
gitur: quod nullus est adeo malus quoniam
mentaliter gaudeat. quoniam diuine vo-
luntatis beneplacitum adimplet.
Et nullus ē adeo tam bonus si ali-
quo actu contumaciter habeat appare-
ntiam boni sequatur instinctu dy-
abolicum: quod cor suum valeat ex eo
consolari: quoniam nullo potius ex hoc
memoriae mentis incurrit. Et si hoc
homo non perpendat. Illud ex hoc p-
uenit: quod interiorē eius disposi-
tionem diligenter sui cordis: cuius
diligentia non aduertit: propter quod
inter omnia alia hoc videtur homini
esse sūme utile et necessarium: ut
diligenter cor suum custodiat: et
interiorē eius dispositionē dilige-
ter aduertat. quia ex hoc attingit homo
securitatem bone vite: et puritatem
conscientie. Quod declarat apostolus
cum dicit. 2. Cor. 1. Nā gloria no-
stra hec ē: testimonium conscientie
nostre. Quasi diceret. Tunc poterit
quilibet in corde suo merito glo-
riari: quoniam conscientia interior sibi p-
hibet testimonium bone vite. Certū
est autem quod illud testimonium nullus
habere poterit nisi persistat in dilige-
ti custodia cordis sui. Et ista quat-

tuor sunt: quibus instinctus dy-
abolicus diuino instinctui aduersat

Qualiter autem
q. 2. gbus
modis instinctus dy-
abolicus aduersetur in-
stinctui angelico: nūc dicemus.
propter quod sciendum est. quod hoc
potest inquiri quadruplici signo.

Primum signum est quod
diabolus p- su-
um instinctum semper hominem in
principio sui instinctus: consolatur
proponēs sibi delectationē pecca-
ti gaudia mundi p-naturalitatem
gaudij proprii. Sed in fine ipsius
in merore: et in mesticia relinquit
quod contingit: quia hoc est propri-
um sue malicie. quod sub specie talis fal-
si gaudij et delectationis transito-
rie infigat homini venenum et pecca-
ti aculeum. Figura. 2. Reg. 3. de
Joab qui sub signo et verbo pacis
percussit Abner in inguine: propter
quod suus instinctus est. simili-
lis rosis spinis circumseptis. quia
habet aspectus earum sit delectabilis
tamen aculeus spinarum earum
dem est multum pungitius. Ita
etiam huiusmodi instinctus dyabolicus in
principio sit gaudiosus. in fine ta-
men cum vulnus peccati infire-
rit est dolorosus et contristatius
Secundum signum est
q. eius i-
stinctus suggerit homini securita-
tem in principio: et in fine preten-
dit diffidentiam et dubietatem: quia
hoc est proprium sue falsitatis: quod

in p-
curan-
tionis
Sed in
relinqu-
et auerta-
uoluntatis
biliter vi-
ho sui pa-
na p-
et quadam
mum p-
colam non
plus peric-
et de celo
redem mal-
malis agit
et habere
omni vultu
et membra
propter qu-
et ista sunt
dem peric-
nolum non
inconfidem-
di. Propter
suis in im-
minem fore
deceptione
uerat. Se-
fidencia et
et ipem ve-
mo laque-
Lert
des et doli-
tatum ho-
habere p-
bus bon-

in principio hominem reddit securum: ut laqueum sine machinationis minus timeat vel aduertat. Sed in fine ipsum in diffidentia relinquit: ut sibi spem venie tollat et auertat rei confidentiam diuini auxilij subtrahat. Et hoc rationabiliter videtur ptingere. Nam occasio sui proprii lapsus et obstinatio nis processisse videtur ex hoc. quod ex quadam presumptione in se nimium confidebat: et sui lapsus periculum non timebat. Qui si sui lapsus periculum attendisset: nunquam de celo cecidisset: eo quod secundum dyabolum nullum agens aspiciens ad malum agit quod agit: si et adhuc posset habere spem venie et confidentiam diuini auxilij. certum est quod in eo mentis obstinatio tolleretur. Propter quod est aduertendum quod ista sunt duo certa indicia cordium peruersorum: vix presumptio malum non cauendi: et torpor ac inconfidentia in melius perficiendi. Propter quod premisi quod suus instinctus in principio hominem securum reddit: ut suam deceptionem minus timeat vel aduertat. Sed in fine ipsum in diffidentia et perplexitate relinquit: ut ei spem venie subtrahat: et sic homo laqueus desperationis scurrat.

Tertium signum est: quod propter fraudes et dolum in suis instinctibus oculatum homo nullam confidentiam habere potest. Ita quod suis instinctibus bonum exitum sortiatur. Quod

per hoc: quod si homo circumspicit ad se ipsum se reducat: statim aduertit: quod nihil sibi boni ex his poterit prouenire. Quod rationabiliter ex hoc contingit: quod interior conscientia: et sui cordis intima: talis instinctui remurmurant. Propter quod diabolus homini non potest suggerere sub tanta sanctitatis specie: quin statim suam infidelitatem et malitiam deprehendat: dum tamen hoc cum plena fiducia diuine pietatis: et cum perfecta humilitate cordis: in sue mentis discussionibus reducat. Et ideo dicit Bernardus. quod in fine homini diabolicus instinctus humilitate fit angellicus. Quod sic potest videri. Contingit. nam quandoque quod dyabolus aliquid persuadet homini: quod est bonum in se: sub intentione tamen mali: ut ex hoc homines periculosius deiciat. Sed istam versuciam mens humilis statim aduertit. si illum instinctum cum plena fiducia diuine bonitatis diligenter voluerit contemplari: ut sic veraciter discat cum apostolo. 2. Cor. 2. Non enim ignoramus versucias eius. Et ideo cor humile in talibus instinctibus se habet ad modum apisc. Nam sicut apisc ceram et mel bene digestus fugit ab istis floribus ponderositatem autem et terrestritatem in eis existentem relinquit: ita et cor humile per internam et diuinam inspirationem bona surgit ab instinctu isto diaboli: vix illud quod ibi bonitatis existit.

De instinctu

Sed cum maliciam sue machinationis persenserit: tunc aculeus venenatum sub boni specie oculatum. dyabolo relinquit. Propter quod legitur de beato Antonio monacho. quod in quadam visione sibi facta diuinitus: totum mundum istum esse plenum laqueis dyabolicis comprehendit. Tunc incepit, etulans exclamare dicens. *O domine. Quid tantas numerositatem laqueorum poterit euitare? Et responsum accepit quod nihil aliud: nisi cor humile et ille qui omnes vias suas imperfecta humilitate custodit.*

quartum signum dyabolici instinctus est: extinctio bone voluntatis et caritatis eneruatio. Nam si cut quartum signum angelici instinctus fuit: quod per suum instinctum in homine bonam voluntatem excitat: ita econtrario dyabolus conatur: ut per suum instinctum in homine bonam voluntatem et precipue veram caritatem extinguat. Ad hoc enim potissime conatur propter hoc. quia ipse nouit caritatem esse fundamentum totius edificij spiritualis. Et ideo hoc fundamentum potissime nititur tollere: ut ex hoc totum edificium spirituale subuertatur. Ad hoc figuratus est. 2. Reg. 2. Vbi naz dirit ad viros Iabes galaad quos obpugnabat. In hoc serua robiscum sedus: ut etiam

orum vestrorum oculos dextros Maas. n. interpretatur coheret: et apte designat maliciosam dyaboli versutiam: qui per venenosos suos instinctus quibus absque temporis intervallo: homines bonos impugnat: ut in eis caritatem extinguat. Nam per oculum sinistrum aie. intelligitur splendor et lumen cognitiōis. Per oculum autem dextrum intelligitur seruos diuine dilectionis. Et istum oculum dextrum ipse Maas. i. suggestio dyabolica nititur eruere: quia pre omnibus alijs nititur in nobis diuinus amorē extingueret: sciens quod sine caritate: nullum bonum est homini sufficiens ad salutem. Unde sicut venenum statim ad cor dirigitur: ut extinguitur ipse cor: quod est principium vite humane: ita instinctus dyabolicus precipue nititur caritatem extingueret quod est principium spiritualis vite. Ex hoc et caritatem in homine nititur extingueret: ut ipsum reddat impotentem et inhabilem ad resistendum suis machinationibus. Ad hoc per simile in acibus bellicorum. Nam sicut realiter videmus quod priuatus oculo dextro: redditur inutilis in bello naturali. eo quod bellum sinistram oculum et latius clipeo obtegit. et cum dextro oculo ictus aduersarij declinat et euadit: sic mens caritate priuata redditur inutilis in bello spirituali. Est autem aduertendum. quod istum oculum dextrum dyabolicus instinctus in quibusdam euellit multum patenter puta in hijs qui eorum praua voluntate suis pueris instinctibus propter presentibus

In quibusdā at̄ et maxie in viris perfectis ipsum euellit multus latent̄. vt cum verā puritatē diuini amoris: latent̄ et successiue. q̄ si sub specie pietatis in eis obnubilat et amorem diuinum: in carnalē trāssomat. Qualiter at̄ hoc p̄tingit: multū subtiliter ap̄t Augustinus in. S. de trinitate dicens Amor sp̄ialis p̄ instinctū quādo q̄z generat affectuosum obsequium. Obsequiosus affectus familiarē qd̄ cōsistit in hoc q̄ homo quandoq̄ in aliqua p̄sona deuota priuate desiderat habere colloquū nimis familiare. Et ideo ab isto amore plus cauendū est viris perfectis: q̄ a duobus precedentiibus: q̄ per ipsum puritas diuini amoris plus cōtaminatur: et iis amor sp̄ialis p̄ hoc ad amorē carnalē magis dispōit. Et iō subdit Augustinus. Amor antem familiaris sepe generat carnalem. Et hoc contingit in viris perfectis. quia prout idem Augustinus dicit in libro de singularitate clericorum. Crede mihi: expertus loquor ex seminarum familiaritate multas cedros libani cecidisse cognoui. de quorum lapsu non minus dubitabam q̄ Ambrosij vel Hieronymi propter quod Apostolus versutias singulares cognoscens dyaboli virginallis puritatis in istos inuehitur qui puritatem diuini amoris carnali amore ita contaminant ad Gal. 3. dicens. Stulti Salate

quis vos fascinauit: qui cum spiritu ceperitis: carne consumamini. Sed istud periculum nullus poterit melius euitare: q̄ qui vitat familia re consortium seminarum. et quantumcunq̄ deuote vel religiose existant: q̄ vt dicit Aug. in libro predicto. Sepe sub specie religiositatis occultatur viscus libidinis. Et hec de tertio instinctu sufficiant.

¶ Quartus In

ctus dicitur naturalis qui summopere est vitandus: q̄ nimis periculose impugnatur hominem: spiritualiter proficere cupientem. Ad cuius euidentiā maiorem est considerandum: q̄ homo spiritualiter proficere desiderat: aut conatur ad b̄ vt proficiat in augmento scientie et cognitione veritatis: aut q̄ proficiat in augmento gratie et sanctitatis. Et utroq̄ modo necessarium est homini: vt bene cognoscat subreptionem et motum naturalis instinctus: q̄ per ipsum homines spirituales sepe impediuntur multa et incommoda patiuntur. Propter primum est sciendum: q̄ illi qui conantur ad augmentū scientie et vt proficiat in cognitione veritatis: multoties abdicuntur a vero p̄ instinctum naturalem q̄ sepius creditur esse gratie qd̄ est nature. Propter quod Augustinus dicit: q̄ lumen naturale sic

De instinctu

difficile discernere a lumine gratie. sicut etiam actus qui elicitur a lumine naturali difficile est ab eo qui elicitur a lumine gratie. propter similitudinem et convenientiam actuum predictorum. quod sic patet. Nam constat quod tam lumen naturale quam gratie dicitur homini. deum super omnia diligendum. Et ideo non potest homo luculenter discernere. utrum illud actum dilectionis eliciat virtute luminis naturalis. vel gratuiti. propter convenientiam istorum actuum ut visum est in primo instinctu. Et iuxta intellectum predictum intelligitur illud quod scribitur Eccl. 9. Nemo scit an amore vel odio dignus sit. id est verus actus sue dilectionis sit caritate informatus: vel procedat a puro lumine naturali. Ergo magis conandum est cuiuslibet viro bono: ut quantum potest: cognoscere studeat: quando mouetur ab instinctu naturali et quando non. Et ad hoc cognoscendum potest aliquis induci triplici signo: ex quibus conoscere potest utrum conatus quem habet ad proficiendum in veritatis cognitione procedat ab instinctu naturali vel non.

Primum signum est. Quod istorum scientia et intellectus libere spargitur ad specierum et fantasmatum multitudinem. nec ipsas recolligit in mentis unitatem. hoc enim

est evidens signum instinctus naturalis. Quod patet ex hoc quod semper ad hoc tendit conatus naturalis ut generet sibi simile. Sed conatus gratie ad hoc tendit. quod mens cum ipso deo tanquam suo simili uniat. Propter quod videmus quod ex inflammatione naturalis instinctus. homo querit loqui verba rara et subtilia et alta. que alios in admiratione suspendant et illa iudicat esse conformia perspicacitati sui intellectus. Sed homo per instinctum gratie solum querit quod mens sua cum deo familiarius et intus uniat. quod hoc salutis sue magis ad commodum reputat et agnoscit. Ex quo in probatione et in apparentia. sunt tamen parva et modica in fructu et in reali existentia. E contrario vero verba illa que procedunt per instinctum gratie licet simplicia et humilia videantur in apparentia: sunt tamen magna in fructu interiori et in existentia veritatis. Propter quod bene dixit apostolus. I. ad Cor. 13. Scientia inflat: caritas autem edificat. Unde dicitur. I. ad Cor. 13. Si linguis hominum loquar et angelorum: caritatem autem non habeam: factus sum velut es sonans aut cymbalum tinens. Et sicut cymbalum alios quidem excitat: se ipsum autem consumit et extenuat: sic illi qui naturalem instinctum secuntur: alios quidem suo labore ad intelligentiam summe veritatis

euocant: sed sine fructu interiori
se ipsos enervant.

Secundum signus est.

Instinctus naturalis hominem in
stat: et ad magnam sui extimatio
nem et complacentiam instigat.
Sed instinctus gratie: hominem
quantumcunque proficiat: ipsum
desiit et extenuat. Et ideo vide
mus: quod sequentes instinctum na
turalem: intantum gloriantur in
suis conceptibus propriis: quod nul
lum eis similem esse arbitrantur
Sed ista gloriatio vana est et tran
sitoria. Et tales nullum fructum
eterne beatitudinis consecuntur.
Propter quod bene scribitur Job.
21. Gaudium ypocrite ad instar
puncti. Sed e contrario gaudium
Anachoritarum et iustorum: est
tanquam lux procedens et crescit
ad perfectam diem: eternitatis:
videlicet ut scribitur Prover. 44
quod illi qui in presenti vita se per hu
militatem in propria extimatione
desiunt in eterna beatitudine
merentur extolli et super alios ele
uari. Quod satis euidenter claruit
in factis viris: quod pro eo quod in dictis
vel in factis suis se ipsos et verita
tem ab ipsis conceptam humili
ter occultauerunt magnis in eccle
sia laudibus post modum floue
runt. Qui autem dicta sua et con
ceptus suos cum iactantia vel pro
pria complacentia extulerunt: ci
to in se ipsis et in dictis suis in ob
litionem hominem deuenerunt.

Textum signum est.

Quia instin
ctus naturalis facit hominem re
pescere in conatu et seruire pro
ficiendi et minuit in ipso diuine de
lectionis seruiorem. Sed instin
ctus gratie auget in homine pro
ficiendi conatum. et etiam ardo
rem diuine dilectionis. Et ideo
videmus in hominibus natura
lem instinctum sequentibus: quod
quando ipsis per instinctum diu
ine gratie aliquis conceptus diu
ine gratie spiritualis et rellis inspi
ratur: illius per subtilitates et multi
plicem diuisionem ita extenuat
et enervant: quod paruum saporem
interne deuotionis et diuine veri
tatis percipiunt. Sequens autem
instinctum diuine gratie veritatem
sibi inspiratam taliter accipit: et
sic ea vultur. quod per ipsas in co
gnitione vel amore diuino peram
plius adiuuatur. Quod sic patet et
nam toto nunc mentis ad eam se
conuertit. Propter quod veritas
inspirata sibi redditur sapida: et
mentem eius irradiat luce proprie
claritatis. Et ex hoc potest appa
rere diuersitas motus et intentio
nis. Et ex quibus sumpserunt
physici dicta et conceptus suos: et
ex quibus doctores sacre scriptu
re. Nam constat sanctos sumpsisse
se ex pleno seruire: et deuotione
cordis sui. Physici vero videtur
sumpsisse ex sensu proprio et sub
tilitate sue proprie conceptionis.
Propter quod etiam verba san

De instinctu

etorum pro loca et concepta sunt mente deuota et multum sapida et quasi quoddam unguentum interne suauitatis. Sed verba philosophorum sunt menti deuote insipida: et eius deuotionem quodammodo desiccantia. Ex quo ulterius contingit: quod qui alta consideratione pensauerit secunditatem et plenitudinem deuotionis ex qua sanctorum doctrina noscitur emanasse: et si talis esset in temptatione positus: utique refrigeraretur: et si esset in deuotionis tepore: utique accenderetur et in seruire diuine gratie augetur. Quorum opposita necessario contingunt hijs qui diligenter aduertunt vanitatem cordis sui: et presumptionem sue proprie estimationis: ex quibus doctrina philosophorum dinoscitur emanasse. Et hoc non est mirum si isti diuersi effectus ex eorum diuersis motibus intentionibus proueniunt. Nam hoc idem videtur contingere de naturali lumine et gratuito: quod contingit duobus hominibus sibi mutuo terga vertentibus: quoniam in principio motus sibi prope: maxime sunt sibi confuncti: sed in progressu: quanto magis procedunt: tanto longius a se distant. Sic sequens instinctum naturalem: totaliter conuertitur ad se ipsum et auertitur a deo. Et ideo oportet quod se conuertendo ad seipsum: tergum vertat ad ipsum deum per quem cor et vita

inspiratur et dirigatur ad ea: que sue salutis existunt. Propter quod Augustinus audito nomine celebri ipsius Antonii: dixit Alipio et alijs socijs suis. Quid patimur. Surgunt indocti et rapiunt celum: et nos cum scientia nostra demergimur ad inferos. Unde christus dicit de gratia simplicibus collata: et subtracta hijs qui sibi sapientes esse videntur: et patrem celestem clarificat dicens: Mat. xi. Confiteor tibi pater cell et terre: quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus: hoc est: ab ipsis qui sibi sapientes et prudentes suis oculis suis videntur esse et reuelasti ea paruulis. id est humilibus ut dicit glossa. 2. 2. q. 16. ar. 4. ad primum. qui seipsum hic in propria estimatione desiciunt: et ideo per te ineffabili gloria sublimantur. Quod nobis prestare dignetur etc.

Iso quomodo instinctus naturalis impugnat volentem proficere in augmento scientie et in cognitione veritatis restat ostendere quomodo impugnet proficere volentem in augmento sanctitatis et gratie. Ubi sciendum quod talem hominem instinctus naturalis dupliciter impugnat. Primo quantum ad dona gratuita interiora quibus sanctitas interior formaliter perficitur. Secundo quantum ad exercitia exteriora et dona

gratu
tis esse
per p
homo
ad dona
altas in
fluctum
pugna
homo
dona gra
mum esse
culis sit
gier me
dit: m
is volu
dit: ve
ne con
onis
C. C
quod
medita
bus. C
dicitur p
bitatem.
teur v
pensando
paterna p
hominem
quem ex
us labi p
prouident
preferre
teur v
vbertatem
tam largi
senti qua
tribus: d
dicatio p
vlligence

gratula in quibus actus virtu-
tis effectualiter exercetur. ¶ Pro-
pter primum est sciendum: quod
homo volens proficere quantum
ad dona gratuita: in quibus san-
ctitas interior perficitur: per in-
stinctum naturaliter tripliciter im-
pugnatur: prout etiam quilibet
homo deuotus ab ipso deo tria
dona gratuita consequitur. ¶ Pri-
mum est: ut homo de donis gra-
tuitis sibi diuinitus concessis lu-
giter meditetur. ¶ Secundum
est: ut homo in virtuosius exerciti-
is dulciter delectetur. ¶ Tertium
est: ut in interioribus deliciis diu-
ne contemplationis et intime uni-
onis delectabiliter voluptetur.
¶ Circa primum est sciendum:
quod diuinorum beneficiorum
meditatio consistere debet in tri-
bus. ¶ Primus est: ut homo me-
ditetur passionis dominice acer-
bitatem. ¶ Secundo: quod medi-
tetur diuine prouidentie pietatem
pensando. videlicet quam pie sua
paterna prouidentia sepe custodit
hominem a lapsu multiplici in
quem ex fragilitate propria sepi-
us labi posset: si ipsum diuina
prouidentia non misericorditer
preseruaret. ¶ Tertio quod medi-
tetur diuinorum charismatum
vbertatem que deus suis amicis
tam largiter influit: tam in vita pre-
senti quam in futura. Ex his enim
tribus: diuinorum bonorum me-
ditatio proprie consistit. ¶ Sed
diligenter est aduertendum quas

subtiliter instinctus naturalis pre-
dicta tria impugnat. Cum enim
homo quandoque per inspiratio-
nem diuine gracie subuehit ad dulciter
meditandum circa predicta tria: vel
aliquod predictorum: sepe con-
tingit quod per subreptionem natu-
ralis instinctus homini ingeritur
aliquod ad bonum spirituale co-
gitandum cum aliquali compla-
centia et elatione: ut per hoc fructus
prioris deuotionis homini sub-
trahatur: quia talis fructus nihil
aliud est, nisi ut homo in se ipsum
mortificet omnes naturales dele-
ctationes carnis et mundi. et vi-
uat soli deo. quia hoc non bene pati-
tur amor naturalis quem homo
gerit ad seipsum. Ideo ad hoc vi-
tandum. subreptio naturalis in-
stinctus presertim homini aliquod
aliud bonum cogitandum. ut per
hoc reuocet eum a perseverantia
deuotionis prius concepte. Quia
autem talem instinctum natura-
les admittit proculdubio labitur
in duplicem defectum. ¶ Primus
est. quia seruior et conatus profici-
endi: in eo minuitur et tepescit.
¶ Secundus est: quia dulcor sue
deuotionis per hoc extinguitur et
marcescit. quod necessario per hoc
experitur quod homo voluntarie me-
tem suam ab illa deuota medita-
tione auertit: quam sibi diuina
gratia inspirat. Et hec videtur esse
certa causa quare tam pauci ho-
mines perfecti a deo inueniantur
qui a fluxu cogitationum volubis

ar ad ea: que
propter quod
o nomine cele-
stis. dicit. Alip-
dis. Quid pati-
docti et rapiti-
scientia nostra
nteros. Unde
gratia simpliciter
tracta hiis qui
videntur: et pa-
rificat dicent-
tibi pater celli
ti hec a sapienti-
is: hoc est: ab ip-
tes et prudentes
lentur esse et ro-
s. id est humil-
2. 2. q. 16. an
il seipsum bichi-
ne delictant: et
illi gloria subli-
obis prestantur

quomodo
stinctus
impugnatur
proficere in
in cogitatio-
ndere quom-
icere volentem
tatis et grati-
et talem homi-
naturalis vultu-
Primo quia
ita interiori-
etiam seculi
tando quom-
ola et doni

De instinctu

Hum totaliter preferuentur: et in tali deuotione iugiter perseveret. Quod ex hoc contingit: quia tam multi secuntur impetum naturalis instinctus: et tam pauci secuntur imperum et motus interne deuotionis: ad quam homo per diuinum instinctum multoties inspiratur. Et hoc subtiliter videtur innui Ezechielis. i. cum dicitur: quod ubi erat impletus spiritus: Illuc gradiebantur animalia et rote pariter sequentes ea. Per impetum enim spiritus intelligo viuificam motionem diuini instinctus. Per animalia vero que solo sensu predata sunt: intelligo vires anime inferiores que corpori sunt affixe. Sed per rotas volubiles: intelligo vires appetitivas: si specialiter ipsam voluntatem que omnes vires anime ad exercitia virtuosa mouet et impellit. Et ideo per verba ista propheta non videtur aliud velle dicere in proposito quam hoc: quod quancumque homo ad deuotionem per diuinum instinctum impellitur: in ea debet se continuare seruenter tam per actus virium inferiorum: quam superiorum quia certum est quod quicumque se seruenter exercet in illa deuotione ad quam sepe diuinitus inspiratur: quod talis sine dubio non solum in deuotione concepta subsistet: verum etiam in secunditate diuinorum charismatum mirabiliter augebitur. Propter quod quelibet mens deuota: dona diuinitus concepta: per

deuotam gratiarum actiones: debet in laude conditoris pie refundere. Quod videtur innuere Salomon cum dicit Ecclesi. i. Ad locum unde exeunt flumina reuertuntur: ut iterum fiant. quia mens deuota per deuota gratiarum actionem: diuine laudis beneficiis refundit in suum originale primum. tunc sibi per diuinam largitatem sine dubio per amplius augebitur. Secundum donum homini diuinitus collatum est: quod in virtuosis exercitiis iugiter delectetur. Quod quidem perficitur ex tribus. Primo ex vigore deuote orationis: per quam mens deuota in bono diuino suspenditur: et ad gustum interne dulcedinis eleuatur. Et ideo Dionysius dicit quod oratio est ascensus mentis in deum. Et alibi dicit: quod oratio est velut quedam aurea cathena lucis: quam mens per actus deuotionis sursum trahitur: et in deo suspenditur. Secundo ex seruire interne deuotionis: in qua diuinitus aspirata mens se nititur seruenter exercere. Hanc autem internam deuotionem nullus assequitur: nisi in seruido conatu: mens deuota in ipsam aspirat. quia secundum Augustinum: magnitudo doni debet correspondere magnitudini desiderij. Et quia eterna deuotio est tantum bonum: quod eius influentia dependet a solo deo ideo congruum est quod mens deuota seruenti desiderio ad eius consecutionem aspiret. Tertio ex vi

gore gratifice refusiōis. Sigulas
.n. vires i dī laudib⁹ z oia dona si
bi dinit⁹ colata p duotā gfaractio
nē: i laude creatoris mēs iugif re
fūdiere sibi ex b̄ iterna duotō copi
osi⁹ augeat. ¶ S; nūc illigēt p̄si
derādū ē q̄ s̄bilit̄ istice⁹ nālis p̄e
dcā tria ipugnat. Vñ vigore duo
te oīois z seruore iterne duotōis
ipugnat cū qdā negligētia z curi
ositate. S; vigore gratifice refusi
onis diuile laudis ipugnat cū qdā
pūpēdētia z iaspēciabilitate doni.
Qd sic p̄tigit. Qd. n. hō p̄ ispirati
onē dīne gfe v̄l ad vigore oīois v̄l
ad dīcorē duotōis accēdit: n̄ nun
q̄ p̄ s̄breptionē istice⁹ nālis sibi in
gerit p̄ mo⁹ curiositatis aliqd ali
ud bo⁹ spūale cogitādū cū aīq̄li
p̄placētia magnitudis z excessus
ita vt hōi v̄l. q̄ aliq̄ p̄toro: cogi
tādo mētalit̄ euocef. et h̄ p̄ tāto q̄cō
tigit hōi vt ei s̄brapaf fruct⁹ oīois
z iterni dīcoris: ad quē ipe motus
dīne gfe ispirat. Et sic subreptio
nālis istictus ipedit tā vigore de
uote oīois q̄ ē dulcorē iterne de
uotōis. Et h̄ ē subreptio nālis i
stice⁹ ipedit p̄sueult vigore reco
gnitiōis donoy dīnoy ex qdā p̄
uipēdētia z iaspēciabilitate hōi ope
ris. ¶ S; p̄ p̄ b. q̄ nālis istinctus
quodā iterno amore i t̄si inclināt
hōies i seip̄s q̄ p̄ amor quē h̄s ad
seip̄s: paz appellat dona q̄ a dō re
cipit. Et iō h̄ curat talia dona per
deuotā gfaractiōnē i dēu⁹ resun
det. pp qd tal ex vicio i gratitudis
reddit idign⁹ illoz donoy. q̄ a dō
recipit. q̄ ē mīsericōis sibi pp vici

uz i gratitudinis iusto dei iudicio
subtrahūf. Qd declarat ipe Sal
uator: cū dī. Lu. 19. Si h̄nti dabi
tur z habūdabit. q̄ q p gratā re
cognitiōnē dīne laudis: dona q̄ a
deo recipit refundit i suū origina
le prin⁹. Illi vtiq̄ p iustū diuile
largitatis dabit illoz donoy ma
ior copia. Et iō habūdabit. Et ac
q nō h̄s. i. gratitudinē dīnoy do
noy: ē illud qd videt h̄e auferet
ab eo. Jō dī. Ber. q̄ i gratitudo
ē v̄tens vr̄s: desiccās fontē diuile
pietatis. Et h̄ sepe p̄tigit. Et h̄ ē
hō p̄ certā expiētā pbat i se ipso:
q̄ sibi pp viciū i gratitudinis q̄nq̄
in t̄si subtrahit istice⁹ dīne gfe: q̄
talis p̄ mētis sue ariditate q̄si nul
lū v̄l modicū donū dīne gfe i cor
de suo postea p̄sentit. S; ille q̄ p
gratā recognitiōnē dona a deo p
cepta deuota mēte refūdit i suoz
originale prin⁹. Illi vtiq̄ dona dī
uina vt visuz ē copiosi⁹ augebunt
p̄uulificā influētā dīne largitatis
¶ Tertiū donū hōi dinit⁹ collatū
ē: q̄ hōi deliciis diuinis iteriori
bus mētalit̄ voluptef. pp qd sciē
dū ē: q̄ istū gustū iterne dulcedis
hō p̄legf ex trib⁹. ¶ P̄rio p̄ oīuz
exterioroy abstractionē z sue mētis
i dēu⁹ seruicū erectiōez. Qd sic p̄
q̄ ex h̄ reddat hō capax ad p̄cipiē
dū iteriorē gustū dīne p̄stie. z am
plexū dulcissimū vniōis dīne: ex
hoc q̄ mēs ē totalit̄ recollecta ab
exterioroy curap̄tu mītuatōe: z pau
sat i itio sue mētis ac seruicū dīde
rio suspirat āplexū dīne p̄stie. qd
bñ senserat sapiēs Sap. 3. cū dī.

De instinctu

Intrās i domū meā p̄gescā cū il
la. s. dīna sapia icreata. Cui tñ re
dit cāz dī. Sic lux meridiana cla
ra ē. qz re dā dīna p̄ntia q̄ ē i intio
mētis luce aīe z icōpabilr clarior
z oī alia luce. Scdo p̄ sui ip̄i in
timā recollectionē: z sue mētis p̄
fectā simplicitatē. qz dīne purita
tis gust⁹ n̄ nisi simplicissimo z pu
rissimo mētis oclō attigib⁹. Au.
Cui rō ē. qz simplicitas aīe ē qdā
i mago exēplificata z dūcta asim
plicitate dīna. et iō nālem h̄z p̄for
mitatē z pueniētā cū suo exēplari
a q̄ deducit. Et qz similitudo ē cā z
p̄in^m vnōdis: iō qz vult sine i
pedimēto deo vniri mētālī stet su
git p̄p̄ditō nē h̄uane patit. i sue
mētis similitudinē z p̄fecta simplifi
catōe. Tūc q̄si ad libitū p̄p̄lo q̄
libz ipedimēto mēs sua poterit vnī
ri cū ip̄o dō. qd bñ sēserat Au. 12.
p̄fē. ca. 16. Intraui i cubile meū
ita vt ēt amatoria cātē cātica z nō
auertat dōec i p̄fecta pace fiā per
āplerū dīne claritatis: z p̄ gustuz
melliflū dīne suauitatis. Terc
tio p̄ ignite caritatis trāffo: mar
onē qz b̄ ē p̄p̄tū amorī dīno: qz cō
amorosū tāto dīcore itēriori: mētē
p̄fūdīt: z tāto seruoze studet se i oī
b̄ actib⁹ suis dīno bñplacito p̄for
mare: qz cor caritate succēsus: nul
laten⁹ sustinere posset qz vnq̄ ali
qd effīcēt. qd dīno bñplacito re
pugnāz. Et istō ex h̄ p̄tigit vt dī.
Ber. qz ocul⁹ amorosus sine inter
missiōe itucq̄ speculū dīne clarita
tis: z sūmope cauere studet ne vl
leuit vnq̄ aliqd faciat vl̄ p̄cupi

scat: qd oclōs dīne maiestatis of
fēdat p̄p̄ qd n̄ ē mīzq̄ dīna p̄ntia
talē mētē pascat itēriori gustu dī
ulne suauitatis. S; h̄ ē diligēter
aduertēdū qz sūtilr istict⁹ dīn⁹ nā
lis. istō donū gratulū ipugnet.
Nā sepe p̄tigit qz mēs dūota qñ
qz p̄ dīnā p̄ntia q̄ dā iterno dul
core p̄fūdīt. Et tē p̄ s̄breptōez isti
ct⁹ nālis sibi ēt igerit aliqd aliud
bo^m spūale cogitādū z appetēdū
qd n̄ sit donū adō spūale nec adō
deiforme: qñ sit p̄ ilapsū vtute nā
lis istict⁹. Qd p̄z p̄ h̄ qz sagacitas
nālis istict⁹ n̄tīf se p̄miscere cū oī
bus actiōib⁹ meritoris: vt mētē d
uote s̄scripiat fructū ḡfē spūalis.
qz qdē fruct⁹ nīpīl aliqd ē qz qd ip̄a
mēs oib⁹ nālib⁹ delectatōib⁹ mo
riat sibi sūdit⁹ z mūdo z qd viuāt
solī dō: vt vacit possit dīe cū ap̄lo
ad ga. 5. Vltuo ego iā n̄ ego: viuūt
āt i me x̄ps. Et p̄p̄ istā sagacitatē
nālis istict⁹ signāt scri. Lu. 7. p̄s
uaz ē cor hoīs z iscrutabile: z qz
cognoscer illd⁹. Et rñdit p̄ha. ego
dñs. Et reuera notāt dī. p̄ha. cor
hoīs ē p̄rauū z iscrutabile: qz p̄
sūditatē z sagacitatē nālis istict⁹
null⁹ ad plenum p̄t cognoscer nisi
sol⁹ dē z mēs illa cui h̄ dīnit⁹ sue
rit reuelatū. S; ista reuelatio nul
li pā dīt nisi solū illis mētib⁹ q̄ ex
tictis carnalib⁹ delectatōib⁹ sūdi
tus moriāt sibi z mūdo: z pleno
mētis dīderio viuūt solī deo. qd
sūtilr vī inuēt Jo. Apo. 3. cū. dī.
qz vicerit: b̄ ē: qz p̄cupiscētis suis
p̄fecte reluctauerit: dabo ei calce
m̄ nouū. i. nouū īfluxū dīni lumi

nls ⁊ i calclo nouo norri meū scri
ptū. i. nouā cognitionē mēti dīni
t^o ip̄saz: qđ nēo scit nisi q accipit
.i. cui b̄ scit donatū fuerit p reue
lationē dīne ispiratiōis vt dī. glo.
Et h̄ ē ēt ēa cā: qre tā pauci hoīes
lūenit^{ur} pfecti qz nimis pauci sūt
q se pmitāt i pp̄lis desiderijs an
nihilari: ⁊ to^m iū affectū p amo.
Ignitū i deū totalit^{er} transformari.
Cui^{us} rō ē. qz ex nālī amor^e q^o hō^o re
curra^t i seip̄s: i tñ fugit ānihilari
⁊ exinaniri i pp̄lis desiderijs q nā
lis iustit^{ie} sagacitas: oēs vias pgrit
qđo h̄ culter: ⁊ qđo i nālīb^{us} deside
rijs se pseruet. Quo^o s̄: mēs duota
p dīnā gīaz iustāmata: o^oz adeo viri
liter reluctari: vt vacit possit dice
re cū aplo ad p̄hī. p^o. Vbi viuer
ips̄ ē: ⁊ mori lucz. Quasi dī. the
saur^{us} ⁊ lucz mibi reputo: q pp̄lis
p̄cupiscētijs moriar: ⁊ eis pfecte
resisto: qz p b̄ idubitatē psequor:
qđ soli xpo vluā: ⁊ ei^{us} exēplis ⁊ bñ
placitis pfecte me pformē. Quā
pformatiōem nob̄ p̄stare dignet^{ur}.
Iso qđo iustit^{ie} nā
lis ipugnet ho
minē p̄ficere volētē in
augmēto grē ⁊ scitatis
qđ ad dona interiora: qđ^o scitatis
formalit^{er} p̄ficet: restat oñdere qđo
ipugnat eōdē qđ ad exercitia ex
teriora i qđ^o act^{us} virtutis effectualit^{er}
exercet. C^o Propter qđ sciēdū ē q
qđ ad p̄s p̄tiet: exercitiū virtu
tū spālī i trib^{us} p̄sistit. C^o P̄mo in
seruētī desiderio. i. oē bo^m virtutis
pp̄ dīnā gīaz libe exercendo.
C^o Scdo i sui ip̄i^{us} directiōe. i. se ip̄s

i oib^{us} suis actib^{us} erigū reputatē
vt nihil extiet oē illd qđ iā p gīam
dei ē affectu^{us} respectu illi^{us} qđ ad
huc spat se p dei gīaz adepturū.
C^o Tertio i forti ⁊ icōculso dōside
rio. i. oē malū qđ ei de^o imiserit p
amor^e dī eq̄nimit^{er} sufferēdo. C^o S^o
h̄ ē dīligētissime aduert^{ur} qđ sa
gacitas iustit^{ie} nālīs iustit^{ie} p̄dictis
trib^{us} ⁊ ea ipugnet. C^o Mā p^o. seruē
ti dōsiderio oē bo^m virtutis p dīnā
gīa exercēdo nālīs iustit^{ie} iustit^{ie}
p bonoz opū modicā apclatiōez
C^o Scdo: directiōi sui ip̄i^{us} i bonis
actib^{us} iustit^{ie} p bonoz opū negligē
tīā ⁊ dissimulatiōez. C^o S^o s̄.
forti ⁊ icōculso dōsiderio: oē malū
p deo viril^{it} ⁊ equanimit^{er} suffe
rēdo: iustit^{ie} p pp̄le inocētie alle
gatiōez iustit^{ie} gādo hōi qz idebite pa
tiat^{ur} ⁊ h^o mōi. C^o Circa. i. ē aduer
tēdū: qz sagacitas nālīs iustit^{ie} talē
extēuat hoīez s̄ opa vtuosa ⁊ me
ritoria: qz multi boni viri: qñqz p
h̄ educat^{ur} i torporē ⁊ desidīā exerci
cij vtuosi: ⁊ i qñdā ariditatē ⁊ iustit^{ie}
piditatē op̄is vtuosi: vt statim pleni
us appebit. C^o Circa scdo ē aduer
tēdū qz sagacitas nālīs iustit^{ie} ita
hoīes sibi p̄sentitēte resoluit: qz ex
b̄ mltoties bonoz opū negligiaz ⁊
dissimulatiōez icurrūt: ⁊ molli q^o
dā affectu i suū pp̄lū pmodū ser
uēt^{ur} inclināt. Ad sic pz. Qz qđ
qz dīligēt aduertit: quē fructū hō
et h̄ p̄sequit^{ur}: qz amore dei sōpnū
suū interrūpit: n̄ ita desidīose ad
orādū surgit ⁊ pmodū pp̄lū iter
mittit: ⁊ p̄culo se resoluit ⁊ cū b̄
plurima pāna graua sustinet. qđ

De instinctu

si facit negligēs: imo pp ppiā de
fidiam hęc omnia evitare studet
Greg. 47. di. c. Qēs. Qēs h' scilicet
dilectores: i terrēis reb' fortes sūt
i celestib' obiles. Mā p tpali glia
vscq ad mortē dūdare appetūt z
p spe ppetua: nec paz qdē i laboz
pstitāt. p tpalib' lucris: qslz ilu
rias tollerāt: z p celesti mercede:
vel tenuissimi vbi ferre ptumellas
recusant. Terreno iudici: tota ē
die assistere fortes sunt. In orōne
do corā dño: vel vni' hoie momē
to lassant. Sepe nuditatē: defecti
ones: samē p acgrēdis diuicijs at
qz honorib' tollerāt: z eaz rez spe
se p abstinentiā. i. carētiā cruciant.
ad qz adipiscēdas festināt. Sup
na at laboriose q̄rere tāto magis
dissimulat: q̄to magis ea tribui
tardius putāt. Propter qd ē sciē
dū: qz ille q nimie molicie studet:
z nimis seruēter ppiū comodū p
segt: icidit pculdubio i tria dāna.
¶ Primū ē: qz lumē naturalis rō
nis ita i talibus desidiosis obtene
brat: qz eo nūqz vti pnt in aliquo
virtuoso exercitio. Qd pz p hoc:
qz isti effeminati z molles: intantē
sūt recurui ad se ipsos: qz in oib'
suis actōib' ppiū comodū q̄rūt
z ppiā cōplacētā intēdāt. Et iō
in oib' actib' suis a rōne pfecte vir
tutis degnant. Propter qz nūqz
aliquid opus elicīt simplr virtuosā
¶ Scdm ē: qz isti diuinis insticti
bus z motiōib' plus ceteris relu
ctātur. Qd sic pz. qz licet de' pia
sua beniuolētia: z p̄na sua puidē
tia istos sicut z alios: p suos instin

ctus ad bonū mouere non posse
isti tñ ex molicie nimis sic sunt ad
se ipsos recurui: qz p suā desidiaz
oēs vias destruūt p quas eis de
beret z posset diuinū bñplacitum
inspirari: nō pmittentes qz diuina
motio corda ipsoz attigat. Et si
gnāter de talib' p̄rīt dñs Ysa. 4.
dicēs. Tota die ingt: expandi ma
nus meas. i. i flurū mee ispiratōis
ad pplz nō credētē: s; mihi. i. meis
instictib' iugiter p̄dicētē: non p
mittētes. v; qz i flur' diuine grē ip
sorum corda emoliat z attingat.
¶ Tertū ē: qz isti suggestiōib' dya
bolis supuacue idugnātur. Mā
n. tales o; a dyabolo ipugnari: qz
isti seipsos sufficiēter ipugnant.
Qd pz p hoc qz se i tñ p amorem
ppriū excecāt: qz nullo alio ad suā
ipugnatiōē idigēt: nisi eoz iclla
tione ppiā z praua quā hñt ad se
ipsos z ad sua desideria psequēda
Et re vera: istū defectū diligētius
p̄sare deberēt. S; magna ipsoz
cecitas i hoc appet qz lz de' p suā
puidētiā liberet istos z a sua tem
ptatōe pseruaret. z lz ē istos dya
bol' tēptare qñqz omitteret: sibi tñ
ipsis. tā i fidiose laqz tendūt p b
qz bona opa q faciūt vel facer e itē
dunt: illa p suā ruditatē z cecitatē
extenuāt z enervāt: ita qz nec sibi
ipsis sapiunt: nec ē deo grati ex
stāt. Propter qd saluator noster
hoies istos sic p amorē sui recur
uos i seipsos z i eoz carnalib' des
deriis: salubriter admōet dicens:
Jo. i. 6. Petite vt gaudiū meū in
vobis sit. i. vt opa v̄ra cū tāto ser

uore possitis elicere: vt de vobis
gaudeā: 2 vt de vris bōis opibus
mibi pplaceā: 2 gaudiū vris implea
tur. Quasi dicat. Pava cū tāto
seruore deuotiōis debetis elicere
vt mibi i vobis gaudiose pplaceā
2 vt p ipsis: vobis eternitatis adi
tū 2 glia recōpēse: q: fm Augu.
tūc solū implebit gaudiū nostrū: cuz
nobis tribuet sue dinitatis pforti
um eternū. ¶ Circa terciū ē sciē
dū q: terciū hō d: hēre fontē 2 inco
cussū aiūm: oia mala q: de? imise
rit pp amorē diuinū equanimiter
sustinēdi. Et hoc ipugnat sagaci
tas nālis istici? p quādā allegati
onē inocētie: pcedēdo v3 q: hō in
debite sustineat: 2 q: nō sit dignus
illa sustinere. Et hui? rō ē. q: h3 ex
sua pprietate sagacitas nature: q:
ipse hō fugit nālī oē pati. Iō oēs
vias sagaciter pgrit: ut hoc eūket
Propter qd si quis scire voluerit
quot sunt hoies q: pfecte de ipsis
triūphāt: p: vere dici: q: tot sūt p
culdubio: quot volūtariē pati dī
derāt: 2 hoc appetūt p ensenō spi
rituali vt v3 q: deo illud pati pos
sint: ad hoc vtiq: vt aliquā pfor
mitatē hēant cū vita ipsius xpi: q:
pōd? amarissime passiōis ptulit in
se ipso. Propter qd scribit Ysa. 63
Torcular calcaui sol? . Vbi notā
dū q: signanter dicit q: sol? torcu
lar passiōis calcauit: 2 nō dicit ab
solute calcaui: q: amore passus fu
it: q: illud qd torculari exprimisil
li rei ois succus medullaris extra
hit. Et q: xps oēm amaritudinē
culuilibet penalitatis expius fuit

2 pp nobili tat3 sue complexiōis
amarissime passus fuit. Et cum
hoc ēt patiebaf dolo: sūmū in oī
pceptōe sensuū: 2 i oī gñe to: mē
toz: put ipsemet testaf loquēs ad
pēm q: cū tātis pēis expoluit. ps
87. Dēs inqt fluctus tuos. s. ama
rissime passiōis induxisti sup me.
Iō magis voluit dicere q: solus
torcular passiōis calcauerit: q: dī
cere calcaui absolute. q: sol? ma
gis am are passus fuit. ¶ S3 di
ceres tu. Cū multi alij sancti in
ueniantur multa amara fuisse p
pessi 2 passi rōnabiliter dubitatur
quō christus dicere potuit: q: tor
cular passionis solus calcauerit.
Ad qd dīcēdū ē: q: sol? xps hōice
re v3 potuit triplici rōne. ¶ Prio
rōne vtilitatis pēaz. q: null? vnq3
fuit q: vlr tot gñia passionū passus
fuerit: sicut ipse xps. Ad sic p3. q:
passus fuit ex oī pte sēsum. ex oī
gñe to: mētoz. 2 ex oī gñe hoium
¶ Scdo rōne acerbitatīs: q: null?
vnq3 fuit q: tam acerbos dolores
passus fuerit: sicut ipse. Propter
qd mors ei? amarissima fuit. Et
iō i amaritudine passionū existēs
clamat ad pēz. ps. 88. Saluum
me fac de? qñi itrauerunt aq: vsq:
ad aiaz meā. aq: v3 passionū. 2 iō
scribit Job. 3. Indignatio eius
ibibit spm meū. ¶ Tertio rōne in
nocētie 2 puritatīs: q: null? vnq3
i tāta inocētia 2 puritate passus ē
sicut ipse xps nimiz q: petri non
fecit nec iuēt? ē dol? i ore ei? . i. pe.
2. Propter qd cuiusq: v3 q: talis
viti3 vult innocentior ēē. q: xps.

De instinctu

Mā de ipso scribit Luc. ult. nōne
sic oꝝ pati xpm: et ita intrare i gloriā
suā. Et quo notāter elicitur: q̄te
sit cecitatis et amētie: q̄ hō fr agil
regnū b̄titudinis absq̄ passione
putat adipisci: q̄ xps ver⁹ et nōllis
heres regni existēs: absq̄ amari-
tudine passiōis ingredi nō potuit.
Uñ ad h̄ q̄ q̄s gaudēter p xpo p
fecte patiat: q̄libet moueri oꝝ tri-
plici rōne. ¶ Prio pp patiēdi no-
bilitatē. Cū. n. p̄r celestis s̄me vi-
lerit filiu: p̄tat q̄ ip̄s iduere de-
buit veste nobilissima. Et q̄ nō ē
dare vestē nobilioꝝ. q̄s volūtarie
pati p amore dei et salute alioꝝ iō
dedit xpo amarissime pati sup oēs
hoies. Et q̄ q̄libet miles et tyro.
merito gaudere oꝝ: q̄n de eodem
pāno iduit et vestit cū filio regis:
iō sibi merito q̄libet hō multū oꝝ
et p magno amore et gaudio repu-
tare: q̄ p xpo volūtarie possit pa-
ti: q̄ p h̄ xpo i veste nobilissima q̄s
ipsemet ptulit p̄format. ¶ Secdo
pp passionis fructū et utilitatem.
Qui qdē fruct⁹ noscīt eē triplex.
¶ Primus ē q̄ voluntaria passio
quēlibet volūtarie patiētē ip̄s xpo
pfecte p̄format: q̄ tā amarissime
passiōes trīgita trib⁹ annis: super
oēs hoies ptulit pp qd volūtaria
passio ē tante dignitatis: q̄ p ipsa
xps nihil aliud retribuet nisi se ip-
sum. ¶ Secds fructus ē q̄ volun-
taria passio quēlibz hoiem de viri-
bus proprijs perfecte informat.
Ad declarat Aug. i li. de ba reli-
giōe p. h̄ q̄ hōi q̄nq̄ vī q̄ semetip-
sū deuicē p̄fecte: et q̄ oib⁹ reb⁹ cre-

atis pp deū gaudēter: vel saltē vo-
lūtarie renūciare possit. Sed q̄n
actuali passiōe tāgit tunc vires su-
as q̄sq̄ certitudinalit̄ expit. Mā si
gaudēter vī saltē sine dolore sustie-
ret patiēter: q̄ ei res trāsitorie vel
parētes et amici fortuito subtrahū-
tur: tūc h̄ ē argumētū q̄ puo amo-
re fuerit ad eos icliat⁹. Si at h̄ do-
lorose vī ipatiēter sustiet pculdu-
bio signū ē: q̄ magno amore suēt
cū ip̄s p̄globat⁹. Terti⁹ fructus
est: q̄ volūtaria passio facit hoies
bōis cronis dignū q̄ de⁹ amicis
suis et i vita p̄xiti retribuit. tercio
oꝝ hō nō solū patiēter: vep̄t volū-
tarie et gaudēter pati p xpo: q̄ vo-
lūtaria passio hoies regali honore
sublimat. Ad p. h̄ p. q̄ sci q̄ vo-
lūtarte p xpo passiōis: regali au-
reola martyꝝ iūcti signifi. Et p̄dis
eta trīa q̄libet hō ad volūtaria pa-
tiēdi iducit: vidēt eē p̄grue figu-
rata hēst. 6. vbi dī: q̄ hō quē rex
honozare voluerit: oꝝ idui vestib⁹
regis: et iponi sup equū q̄ de sella
regis ē: et accipe dyadēa regū su-
per caput ei⁹. Abi ē p̄siderādū: q̄
p vestes regis itelligo p̄formatē
diuie p̄solatōis: i quā hō pōit: si p
xpo volūtarie patiat. Propter qd
quotiēscūq̄ volūtarie et gaudēter
p xpo pateris: totiēs ei⁹ vestib⁹ re-
gis isignit̄. p equū vō q̄ de sella
regis ē: et q̄ sedētē tā leuiter portat
itelligo xpi mansuetudinē: quā in
acerbitate sue passiōis oñdit. In
q̄ qd ē fm Aug. nob creplar toti⁹
scutis exhibuit. Propter qd toti⁹
ens p xpi sup equū regis pōit quo

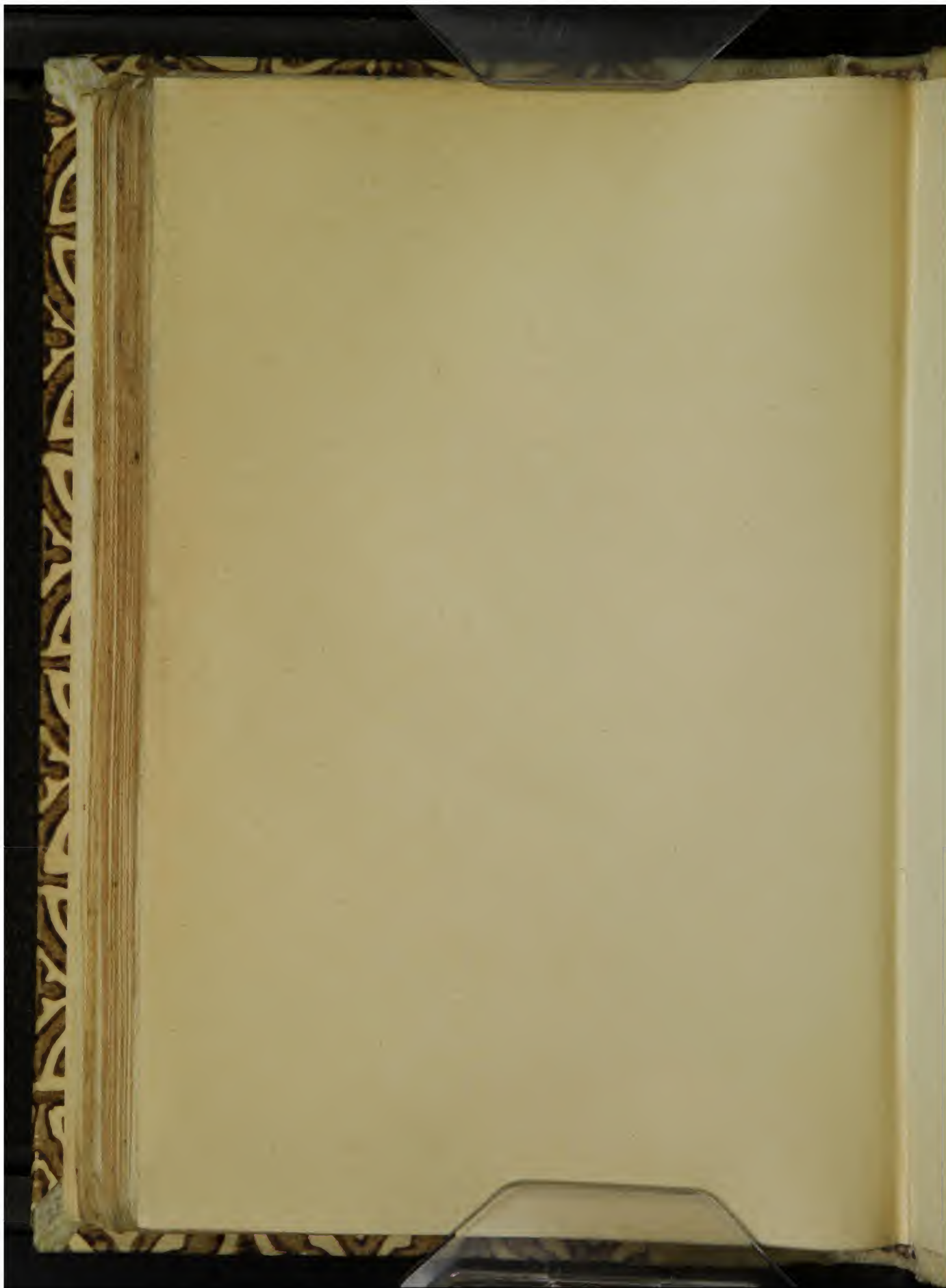
manca la c. 68, bianca nel v.,
e contenente sul r. la fine del
testo e il colophon:

Impressuz venetiis p Jacobuz/
de pētuis de leuco. Impēsis vtro
Lazari de Soardis. Die 25 | men-
sis octobris. 1488. [segue registro
e marca].

C. 5125 ; R. II, 182 ; Sander
6488

Bulwer.

30 nov. 1953

Vangelisti Alfredo
Leontorio di C. Bert
Via Romana 150 r. - Firenze